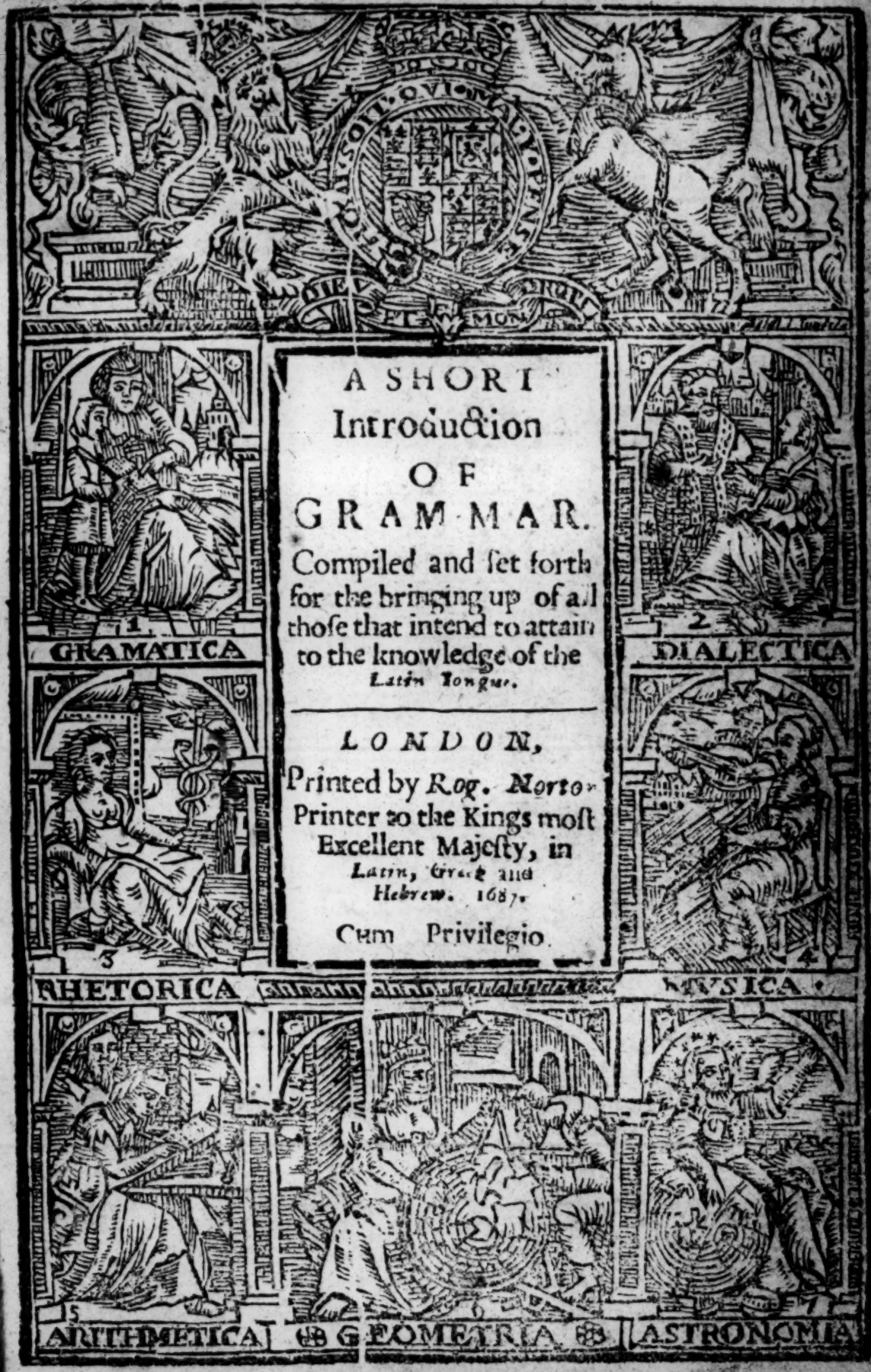

A SHORT Introduction OF GRAMMAR.

Compiled and set forth for the bringing up of all those that intend to attain to the knowledge of the *Latin Tongue*.

LONDON,

Printed by *Rog. Norton* Printer to the Kings most Excellent Majesty, in *Latin, Greek* and *Hebrew*. 1687.

Cum Privilegio.

TO THE READER.

TO exhort every man to the learning of Grammar that intendeth to attain to the understanding of the tongues, (wherein is contained a great treasure of wisdom and knowledge) it would seem much vain and little needful; for so much as it is to be known, that nothing can surely be ended whose beginning is either feeble or faulty; and no building be perfect whenas the foundation and grounds-work is ready to fall, and unable to uphold the burden of the frame. Wherefore it were better for the thing it self, and more profitable for the learner to understand how he may best come to that which he ought most necessarily to have; and to learn the plainest way of obtaining that which must be his best and certainest guide, both of reading and speaking, than to fall in doubt of the goodness and necessity thereof: which I doubt whether he shall more lament that lacketh, or esteem that he hath it: and whether he shall oftner stumble at trifles, and be deceived in light matters, when he hath it not; or judge truly and faithfully of divers weighty things when he hath it. The which hath seemed to many very hard to compass aforetime, because that they who professed this art of teaching Grammar, did teach divers Grammars, and not one: and if by chance they taught one Grammar, yet they did it diversly, and so could not do it all best; because there is but one bestness, not only in every thing, but also in the manner of every thing.

As for the diversity of Grammars, it is well and profitably taken away by the Kings Majesties wisdom; who foreseeing the inconvenience, and favourably providing the remedy, caused one kind of Grammar by sundry learned men to be diligently drawn, and so to be set out only: every where to be taught for the use of learners, and for avoiding the hurt in changing of School-masters.

The variety of teaching is divers yet, and alwayes will be, for that every School-master liketh that he knoweth, and seeth not the use of that he knoweth not, and therefore judgeth that the most sufficient way, which he seeth to be the readiest mean, and perfectest kind, to bring a learner to have a through knowledge therein.

Wherefore it is not amiss, if one seeing by tryal an easier and readier way than the common sort of teachers do, would say what he hath proved, and of the commodity allowed: that others not knowing the same, might by experience prove the like, and then by proof reasonably judge the like: not hereby excluding the better way when it is found: but in the mean season forbidding the worse.

The first and chiefest point is, that the diligent Master make not the Scholler hast too much, but that he in continuance and diligence of teaching, make him to rehearse so, that while he hath perfectly that which is behind, he suffer him not to go forward: for this posting hast

overthroweth and hurteth a great sort of wits, and casteth them into an amazedness, when they know not how they shall either go forward or backward, but stick fast, as one plunged and cannot tell what to do or which way to turn him: and then the Master thinketh the Scholler to be a dullard: and the Scholler thinketh the thing to be uneasie, and too hard for his wit: and the one hath an evil opinion of the other, when oftentimes it is neither, but in the kind of teaching. Wherefore the best and chiefest point throughly to be kept, is, that the Scholler have in mind so perfectly that which he hath learned, and understand it so, that not only it be not a stop for him, but also a light and help unto the residue that followeth. This shall be the Masters ease, and the childes incouraging: when the one shall see his labour take good effect, and thereby in teaching be less tormented, and the other shall think the thing the easier, and so with more gladness be ready to go about the same.

In going forward, let him have of every declension of Nouns and conjugation of Verbs, so many several examples, as they pass them, that it may seem to the School-master, no words in the Latin tongue to be so hard for that part, as the Scholler shall not be able praisably to enter into the forming thereof. And surely the multitude of examples (if the easiest and commonest be taken first, and so come to the stranger and harder) must needs bring this profit withal, that the Scholler shall best understand, and soonest conceive the reason of the rules, and best be acquainted with the fashion of the tongue. Wherein it is profitable, not only that he can orderly decline his Noun and his Verb; but every way, forward, backward, by cases, by persons; that neither case of Noun, nor person of Verb can be required, that he cannot without stop or study tell. And untill this time I count not the Scholler perfect, nor ready to go any further till he hath this already learned.

This when he can perfectly do, and hath learned every part: not by rote, but by reason, and is more cunning in the understanding of the thing, than in rehearsing of the words (which is not past a quarter of a years diligence, or very little more to a painful and diligent man, if the Scholler have a mean wit) then let him pass to the Concords, to know the agreement of parts among themselves, with like way and diligence as is afore-described.

Where in plain and sundry examples, and continual rehearsal of things learned, and especially the daily declining of a Verb, and turning him into all fashions, shall make the great and heavy labour so easie and so pleasant for the framing of sentences, that it will be rather a delight unto them, that they be able to do well, than pain in searching of an unused, and unacquainted thing.

When these Concords be well known unto them (an easie and pleasant pain, if the fore-grounds be well and throughly beaten in) let them

them not continue in learning of the rules orderly, as they lye in their Syntax, but rather learn some pretty book, wherein is contained not only the eloquence of the tongue, but also a good plain lesson of honesty and godlinesse, and thereof take some little sentence as it lyeth, and learn to make the same first out of English into Latin, not seeing the book or construing it thereupon. And if there fall any necessary rule of the Syntax to be known, then to learn it as the occasion of the sentence giveth cause that day, which sentence once made well, and as nigh as may be with the words of the book, then to take the book and construe it, and so shall he be less troubled with the parsing of it, and easliest carry his lesson in mind.

And although it was said before, that the Schollars should learn but a little at once, it is not meant that when the Master hath heard them a while, he should let them alone (for that were more negligence for both parts) but I would all their time they be at School, they should never be idle, but alwayes occupied in a continual rehearsing and looking back again to those things they have learned, and be more bound to keep well their old, than to take forth any new.

Thus if the Master occupy them, he shall see a little lesson take a great deal of time; and diligently enquiring and examining of the parts and the rules, not to be done so quickly and speedily as it might be thought to be, within a while, by this use, the Scholler shall be brought to a good kind of readinesse of making, to the which if there be adjoyned some use of speaking (which must necessarily be had) he shall be brought past the wearisome bitternesse of his learning.

A great help to further this readinesse of making and speaking, shall be, if the Master give him an English book, and cause him ordinarily every day to turn some part into Latin. This exercise cannot be done without his rules, and therefore both establish them, and ground them surely in his mind for readinesse, and maketh him more able to speak suddenly, whensoever any present occasion is offered for the same. And it both help his learning more a great deal to turn out of English into Latin, than on the contrary.

Furthermore, we see many can understand Latin, that cannot speak it, and when they read the Latin word in the book, can tell you the English thereof at any time; but when they have laid away their book, they cannot contrariwise tell you for the English the Latin again, whensoever you will ask them. And therefore this exercise helpeth this sore well, and maketh those words which he understandeth to be readier by use unto him, and so perfecteth him in the tongue handsomely.

These precepts well kept, will bring a man clean past the use of this Grammar-book, and make him as ready as his book, and so meet to further things; whereof it were out of season to give precepts here

and therefore this may be for this purpose, enough, which to gaue School-masters, and skilful, is not so needful; to other meaner and less practised it may be, not only worth the labour of reading, but also of the using.

An Advertisement to the Reader.

IN this Edition, for the greater profit and ease both of Master and Schollar, in the English Rules, and in the Latin Syntax, those words wherein the force of each example lieth, are noted with letters and figures, where need is: the governor, director, or guider, or that which is in place of it, with an [a]; the governed, or that which is guided by it, with [b]: or if there be more governors, the first with [a], the second with [a a]: and so if more governeds, the first with [b], the second with [bb]: and sometimes, the order is directed by [a], [b], [c]: or by figures, and words of the same, or such like nature, coupled together with little strokes between, so much as may be. That so in saying the ensamples, the children may (where or when the Master pleaseth) render again, only those words which are the ensample: as saying, *Quis nisi* [b] *mentis* [a] *inops oblatum respuat aurum?* may repeat again, [a] *inops* [b] *mentis.* So throughout all the Latin rules, for better understanding thereof, and for a short repetition, when the master pleaseth, the sums of all the rules are set down, either in the words before the rule, or in the margin, that so they may be chained together briefly, and make perfect sense.

The

The Latin letters are thus written.

The capital letters.

A B C D E F G H J I K L M N O P Q
R S T V U X Y Z.

A B C D E F G H J I K L M N O P
Q R S T V U X Y Z.

The ſmall letters.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ s t
v u x y z.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ s t
u u x y z.

Letters are divided into Vowels and Conſonants.

A Vowel is a letter which maketh a full and perfect ſound of it ſelf; and there are five in number: namely, *a*, *e*, *i*, *o*, *u*; whereunto is added the Greek Vowel *y*.

A Conſonant is a letter which muſt needs be ſounded with a Vowel, as *b* with *e*. And all the letters, except the Vowels are Conſonants.

A Syllable is the pronouncing of one letter or more with one breath: as, *A-ve*.

A Diphthong is the ſound of two Vowels in one ſyllable; and of them there be four in number, namely, *æ*, *œ*, *au*, *eu*; whereunto is added *ei*: as, *eÆneas*, *cœna*, *audio*, *euge*, *hei*.

Inſtead of æ and œ we commonly do pronounce *e*.

The Greek letters are thus written.

The capital letters.

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ
Υ Φ Χ Ψ Ω.

The ſmall letters.

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ ς σ
τ υ φ χ ψ ω.

PRE-

PRECATIO.

DOmine Pater, cœli ac terræ Effector, qui liberaliter tribuis ſapientiam omnibus eam cum fiduciâ abs te petentibus, exorna ingenii mei bonitatem, quam cum cæteris naturæ viribus mihi infudiſti, lumine divinæ gratiæ tuæ; ut non modo quæ ad cognoſcendum te & Servatorem noſtrum Dominum Jeſum valeant, intelligam, ſed etiam ita mente & voluntate perſequar, & indies benignitate tua, tum doctrina tum pietate proficiam, ut qui efficis omnia in omnibus, in me reſplendeſcere dona tua facias, ad gloriam ſempiternam immortalis Majeſtatis tuæ. AMEN.

A PRAYER.

OAlmighty Lord and merciful Father, Maker of Heaven and Earth, which of thy free liberality giveſt wiſdom abundantly to all that with faith and full aſſurance aſk it of thee, beautify by the light of thy heavenly grace the towardneſs of my wit, the which with all powers of nature thou haſt poured into me; that I may not only underſtand thoſe things which may effectually bring me to the knowledge of thee and the Lord Jeſu our Saviour, but alſo with my whole heart and will, conſtantly follow the ſame, and receive daily increaſe through thy bountiful goodneſs towards me, as well in good life as doctrine: ſo that thou which worketh all things in all creatures, mayeſt make thy gracious benefits ſhine in me, to the endleſs glory and honor of thine immortal Majeſty. So be it.

¶ An Introduction of the Eight parts of Latin speech.

IN speech be these eight parts following:

Noun,	declined.	Adverb,	undeclined.
Pronoun,		Conjunction,	
Verb,		Preposition,	
Participle,		Interjection,	

Of a Noun.

A Noun is the name of a thing that may be seen, felt, heard or understood: as the name of my hand in Latin, is manus: the name of an house, is domus: the name of goodness, is bonitas. A Noun

Of Nouns, some be Substantives, and some be Adjectives. Nouns of two sorts.

A Noun Substantive is that standeth by himself, and requireth not another word to be joyned with him to shew his signification: as, Homo *a man*. And it is declined with one article: as, Hic magister, a *master*: or else with two at the most. as, Hic & hæc parens, *a father or mother*. A Noun Substantive.

A Noun Adjective is that cannot stand by it self in reason or signification, but requireth to be joyned with another word: as, Bonus, *good*. Pulcher, *fair*. And it is declined either with three terminations: as, Bonus, bona, bonum: or else with three articles: as, Hic hæc & hoc Fœlix, *Happy*: Hic & hæc Levis, & hoc Leve, *Light*. A noun Adjective.

A Noun Substantive either is Proper to the thing that it betokeneth: as, Edvardus is my proper name: or else is common to more: as, Homo is a common name to all men. Two kinds of Nouns Substantives.

Numbers

Numbers of Nouns.

IN Nouns be two Numbers, the Singular and the Plural. The Singular number speaketh but of one: as, Lapis, *a stone*. The Plural number speaketh of more than one: as, Lapides, *stones*.

Cases of Nouns.

NOuns be declined with six cases, Singularly and Plurally: the Nominative, the Genitive, the Dative, the Accusative, the Vocative, and the Ablative.

Nominative case. The Nominative case cometh before the Verb, and answereth to this question, Who or What? as, Magister docet, *The Master teacheth.*

Genitive The Genitive case is known by this token *Of*, and answereth to this question, Whose, or Whereof? as, Doctrina Magistri, *The learning of the Master.*

Dative. The Dative case is known by this token *To*: and answereth to this question, To whom, or To what? as, Do librum Magistro, *I give a book to the Master.*

Accusative. The Accusative case followeth the Verb, and answereth to this question, Whom or What? as, Amo Magistrum, *I love the Master.*

Vocative The Vocative case is known by calling or speaking to: as, O Magister, *O Master.*

Ablative The Ablative case is commonly joyned with Prepositions serving to the Ablative case: as, De Magistro, *Of the Master.* Coram Magistro, *Before the Master.*

Also In, With, Through, For, From, By, and Than, after the Comparative degree, be signs of the Ablative case.

Articles

Articles.

ARticles are borrowed of the Pronoun. and be thus declined.

	Singulariter	Pluraliter
Nominat.	hic, hæc, hoc.	hi, hæ, hæc.
Genitivo	hujus.	horum, harum, horum.
Dativo	huic.	his.
Accuſ.	hunc, hanc, hoc.	hos, has, hæc.
Vocativo	caret.	caret.
Ablativo	hoc, hac, hoc.	his.

Genders of Nouns.

GEnders of Nouns be ſeven: the Maſculine, the Feminine, the Neuter, the Commune of two, the Commune of three, the Doubtful, and the Epicene.

The Maſculine Gender is declined with this article Hic: as, Hic vir, *a Man.*

The Feminine Gender is declined with this article Hæc: as, Hæc mulier, *a Woman.*

The Neuter Gender is declined with this article Hoc: as, Hoc ſaxum, *a Stone.*

The Commune of two is declined with Hic and Hæc: as, Hic & hæc parens, *a Father or mother.*

The Commune of three is declined with Hic, hæc and hoc: as, Hic, hæc & hoc fœlix, *Happy.*

The Doubtful Gender is declined with Hic or hæc: as, Hic vel hæc dies, *a Day.*

The Epicene Gender is declined with one article, and under that one article both kinds are ſignified: as, Hic paſſer, *a Sparrow.* Hæc aquila, *an Eagle,* both he and ſhe.

The

An Introduction of the

The declenſions of Nouns.

There be five declenſions of Nouns.

i. The firſt is when the Genitive and Dative caſe ſingular end in æ. The Accuſative in am. The Vocative like the Nominative. The Ablative in a. The Nominative plural in æ. The Genitive in arum. The Dative in is. The Accuſative in as. The Vocative like the Nominative. The Ablative in is.

As in example.

Hæc menſa. Hic Poeta. Hic & hæc verna.	Singulariter	*Nominat. hæc muſa.*	Pluraliter	*Nominativo hæ muſæ.*
		Gen. hujus muſæ.		*Gen. harum muſarum.*
		Dativo huic muſæ.		*Dativo his muſis.*
		Accuſ. hanc muſam.		*Accuſat. has muſas.*
		Vocativo ô muſa.		*Vocativo ô muſæ.*
		Abla. ab hac muſâ.		*Ablat. ab his muſis.*

Note. Note that Filia and Nata, do make the Dative and the Ablative plural in is or in abus. Alſo Dea, Mula, Equa, Liberta, make the Dative and the Ablative caſe plural in abus only.

ii. The ſecond is when the Genitive ſingular ends in i. The Dative in o. The Accuſative in um. The Vocative for the moſt part like the Nominative. The Ablative in o. The Nominative plural in i. The Genitive in orum. The Dative in is. The Accuſative in os. The Vocative like the Nominative. The Ablative in is.

As in example.

Hic vir. Hic liber. Hæc colus. Hic logos. Note.	Singulariter	*Nom. hic magiſter.*	Pluraliter	*Nominat. hi magiſtri.*
		Gen. hujus magiſtri.		*G. horum magiſtrorum.*
		Dat. huic magiſtro.		*Dativo his magiſtris.*
		Ac. hunc magiſtrum.		*Accuſ. hos magiſtros.*
		Vocat. ô magiſter.		*Vocativo ô magiſtri.*
		Ab. ab hoc magiſtro.		*Abl. ab his magiſtris.*

Here is to be noted, that when the Nominative endeth in us, the Vocative ſhall end in e: as, Nominative

tivo hic Dominus, Vocativo ô Domine. Except Deus, that maketh ô Deus, and Filius that maketh Fili.

When the Nominative endeth in ius, if it be a proper name of a man, the Vocative shall end in i; as, Nominativo Hic Georgius, Vocativo ô Georgi.

Also these Nouns following, make their Vocative in e or in us; as, Agnus, lucus, vulgus, populus, chorus, fluvius.

Note also that all Nouns of the Neuter Gender of what declension soever they be, have the Nominative, the Accusative, and the Vocative alike in both numbers, and in the plural number they end all in a, as in example. Nota.

Nom. hoc regnum.	Pluraliter	*Nominat. hæc regna.*	Hoc damnum.
Gen. hujus regni.		*Gen. horum regnorum.*	
Dat. huic regno.		*Dativo his regnis,*	Hoc malum.
Accus. hoc regnum.		*Accusat. hæc regna.*	
Voc. ô regnum.		*Vocativo ô regna.*	Hoc verbum.
Abl. ab hoc regno.		*Ablat. ab his regnis.*	

Except Ambo and Duo, which make the Neuter gender in o, and be thus declined.

Nominativo Ambo, ambæ, ambo.
Genitivo Amborum, ambarum, amborum.
Dativo Ambobus, ambabus, ambobus.
Accusativo Ambos, ambas, ambo.
Vocativo Ambo, ambæ, ambo.
Ab. Ambobus, ambabus, ambobus. Likewise Duo.

The third is when the Genitive singular endeth in is: The Dative in i: The Accusative in em, and sometime in im, and sometime in both: The Vocative like the Nominative: The Ablative in e or i, and sometime in both: The Nominative plural in es: The Genitive in um, and sometime in ium: The Dative in bus: The Accusative in es: The Vocative like the Nominative: The Ablative in bus. III.

As in Example.

Hic pater.
Hic panis
Hoc opus.
Hoc caput.
Hæc nubes.
Hic vel hæc bubo.
Hæc virtus.
Hoc animal.
Hoc cubile.
Hoc calcar.

Singulariter
Nom. hic lapis.
Gen. hujus lapidis.
Dativo huic lapidi.
Accus. hunc lapidem.
Vocativo ô lapis.
Ablat. ab hoc lapide.

Pluraliter
Nom. hi lapides.
Gen. horum lapidum
Dat. his lapidibus.
Accus. hos lapides.
Vocativo ô lapides.
Ab. ab his lapidibus.

Singulariter
No. hic & hæc parens.
Gen. hujus parentis.
Dativo huic parenti.
Acc. hunc & hanc parentem.
Voc. ô parens.
Abl. ab hoc & hac parente.

Pluraliter
No. hi & hæ parentes
Gen. horum & harum (parentum
Dat. his parentibus.
A. hos & has parentes
Voc. ô parentes.
Ab. ab his parentibus.

V.

The fourth is when the Genitive case singular endeth in us. The Dative in ui. The Accusative in um. The Vocative like the Nominative. The Ablative in u. The Nominative plural in ua. The Genitive in uum. The Dative in ibus. The Accusative in us. The Vocative like the Nominative. The Ablative in ibus.

As in Example.

Hic gradus.
Hæc porticus.
Hoc cornu.

Singulariter
Nom. hæc manus.
Gen. hujus manûs.
Dat. huic manui.
Accus. hanc manum.
Vocat. ô manus.
Ab. ab hac manu.

Pluraliter
Nominat. hæ manus
Ge. harum manuum
Dat. his manibus.
Accus. has manus.
Vocat. ô manus.
Ab. ab his manibus.

V.

The fifth is when the Genitive and Dative case singular do end in ei. The Accusative in em. The Vocative like the Nominative. The Ablative in e. The Nominative plural in es. The Genitive in erum. The Dative in ebus. The Accusative in es. The Vocative like the Nominative. The Ablative in ebus.

As in Example.

Singulariter	*Nom. hic meridies.*	Pluraliter	*Nom. hi meridies.*
	Gen. hujus meridiei.		*G. horum meridierum.*
	Dat. huic meridiei.		*Dat. his meridiebus.*
	Ac. hunc meridiem.		*Accuſ. hos meridies.*
	Voc. ô meridies.		*Vocat. ô meridies.*
	Ab. ab hoc meridie.		*Ab. ab his meridiebus.*

Hæc res. Hæc ſaciei. Hæc aciles.

Note that all Nouns of the fifth declenſion be of the feminine gender, except meridies and dies.

The declining of Adjectives.

A Noun adjective of three terminations, is thus declined, after the firſt and ſecond declenſion.

Singulariter	*N. bonus, bona, bonū.*	Pluraliter	*Nom. boni, bonæ, bona.*
	Ge. boni, bonæ, boni.		*G. bonorum, bonarum,*
	D. bono, bonæ, bono.		*Dat. bonis.* (*bonorum.*
	A. bonū, bonā, bonū.		*Ac. bonos, bonas, bona.*
	V. bone, bona, bonum		*Voc. boni, bona, bona.*
	A. bono, bonā, bono.		*Ablativo bonis.*

Niger, a, um. Tardus, a, um. Satur, a, um.

There are beſides theſe, certain Nouns adjectives of another manner of declining, which make the Genitive caſe ſingular in ius, and the Dative in i: which be theſe that follow, with their compounds. An exception.

Singulariter	*N. unus, una, unum.*	Pluraliter	*Nom. uni, unæ, una.*
	Genitivo unius.		*Ge. unorum, unarum.*
	Dativo uni.		*Dat. unis.* (*unorum.*
	A. unum, unam, unū.		*Ac. unos, unas, una.*
	Voc. une, una, unum.		*Voc. uni, una, una.*
	Ab. uno, una, uno.		*Ablativo unis.*

Note that unus, a, um, hath not the plural number, but when it is ſoyned with a word that lacketh the ſingular number: as, Unæ literæ, Una mœnia. Note.

In like manner be declined totus, ſolus, and alſo ullus, alius, alter, uter, and neuter: ſaving that theſe five laſt rehearſed lack the Vocative caſe. Alius hath alius

A Noun Adjective of three Articles is thus declined, after the third declension.

Ingens. Solers. Capax. Vetus.

Singulariter	Pluraliter
Nomina. hic, hæc & hoc felix.	*Nom. hi & hæ felices, & hæc felicia.*
Gen. hujus felicis.	*Gen. horum, harum & horum felicium.*
Dat. huic felici.	*Dat. his felicibus.*
A. hunc & hanc felicem & hoc felix.	*Ac. hos & has felices, & hæc felicia.*
Vocat. ô felix.	*Vo. ô felices, & ô felicia.*
Ab. ab hoc, hac & hoc felice, vel felici.	*Ablat. ab his felicibus.*

Levis & leve. Celer, celeris & celere. Melior & melius.

Singulariter	Pluraliter
No. hic & hæc tristis & hoc triste.	*Nom. hi & hæ tristes, & hæc tristia.*
Gen. hujus tristis.	*Gen. horum, harum & horum tristium.*
Dat. huic tristi.	*Dat. his tristibus.*
Ac. hunc & hanc tristem, & hoc triste.	*Acc. hos & has tristes, & hæc tristia.*
V. ô tristis, & ô triste.	*V. ô tristes, & ô tristia.*
Ablat. ab hoc, hac & hoc tristi.	*Ab. ab his tristibus.*

Comparison of Nouns.

ADjectives whose signification may increase or be diminished, may form comparison.

Three degrees of comparison.

There be three degrees of Comparison: The Positive, the Comparative and the Superlative.

The Positive.

The Positive betokeneth the thing absolutely without excess: as, Durus, *Hard.*

The comparative.

The Comparative somewhat exceedeth his Positive in signification: as, Durior, *Harder.* And it is formed of the first case of his Positive that endeth in i, by putting thereto or and us: as of Duri, hic & hæc durior, & hoc durius: of Tristi, hic & hæc tristior, & hoc tristius: of Dulci, hic & hæc dulcior, & hoc dulcius.

The Superlative.

The Superlative exceedeth his positive in the high-

highest degree: as, Duriſſimus, *Hardeſt*. And it is formed of the firſt caſe of his Poſitive that endeth in i, by putting thereto ſ, and ſimus: as, of Duri, duriſſimus, of Triſti triſtiſſimus, of Dulci dulciſſimus.

From theſe general rules are excepted theſe that follow: Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, peſſimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum. Exception.

And if the poſitive end in er, the Superlative is formed of the Nominative caſe by putting to rimus: as, Pulcher, pulcherrimus. Acer. Teter. Aeer.

Alſo theſe nouns ending in lis, make the Superlative by changing is into limus: as, Humilis, humillimus: Similis, ſimillimus: Facilis, facillimus: Gracilis, gracillimus: Agilis, agillimus: Docilis, docillimus.

All other nouns ending in lis do follow the general rule aforegoing: as, Utilis, utiliſſimus.

Alſo if a vowel come before us, it is compared by Magis and Maximè: as, Pius, magis pius, maximè pius. Aſſiduus, magis aſſiduus, maxime aſſiduus. Ignavus. Impius. Arduus. Strenuus.

OF THE PRONOUN.

A Pronoun is a part of ſpeech much like to a Noun: which is uſed in ſhewing or rehearſing.

There be fifteen Pronouns, Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is, meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras, whereof four have the Vocative caſe: as, Tu, meus, noſter, and noſtras: and all others lack the Vocative caſe. There be fifteen Pronouns.

To theſe may be added their compounds, Egomet, tute, idem, and alſo Qui, quæ, quod.

Theſe eight Pronouns: Ego, tu, ſui, ille, ipſe,

Primitives. iſte, hic, and is, be Primitives: ſo called, for becauſe they be not derived of others. And they be

Demonſtratives a ſo called Demonſtratives, becauſe they ſhew a thing not ſpoken of before.

And theſe ſix, Hic, ille, iſte, is, idem, and qui, be

Relatives. Relatives, becauſe they rehearſe a thing that was ſpoken of before.

Theſe ſeven, Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras, be

Derivatives. Derivatives: for they be derived of their Primitives, mei, tui, ſui, noſtri, and veſtri.

Five things belonging to a Pronoun. There belong to a Pronoun theſe five things. Number, Caſe, and Gender, as are in a Noun. Declenſion and Perſon, as here followeth.

The Declenſion of Pronouns.

There be four Declenſions of Pronouns.

The firſt declenſion. Theſe three, Ego, tu, ſui, be of the firſt declenſion, and be thus declined.

Singulariter	*Nominativo Ego.*	Pluraliter	*Nominativo Nos.*
	Genitivo mei.		*Gen. noſtrûm vel noſtri.*
	Dativo mihi.		*Dativo nobis.*
	Accuſativo me.		*Accuſativo nos.*
	Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
	Ablativo à me.		*Ablativo à nobis.*
Singulariter	*Nominativo Tu.*	Pluraliter	*Nominativo Vos.*
	Genitivo tui.		*Gen. veſtrûm vel veſtri.*
	Dativo tibi.		*Dativo vobis.*
	Accuſativo te.		*Accuſativo vos.*
	Vocativo ô tu.		*Vocativo ô vos.*
	Ablativo à te,		*Ablativo à vobis.*

Singu. and plural.	*Nominativo caret*		*Accuſativo ſe.*
	Genitivo ſui.		*Vocativo caret.*
	Dativo ſibi.		*Ablativo à ſe.*

The ſecond declenſion. Theſe ſix, Ille, ipſe, iſte, hic, is, and qui, be of the ſecond declenſion, and be thus declined.

Sing-

Singulariter	Nom. iſte, iſta, iſtud.	Pluraliter	Nom. iſti, iſtæ, iſta.
	Gen. iſtius.		G. iſtorū, iſtarū, iſtorū.
	Dat. iſti.		Dativo iſtis.
	Ac. iſtum, iſtam, iſtud.		Accuſ. iſtos, iſtas, iſta.
	Vocativo caret.		Vocativo caret.
	Abl. iſto, iſtâ, iſto.		Ablativo iſtis.

Ille is declined like Iſte, and alſo Ipſe, ſaving that the Neuter gender in the Nominative caſe and in the accuſative caſe ſingular maketh ipſum. Nominativo hic, hæc, hoc. Genitivo hujus. Dativo huic: as afore in the Noun.

Singulariter	Nomin. is, ea, id.	Pluraliter	Nominat. ii, ea, ea.
	Genitivo ejus.		G. eorum, earum, eorū.
	Dativo ei.		Dativo iis, vel eis.
	Ac. eum, eam, id.		Accuſ. eos, eas, ea.
	Vocativo caret.		Vocativo caret.
	Ablat. eo, eâ, eo.		Ablat. iis, vel eis.
Singulariter	Nom. qui, quæ, quod.	Pluraliter	N. qui, quæ, quæ, (rum
	Genitivo cujus.		G. quorū, quarū, quo-
	Dativo cui.		Dat. quibus vel quis.
	Ac. quem, quam, quod.		Ac. quos, quas, qua
	Vocat. caret. (qui.		Vocativo caret.
	Ab. quo, quâ, quo vel		Ab. quibus vel quis.

Likewiſe Quis and Quid be declined, whether they be Interrogatives, or Indefinites. Alſo Quiſquis is thus declined.

Nom.	Quiſquis. / Quicquid.	Ac.	Quicquid.	Ab.	Quoquo. / Quaqua. / Quoquo.	The Compound of Quis.

Where note that Quid is always a Subſtantive of the Neuter gender.

Theſe five, Meus, tuus, ſuus, noſter and veſter, are of the third declenſion, and be declined like nouns Adjectives of three terminations, in this wiſe. The third declenſion.

Singulariter		Pluraliter	
N. meus, mea, meum.		Nom. mei, meæ, mea.	
Gen. mei, meæ, mei.		Gen. meorum, mearum,	
Dat. meo, meæ, meo.		Dat. meis.	(meorum.
A. meum, meã, meum		Accus. meos, meas, mea.	
Voc. mi, mea, meum.		Voc. mei, meæ, mea.	
Ab. meo, meâ, meo.		Ablativo meis.	

The fourth declenſion.

So is Noſter declined, and Tuus, ſuus, veſter; ſaving that theſe three laſt do lack the Vocative caſe.

Noſtras, Veſtras, and this Noun Cujas, be of the fourth declenſion, and be thus declined.

Singulariter		Pluraliter	
No. hic & hæc noſtras & hoc noſtrate.		N. hi & hæ noſtrates, & hæc noſtratia.	
Gen. hujus noſtratis.		Gen. horum, harum & horum noſtratium.	
Dat. huic noſtrati.		Dat. his noſtratibus.	
A. hunc & hãc noſtratem & hoc noſtrate.		Ac. hos & has noſtrates & hæc noſtratia.	
Vocat. ô noſtras & ô noſtrate.		Vocat. ô noſtrates & ô noſtratia.	
Ab. ab hoc, hac & hoc noſtrate vel noſtrati.		Ab. ab his noſtratibus.	

Note.

Here is to be noted, that Noſtras, Veſtras, and this Noun Cujas be called Gentiles, becauſe they properly betoken pertaining to Countries or Nations, to Sects or Factions.

A Pronoun hath three Perſons.

Perſons three.

The firſt perſon ſpeaketh of himſelf; as, Ego *I.* Nos *We.*

The ſecond perſon is ſpoken to: as, Tu, *Thou*: Vos, *Ye.* And of this perſon is alſo every Vocative caſe.

The third perſon is ſpoken of: as, Ille, *He*: Illi, *They.* And therefore all Nouns, Pronouns and Participles be of the third perſon.

OF A VERB.

A Verb is a part of ſpeech, declined with mood and tenſe, and betokeneth doing, as, Amo, *I love*: or ſuffering, as, Amor, *I am loved*: or being, as, Sum, *I am*. A verb.

Of Verbs ſuch as have perſons, be called Perſonals: as, Ego amo, Tu amas. And ſuch as have no perſons, be called Impersonals: as, Tædet, *it irketh*. Oportet, *it behooveth*.

Of Verbs Perſonals there be five kinds, Active, Paſſive, Neuter, Deponent and Commune. Verbs perſonals.

A Verb Active endeth in o, and betokeneth to do: as, Amo, *I love*, and by putting to r, it may be a Paſſive: as, Amor. Active.

A Verb Paſſive endeth in or, and betokeneth to ſuffer: as, Amor, *I am loved*, and by putting away r, it may be an Active: as, Amo. Paſſive.

A Verb Neuter endeth in o, or m, and cannot take r, to make him a Paſſive: as, Curro, *I run*. Sum, *I am*. And it is Engliſhed ſometime Actively: as, Curro, *I run*, and ſometime Paſſively: as, Ægroto, *I am ſick*. Neuter.

A Verb Deponent endeth in r, like a Paſſive, and yet in ſignification is but either Active: as, Loquor verbum, *I ſpeak a Word*, or Neuter: as, Glorior, *I boaſt*. Deponent.

A Verb Commune endeth in r, and yet in ſignification is both Active and Paſſive: as, Oſculor te, *I kiſs thee*. Oſculor à te, *I am kiſſed of thee*. Commune.

MOODS.

Moods ſix. There be ſix Moods: the Indicative, the Imperative, the Optative, the Potential, the Subjunctive, and the Infinitive.

Indicative. The Indicative Mood ſheweth a reaſon true or falſe: as, Ego amo, *I love.* Or elſe asketh a queſtion; as, Amas tu? *Doeſt thou love?*

Imperative. The Imperative biddeth or commandeth: as, Ama, *Love thou.*

Optative The Optative wiſheth or deſireth, with theſe ſignes, *Would God, I pray God,* or *God grant*: as Utinam amem, *I pray God I love*: and hath commonly an adverb of wiſhing joyned with him.

Potential. The Potential mood is known by theſe ſignes, *May, can, might, would, ſhould, could* or *ought*: as, Amem, *I may* or *can love*: without an Adverb joyned with him.

Subjunctive. The Subjunctive mood hath evermore ſome Conjunction joyned with him: as, Cùm amarem, *when I loved.* And it is called the Subjunctive mood, becauſe it dependeth upon another Verb in the ſame ſentence, either going before or coming after: as, Cùm amarem, eram miſer, *when I loved, I was a wretch.*

Infinitive. The Infinitive mood ſignifieth to do, to ſuffer, or to be: and hath neither number, nor perſon, nor Nominative caſe before him: and is known commonly by this ſign *To*, as, Amare, *To love.* Alſo when two Verbs come together without any Nominative caſe between them, then the latter ſhall be the Infinitive mood: as, Cupio diſcere, *I deſire to learn.*

GERUNDS.

GERUNDS.

THere be moreover belonging to the Infinitive mood of verbs, certain voices called Gerunds, ending in di, do, and dum: Which have both the active and passive signification: as, Amandi, *of loving*, or *of being loved*. Amando, *in loving*, or *in being loved*. Amandum, *to love*, or *to be loved*. Gerunds three: di, do, dum.

SUPINES.

THere be also pertaining unto Verbs, two Supines: the one ending in um, which is called the first Supine, because it hath the signification of the Verb active: as, Eo amatum, *I go to love*. And the other in u, which is called the latter Supine, because it hath for the most part the signification passive: as, Difficilis amatu, *Hard to be loved*. Supines two, in um & u

TENSES.

THere be five tenses or Times: the Present tense, the Preterimperfect, the Preterperfect, the Preterpluperfect, and the Future tense. Tenses five.

The Present tense speaketh of the time that now is: as, Amo, *I love*. Present tense.

The Preterimperfect tense speaketh of the time not perfectly past: as, Amabam, *I loved* or *did love*. Preter-imperfect.

The Preterperfect tense speaketh of the time perfectly past, with this sign *Have*: as, Amavi, *I have loved*. Preter-perfect.

The Preterpluperfect tense speaketh of the time more than perfectly past, with this sign *Had*: as, Amaveram, *I had loved*. Preter-pluperfect.

The Future tense speaketh of the time to come, with this sign *shall* or *will*: as, Amabo, *I shall or will love*. Future.

PER-

PERSONS.

Persons three. There be also in verbs three persons in both numbers: as, Singulariter, Ego amo, *I love.* Tu amas, *Thou lovest.* Ille amat, *He loveth.* Pluraliter, Nos amamus, *We love.* Vos amatis, *Ye love.* Illi amant, *They love.*

CONJUGATIONS.

Conjugations four. Verbs have four Conjugations, which be known after this manner.

The first Conjugation hath a long, before re and ris: as, Amāre, amāris.

The second Conjugation hath e long, before re and ris: as, Docēre, docēris.

The third Conjugation hath e short, before re and ris: as, Legĕre, legĕris.

The fourth Conjugation hath i long, before re and ris: as, Audīre, audīris.

Verbs in O, of the four Conjugations, be declined after these examples.

AMo, amas, amavi, amare: amandi, amando, amandum: amatum, amatu: amans, amaturus. } To love.

Doceo, doces, docui, docere: docendi, docendo, docendum: doctum, doctu: docens, docturus. } To teach.

Lego, legis, legi, legere: legendi, legendo, legendum: lectum, lectu: legens, lecturus. } To read.

Audio, audis, audivi, audire: audiendi, audiendo, audiendum: auditum, auditu: audiens, auditurus. } To hear.

Indica-

Indicative Mood, Preſent tenſe ſingular.

I love,	*Thou loveſt,*	*He loveth,*	*We love,*	*Ye love,*	*They love.*
or,	or,	or,	or,	or,	or,
do love.	*doſt love.*	*doth love.*	*do love.*	*do love,*	*do love.*

Amo, amas, amat.	} *Plurallter.*	Amamus, amatis, amant.
Doceo, doces, docet.		Docemus, docetis, docent.
Lego, legis, legit.		Legimus, legitis, legunt.
Audio, audis, audit.		Audimus, auditis, audiunt.

Preterimperfect tenſe ſingular.	Amabam, Docebam, Legebam, Audiebam,	bas, bat. *Plur.* bamus, batis, bant.	*I loved or did love.*
Preterperfect tenſe ſingular.	Amavi, Docui, Legi, Audivi,	iſti, it. *Plur.* imus, iſtis, erunt vel ere.	*I have loved.*
Preterpluperfect tenſe ſingular.	Amaveram, Docueram, Legeram, Audiveram,	ras, rat. *Plur.* ramus, ratis, rant.	*I had loved.*
Future tenſe ſingular.	Amabo, Docebo,	bis, bit. *Plur.* bimus, bitis, bunt.	*I ſhall or will love.*
	Legam, Audiam,	es, et. *Plur.* emus, etis, ent.	

Impera-

PERSONS.

Persons three.

THere be also in verbs three persons in both numbers: as, Singulariter, Ego amo, *I love.* Tu amas, *Thou lovest.* Ille amat, *He loveth.* Pluraliter, Nos amamus, *We love.* Vos amatis, *Ye love.* Illi amant, *They love.*

CONJUGATIONS.

Conjugations four.

VErbs have four Conjugations, which be known after this manner.

The first Conjugation hath a long, before re and ris: as, Amāre, amāris.

The second Conjugation hath e long, before re and ris: as, Docēre, docēris.

The third Conjugation hath e short, before re and ris: as, Legĕre, legĕris.

The fourth Conjugation hath i long, before re and ris: as, Audire, audiris.

Verbs in O, of the four Conjugations, be declined after these examples.

AMo, amas, amavi, amare: amandi, amando, amandum: amatum, amatu: amans, amaturus. } To love.

Doceo, doces, docui, docere: docendi, docendo, docendum: doctum, doctu: docens, docturus. } To teach.

Lego, legis, legi, legere: legendi, legendo, legendum: lectum, lectu: legens, lecturus. } To read.

Audio, audis, audivi, audire: audiendi, audiendo, audiendum: auditum, auditu: audiens, auditurus. } To hear.

Indica-

Indicative Mood, Preſent tenſe Singular.

I love, Thou loveſt, He loveth, We love, Ye love, They love.
or, or, or, or, or, or,
do love. doſt love. doth love. do love. do love, do love.

A mo, amas, amat. } *Pluraliter,* { Amamus, amatis, amant.
Doceo, doces, docet. } { Docemus, docetis, docent.
Lego, legis, legit. } { Legimus, legitis, legunt.
Audio, audis, audit. } { Audimus, auditis, audiunt.

Preterimperfect tenſe ſingular. { Amabam, Docebam, Legebam, Audiebam, } *I loved or did love.* bas, bat. *Plur.* bamus, batis, bant.

Preterperfect tenſe ſingular. { Amavi, Docui, Legi, Audivi, } *I have loved.* iſti, it. *Plur.* imus, iſtis, ërunt vel ëre.

Preterpluperfect tenſe ſingular. { Amaveram, Docueram, Legeram, Audiveram, } *I had loved.* ras, rat. *Plur.* ramus, ratis, rant.

Future tenſe ſingular. { Amabo, Docebo, } *I ſhall or will love.* bis, bit. *Plur.* bimus, bitis, bunt.
{ Legam, Audiam, } es, et. *Plur.* emus, etis, ent.

Impera-

Imperative Mood.

	Love thou.	*Love he, or let him love.*	*Love we, or let us love.*	*Love ye.*	*Love they, or let them love.*
Present tense singular.	Ama, amato:	amet, amato:	*Pl.* amemus.	amate, amatote:	ament, amanto.
	Doce, doceto:	doceat, doceto:	*Pl.* doceamus.	docete, docetote:	doceant, docento.
	Lege, legito:	legat, legito:	*Pl.* legamus.	legite, legitote:	legant, legunto.
	Audi, audito:	audiat, audito:	*Pl.* audiamus.	audite, auditote:	audiant, audiunto.

Optative Mood.

God grant I love.

Present tense sing. utinam Amem, ames, amet. *Pl.* utin. amemus, ametis, ament.
Doceam,
Legam,
Audiam,
as, at. *Plur.* utin. amus, atis, ant.

Preterimperfect tense sing. utinam Amarem, Docerem, Legerem, Audirem, *Would God I loved, or did love.* res, ret. *Plur.* utin. remus, retis, rent.

Preterperfect tense singular. utinam Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim, *I pray God I have loved.* ris, rit. *Pl.* utin. rimus, ritis, rint.

Preterpluperfect tense sing. utinam Amaviſſem, Docuiſſem, Legiſſem, Audiviſſem, *Would God I had loved.* ſes, ſet. *Pl.* utin. ſemus, ſetis, ſent.

Future tense singular. utinam Amavero, Docuero, Legero, Audivero, *God grant I ſhall or will love hereafter.* ris, rit. *Pl.* utin. rimus, ritis, rint.

Poten-

Potential Mood.

I may or can love.

Present tense sing. { Amem, ames, amet. *Plur.* amemus, ametis, ament. / Doceam, / Legam, / Audiam, } as, at. *Plur.* amus, atis, ant.

Preterimperfect tense sing. { Amarem, / Docerem, / Legerem, / Audirem, } *I might, would, should, ought or could (love.* res, ret. *Plur.* remus, retis, rent.

Preterperfect tense singular. { Amaverim, / Docuerim, / Legerim, / Audiverim, } *I might, would, should or ought to (have loved.* ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint.

Preterpluperfect tense sing. { Amavissem, / Docuissem, / Legissem, / Audivissem, } *I might, would, should or ought to (had loved,* ses, set. *Plur.* semus, setis, sent.

Future tense sing. { Amavero, / Docuero, / Legero, / Audivero, } *I may or can love hereafter.* ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint.

Subjunctive Mood.

When I love.

Present tense sing. Cùm { Amem, ames, amet. *Plu.* cùm amemus, ametis, ament. / Doceam, / Legam, / Audiam, } as, at. *Plur.* cùm amus, atis, ant.

Preter-

Preterimperfect tense singular. Cùm	Amarem, Docerem, Legerem, Audirem,	res, ret.	*When I loved or did love.* *Plu.* Cùm remus, retis, rent.
Preterperfect tense singul. Cùm	Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim,	ris, rit.	*When I have loved.* *Pl.* cùm rimus, ritis, rint.
Preterpluper. tense singul. Cùm	Amaviſſem, Docuiſſem, Legiſſem, Audiviſſem,	ſes, ſet.	*When I had loved.* *P.* cùm ſemus, ſetis, ſent.
Future tense singular. Cùm	Amavero, Docuero, Legero, Audivero,	ris, rit.	*When I ſhall or will love.* *Pl.* cùm rimus, ritis, rint.

Infinitive Mood.

Preſent and Preterimperfect tenſe.	Amare, Docere, Legere, Audire,	To	Love. Teach. Read. Hear.
Preterperfect & Preterpluperfect tenſe.	Amaviſſe, Docuiſſe, Legiſſe, Audiviſſe,	To have or had	Loved. Taught. Read. Heard.
Future tenſe.	Amaturum, Docturum, Lecturum, Auditurum,	eſſe, To	love, teach, read, hear, hereafter.

Gerundi.

Amandi, of loving,	do, in loving,	dum, to love.
Docendi, of teaching,	do, in teaching,	dum, to teach.
Legendi, of reading,	do, in reading,	dum, to read.
Audiendi, of hearing,	do, in hearing,	dum, to hear.

Supines.

Amatum,	To love.	Amatu,	To be loved.
Doctum,	To teach.	Doctu,	To be taught.
Lectum,	To read.	Lectu,	To be read.
Auditum,	To hear.	Auditu,	To be heard.

A Participle of the present tense.

Amans, loving.
Docens, teaching.
Legens, reading.
Audiens, hearing.

The Participle of the first future tense.

Amaturus, to love or about to love.
Docturus, to teach or about to teach.
Lecturus, to read or about to read.
Auditurus, to hear or about to hear.

Before we decline any Verbs in or, for supplying of many tenses lacking in all such Verbs, we must learn to decline this Verb Sum, in this wise following.

Sum, es, fui, esse, futurus. To be.

Indicative Mood.

Present tense singular. SUm I am: es, est. *Plural.* Sumus, estis, sunt.

Preterimperfect tense sin. Eram, I was: eras, erat. *Plural.* eramus, eratis, erant.

Preterperfect tense singul. Fui, I have been: fuisti, fuit. *Plural.* fuimus, fuistis, fuerunt vel fuêre.

Preterpluperfect tense sin. Fueram, I had been: fueras, fuerat. *Pluraliter,* fueramus, fueratis, fuerant.

Future tense singular. Ero, I shall or will be: eris, erit. *Pluraliter,* erimus, eritis, erunt.

Imperative

Imperative Mood.

Pres. tense singu.	Sis, Es, Esto.	be thou	Sit, Esto.	*Plu.* Simus.	Sitis, Este, Estote.	Sint, Sunto.

Optative Mood.

Present tense sing. utinam	Sim, I pray God I be: sis, sit. *Plur.* utinam simus, sitis, sint.
Preterimperf. tense sing. uti.	Essem, Would God I was: esses, esset. *Plur.* utinam essemus, essetis, essent.
Preterperfect. tense sing. uti.	Fuerim, I pray God I have been: fueris, fuerit. *Plur.* utin. fuerimus, fueritis, fuerint.
Preterpluper. tense sing. uti.	Fuissem, Would God I had been: fuisses, fuisset. *Plur.* utin. fuissemus, fuissetis, fuissent.
Future tense singul. utin.	Fuero, God grant I be hereafter: fueris, fuerit. *Plur.* utin. fuerîmus, fuerîtis, fuerint.

Potential Mood.

Present tense singular.	Sim, I may or can be: sis, sit. *Plur.* simus sitis, sint.
Preterimperf. tense singul.	Essem, I might or could be: esses, esset. *Plur.* essemus, essetis, essent.
Preterperfect tense singular.	Fuerim, I might, could, should, or ought to have been: fueris, fuerit. *Plur.* fuerimus, fueritis, fuerint.
Preterpluperfect tense singular.	Fuissem, I might, could, should, or ought to had been: fuisses, fuisset. *Plur.* fuissemus, fuissetis, fuissent.
Future tense singular.	Fuero, I may or can be hereafter: fueris, fuerit. *Plur.* fuerîmus, fuerîtis, fuerint.

Subjun-

Subjunctive Mood.

Preſens tenſe ſingul. cùm — Sim, When I am: ſis, ſit. *Plural.* Cùm ſimus, ſitis, ſint.

Preterimperfect tenſe ſingul. cùm — Eſſem, When I was: eſſes, eſſet. *Plur.* cùm eſſemus, eſſetis, eſſent.

Preterperfect tenſe ſingul. cùm — Fuerim, When I have been: fueris, fuerit. *Plur.* cùm fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterpluperfect tenſe ſin. cùm — Fuiſſem, When I had been: fuiſſes, fuiſſet. *Plur.* cùm fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent.

Future tenſe ſingul. cùm — Fuero, When I ſhall or will be: fueris, fuerit; *Plur.* cùm fuerîmus, fueritis, fuerint.

Infinitive Mood.

Preſent and preterimperfect tenſe. — Eſſe, To be / *Preterperfect and preterpluperfect tenſe.* — Fuiſſe, to have or had been.

Future tenſe. — [Fore vel futurum eſſe, To be hereafter.

Verbs in *or* of the four Conjugations be declined after theſe examples.

AMor, amâris vel amâre, amatus ſum vel fui, amâri, amatus, amandus. To be loved.

Doceor, docêris vel docêre, doctus ſum vel fui, docêri, doctus, docendus. To be taught.

Legor, legeris vel legere, lectus ſum vel fui, legi, lectus, legendus. To be read.

Audior, audîris vel audîre, auditus ſum vel fui, audîri, auditus, audiendus. To be heard.

Indicative Mood.

I am loved.

Present tense sing.
Amor, amâris vel amâre, amatur.
Doceor, docéris vel docêre, docetur.
Legor, legĕris vel legĕre, legitur.
Audior, audîris vel audîre, auditur.
Plur. aliter mur, mini, ntur.

Preterimperfect tense singular.
Amabar, Docebar, Legebar, Audiebar, *I was loved.* baris vel bare, batur. *Plur.* bamur, bamini, bantur.

Preterperfect tense singular.
Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, *I have been loved* sum vel fui, tus es vel fuisti, tus est vel fuit. *Plu.* ti sumus vel fuimus, ti estis vel fuistis, ti sunt, fuêrunt vel fuêre.

Preterpluperf. tense singular.
Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, *I had been loved* eram vel fueram, tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. *Plu.* ti eramus vel fueramus, tieratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.

Future tense sing.
Amabor, Docebor, Legar, Audiar, *I shall or will be loved.* beris vel bere, itur. *Pl.* bimur, imini, untur.
êris vel êre, etur. *Plu.* êmur, êmini, entur.

Imperative Mood.

	Be thou loved.	*Let him be loved.*	*Let us be loved.*	*Be ye loved.*	*Let them be loved.*
Present tense singular.	Amare, amator : amator.	ametur,	*Plu.* amemur.	Amamini, amaminor : amantor.	amentur,
	Docere, docetor : docetor.	doceatur,	*Pl.* doceamur.	Docemini, doceminor : docentor.	doceantur,
	Legere, legitor : legitor.	legatur,	*Plu.* legamur.	Legimini, legiminor : leguntor.	legantur,
	Audire, auditor : auditor.	audiatur,	*Pl.* audiamur.	Audimini, audiminor : audiuntor.	audiantur,

Optative

Optative Mood.

God grant I be loved.

Preſens tenſe ſingular, Amer, êris vel êre, êtur. *Plur.* êmur, êmini, entur.
Docear, Legar, Audiar, } aris vel are, atur. *Plu.* amur, amini, antur.
Utinam

Preterimperfect ten. ſingular, Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, } reris vel rere, retur. *Plur.* remur, remini, rentur.
Would God I were loved.
utinam

I pray God I have been loved.

Preterperfect tenſe ſingular, Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } ſim vel fuerim, tus ſis vel fueris, tus ſit vel fuerit. *Plur. utinam* ti ſimus vel fuerimus, ti ſitis vel fueritis, ti ſint vel fuerint.
utinam

Would God I had been loved.

Preterpluperfect tenſe ſingular, Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } eſſem vel fuiſſem, tus eſſes vel fuiſſes, tus eſſet vel fuiſſet. *Plur. utinam* ti eſſemus vel fuiſſemus, ti eſſetis vel fuiſſetis, ti eſſent vel fuiſſent.
utinam

God grant I be loved hereafter.

Futuro tenſe ſingular, Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *Plur. utinam* ti erimus vel fuerîmus, ti eritis vel fuerîtis, ti erunt vel fuerint.
utinam

Potential Mood.

I may or can be loved.

Preſens tenſe ſingular. Amer, êris vel êre, êtur. *Plur.* êmur, êmini, entur.
Docear, Legar, Audiar, } aris vel are, atur. *Plur.* amur, amini, antur.

Preterim-perfect tense singular. Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, *I would, should, or ought to be loved.* reris vel rere, retur. *Plu.* remur, remini, rentur.

I would, should, or ought to have been loved.

Preter-perfect tense singular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, sim vel fuerim, tus fis vel fueris, tus fit vel fuerit. *Plu.* ti simus vel fuerimus, ti fitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

I would, should, or ought to had been loved.

Preterplu-perfect tense singular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. *Plur.* ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

I may or can be loved hereafter.

Future tense singular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *Plu.* ti erimus vel fuerîmus, ti eritis vel fuerîtis, ti erunt vel fuerint.

Subjunctive Mood.

When I am loved.

Present tense singular. Amer, êris vel êre, êtur. *Plu. cùm* êmur, êmini, entur.
Cùm Docear, Legar, Audiar, aris vel are, atur. *Plu. cùm* amur, amini, antur.

When I was loved.

Preterim-perfect ten. singular. Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, rêris vel rêre, rêtur. *Plu. cùm* rêmur, rêmini, rentur.
Cùm

When I have been loved.

Preterper-fect tense singular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, sim vel fuerim, tus fis vel fueris, tus fit vel fuerit. *Plu. cùm* ti simus vel fuerimus, ti fitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.
Cùm

Preterplu-

When I had been loved.

Preterplu-perfect ten. singular. Cùm { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } { essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. *Plur.* cùm ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

Future tense singular. Cùm { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } *When I shall or will be loved.* { ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit, *P.* cùm ti erimus vel fuerîmus, ti eritis vel fuerîtis, ti erunt vel fuerint.

Infinitive Mood.

Present and Preterimperfect tense. { Amari, Doceri, Legi, Audiri, } To be { Loved. Taught. Read. Heard.

Preterperf. tense and preterpluperf. tense. { Amatum, Doctum, Lectum, Auditum, } To have or had been loved. esse vel fuisse.

Future tense. { Amatum iri, vel amandum esse, Doctum iri, vel docendum esse, Lectum iri, vel legendum esse, Auditum iri, vel audiendum esse, } To be { loved taught read heard } hereafter.

A participle of the preterperfect tense. { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } { Loved. Taught. Read. Heard.

A participle of the Future in Dus. { Amandus, Docendus, Legendus, Audiendus, } To be { Loved. Taught. Read. Heard.

Of certain Verbs going out of Rule,

which are declined and formed,

in manner following.

POssum, potes, potui, posse, potens : To may or can.

Volo, vis, volui, velle : volendi, volendo, volendum : supinis caret : volens : To will, or to be willing.

Nolo, nonvis, nolui, nolle : nolendi, nolendo, nolendum : supinis caret: nolens : To nill or to be unwilling.

Malo, mavis, malui, mallo : malendi, malendo, malendum : supinis caret : malens : To have rather or to be more willing.

Edo, edis vel es, edi, edere vel esse : edendi, edendo, edendum : esum esu, vel estum estu : edens, esurus vel esturus : To eat.

Fio, fis, factus sum vel fui, fieri : factus, faciendus : To be made or to be done.

Fero, fers, tuli, ferre : ferendi, ferendo, ferendum : latum, latu : ferens, laturus : To bear or suffer.

Feror, ferris vel ferre, latus sum vel fui, ferri : latus, ferendus : To be born or suffered.

Indicative Mood.

Preterit tense singular.

Possum, potes, potest.
Volo, vis, vult.
Nolo, nonvis, nonvult.
Malo, mavis, mavult. (est.
Edo, edis vel es, edit vel
Fio, fis, fit.
Fero, fers, fert.
Feror, ferris vel ferre, fertur.

Pluraliter.

Possumus, potestis, possunt.
Volumus, vultis, volunt.
Nolumus, nonvultis, nolunt.
Malumus, mavultis, malunt.
Edimus, editis vel estis, edunt
Fimus, fitis, fiunt.
Ferimus, fertis, ferunt.
Ferimur, ferimini, feruntur.

Preterim-

Preterimperfect tense singular.

Poteram,
Volebam,
Nolebam,
Malebam,
Edebam,
Fiebam,
Ferebam,
} as, at. *Plural.* amus, atis, ant.

Ferebar, baris vel bare, batur. *Plu.* bamur, bamini, (bantur.)

Preterperfect tense singular.

Potui,
Volui,
Nolui,
} Malui,
Edi,
Tuli,
} isti, it. *Plur.* imus, istis, êrunt vel (êre.

Factus
Latus
} sum vel fui, tus es vel fuisti, tus est vel fuit. *Plur.* ti sumus vel fuimus, ti estis vel fuistis, ti sunt, fuerunt vel fuêre.

Preterpluperfect tense singular.

Potueram,
Volueram,
Nolueram,
} Malueram,
Ederam,
Tuleram,
} ras, rat. *Pl.* ramus, ratis, (rant.

Factus,
Latus,
} eram vel fueram, tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. *Plur.* ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.

Future tense singular.

Potero, eris, erit. *Plur.* poterimus, eritis, erunt.
Volam,
Nolam,
Malam,
} Edam,
Fiam,
Feram,
} es, et. *Plur.* emus, etis, ent.
Ferar, ferêris vel ferêre, feretur. *Plural.* feremur, feremini, ferentur.

Possum, Volo, Malo, have no Imperative Mood.

An Introduction of the

Imperative Mood

Preſent tenſe ſingular.

Noli, nolito. *Pluraliter* Nolite, nolitote.

Es, eſto,	edat,		edite, eſte,	Edant,
ede,	eſto,	*P.* Edamus,	eſtote,	edunto.
edito:	edito:		editote:	
Fito tu:	Fiat,		Fite,	Fiant,
	Fito:	*Pl.* Fiamus,	fitote:	funto.
Fer,	Ferat,	*Pl.* Feramus,	Ferte,	Ferant,
ferto:	ferto:		fertote:	ferunto.
Ferre,	Feratur,	*Pl.* Feramur,	Ferimini,	Ferantur,
fertor:	fertor:		feriminor:	feruntor.

Optative Mood.

Preſent tenſe ſingular.

Utinam Poſſim, Velim, Edam, Fiam, Feram, Ferar, Nolim, Malim, is, it. *Plur. utinam* imus, itis, int. as, at. *Plur. utinam* amus, atis, ant. raris vel rare, ratur. *P. ut.* amur, amini, antur.

Preterimperfect ten. ſingular.

Utinam Poſſem, Vellem, Nollem, Mallem, Ederem vel eſſem, Fierem, Ferrem, es, et. *Plur. utinam* emus, etis, ent. Ferrer, reris vel rere, retur. *Pl. ut.* remur, remini, rentur.

Preterperfect tenſe ſingular.

Utinam Potuerim, Voluerim, Noluerim, Factus, Latus, Maluerim, Ederim, Tulerim, ris, rit. *Pluraliter utinam* rimus, ritis, rint. ſim vel fuerim, tus ſis vel fueris, tus ſit vel fuerit. *P. ut.* ti ſimus vel fuerimus, ti ſitis vel fueritis, ti ſint vel fuerint.

Preterpluperfect tenſe ſing.

Utinam Potuiſſem, Voluiſſem, Noluiſſem, Factus, Latus, Maluiſſem, Ediſſem, Tuliſſem, ſes, ſet. *Plur. utinam* ſemus, ſetis, ſent. eſſem vel fuiſſem, tus eſſes vel fuiſſes, tus eſſet vel fuiſſet. *Plur. uti.* eſſemus vel fuiſſemus, ti eſſetis vel fuiſſetis, ti eſſent vel fuiſſent.

Future

Future tense singular. Utinam	Potuero, Voluero, Noluero, Factus, Latus,	Maluero, Edero, Tulero, ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *Plur. uti.* ti erimus vel fuerîmus ti eritis vel fuerîtis, ti erunt vel fuerint,	ris, rit. *Plur. utinam* rîmus, rîtis, rint.

The Potential and the Subjunctive Mood be formed like the Optative in voice, and do differ only in signification and sign of the Mood.

Infinitive Mood.

Present tense and Preterimperf. tense.	Posse, Velle, Nolle, Malle, Edere vel esse, Ferre, Fieri, Ferri,	*Preterperf. & Preterpluperfect tense.*	Potuisse. Voluisse. Noluisse. Maluisse. Edisse. Tulisse. Factum esse vel fuisse. Latum esse vel fuisse.
Future tense.	Esurum esse. Laturum esse.		Factum iri, vel faciendum esse. Latum iri, vel ferendum esse.

Eo and queo make ibam and quibam in the Preterimperfect tense of the Indicative Mood, and ibo and quibo in the future tense: and in all other moods and tenses are varied like verbs in o of the fourth Conjugation, saving that they make their Gerunds, Eundi, eundo, eundum. Queundi, queundo, queundum.

Of the Preterperfect tense of the Indicative mood, be formed the Preterpluperfect tense of the same mood; the Preterperfect tense, the Preterpluperfect tense, and the Future tense of the Optative mood, the Potential mood, and the Subjunctive mood, the Preterperfect tense, and the Preterpluperf. tense of the Infinitive mood: as of Amavi,

Tenses formed of the Preterperfect tense.

Amavi, are formed, Amaveram, amaverim, amavero, by changing i into e short: and Amavissem, amavisse, keeping i still.

Impersonals. Impersonals be declined throughout all Moods and tenses in the voice of the third person singular only: as, Delectat, delectabat, delectavit, delectaverat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuerat, decebit, decere. Studetur, studebatur, studitum est vel fuit, studitum erat vel fuerat, studebitur, &c.

And they have commonly before their English, this sign *It*: as, It delighteth, Delectat. It becometh not, Non decet.

OF THE PARTICIPLE.

A Participle is a part of speech, derived of a Verb, and taketh part of a Noun, as Gender, case and declension: and part of a Verb, as tense and signification: and part of both, as number and figure.

Four kinds of participles. There be four kinds of Participles: one of the Present tense, another of the Preter tense; one of the Future in rus, and another of the Future in dus.

Present tense. A Participle of the Present tense, hath his English ending in *ing*: as, *Loving*, and his Latin in ans, or ens: as, Amans, docens. And it is formed of the Preterimperfect tense of the Indicative Mood, by changing the last syllable into ns as, Amabam, amans. Audiebam, audiens. Auxiliabar, auxilians. Poteram, potens.

The first Future in rus. A participle of the Future in rus betokneth to do, like the Infinitive mood of the Active voice: as, Amaturus, *To love* or *about to love*. And it is formed of the latter Supine by putting to rus: as, Doctu, docturus.

Preter tense. A Participle of the Preter tense hath his Eng-

lish

ch ending in *d*, *t*, or *n*; as, *Loved*, *taught*, *slain*: nd his Latin in tus, sus, xus; as, Amatus, visus, exus: and one in uus, as, Mortuus. And it is formed of the latter Supine, by putting to s: as, Lectu, ectus, except Mortuus.

A Participle of the Future in dus betokeneth to suffer like the infinitive Mood of the Passive voice: as, Amandus, *to be loved*. And it is formed of the Genitive case of the Participle of the Present tense by changing tis into dus: as, Amantis, amandus; Legentis, legendus. And it is also found to have the signification of the Participle of the Present tense: as, Legendis veteribus proficis, *in reading old Authors thou dost profit*. The second Future tense in dus.

Of a verb Active, and of a verb Neuter which hath the Supines come two Participles, one of the Present tense, and another of the Future in rus: as of Amo cometh Amans, amaturus; of Curro, currens, cursurus. Of an active come two participles.

Of a verb Passive whose Active hath the Supines come two Participles: one of the Preter tense, and another of the Future tense in dus: as of Amor cometh Amatus, amandus. Of a passive come two.

Of a verb Deponent come three Participles: one of the Present tense, one of the Preter tense, and another of the Future in rus: as of Auxilior cometh auxilians, auxiliatus, auxiliaturus. Of a deponent three.

And if the verb Deponent do govern an Accusative case after him, it may form also a Participle in dus: as of Loquor, loquendus.

Of a verb Commune come four Participles: as of largior cometh largiens, largiturus, largitus, largiendus. Of a commune four.

Participles of the present tense be declined like Nouns Adjectives of three Articles: as, Nominativo hic, hæc & hoc amans, Genitivo hujus amantis, Dativo huic amanti, &c. Participles declined like Adjectives.

Parti-

Participles of other tenses be declined like Nouns Adjectives of three divers endings: as, Amaturus, amaturа, amaturum. Amatus, amata, amatum. Amandus, amanda, amandum.

OF AN ADVERB.

AN Adverb is a part of speech joyned to the Verbs, to declare their signification.

Adverbs some be of time: as, Hodiè, cras, heri, perendiè, olim, aliquando, nuper, quando.

Some be of

Place: as, Ubi, ibi, hîc, istîc, illîc, intûs, foris.

Number: as, Semel, bis, ter, quater, iterum.

Order: as, Indè, deinde, denique, postremó.

Asking, or doubting: as, Cur, quare, undè, quorsum, num, nunquid.

Calling: as, Heûs, ô, ehodum.

Affirming: as, Certè, næ, profectò, sanè, scilicet, licèt, estó.

Denying: as, Non, haud, minimè, neutiquam, nequaquam.

Swearing: as, Pol, ædepol, hercle, mediusfidius.

Exhorting: as, Eja, agè, agitè, agedum.

Flattering: as, Sodes, amabó.

Forbidding: as, Né.

Wishing: as, Utinam, si, ô si, ô.

Gathering together: as, Simul, unà, pariter, non modò, non solùm.

Parting: as, Seorsim, sigillatim, vicatim.

Some

Some be of
- Chooſing: as, Potiùs, Imó.
- A thing not finiſhed: as, Penè, ferè, propè, vix, modò, non.
- Shewing: as, En, ecce.
- Doubting: as, Forſan, forſitan, fortaſſis, fortaſſe.
- Chaunce: as, Fortè, fortuitó.
- Likeneſs: as, Sic, ſicut, quaſi, ceu, tanquam, velut.
- Quality: as, Benè, malè, doctè, fortiter.
- Quantity: as, Multùm, parùm, minimùm, paululùm, plurimúm.
- Compariſon: as, Tam, quàm, magis, minùs, maximè.

Certain Adverbs be compared: as, Doctè, doctiùs, doctiſſimè. Fortiter, fortiùs, fortiſſimè. Propè, propiùs, proximè.

Alſo the voices of Prepoſitions, if they be ſet alone, not having any caſual word to ſerve unto ſoyned with them, be not Prepoſitions, but are changed into Adverbs: as, Qui antè non cavet poſt dolebit, He that bewareth not afore ſhall be ſorry afterward. Coràm laudare, & clàm vituperare, inhoneſtum eſt, In preſence to commend one, and behind the back to diſpraiſe, is an unhoneſt point.

OF A CONJUNCTION.

A Conjunction is a part of ſpéech, that ſoyneth words and ſentences together.

Of Conjunctions ſome be Copulatives: as, Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque,

Some be
- Diſjunctives: as, Aut, ve, vel, ſeu, ſive.
- Diſcretives: as, Sed, quidem, autem, verò, at, aſt.
- Cauſals: as, Nam, namque, enim, etenim, quia, ut, quòd, quum, quoniam, and quando ſet for quoniam.

Some

Some be
- Conditionals: as, Si, sin, modò, dum, dummodó.
- Exceptives: as, Ni, nisi, quin, alioquin, præterquam.
- Interrogatives: as, Nè, an, utrùm, necne, anne, nonne.
- Illatives: as, Ergò, ideò, igitur, quare, itaque, proin.
- Adversatives: as, Etsi, quanquam, quamvis, licèt, estó.
- Redditives to the same: as, Tamen, attamen.
- Electives: as, Quàm, ac, atque.
- Diminutives: as, Saltem, vel.

OF A PREPOSITION.

A Preposition is a part of Speech most commonly set before other parts, either in Apposition: as, Ad patrem; or else in Composition: as, Indoctus.

These Prepositions following serve to

the Accusative case.

Ad, To.
Apud, At.
Ante, Before.
Adversus, } Against.
Adversùm, }

Cis, } On this
Citra, } side.
Circum, } About.
Circa, }
Contra, Against.
Erga, Towards.
Extra, Without.
Intra, Within.
Inter, Between.
Infra, Beneath.
Juxta, Beside, or nigh to.
Ob, For.

For

Retrò, Behind.
Per, By or through.
Propè, Nigh.
Propter, For.
Secundùm, } After.
Post, }
Trans, On the further side.

Ultra, Beyond.
Præter, Beside.
Supra, Above.
Circiter, About.
Usque, Until.
Secus, By.
Versùs, Towards.
Penès, In the power.

Where note, that Versùs is set after his casual word: as, Londinum versùs, towards London. And likewise may Penès be set also.

These Prepositions following serve to the Ablative case.

A, ab, abs, From or fro.
Cum, With.
Coram, Before, or in presence.
Clam, Privily.
De, }
E, } Of or fro.
Ex, }

Pro, For.
Præ, Before, or in comparison.
Palam, Openly.
Sine, } Without.
Absque, }
Tenus, Until, or up to.

Where note that if the casual word joyned with Tenus, be the plural number, it shall be put in the Genitive case, and be set before Tenus: as, Aurium tenus, Up to the Ears. Genuum tenus, Up to the Knees.

Note also that the voices of Prepositions being set alone without their casual words, be not Prepositions, but are changed into Adverbs: as is aforesaid in the Adverb.

These

These Prepositions following serve to both cases.

In with this sign To, to the Accusative case: as, In urbem, Into the City. In without this sign To, to the Ablative case: as, In te spes est, My hope is in thee. Sub noctem, A little before night.
Sub judice lis est, The matter is before the Judge.
Super lapidem, Upon a stone.
Super viridi fronde, Upon a green leaf.
Subter terram, Under the earth.
Subter aquis, Under the water.

OF AN INTERJECTION.

AN Interjection is a part of speech which betokeneth a sudden passion of the mind under an unperfect voice.

Some are of Mirth: as, Evax, vah.

Some are of sorrow: as, Heu, hei.

Some are of
- Dread: as, Atat.
- Marvelling: as, Papæ.
- Disdaining: as, Hem, vah.
- Shunning: as, Apage.
- Praising: as, Euge.
- Grozning: as, Hui.
- Exclamation: as, Proh Deûm atque hominum fidem.
- Cursing: as, Væ, malúm.
- Laughing: as, Ha, ha, he.
- Calling: as, Eho, ho, io.
- Silence: as, Au. And such others.

THE CONCORDS
of Latin Speech.

FOr the due ſoyning of words in conſtruction, it is to be underſtood, that in Latin ſpeech there be three Concords. The firſt betweén the Nominative caſe and the Verb: The ſecond, betweén the Subſtantive and the Adjective, The third betweén the Antecedent and the Relative.

The firſt Concord.

WHen an Engliſh is given to be made in Latin, look out the Principal Verb. If there be more verbs than one in a ſentence, the firſt is the principal verb; except it be the infinitive mood, or have before it a Relative: as, that, whom, which, or a Conjunction: as, Ut, *that*; cùm, *when*; ſi, *if*; and ſuch others.

When ye have found the verb, ask this queſtion, *who*? or *what*? and the word that anſwereth to the queſtion ſhall be the Nominative caſe to the verb: except it be a verb Impersonal, which will have no Nominative caſe. And the Nominative ſhall, in making and conſtruing Latin, be ſet before the verb, except a queſtion be asked, and then the Nominative is ſet after the verb, or after the ſign of the verb: as, [b] Amas [a] tu? Loveſt thou? [b] Venitne [a] Rex? Doth the King come?

Likewiſe if the verb be of the imperative mood: as, [b] Ama [a] tu, Love thou. [b] Amato [a] ille, Let him love.

And ſometime when this ſign it or there cometh before the Engliſh of the verb: as, [b] Eſt [a] liber

meus, It is my book. [b] Venit ad me [a] quidam, There came one to me. And that casual word which commeth next after the verb, and answereth to this question *whom?* or *what?* made by the verb shall commonly be the Accusative case; except the verb do properly govern another case after him to be construed withal: Si cupis [a] placere [b] magistro, [a] utere [b] diligentiâ, nec [a] sis tantus [b] cessator, ut [b] calcaribus [a] indigeas, If thou covet to please thy master, use diligence, and be not so slack, that thou shalt need spurrs.

A Verb personal agreeth with his Nominative case in number and person: as, [a] Præceptor [b] legit, [a] vos verò [b] negligitis, The master readeth and ye regard not. Where note, that the first person is more worthy than the second, and the second more worthy than the third.

Many nominative cases singular, with a conjunction copulative coming between them, will have a verb plural, which verb plural shall agree with the nominative case of the most worthy person: as, [a] Ego & tu [b] sumus in tuto, I and thou be in safeguard. [a] Tu & Pater [b] periclitamini, Thou and thy Father are in jeopardy. [a] Pater & Præceptor [b] accersunt te, Thy Father and thy Master have sent for thee.

When a Verb cometh between two nominative cases of divers numbers, the verb may indifferently accord with either of them, so that they be both of one person: as, Amantium [a] iræ amoris [a] redintegratio [b] est, The falling out of lovers is the renewing of love. [a] Quid enim nisi [a] vota [b] supersunt? For what remaineth save only prayers? Pectora percussit [a] pectus quoque [a] robora [b] fiunt, She strake her breast, and her breast turned into oak also.

Here note also, that sometime the Infinitive mood of a Verb, or else a whole clause afore-going, or else some member of a sentence may be the nominative

native case to the verb: as, [a] Diluculo surgere, salu-berrimum [b] est, To rise betime in the morning, is the most wholsome thing in the world. [a] Multum scire vita [b] est jucundissima, To know much, is the most pleasant (or sweetest) life of all.

The second Concord.

WHen ye have an adjective, ask this question *who?* or *what?* and the word that answereth to the question, shall be the substantive to it.

The adjective, whether it be a noun, pronoun, or participle, agreeth with his Substantive in case, gender and number: as, [a] Amicus [b] certus in [a] re [b] incertâ cernitur, A sure friend is tryed in a doubtful matter. [a] Homo [b] armatus, a man armed. [a] Ager [b] colendus, A field to be tilled. [b] Hic [a] vir, This man. [b] Meus [a] herus est, It is my master.

Where note, that the Masculine gender is more worthy than the Feminine, and the Feminine more worthy than the Neuter.

Many Substantives singular having a conjunction copulative coming between them, will have an adjective plural, which adjective shall agree with the Substantive of the most worthy gender: as, [a] Rex & Regina [b] beati, The King and Queen are blessed.

The third Concord.

WHen ye have a Relative, ask this question *who?* or *what?* and the word that answereth to the question shall be the antecedent to it.

The antecedent most commonly is a word that goeth before the relative, and is rehearsed again of the relative.

The relative agreeth with his antecedent in gender, number, and person: as, [a] Vir sapit [b] qui pauca loquitur, That man is wise that speaketh few things or words.

Sometime the Relative hath for his Antecedent the whole reason that goeth before him, and then he shall be put in the neuter gender, and singular number: as, ' In tempore veni, ᵇ quod omnium rerum est primum, I came in season which is the chiefest thing of all. But if the Relative be referred to two clauses or more, then the relative shall be put in the plural number: as, ' Tu multùm dormis, & '' sæpe potas, ᵇ quæ ambo sunt corpori inimica, Thou sleepest much and drinkest often, both which things are naught for the body.

When this English *that* may be turned into this English *which*, it is a relative; otherwise it is a conjunction, which in Latin is called quòd, or ut: and in making Latin it may elegantly be put away by turning the Nominative case into the Accusative, and the Verb into the Infinitive mood: as, Gaudeo ' quòd tu bene ᵇ vales: Gaudeo ' te bene ᵇ valere, I am glad that thou art in good health. Jubeo ' ut tu ᵇ abeas: Jubeo ' te ᵇ abire, I bid that thou go hence.

Many antecedents singular, having a Conjunction copulative between them, will have a relative plural, which relative shall agree with the antecedent of the most worthy gender: as, ' Imperium & '' dignitas ᵇ quæ petisti, The rule and dignity which thou hast required.

But in things not apt to have life, the neuter gender is most worthy: yea, and in such a case, though the Substantives or Antecedents be of the masculine, or of the feminine gender, and none of them of the neuter, yet may the Adjective or Relative be put in the neuter gender: as, ' arcus & '' calami sunt ᵇ bona, The bow and arrows be good. ' Arcus & '' calami ᵇ quæ fregisti, The bow and arrows which thou hast broken.

The Case of the Relative.

WHen there cometh no Nominative case between the Relative and the Verb, the Relative shall be the Nominative Case to the Verb: as, Miser est [a] qui nummos [b] admiratur, Wretched is that person which is in love with money.

But when there cometh a Nominative case between the Relative and the Verb, the Relative shall be such case as the Verb will have after him: as, Felix [b] quem [a] faciunt aliena [a] pericula cautum, Happy is he whom other mens harms do make to beware.

As the Relative may be the Nominative case to the Verb, so it may be the substantive to the adjective that is joyned with, or that cometh after him: as, Divitias amare noli, [a] quod omnium est [b] sordidissimum, Love not thou riches, which to do is the most beggarly thing in the world.

Nouns Interrogatives and Indefinites follow the rule of the Relative: as, Quis, uter, qualis, quantus, quotus, &c. which evermore come before the Verb like as the Relative doth: as, Hei mihi, qualis erat! Talis erat, [b] qualem nunquam [a] vidi.

Yet here is to be understood and noted, that the Relative is not always governed of the Verb that he cometh before, but sometimes of the Infinitive mood that cometh after the Verb: as, [b] Quibus voluisti me gratias [a] agere, egi, What persons thou willedst me to thank, I have thanked.

Sometime of a participle: as, [b] Quibus rebus [a] adductus feceris? With what things moved didst thou it?

Sometime of the Gerund: as, [b] Quæ nunc non est [a] narrandi locus, Which things at this present is no time to tell.

Sometime of the Preposition set before him: as, [b] Quem [a] in locum deducta res sit, vides, Unto what state the matter is now brought thou seest.

Sometime of the ſubſtantive that it doth accord with: as, Senties [b] qui [a] vir ſiem, Thou ſhalt perceive what a fellow I am. Albeit in this manner of ſpeaking, qui is an indefinite, and not a relative.

Sometime of a noun Partitive or Diſtributive: as, [b] Quarum rerum [a] utram minùs velim, non facilè poſſum exiſtimare, Of the which two things whether I would with leſs will have, I cannot eaſily eſteem.

Sometime it is put in the Genitive caſe, by reaſon of a Subſtantive coming next after him: as, Ego illum non novi, [b] cujus [a] causâ hoc incipis, I know him not for whoſe cauſe thou begineſt this matter.

Sometime it is otherwiſe governed of a noun Subſtantive: as, Omnia tibi dabuntur, [b] quibus [a] opus habes, All things ſhall be given thee which thou haſt need of.

Sometime of an Adverb: as, [b] Cui utrùm [a] obviàm procedam, nondum ſtatui, Whom whether I will go to meet with, I have not yet determined.

Sometime it is put in the ablative caſe with this ſign *than*, and is governed of the comparative degree coming after him: as, Utere virtute, [b] quâ nihil eſt [a] melius, Uſe vertue, than the which nothing is better.

Sometime it is not governed at all, but is put in the ablative caſe abſolute, as, Quantus erat Julius Cæſar, [a b] quo Imperatore, Romani primùm Britanniam ingreſſi ſunt? How worthy a man was Julius Ceſar, under whoſe conduct the Romans firſt entred into Britain?

Alſo when it ſignifieth an inſtrument wherewith a thing is to be done, it is put in the ablative caſe: as, Ferrum habuit [b] quo ſe [a] occideret, He had a knife wherewith he would have ſlain himſelf.

When a Relative cometh between two Subſtantives of diverſ genders, it may indifferently

accord

acrozd with either of them: as, [a] Avis, [b] quæ pascit appellatur; oz Avis, [b] qui [a] passer appellatur, The bird which is called a sparrow. Yea, though the Substantives be of divers numbers also: as, Esne ea [a] Lutetia, [b] quam nos Parisios dicimus? Is not that called Lutetia, that we do call Paris? Oz else, Esne ea Lutetia, [b] quos nos [a] Parisios dicimus?

Constructions of nouns Substantives.

WHen two Substantives come together betokening divers things, the latter shall be the genitive case: as, [a] Facundia [b] Ciceronis, The eloquence of Cicero. [a] Opus [b] Virgilii, The work of Virgil. [a] Amator [b] studiorum, A lover of studies. [a] Dogma [b] Platonis, The opinion of Plato. But if they belong both to one thing, they shall be put both in one case: as, [a] Pater meus [a] vir amat me [b] puerum, My Father being a man, loveth me a child.

When the English of this word res is put with an adjective, ye may put away res, and put the adjective in the neuter gender, like a Substantive: as, [a b] Multa me impedierunt, many things have letted me. And being so put it may be the Substantive to an Adjective: as, [a] Pauca his [b] similia, A few things like unto these. [a] Nonnulla [b] hujusmodi, Many things of like sort.

An Adjective in the neuter gender put alone without a substantive, standeth for a substantive, and may have a genitive case after him, as if it were a substantive: as, [a] Multum [b] lucri, Much gain. [a] Quantum [b] negotii? How much business? [a] Id [b] operis, That work.

Words importing indument of any quality oz property, to the praise oz dispraise of a thing, coming after a noun Substantive, oz a verb Substantive, may be put in the Ablative case, oz in the

genitive: as, [a] Puer [b] bonâ indole, or [a] Puer [b] bonæ indolis, A child of a good towardness. [a] Puer [b] boni ingenii, or [a] Puer [b] bono ingenio, A child of a good wit.

Opus and usus, when they be Latin for need, require an Ablative case: as, [a] Opus est mihi tuo [b] judicio, I have need of thy judgment. Viginti [b] minis [a] usus est filio, My son hath need of twenty pounds.

Constructions of Adjectives.

The Genitive case.

Adjectives that signifie desire, knowledge, remembrance, ignorance or forgetting, and such other like, require a genitive case: as, [a] Cupidus [b] auri, Covetous of money. [a] Peritus [b] belli, Expert of warfare. [a] Ignarus [b] omnium, Ignorant of all things. [a] Fidens [b] animi, Bold of heart. [a] Dubius [b] mentis, Doubtful of mind. [a] Memor [b] præteriti, Mindful of that is past. [a] Reus [b] furti, Accused of theft.

Nouns Partitives and certain Interrogatives, with certain nouns of number, require a genitive case: as, Aliquis, uter, neuter, nemo, nullus, solus, unus, medius, quisque, quisquis, quicunque, quidam, quis, for aliquis, or quis an Interrogative: as, Unus, duo, tres; primus, secundus, tertius, &c. as, [a] Aliquis [b] nostrum. [a] Primus [b] omnium.

When a question is asked, the answer in Latin must be made by the same case of a noun, pronoun or participle, and the same tense of a Verb, that the question is asked by: as, [a] Cujus est fundus? [b] Vicini. Quid [a] agitur in ludo literario? [b] Studetur. Except a question be asked by Cujus, ja, jum: as, [a] Cuja est sententia? [b] Ciceronis. Or by a word that may govern divers cases: as, [b] Quanti [a] emisti librum? [b] Parvo. Or except I must answer by one of these possessives, Meus, tuus, suus, noster, vester: as, [a] Cujus est domus? [b] non vestra. sed [bb] nostra.

Nouns

Nouns of the comparative and the ſuperlative degrée, being put partitively, that is to ſay, having after them this engliſh *of*, or *among*, require a genitive caſe: as, [b] Aurium [a] mollior eſt ſiniſtra, Of the ears, the left is the ſofter. Cicero [b] Oratorum [a] eloquentiſſimus, Cicero the moſt eloquent of Orators.

Nouns of the comparative degrée, having *than* or *by* after them, do cauſe the word following to be the ablative caſe: as, [a] Frigidior [b] glacie, More cold than ice. [a] Doctior [b] multo, Better learned by a great deal. Uno [b] pede [a] altior, Higher by a foot.

The Dative caſe.

Adjectives that betoken profit or diſprofit, likeneſs or unlikeneſs, pleaſure, ſubmitting, or belonging to any thing, require a dative caſe: as. Labor eſt [a] utilis [b] corpori, Labor is profitable to the body. [a] Æqualis [b] Hectori, Equal to Hector. [a] Idoneus [b] bello, Fit for war. [a] Jucundus [b] omnibus, Pleaſant to all perſons. [b] Parenti [a] ſupplex, Suppliant to his Father. [b] Mihi [a] proprium, Proper to me.

Likewiſe nouns adjectives of the paſſive ſignification in bilis, and participials in dus: as, [a] Flebilis [a a] flendus [b] omnibus, To be lamented of all men. Formidabilis [a a] formidandus [b] hoſti, To be feared of his enemy.

The Accuſative caſe.

The meaſure of length, breadth, or thickneſs of any thing, is put after adjectives in the Accuſative caſe, and ſometime in the Ablative caſe: as, Turris [a] alta [b] centum pedes, A tower an hundred foot high. Arbor [a] lata [b] tres digitos, A tree three fingers broad. Liber [a] craſſus [b] tres pollices, *vel* [b b] tribus pollicibus, A book three inches thick.

The

The Ablative case.

Adjectives signifying fulness, emptiness, plenty or wanting, require an ablative case, and sometime a genitive: as, [b] Copiis [a] abundans. Crura [b] thymo [a] plena. [a] Vacuus [b] irâ, [bb] iræ, ab irâ. Nulla epistola [a] inanis [b] re aliquâ. [a] Ditissimus [b] agri. [b] Stultorum [a] plena sunt omnia. Quis nisi [b] mentis [a] inops, oblatum respuat aurum? [a] Integer [b] vitæ, [b] scelerisque [a] purus, non eget Mauri jaculis nec arcu. [a] Expers [b] omnium. Corpus [a] inane [b] animæ.

These adjectives, Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, with such others, will have an ablative case: as, [a] Dignus [b] honore. [a] Captus [b] oculis. [b] Virtute [a] præditus. [b] Paucis [a] contentus.

Where note that Dignus, indignus, and contentus, may instead of an ablative case have an infinitive mood of a verb: as, [a] Dignus [b] laudari, Worthy to be praised. [a] Contentus in pace [b] vivere, content to live in peace.

Construction of the Pronoun.

These genitive cases of the primitives, Mei, tui, sui, nostri, and vestri, be used when suffering or passion is signified: as, [a] Pars [b] tui. [a] Amor [b] mei. But when possession is signified, Meus, tuus, suus, noster, and vester be used: as, [a] Ars [b] tua. [a] Imago [b] tua.

These genitive cases, Nostrûm, vestrûm, be used after distributives, partitives, comparatives, and superlatives: as, [a] Nemo [b] vestrûm. [a] Aliquis [b] nostrûm. [a] Major [b] vestrûm. [a] Maximus natu [b] nostrûm.

Construction of the Verb: and

first with the Nominative case.

Sum, forem, fio, existo, and certain verbs passives: as, Dicor, vocor, salutor, appellor, habeor, existimor, videor, with other like, will have such case after

ter them, as they have before them: as, [a] Fama est [b] malum, Fame is an evil thing. [a] Malus Cultura [a a] fit [b] bonus, an evil person by due ordering or governance is made good. [a] Crœsus [a a] vocatur [b] dives, Cresus is called rich. [a] Horatius [a a] salutatur [b] Poeta, Horace is saluted by the name of Poet. Malo [a] te [b] divitem [a a] esse quàm haberi, I had rather thou wert rich indeed than so accounted.

Also verbs that betoken bodily moving, going, resting, or doing, which be properly called verbs of gesture: as, Eo, incedo, curro, sedeo, appareo, bibo, cubo, studeo, dormio, somnio, and such other like, as they have before them a nominative case of the doer or sufferer, so may they have after them a nominative case of a noun or participle, declaring the manner or circumstance of the doing or suffering: as, [a] Incedo [b] claudus, I go lame. [a] Petrus [a a] dormit [b] securus, Peter sleepeth void of care. [a] Tu [a a] cubas [b] supinus, Thou lyest in bed with thy face upward. [a] Somnias [b] vigilans, Thou dreamest waking. [a] Studeto [b] stans, Study thou standing. And likewise in the accusative case: as, Non decet [a] quenquam [a a] meire [b] currentem, aut mandentem, It doth not become any man to piss running or eating.

And generally, when the word that goeth before the verb, and the word that cometh after the verb belong both to one thing, that is to say, have respect either to other, or depend either of other, they shall be put both in one case, whether the verb be transitive or intransitive, of what kind soever the verb be: as, [a] Loquor [b] frequens, I speak often. [a] Taceo [b] multus, I hold my peace much. [a] Scribo epistolas [b] rarissimus, I write letters very seldom. Ne [a] assuescas [a a] bibere vinum [b] jejunus, Accustom not thy self to drink wine next thy heart, or not having eaten som: what before.

The

The Genitive case.

THis verb Sum, when it betokeneth or importeth possession, owing or otherwise pertaining to a thing, as a token, property, duty or guise, it causeth the noun, pronoun or participle following to be put in the Genitive case: as, Hæc vestis [a] est [b] patris. This garment is my Fathers. [b] Insipientis [a] est dicere, non putâram, It is the property of a fool to say I had not thought. Extremæ [a] est [b] dementiæ discere dediscenda, It is a point of the greatest folly in the world, to learn things that must afterward be learned otherwise. [b] Orantis [a] est nihil nisi cœlestia cogitare, It is the duty of a man that is saying his prayers, to have mind on nothing but heavenly things. Except that these Pronouns Meus, tuus, suus, noster, and vester, shall in such manner of speaking be used in the Nominative case as, Hic codex [a] est [b] meus, This book is mine. Hæc domus [a] est [b] vestra, This house is yours. Non [a] est mentiri [b] meum, It is not my guise (or property) to lye. [b] Nostrum [a] est injuriam non inferre, It is our parts not to do wrong. [b] Tuum [a] est omnia juxta pati, It is thy part (or duty) to suffer all things alike.

Verbs that betoken to estéem or regard, require a Genitive case, betokening the vaine: as, [b] Parvi [a] ducitur probitas, Honesty is reckoned little worth. [b] Maximi [a] penditur nobilitas, Nobleness of birth is very much regarded.

Verbs of accusing, condemning, warning, purging, quitting or assoyling, will have a Genitive case, of the crime, or of the cause, or of the thing that one is accused, condemned, or warned of: or else an Ablative case most commonly without a preposition: as, Hic [b] furti se [a] alligat. *vel* [bb] furto. [a] Admonuit

onuit me [b] errati, vel [bb] errato. [b] De Pecuniis repe-
ndis [a] damnatus est.

Satago, misereor, miseresco, require a Genitive case:
, [b] Rerum suarum [a] satagit. [a] Miserere [b] mei Deus.

Reminiscor, obliviscor, recordor, and memini, will
ve a Genitive, or an Accusative case: as, [a] Remi-
iscor [b] historiæ. [a] Obliviscor [b] carminis. [a] Recordor
pueritiam. [a] Obliviscor [b] lectionem. [a] Memini [b] tui,
l [bb] te, I remember thée. [a] Memini [b] de te, I
eak of thée. [a] Egeo, or [a] indigeo [b] tui, *vel* [bb] te, I
ve néed of thée. [a] Potior [b] urbis, I conquer the
City. [a] Potior [b] voto, I obtain my desire.

The Dative case.

All manner of verbs put acquisitively, that is
to say, with these tokens *to* or *for* after them,
l have a dative case: as, Non [b] omnibus [a] dormio,
I sleep not to all men. [b] Huic [a] habeo, non [b] tibi, I
ve it for this man, and not for thée.

To this rule do also belong Verbs betokening to
fit, or disprofit: as, Commodo, incommodo, noceo.

Compare: as, Comparo, compono, confero,
Give or restore: as, Dono, reddo, refero.
Promise or to pay: as, Promitto, polliceor, solvo.
Command or shew: as, Impero, indico, monstro.
Trust: as, Fido, confido, fidem habeo.
Obey or to be against: as, Obedio, adulor, repugno.
Threaten or to be angry with: as, Minor, indignor, irascor.

Also Sum with his compounds, except Possum.
Also Verbs compounded with Satis, benè, and malè,
as, Satisfacio, benefacio, malefacio. Finally certain
Verbs compound with these Prepositions, Præ, ad,
con, sub, ante, post, ob, in, and inter, will have a
Dative case: as, Præluceo, adjaceo, condono, sub-
oleo.

oleo, antesto, postnabeo, objicio, insulto, interfero.

This verb Sum, es, fui, may oftentimes be se
for habeo, and then the word that seemeth in th
English to be the nominative case, shall be put i
the dative, and the word that semeth to be the ac
cusative case, shall be the nominative: as, [a] E
[b] mihi [a] mater, I have a Mother, Non [a] est [b] mih
[a] argentum, I have no money. But if Sum be th
Infinitive mood, this nominative shall be turne
into the accusative: as, Scio [b] tibi non [a] esse [a] ar
gentum, I know thou hast no money.

Also when Sum hath after him a Nominativ
case, and a Dative, the word that is the Nomi
native case may be also the Dative: So that Sum
may in such manner of speaking be construed wit
a double Dative case: as, [a] Sum [b] tibi [bb] præsidio
I am to thee a safeguard. Hæc res [a] est [b] mih
[bb] voluptati, This thing is to me a pleasure.

And not only Sum, but also many other verb
may in such manner of speaking have a doubl
Dative case, one of the person, and another of th
thing: as, [a] Do [b] tibi vestem [bb] pignori. [a] Verto ho
[b] tibi [bb] vitio. Hoc tu [b] tibi [bb] laudi [a] ducis.

The Accusative case.

VErbs transitives are all such as have afte
them an Accusative case of the doer or suffe
rer, whether they be active, commune, or depo
nent: as, Usus [b] promptos [a] facit. Fœminæ [a] ludi
cantur [b] viros. [a] Largitur [b] pecuniam.

Also verbs neuters may have an Accusative cas
of their own signification: as, Endymionis [b] som
num [a] dormis. [a] Gaudeo [b] gaudium. [a] Vivo [b] vitam.

Verbs of asking, teaching and arraying, wil
have two Accusative cases, one of the sufferer, an
another of the thing: as, [a] Rogo [b] te [bb] pecuniam
[a] Doceo [b] te [bb] literas. [b] Quod [bb] te jamdudum [a] horto
[a] Exuo [b] me [bb] gladium.

The Ablative case.

All verbs require an Ablative case of the instrument, put with this sign *with* before it, or the cause, or of the manner of doing: as, [a] Ferit [b] gladio. [a] Taceo [b] metu. Summâ [b] eloquentiâ causam [a] egit.

The word of price is put after verbs in the Ablative case: as, [a] Vendidi [b] auro. [a] Emptus sum [b] argento.

Except these genitives when they be put alone without Substantives: Tanti, quanti, pluris, minoris, tantivis, tantidem, quantivis, quantilibet, quanticunque: as, [b] Quanti [a] mercatus es hunc equum? Certè [b] pluris quàm [a] vellem. Saving that after verbs of price we shall always use these adverbs, Cariùs, viliùs, meliùs, and pejùs instead of their casuals.

Verbs of plenty or scarceness, filling, emptying, loading or unloading, will have an ablative case: as, [a] Affluis [b] opibus. [a] Cares [b] virtute. [a] Expleo te [b] salis. [a] Spoliavit me [b] bonis omnibus. [a] Oneras stomachum [b] cibo. [a] Levabo te hoc [b] onere. Likewise Utor, fungor, fruor, potior, lætor, gaudeo, dignor, muto, numero, communico, afficio, prosequor, impertio, impertior.

Verbs that betoken receiving or distance, or taking away, will have an Ablative case, with à, ab, ex, or de: as, [a] Accepit literas [b] à Petro. [a] Audivi ex nuncio. Longè [a] distat [b] à nobis. [a] Eripui te [b] è malis. And this ablative after verbs of taking away may be turned into a dative: as, [a] Subtraxit [b] mihi cingulum. [a] Eripuit [b] illi vitam.

Verbs of comparing or excéding, may have an Ablative case of the word that signifieth the measure of excéding: as, [a] Præfero hunc multis [b] gradibus, I prefer this man by many degrées. [b] Paulo intervallo illum [a] superat, He is beyond the other but a little space.

a Noun, or a Pronoun Substantive, joyn
with a Participle, expressed or understood, and by
ning none other word whereof it may be governe
it shall be put in the Ablative case absolute: a
[a] Rege [b] veniente, hostes fugerunt, The King comin
the enemies fled. [a] Me [b] duce vinces, I being C
tain, thou shalt overcome.

And it may be resolved by any of these words
dum, quùm, quando, si, quanquam, postquam: as, [a] Re
[b] veniente; *id est*, Dum veniret Rex. [a] Me [b] duce; *id*
Si ego dux fuero.

Constructions of Passives.

A Verb Passive will have after him an Abl
tive case with a preposition, or sometime
Dative of the doer: as, Virgilius [a] legitur [b] à m
[b] Tibi fama [a] petatur. And the same Ablative
Dative, shall be the Nominative case to the Ver
if it be made by the active: as, [a] Ego [b] lego Virg
um. [b] Petas [a] tu famam.

Gerunds.

GErunds and Supines, will have such cases
the Verbs that they come of: as, Otiu
[a] scribendi [b] literas. Ad [a] consulendum [b] tibi. [a] Audi
tum [b] poëtas.

WHen the English of the Infinitive Mo
cometh after any of these Nouns Sub
stantives, Studium, causa, tempus, gratia, otium, o
casio, libido, spes, opportunitas, voluntas, modus, ratio
gestus, satietas, potestas, licentia, consuetudo, consilium
vis, norma, amor, cupido, locus, and others like
if the verb should be of the active voice, it shall b
made by the Gerund in di. And the same Gerund
in di, is used also after certain adjectives: as
[a] Cupidus [b] visendi. [a] Certus [b] eundi. [a] Peritus [b] jacu
landi. [a] Gnarus [b] bellandi.

Whe

WHen ye have an english of the participle of the present tense, with this sign *of* or *with* coming after a noun adjective, it shall in Latin making be put in the gerund in do: as, [a] Defessus sum [b] ambulando, I am weary of walking.

Also the english of the participle of the present tense coming without a Substantive, with this sign *in* or *by*, before him, shall in Latin making be put in the gerund in do: as, Cæsar, [b] dando, [b] sublevando, [b] ignoscendo, gloriam [a] adeptus est: [b] In apparando totum hunc [a] consumunt diem: And the same gerund in do is used either without a preposition, or with one of these prepositions, A, ab, de, e, ex, cum, in, pro: as, Deterrent [a] à [b] bibendo, [a] Ab [b] amando. Cogitat [a] de [b] edendo. Ratio bene scribendi [a] cum [b] loquendo conjuncta est.

THe English of the Infinitive mood, coming after a reason, and shewing the cause of a reason, may be put in the gerund in dum: as, Dies mihi ut satis sit [a] ad [b] agendum, vereor: I fear that a whole day will not be enough for me to do my business.

The gerund in dum is used after one of these prepositions, Ad, ob, propter, inter, ante: as, [a] Ad [b] capiendum hostes. [a] Ob (*vel* [a] propter) [b] redimendum captivos. [a] Inter [b] cœnandum. [a] Ante [b] damnandum.

And when ye have this english *must* or *ought* in a reason, where it seemeth to be made by this verb oportet, it may be put in the gerund in dum, with this verb est set impersonally: and then the word that seemeth in the English to be the Nominative case, shall be put in the dative: as, [a] Abeundum est [b] mihi, I must go hence.

Supines.

THe firſt Supine hath his active ſignificatio and is put after Verbs and Participles tha betoken moving to a place: as, [a] Eo [b] cubitum [b] Spectatum [a] admiſſi, riſum teneatis amici?

The latter Supine hath his paſſive ſignificati on, and is put after Nouns Adjectives: as, Dignus indignus, turpis, fœdus, proclivis, facilis, odioſus, mira bilis, optimus, and ſuch like. And the ſame Supin may alſo be turned into the Infinitive mo Paſſive: as it may be indifferently ſaid in La tin, [a] Facile [b] factu, or [a] Facile [b] fieri, Eaſie to b done. [a] Turpe [b] dictu, or [a] Turpe [b] dici, Vnhone to be ſpoken.

The Time.

NOuns that betoken part of Time, be common ly put in the Ablative caſe: as, [b] Nocte [a] vi gilas. [b] Luce [a] dormis. But Nouns that betoken con tinuall term of time, without ceaſſing or intermiſſi on, be commonly uſed in the Accuſative caſe: as [b] Sexaginta annos [a] natus. [b] Hyemem totam [a] ſtertis.

Space of Place.

NOuns that betoken ſpace between place and place be commonly put in the accuſative caſe: as, [b] Pedem hinc nè [a] diſceſſeris, Go not thou a foot from this place.

A Place.

NOuns Appellatives, or names of great pla ces, be put with a preposition, if they follow a Verb that ſignifieth in a place, to a place, from a place, or by a place: as, [a] Vivo [b] in Anglia. [a] Veni [b] per Galliam [bb] in Italiam. [a] Proficiſcor [b] ex urbe.

In a place, or at a place, if the place be a proper

name

me of the first or second declension, and the sin-
lar number, it shall be put in the Genitive case:
as, [a] Vixit [b] Londini. [a] Studuit [b] Oxoniæ.

And these nouns, Humi, domi, militiæ, belli, be
kewise used: as, [a] Procumbit [b] humi bos. [b] Militiæ
nutritus est. [b] Domi [bb] bellique otiosi [a] vivitis.

But if the place be of the third declension, or
the plural number, it shall be put in the dative, or
in the ablative case: as, [a] Militavit [b] Carthagini, or
[bb] Carthagine. [b] Athenis [a] natus est. Likewise we
say, [b] Ruri, or [bb] Rure [a] educatus est.

To a place, if the place be a proper name, it
shall be put in the accusative case without a prepo-
sition: as, [a] Eo [b] Romam. Likewise, [a] Confero
me [b] domum. [a] Recipio me [b] rus.

From a place, or by a place, if the place be a
proper name, it shall be put in the ablative case
without a preposition: as, [a] Discessit [b] Londino.
[a] Profectus est [b] Londino (*vel* per Londinum) Canta-
brigiam. Domus and Rus be likewise used: as,
[a] Abiit [b] domo. [b] Rure [a] reversus est.

Impersonals.

A Verb Impersonal hath no Nominative case
before him, and this word *it* or *there* is com-
monly his sign: as, Decet, It becometh. [a] Opor-
tet [b] aliquem esse, There must be some body. But
if he hath neither of these words before him, then
the word that seemeth to be the Nominative case,
shall be such case as the verb Impersonal will have
after him: as, [b] Me [a] oportet, I must. [b] Tibi [a] li-
cet, Thou mayest.

Interest, refert, and est for interest, require a geni-
tive case of all casual words, except meâ, tuâ, su-
â, nostrâ, vestrâ, and cujâ, the Ablative cases of the

pronouns possessives: as, [a] Interest [b] omnium recte agere. [b] Tuâ [a] refert teipsum nôsse.

Certain Impersonals require a dative case: as, Libet, licet, patet, liquet, constat, placet, expedit, prodest, sufficit, vacat, accidit, convenit, contingit, and other like. Some will have an accusative case on: ip: as, delectat, decet, juvat, oportet. Some besides the accusative case will have also a genitive: as, [bb] Nostri [b] nosmet [a] pœnitet. [b] Me [bb] civitatis [a] tædet. [a] Pudet [b] me [bb] negligentiæ. [a] Miseret [b] me [bb] tui. [b] Me [bb] illorum [a] misereſcit.

Verbs Impersonals of the passive voice, being formed of neuters, do govern such cases as the verbs neuters which they come of: as, [a] Parcatur [b] sumptui, Let cost be spared. Because we say, [a] Parcamus [b] pecuniæ, Let us spare cost.

A verb Impersonal of the passive voice, hath like case as other verbs passives have: as, [a] Benefit multis [b] à principe. Yet many times the case is not expressed, but understood: as, Maximâ vi [a] certatur, *subaudi*, [b] ab illis.

When a deed is signified to be done of many, the verb being a verb neuter, we may well change the verb neuter into the impersonal in tur: as, [b] In ignem posita est, [a] fletur.

A Participle.

Participles govern such cases as the verbs that they come of: as, [a] Fruiturus [b] amicis. [a] Consulens [b] tibi. [a] Diligendus [b] ab omnibus.

Here note, that participles may four manner of ways be changed into nouns. The first is, when the voice of a participle is construed with another case than the verb that it cometh of: as, [b] Appetens [b] vini, Greedy of wine.

The

The ſecond when it is compounded with a Preſition, which the verb that it cometh of cannot be compounded withal: as, Indoctus, Innocens.

The third, when it formeth all the degrees of comparison: as, Amans, amantior, amantiſſimus. Doctus, doctior, doctiſſimus.

The fourth when it hath no reſpect, nor expreſs difference of time: as, Homo laudandus, A man laudable. Puer amandus, *id eſt*, amari dignus, A child worthy to be loved. And all theſe are properly called nouns participials.

Participles when they be changed into nouns require a Genitive caſe: as, [a] Fugitans [b] litium. [a] Indoctus [b] pilæ. [a] Cupientiſſimus [b] tui. [b] Lactis [a] abundans.

Theſe participial voices, peroſus, exoſus, pertæſus, have alwayes the active ſignification, when they govern an accuſative caſe: as, [a] Exoſus [b] ſævitiam, Hating cruelty. [b] Vitam [a] pertæſus, weary of life.

The Adverb.

Adverbs of quantity, time and place, do require a Genitive caſe: as, [a] Multum [b] lucri. [a] Tunc [b] temporis. [a] Ubique [b] gentium.

Certain adverbs will have a Dative caſe, like as the nouns that they come of: as, Venit [a] obviam [b] illi. Canit [a] ſimiliter [b] huic.

Theſe datives be uſed adverbially, Tempori, luci, veſperi: as, Tempori ſurgendum. Veſperi cubandum. Luci laborandum.

Certain adverbs will have an accuſative caſe of the Preposition that they come of: as, [a] Propiùs [b] urbem. [a] Proximè [b] caſtra.

Where note that Prepoſitions, when they be ſet without a caſe, or elſe do form the degrees of compariſon, be changed into Adverbs.

The Conjunction.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives and these four, Quàm, nisi, præterquam, are couple like cases: as, [a] Xenophon & [b] Plato fuêre æquales. And sometimes they be put between divers cases: as, [a] Studui [b] Romæ & [bb] Athenis. Est [a] liber [b] meus & [bb] fratris. [a] Emi fundum centum [b] nummis & [bb] pluris.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives most commonly join like moods and tenses together: as, [a] Petrus & Johannes [b] precabantur & [bb] docebant. And sometimes divers tenses: as, Et [b] habetur & [bb] referetur tibi à me [a] gratia.

The Preposition.

Sometime this preposition In is not expressed, but understood, and the casual word nevertheless put in the Ablative case: as, Habeo te [b] loco parentis: *id est*, [a] in [b] loco.

A verb compound, sometime requireth the case of the preposition that he is compounded withal: as, [a] Exeo [b] domo. [a] Prætereo [b] te insalutatum. [a] Adeo templum.

The Interjection.

Certain Interjections require a nominative case: as, [a] O festus [b] dies hominis. Certain a Dative: as, [a] Hei [b] mihi. Certain an Accusative: as, [a] Heu [b] stirpem invisam. Certain a vocative: as, [a] Proh sancte [b] Jupiter. And the same Proh will have an Accusative case: as, [a] Proh Deûm atque hominum fidem.

FINIS.

GUILIELMI LILII

ad ſuos Diſcipulos monita Pædagogica, ſeu *Carmen de Moribus.*

QUi mihi diſcipulus Puer es, cupis atque doceri,
Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
Manè citus lectum fuge, mollem diſcute ſomnum
Templa petas ſupplex, & venerare Deum.
Tamen in primis facies ſit lota manúſque;
Sint nitidæ veſtes, comptáque cæſaries.
Deſidiam fugiens, cùm te ſchola noſtra vocárit,
Adſis; nulla pigræ ſit tibi cauſa moræ.
Me Præceptorem cùm videris, ore ſaluta,
Et condiſcipulos ordine quoſque tuos.
Tu quoque ſic ſedeas, ubi te ſediſſe jubemus;
Inque loco, niſi ſis juſſus abire, mane.
Ac magìs ut quiſque eſt doctrinæ munere clarus,
Sic magìs is clarâ ſede locandus erit.
Calpellum, calami, atramentum, charta, libelli,
Sint ſemper ſtudiis arma parata tuis.
Si quid dictabo, ſcribes; at ſingula rectè:
Nec macula, aut ſcriptis menda ſit ulla tuis.
Sed tua nec laceris dictata aut carmina chartis
Mandes, quæ libris inſeruiſſe decet.
Sæpe recognoſcas tibi lecta, animóque revolvas;
Si dubites, nunc hos conſule, nunc alios.
Qui dubitat, qui ſæpe rogat, mea dicta tenebit;
Is, qui nil dubitat, nil capit indè boni.
Diſce puer quæſo, noli dediſcere quicquam,
Nè mens te infimulet conſcia deſidiæ.
Siſque animo attentus: quid enim docuiſſe juvabit,
Si mea non firmo pectore verba premas?
Nil tam difficile eſt, quod non ſolertia vincat:
Invigila, & parta eſt gloria militiæ.
Nam veluti flores tellus nec ſemina profert,
Ni ſit continuo victa labore manûs:
Sic puer, ingenium ſi non exercitet, ipſum
Tempus & amittit, ſpem ſimul ingenii.
Eſt etiam ſemper lex in ſermone tenenda,
Nè nos offendat improba garrulitas.
Incumbens ſtudio, ſubmiſsâ voce loquêris;
Nobis dum reddis, voce canorus eris.
Et quæcunque mihi reddis, diſcantur ad unguem
Singula & abjecto verbula redde libro.
Nec verbum quiſquam dicturo ſuggerat ullum;
Quod puero exitium non mediocre parit.

Si quicquam rogito, sic respondere studebis,
Ut laudem dictis & mereare decus.
Non linguâ celeri nimis, aut laudabere tardâ;
Est virtus medium, quod tenuisse juvat.
Et quoties loqueris, memor esto loquare Latinè;
Ut veluti scopulos barbara verba fuge.
Præterea socios, quoties te cunque rogabunt,
Instrue; & ignaros ad mea vota trahe.
Qui docet indoctos, licèt indoctissimus esset,
Ipse brevi reliquis doctior esse queat.
Sed tu nec stolidos imitabere Grammaticastros,
Ingens Romani dedecus eloquii:
Quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore est,
Quem non autorem barbara turba probet.
Grammaticas rectè si vis cognoscere leges,
Discere si cupias cultiùs ore loqui;
Addiscas veterum clarissima scripta virorum,
Et quos autores turba Latina docet:
Nunc te Virgilius, nunc ipse Terentius optat,
Nunc simul amplecti te Ciceronis opus;
Quos qui non didicit, nil præter somnia vidit,
Certat & in tenebris vivere Cimmeriis.
Sunt quos delectat (Studio virtutis honestæ
Posthabito) nugis tempora conterere:
Sunt quibus est cordi, manibus, pedibúsve sodales,
Aut alio quovis sollicitare modo:
Est alius, qui se dum clarum sanguine jactet,
Insulso reliquis improbat ore genus.
Te tam prava sequi nolim vestigia morum;
Nè tandem factis præmia digna feras.
Nil dabis aut vendes, nil permutabis e néve,
Ex damno alterius commoda nulla feres.
Insuper & nummos, irritamenta malorum,
Mitte aliis; puerum nil nisi pura decent.
Clamor, rixa, joci, mendacia, furta, cachinni,
Sint procul à vobis; Martis & arma procul.
Nil penitus dices, quod turpe, aut non sit honestum:
Est vitæ, ac pariter janua lingua necis.
Ingens crede nefas cuiquam maledicta referre,
Jurare aut magni numina sacra Dei.
Denique servabis res omnes, atque libellos,
Et tecum quoties ísque redísque feres.
Effuge vel causas, faciunt quæcunque nocentem:
Sæpe quibus & nobis displicuisse potes.

FINIS.

BREVISSIMA INSTITUTIO,

Seu,

Ratio Grammatices cognoſcendæ, ad omnium puerorum utilitatem præſcripta.

Quam ſolam Regia Majeſtas in omnibus Scholis docendam præcipit.

LONDINI,

Excudit *Rogerus Nortonus* Regius in *Latinis*, *Græcis* & *Hebraicis* Typographus.

1687.

Studium Grammatices omnibus esse necessarium.

GRammatices labor est parvus, sed fructus in illa est
Non parvus: Parva haec discito, parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Cur pudeat pueros ista labore sequi?

DE GRAMMATICA & ejus partibus.

GRAMMATICA est rectè scribendi atque loquendi Ars.

GRAMMATICÆ quatuor sunt partes.

Orthographia, Etymologia, Syntaxis, Prosodia.

DE ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA est rectè scribendi ratio; quâ docemur, quibus quæque dictio sit formanda literis: ut, Lectio, non Lexio: ab ὀρθὸς rectus, & γραφὴ scriptura.

De Literis.

EX viginti duabus literis quinque sunt vocales: *a*, *e*, *i*, *o*, *u*: nam y Græca est. Ex quibus variè dispositis coalescunt diphthongi quinque.

a	ut	*Musa*
au		*Audio*
æ		*Cælum*
ei		*Hei*
eu		*Euge.*

Vocales. Diphthongi.

Reliquæ literæ consonantes appellantur: quarum novem sunt mutæ; *b*, *c*, *d*, *f*, *g*, *k*, *p*, *q*, *t*. Consonantes. Mutæ.

Septem autem semivocales: *l*, *m*, *n*, *r*, *s*, *x*, *z*. Semivocales.

Ex

Liquidæ. Ex quibus quatuor vocantur etiam liquidæ, *l*, *m*, *n*,

S. S, verò ſuæ cujuſdam poteſtatis litera eſt: quæ inter-

X & Z. dum etiam liqueſcit. X & Z duplices ſunt conſonantes atque etiam *I* inter duas vocales.

J & V conſonantes aliquando K. Y. & Z. Adduntur etiam conſonantibus *J* & *V*, quando ſi vel aliis vocalibus in eadem ſyllaba præponuntur; ut Juno, Jovis; Voluntas, Vultus.

K, *y*, & *z*, latinis dictionibus nunquam admiſcentur.

H aſpiratio. *H*, propria quidem litera non eſt, ſed aſpirationis nota. Apud Poetas autem interdum conſonantis vim obtinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus, ut, Hamus, hebenus, hiatus, homo, humus, hymnus; conſonantibus verò nullis; rectè itaque enunciamus

Hiulcus, Hiacchus, } triſſyllaba. Hieronymus, Hieremias, } pentaſyllaba.

At in latinis dictionibus interdum *H* poſtponitur c. ut, Charus, charitas; Pulcher, pulchritudo.

Bifariàm pinguntur literæ; majuſculis ſcilicet characteribus, & minuſculis. Majuſculis inchoantur ſententiæ: ut, *Deum time*, *Regem honora*; & propria nomina: ut, *Henricus*, *Anglia*.

Diligenter obſervari oportebit, quæ dictiones diphthongis ſcribantur, nam hæ quidem vel ſcribi omnino vel ſignari debent: ut, *Muſa præſunt*, vel *Muſæ præſunt*.

Literæ majuſculæ. Literæ majuſculæ, cum ſolæ ac paucæ ſcribuntur, aliquando ſignificant prænomen, aliquando numerum.

ut

A. Aulus	P. C. Patres conſcripti.
C. Caius.	Q. Quintus, Quæſtor, Quirites.
D. Decius.	R. P. Reſpublica.
G. Gaius.	Sp. Spurius.
L. Lucius.	Sex. Sextus. (Romanus.
M. Marcus	S. P. Q. R. Senat. populúſque
P. Publius.	T. Titus.
P. R. Populus Romanus.	T. C. Tua clementia. Et ejus generis infinita.

In numeris verò significant.

I	1	Unum.
V	5	Quinque.
IX	9	Novem.
X	10	Decem.
XL	40	Quadraginta.
L	50	Quinquaginta.
XC	90	Nonaginta.
C	100	Centum.
D	500	Quingenta.
M	1000	Mille.

De syllabarum distinctionibus.

RECtè scripturo discendum est imprimis, syllabas inter scribendum aptè distinguere atque [illegible]ctere. In simplicibus vocibus, *bd*, vocali sequenti [illegible]hærent: ut, A–bdomen, A–bdera.

Quam quidem rationem sequuntur & ista;

ct	ut	Do-ctus; San-ctus;
pſ	ut	Scri-pſi; Sum-pſi;
ſc	ut	Di-ſcis; Di-ſco;
tn	ut	Æ-tna;
gm	ut	A-gmen.
gn	ut	I-gnis.
ſt	ut	Ve-ſter. Magi-ſter.
xi	ut	An-xius. Di-xi. & ſimilia.

Inter *m* & *n* non interseritur *p*: Malè igitur pingere[illegible]r Sompnus, pro somnus: Columpna, pro columna.

Post *x* non scribitur *ſ*: ut, Excribo, exolvo; non ex[illegible]cribo, exsolvo. In compositis cum præpositione auribus [illegible]x euphonia serviendum est:

ut	Occurro, Officio, Aufero	potiùs, quàm	Obcurro. Obficio. Abfero.
ut contra	Abſtineo, Obtineo, Obrepo	non autem	Auſtineo. Ottineo. Orrepo.

Atque

Atque hujus rei gratiâ, etiam consonantes in compositione aliquando interseruntur: ut, Redamo, redambigo, ambio.

DE ORTHOEPIA.

Orthoepia.

Rthographiæ affinis est Orthoepia, hoc est emendatè rectéque loquendi ratio ab ὀρθὸς rectus, & ἔπος verbum. Hîc imprimis curandum est, ut præceptores tenera ac balbutientia puerorum ora sic effingant & figurent, ut vel continuâ linguæ volubilitate ita sermonem præcipitent, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit, orationem claudant: vel contrà, ad singulas quasque voces longâ interspiratione, consilescant, ructu, risu, singultu, screatu vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimentes.

Cæterùm ante omnia deterrendi sunt pueri ab iis vitiis quæ nostro vulgo penè propria esse videntur: cujusmodi sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ischnotes, Trauliſmus, Plateasmus, & similia.

Iotacismus.

Iotacismus dicitur, quando (*I*) litera pleniore sono & supra justum decorum extenditur; quo vitio ex nostratibus maximè laborant Angli septentrionales.

Lambdacismus.

Lambdacismus est, ubi quis (*l*) nimis operosè sonat: ut Ellucet, pro elucet; Sallvus, pro salvus.

Nostrati vulgo diversum vitium impingitur, nempe quòd hanc literam pinguiùs justo pronunciant, dum

pro { Multus, Mollis, Falsus, } auditur { Moultus. Moolis. Faulsus. }

Ischnotes.

Ischnotes est quædam loquendi exilitas, quoties syllabas aliquas exiliùs & graciliùs enunciamus quam par est: ut cùm

pro { Nunc, Tunc, Aliquis, Alius, } proferimus { Nync. Tync. Eliquis. Elius. }

Trau-

Traulismus est hæsitantia quædam aut titubantia oris, Traulismus.
indo eadem syllaba sæpius repetitur: ut, Cacacanit,
canit: Tututullius, pro Tullius.

Huic vitio ut fœdissimo, ita & periculosissimo, sic
currendum putat Fabius: si exigatur à pueris ut nomi-
& versus affectatæ difficultatis, ac plurimis & asperrimis
ter se coeuntibus syllabis concatenatis, ac velut con-
fragosis, quàm citissimè volvant: ut,

Arx, tridens, rostris, sphinx, præster, torrida, seps, strix,

——postquam discordia tetra
Belli ferratos postes portásque refregit.

Plateasmus est quando crassiùs & voce plusquam virili Plateasmus.
qui nitimur: ut cùm

pro { Montes, Fontes, Pontes, } efferimus { Mountes. Fountes. Pountes. }

Ut etiam pro { Ergo, Sperma, Perago, } efferimus { Argo. Sparma. Parago. }

Sunt & alibi apud nostrates, qui pro V consonantē F pro V
ant F, & è contra V, pro F.

ut { Folo, Fis, Folui, Felle, } pro { Volo. Vis. Volui. Velle. }

Et rursum { Vero, Vers, Verre, } pro { Fero, Fers, Ferre. } V pro F.

S Verò mediam inter duas vocales corruptè sonant S.
nnulli,

pro { Læsus, Visus, Risus, } pronunciantes { Læzus. Vizus. Rizus. }

H, in initio dictionis leniùs, in medio asperiùs, enun- H.
ri volunt: Malè ergò,

Ne	Homo,	Efferimus	Omo.
	Hamus,		Amus.
	Humus,		Umus.
	Chriſtus,		Criſtus.
	Chriſma,		Criſma.
	Chremes,		Cremes.
	Thus,		Tus.
	Diphthongus,		Diptongus.
	Sphæra,		Spæra.

Fœdè quoque erratur à noſtris, ubi *e* & *d* tanqu aſpiratas prònunciant.

ut	Amath,	pro	Amat.
	Caputh,		Caput.
	Aputh,		Apud.

At innumera penè ſunt hujus generis vitia, quæ harum literarum candidatis, & præceptorum diligen emendanda relinquimus.

De ſententiarum punctis.

NEque exigua Orthographiæ pars in ſcript rectè diſtinguenda conſiſtere videtur: Proi de clauſularum diſtinctionibus paucula annotâſſe fuerit ſupervacaneum.

Puncta quæ. Puncta ergò ſive notæ, quibus in ſcribendo utun eruditi, Latinis dicuntur, Subdiſtinctio, Media diſtinct Plena ac perfecta diſtinctio: Græcis, Comma, Col Periodus.

Comma. Subdiſtinctio ſeu Comma, eſt ſilentii nota, ſeu po reſpirandi locus: utpote quâ pronuntiationis termin ſenſu manente, ità ſuſpenditur, ut quod ſequitur, co tinuò ſuccedere debeat. Notatur autem puncto deorſ caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. *Utendum eſt ætate; cito pede præterit ætas:*
Nec bona tam ſequitur, quàm bona prima fu

Hâc item notâ diſtinguuntur orationum ſingu partes: ut,

Juv

ven. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,*
Græculus esuriens in cœlum, jusseris, ibit.

Media distinctio, seu Colon, est ubi tantum ferè de sententia restat, quantum jam dictum est: & est perfecta Periodi pars, notatúrque duobus punctis, sic (:) ut, *Quemadmodum horologii umbram progressam sentimus, progredientem non cernimus: & fruticem aut herbam crevisse apparet, crescere autem nulli videtur: ita & ingeniorum profectus, quoniam minutis constat auctibus, ex intervallo sentitur.* Colon.

Plena distinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur post perfectam sententiam; quæ & puncto plano notatur, hoc modo (.) ut, Periodus.

Dic mihi Musa virum, captæ post tempora Trojæ,
Qui mores hominum, multorum vidit, & urbes.

Huc annumerari solent Parenthesis & Interrogatio.

Parenthesis est sententia duabus semilunulis inclusa; quâ remotâ, sermo tamen manet integer: ut, Parenthesis.

——Princeps (quia bella minantur
Hostes) militibus urbes præmunit, & armis.

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore versum caudato, sic (?) ut, Interrogatio.

Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi?

DE ETYMOLOGIA.

ETymologia versatur imprimis circa investigandas dictionum origines: ut, num *Cælebs* dicatur, quasi *cœlestem vitam agens*, num *Lepus* quasi *levipes*.

Cæterùm Etymologia (quatenus nos hoc loco de ea differimus) est ratio cognoscendi casuum discrimina: ut, *fortis fortiter; lego legit:* omnésque orationis partes complectitur. Cicero Notationem, seu Veriloquium vocat. Componitur autem ab ἔτυμος verus & λόγος sermo.

DE OCTO PARTIBUS ORATIONIS.

Partes orationis sunt octo. { *Nomen*, *Pronomen*, *Verbum*, *Participium*, } declinabiles { *Adverbium*, *Conjunctio*, *Præpositio*, *Interjectio*, } indeclinabiles.

NOMEN.

Nomen.

Omen est pars orationis, quæ rem significat sine ulla temporis aut personæ differentia.

Nomen dupliciter dicitur: Substantivum & Adjectivum.

Substantivum.

Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem substantivum duplex { Appellativum, & Proprium.

Appellativum.

Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut, *Homo, lapis, justitia, bonitas.*

Proprium.

Proprium est, quod rem uni individuo propriam significat: ut, *Jesus, Maria, Londinum, Thamesis.*

Proprii nominis tria sunt genera.

Prænomen.

Prænomen, quod vel differentiæ causâ, vel veteri ritu præponitur: ut, *Lucius, Publius, Aulus, Marcus.*

Nomen.

Nomen, quod suum est cuique: ut, *Petrus, Paulus, Cato, Tullius.*

Cognomen.

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est; ut *Gracchus, Fabius, Scipio, Cicero:* vel ab eventu aliquo; ut, *Africanus, Macedonicus, Germanicus.*

Adjectivum.

Adjectivum est quod Substantivo indiget, cui in oratione adhæreat: ut, *Piger, alacris, candidus, clemens.*

Adjectivum est duplex: commune & proprium.

Commune.

Commune est quod affectionem multis communem significat: ut, *Bonus, malus, solers, satur.*

Proprium.

Proprium est, quod affectionem uni individuo peculiarem significat: ut, *Gradivus Marti: Quirinus Romulo.*

DE ACCIDENTIBUS NOMINI.

Nomini accidunt ſeptem:
Species, Figura, Numerus, Caſus,
Genus, Declinatio, Comparatio.

Nam. accid. 7.

DE SPECIE.

Species nominum eſt duplex: { Primitiva, & Derivativa. } Species.

Primitiva eſt, quæ aliunde non trahitur.
Derivativa eſt, quæ aliunde formatur.
Primitivæ ſubjiciuntur hæc quæ ſequuntur, & hujuſmodi.

Primitiva. Derivativa.

Collectivum ſcilicet, quod ſingulari numero multitudinem ſignificat: ut, *Concio, cœtus, plebs, turba, pecus, grex.*

Collectivum.

Fictitium, quod à ſono fingitur: ut, *Sibilus, tintinnabulum, ſtridor, clangor.*

Fictitium.

Interrogativum: ut, *Quis, uter, qualis, quantus, quot, unusquis:* Quæ aliquando migrant in indefinita, aliquando in relativa.

Interrogativum

Redditivum, quod interrogativo reſpondet: ut, *Talis, tantus, tot.*

Redditivum.

Numerale, cujus ſpecies hæ numerantur.

Numerale.

Cardinale, à quo, ceu à fonte, alii numeri dimanant: ut, *Unus, duo, tres, quatuor.*

Cardinale.

Ordinale: ut, *Primus, ſecundus, tertius, quartus.*

Ordinale.

Diſtributivum: ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.*

Diſtributivum.

Partitivum, quod ſignificat vel multa ſingulatim: ut, *Quiſque, unuſquiſque, uterque, neuter:* vel unum è multis: ut, *Alter, aliquis, cætera, reliquus.*

Partitivum.

Univerſale: ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.*

Univerſale.

Particulare: ut, *Aliquis, quiſquam, ullus, quidam.*

Particulare.

Derivativa. Derivativa autem has ſpecies ſubjectas habet; nimi

Verbale. Verbale: ut, *Lectio, litura, auditus, aratrum.*

Patrium. Patrium: ut, *Eboracenſis, Londinenſis, Oxonie Ætonenſis.*

Gentile. Gentile: ut, *Græcus, Latinus, Hebræus, Angl*

Patronymicum. Patronymicum, quod vel à patre, vel ab alia piam ſuæ familiæ perſona derivatur.

ut
- *Æacides*, filius vel nepos *Æaci.*
- *Nerine*, filia vel neptis *Nerei.*
- *Latoïdes*, filius *Latonæ.*
- *Menelais*, uxor *Menelai.*

Diminutivum. Diminutivum: ut, *Regulus, popellus, majuſcu minuſculus.*

Poſſeſſivum. Poſſeſſivum: ut, *Herilis, ſervilis, regius, paternu*

Materiale. Materiale: ut, *Faginus, lapideus, gemmeus, aure*

Locale. Locale: ut, *Hortenſis, agreſtis, marinus, montan*

Adverbiale. Adverbiale: ut, *Hodiernus, heſternus, craſtinus, c deſtinus.*

Participiale. Participiale: ut, *Amandus, docendus, videndus, ſ bendus.*

Et quæ in *lis* exeunt à verbis deducta: ut, *Fic coctilis, flexilis, penſilis.*

DE FIGURA.

Figura nominum. Figura aut eſt ſimplex, ut *Juſtus*: aut compoſita, *Injuſtus.* Sunt qui huc addunt & decompoſitum; *Irreparabilis.*

DE NUMERO.

Numerus. Numeri ſunt duo: Singularis de uno; ut, *Pa* Pluralis de pluribus; ut, *Patres.*

DE CASU.

Caſus nominum ſunt ſex.

Nominativus. Nominativus, qui & rectus dicitur, eſt prima v quâ rem aliquam nominamus.

Genitivus. Genitivus, qui ſignificat cujus ſit res quæpiam: atq hic patrius, gignendi, aut interrogandi caſus dici ſolet.

Dativus. Dativus, ſive dandi caſus dicitur, quo quid cuipi attribuimus.

Octavus caſus. Sub hac voce octavum etiam caſum com

prehe

enderunt: ut, *It clamor cælo*, id eſt, *in cælum.*

Accuſativus, qui & incuſativus, vel cauſativus dici Accuſativus.
eſt, qui verbum ſequitur; utpote in quem actio ver-
immediatè tranſit: ut, *Amo patrem.*

Vocativus, quem & ſalutatorium vocant, vocandis Vocativus.
compellandiſve perſonis accommodatur.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri ſignifica- Ablativus.
mus. Hic ſextus atque Latinus caſus appellatur, nempe Latinus caſus.
quòd Latinorum ſit proprius.

DE GENERE.

Genus eſt ſexûs diſcretio. Et ſunt genera numero Genera ſeptem.
ſeptem: Maſculinum, cujus nota eſt *Hic*: fœmininum, *Hæc*: neutrum, *Hoc*: commune, *Hic* & *hæc*: commune trium, *Hic, hæc* & *hoc*: dubium, *Hic* vel *hæc*: epicœnum ſeu promiſcuum, quum ſub una generis nota utrumque ſexum complectimur: ut, *Hic anſer, hæc aquila.* Quanquam hoc quidem genus ad præſens negotium non ità propriè ſpectare videtur; cùm hoc quidem loco non de natura rerum agatur, ſed de qualitate vocum.

Porrò, inter commune genus & dubium hæc eſt diffe- Communis & dubii differentia.
rentia: quòd ubi ſemel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adjectivi: ut, ſi dixeris *Durus pareus*, aut *Canis fœta*; quamdiu de eiſdem ipſis individuis loquêris, non licebit mutato genere dicere, *Parentem iniquam*, aut *Canem fœtum.* At verò, dubii generis ſubſtantivo poſito, etiamſi adjectivum maſculinum addideris, nihilo tamen ſeciùs de eadem re ſermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu mutare genus adjectivi: ut ſi dixeris, *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem corticem eſſe & amaram.*

Ut autem genera nominum ad amuſſim calleas, hi ſequentes canones tibi ſummâ diligentiâ imbibendi ſunt, quos & *Guilielmo Lilio* Anglo acceptos referre debes.

Masculasunt nomina Divorum, virorum Flaviorum, Mensium, Ventorum Fœminina Dearum, Mulierum, Urbium, Regionum. Insularum. Exceptio. Etiam * Hippo. Etiam * Reate, Cære. Appel. Arborum, fœmin. Rectius qui legunt mas pinus, viz. Pinaster Nomina Volucrum, Ferarum Piscium. Exceptio Generalis. viz. de appellativis.

GUILIELMI LILII

Regulæ generales propriorum.

PRopria quæ maribus tribuuntur, mascula dicas: Ut sunt diverum; Mars, Bacchus, Apollo: virorum Ut Cato, Virgilius: fluviorum; ut, Tybris, Orontes: Mensium; ut, October: ventorum; ut, Libs, Notus, Austr

De Fœmininis.

PRopria fœmineum referentia nomina sexum, Fœmineo generi tribuuntur: sive dearum Sunt; ut, Juno, Venus: mulierum; ceu, Anna, Philoti Urbium; ut, Elis, Opus: regionum; ut, Græcia, Persis Insulæ item nomen; ceu, Creta, Britannia, Cyprus.

*Excipienda tamen quædam sunt urbium; ut ista Mascula, * Sulmo, Agragas: quædam neutralia, ut * Argi Tibur, Præneste: & genus Anxur quod dat utrumqu.*

Regulæ generales Appellativorum.

*APpellativa arborum erunt muliebria; ut, alnus, Cupressus, cedrus. Mas * spinus, mas oleaster. Et sunt neutra, siler, suber, thus, robur, acérque.*

Epicœna.

*SUnt etiam Volucrum; ceu, passer, hirundo: ferarum Ut, Tigris, Vulpes: & piscium; ut, ostrea, cetus, Dicta epicœna: quibus vox ipsa genus feret aptum. Attamen ex * cunctis quæ diximus antè, notandum Omne quod exit in um, seu Græcum sive Latinum, Esse genus neutrum; sic invariabile nomen.*

Sed nunc de reliquis, quæ Appellativa votantur, Aut quæ sunt tanquam Appellativa, ordine dicam:

Nam

...rum genus his semper dignoscitur ex genitivo,
...frà ut monstrabit specialis regula triplex.

Tres regulæ speciales

Prima regula specialis.

NOmen non crescens genitivo, ceu, caro carnis,
Capra capræ, nubes nubis, genus est muliebre.

Regula specialis prima.

Quoniam Lilius noster genus nominum appellativorum ex genitivo dignoscendum docet, admonendi hoc loco sunt pueri, hanc primam regulam esse omnium nominum appellativorum non crescentium in genitivo; cujus generis sunt omnia primæ & quartæ inflexionis; & secundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infrà in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc classem pleraque tertiæ declinationis: cujusmodi sunt, Labes, labis; pestes pestis; vis, genitivo vis; mater, matris; caro, carnis.

Masculina excepta ex non crescentibus,

MAscula nomina in a dicuntur multa virorum:
Ut scriba, assecla, scurra, & rabula, lixa, lanista.
Mascula, Græcorum quot declinatio prima
Fundit in as & in es; & ab illis quot per a fiunt:
*Ut, satrapas, satrapa; * athletes, athleta. Leguntur*
Mascula item, verres, natalis, aqualis: ab asse
Nata, ut Centussis: conjunge lienis, & orbis;
Callis, caulis, follis, collis, mensis, & ensis,
Fustis, funis, panis, penis, crinis, & ignis,
Cassis, fascis, torris, sentis, piscis, & unguis,
Et vermis, vectis, postis, societur & axis.
Mascula in er, ceu venter: in os vel us, ut logos, annus.

1. Nomina virorum in a
2. In as, es, & a, primæ declinationis Græcorum.
* Sic Poeta. Cometa. Bibliopola
3. Verres &c.
In er, os, & us.

Fœminina non crescentia.

FOeminei generis sunt mater, humus, domus, alvus,
Et colus, & quarta pro fructu ficus, orùsque,

Fœmin. excepta in er, o... & us.

Porticus, atque tribus, socrus, nurus & manus, idem:
Huc anus addenda est, huc mystica vannus Iacchi:
His jungas os *in* us *vertentia Græca; papyrus,*
Antidotus, costus, diphthongus, byssus, abyssus,
Crystallus, synodus, sapphirus, eremus & Arctus,
Cum multis aliis, quæ nunc perscribere longum est.

Via. nardus, Methodus, Dialectus, &c.

Neutra non crescentia.

NEutrum nomen in e, *si gignit* is, *ut mare, rete:*
Et quot in on *vel in* um *fiunt; ut barbiton, ovum.*
Est neutrum hippomanes genus, & neutrum cacoëthes,
Et virus, pelagus: neutrum modò, mas modò, vulgus.

Dubia non crescentia.

INcerti generis sunt talpa, & dama, canalis,
Halcyonis, finis, clunis, restis, penus, amnis,
Pampinus, & corbis, linter, torquis, specus, anguis,
Pro morbo ficus fici dans, atque phaselus,
Lecythus, ac atomus, grossus, pharus, & paradisus.

Communia non crescentia.

COmpositum à verbo dans a *commune duorum est:*
Grajugena à gigno, agricola à colo, id advena mon-
Avenio: adde senex, auriga, & verna, sodalis, (*strat*
Vates, extorris, patruelis, pérque duellis,
Affinis, juvenis, testis, civis, canis, hostis.

Excipe Puerpera.

Secunda regula specialis.

Regula specialis secunda.

NOmen crescentis penultima si genitivi
Syllaba acuta sonat, velut hæc pietas pietatis,
Virtus virtutis monstrant, genus est muliebre.

Huc spectant quæ acuunt penultimam genitivi crescentis; qualia sunt omnia quintæ inflexionis, præter *Fides.*

Omnia item monosyllaba, præter *Vis.* Reliqua omnia sunt tertiæ declinationis: ut sunt omnia desinentia,

In

C		Halec, halêcis.	
In	ut	Delphin,	inis.
An		Titan.	anis.
Ans	ut	Infans, Quadrans.	antis.
Ens	ut	Continens Triens.	entis.
Uns		Decuns, decuncis.	

In *er* longum, quæ Græcis per ηρ ſcribuntur: ut, Character, crater, ſtater, ſoter, êris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare mulier haud rectè in hac claſſe collocatur.

Inx	ut	Syrinx,	ingis.
Anx		Phalanx,	angis.
Unx	ut	Deunx, Septunx,	uncis.
Ons	ut	Eſtrons, Biſrons,	ontis.
Ors	ut	Cohors, Conſors,	ortis.

Præterea in *o* Latina, quæ *ônis* & *ênis* habent in genitivo: ut, Lectio, ligo, ſpado, ônis; Anio, ênis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent: ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ŏnis.

In *al* neutra: ut, Vectigal, animal, âlis. Cætera in L ſunt tertiæ regulæ.

In *en*, quæ *ênis* habent in genitivo: ut, Lien, Siren, enis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *ων* Græca, quæ retinent *ω* in genitivo: ut, Damon, Edon, Simon, Trion, ônis.

Quædam variant: ut, Orion, Edon, Egeon, ônis & onis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *ar* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, âris: præter Jubar, nectar, ăris; hepar, hepătis.

In *or* Latina: ut, Amor, tinior, uxor, ôris.

Præterſequentia, quæ ad tertiam regulam ſpectant: ut,

ut Arbor, marmor, æquor, ador, robor, &c. ŏris. Græca quoque nonnulla; ut, Rhetor, Hector, Nestor, Stentor, &c. ŏris.

In *as* Latina: ut, Majestas, lenitas, humilitas, humanitas, &c. atis. Excipe, Anas, anătis; & Græca quædam ut, Lampas, monas, trias, decas, ădis.

In *es* Latina aliquot: ut, Quies, magnes, locuples ētis; Merces, hæres, cohæres, ēdis.

Accedunt his etiam Græca quædam: ut, Lebes, tapes Dares, Chremes, ētis.

In *is*, quæ faciunt itis, inis, & idis * in genitivo: ut Samnis, Quiris, itis: Salamis, Trachis, inis: Psophis Crenis, idis: Cætera sunt tertiæ regulæ.

* Pyrois, ntis.

In *os* Latina: ut, Custos, ōdis: Nepos, ōtis. Præter Compos, impos, ŏtis.

Et Græca quæ retinent *ω* in penultima genitivi: ut Heros, Minos, ōis. Rhinoceros, ægoceros, ōtis.

In *us* quæ mittunt genitivum singularem in ūtis, ūdis ūris, ūntis: ut, Salus, palus, tellus, * Opus. Præter unam voçem, Pecus pecŭdis.

* Pro civitate Locr.

Huc pertinent & comparativa neutra in *us*: ut, Satius, probius, melius, pejus, ōris.

In *ax*, tam Latina quam Græca: ut, Limax, formax thorax, Phæax, audax, bibax, ācis.

Excipe Græca quædam appellativa & gentilia: ut Abax, storax, styrax, smilax, colax, corax, dropax, Phanax, Candax, ācis: Syphax, tamen variat ācis, & ăcis.

In *ex* paucula quædam: ut, Vervex, ēcis; Vibex, ĭcis Exlex, ēgis; Alex, alēcis.

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda sunt.

In *ix* Latina & Græca: ut, Lodix, radix, cornix, spadix; fœlix, phœnix, perdix, coturnix, &c. īcis. Et verbalia omnia in *trix*: ut, Victrix, nutrix, motrix, lotrix, &c. īcis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *ox* substantiva & adjectiva: ut, Celox, velox, ōcis. Præter Cappadox, ŏcis; Allabrox, ŏgis; & quædam alia.

In nx; ut, Pollux, Pollûcis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.
In *yx*: ut, Bombyx, bombycis: Bebryx autem variat
ebrycis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.
In *s* Græca, præcedente *p*: ut, Hydrops, Cyclops,
nops, Cecrops, Ôpis. Reliqua in *ops* ad tertiam regu-
m referenda ſunt.

Maſculina excepta ex acutè creſcentibus.

Maſcula dicuntur monoſyllaba nomina quædam, Monoſyllaba quædam
Sal, ſol, ren, & ſplen, Car, Ser, vir, vas vadis, as, mas,
es, Cres, præs, & pes, glis, gliris habens genitivo:
Mos, flos, ros, & Tros, mus, dens, mons, pons, ſimul & fons,
eps pro ſerpente, gryps, Thrax, rex, grex gregis, & Phryx.
Maſcula ſunt etiam polyſyllaba in n; *ut, Acarnan,* Polyſyllaba in n & o.
ichen & delphin: & in o *ſignantia corpus;*
Ut leo, curculio: ſic ſenio, ternio, ſermo.
Maſcula in er, or, & os; *ceu, crater, conditor, heros:* In er, or, & os.
Sic torrens, nefrens, oriens, cum pluribus in dens:
Quale bidens, quando pro inſtrumento reperitur:
Adde gigas, elephas, adamas, Garamáſque, tapéſque.
Atque lebes, Cures, magnes, unúmque, meridi-
s, nomen quintæ: & quæ componuntur ab aſſe;
Ut dodrans, ſemis: jungantur maſcula Samnis,
Hydrops, nycticorax, thorax, & maſcula vervex,
Phœnix & bombyx pro vermiculo. Attamen ex his
Sunt muliebre genus, Syren, mulier, ſoror, uxor.

Neutra excepta ex acutè creſcentibus

Sunt neutralia & hæc monoſyllaba nomina, mel, fel, Neut. mel, fel, lac, &c. & in al, ar, polyſyllaba.
Lac, far, ver, cor, as, vas vaſis, os oſſis, & oris,
Rus, thus, jus, crus, pus. Et in al *polyſyllaba, in* ár *que*
Ut, Capital, laquear. Neutrum hales & muliebre.

Dubia acutè creſcentia.

Sunt dubia hæc Python, ſcrobs, ſerpens, bubo, rudens, grus Hales.
Perdix, lynx, limax, ſtirps pro trunco, pedis & calx:
Adde dies numero tantùm mas oſto ſecundo.

Com-

Communia acutè crescentia.

Sunt commune, Parens, autórque, infans, adolescens,
Dux, illex, hæres, exlex; à fronte creata,
*Ut bifrons: custos, bos, *fur, sus, atque sacerdos.*

* sic Latro.

Tertia & ultima regula specialis.

Tertia regula specialis.

Nomen crescentis penultima si genitivi
Sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, est ma.

Huc spectant penultimam genitivi crescentis gravantia, cujus generis sunt paucula illa secundæ declinationis de quibus suprà meminimus; videlicet, Socer, gener, puer, ĕri; adulter, ĕri; Presbyter, ĕri.

Composita à vir viri: ut, Levir, Triumvir, Decemvir, Centumvir, ĭri.

Composita item à gero & fero: ut, Armiger, claviger, caducifer, lucifer, ĕri: & adjectiva quædam: ut, Tener, dexter, prosper, ĕri; Satur, ŭri. Spectant huc & Græca omnia neutrius generis in *a*: ut, Poëma, dogma, sophisma, ænigma, ătis.

In *yr* item Græca: ut, Martyr, Martyris; Psithyr, psithyris.

Omnia item in *ur* Latina: ut, Augur, murmur, furfur, cicur, ŭris.

In *ut* etiam omnia: ut, Caput, capitis; Occiput, occipitis.

Præterea in *o* Latina omnia, præter illa quæ superiùs excipiuntur: ut, Imago, sartago, ordo, cardo, ĭnis.

In *l*: ut, Annibal, ălis; mugil, ĭlis: Consul, Præsul, ŭlis.

In *en*: ut, Pecten, tibicen, carmen, crimen, ĭnis.

In *on* Græca, quæ sumunt *o* parvum in penultima genitivi singularis: ut, Canon, dæmon, architecton, Philemon, ŏnis.

In *or* Latina & Græca: ut, Arbor, æquor, marmor, pantocrator, apator, ŏris.

In *as*: ut, Anas, anătis.

Et

Et Græca: ut, Arcas, chilias, hebdomas, enneas, ădis.

In *es* Latina: ut, Fomes, limes, ĭtis; præſes, deſes, ĭdis.

In *is* Latina & Græca: ut, Sanguis, pollis, ĭnis; Tyannis, paropſis, ĭdis.

In *ar* Latina & Græca: ut, Jubar, compar, nectar, bacchar, aris.

In *er* Græca: ut, Aër, æther, ĕris.

In *s* præcedente conſonante, tam Latina, quàm * Græca: ut,

Princeps,	cĭpis;	Æthiops,	ŏpis;
Hyems,	ĕmis;	Arabs,	ăbis;
Inops,	ŏpis;	Chalybs,	ybis.

* Excipe quædam in ps.

In *os* Latina: ut, Compos, ŏtis.

In *us* Latina & Græca; ut, Pecus, decus, ŏris; vellus, vulnus, ĕris; Tripus, Oedipus, ŏdis.

In *ax* Græca: ut, Abax, ſtorax, colax, climax, ăcis.

In *ex* Græca: ut, Index, vindex, carnifex, aruſpex, ĭcis.

In *ix* Latina & Græca: ut, Varix, fornix, calix, ĭcis; Maſtix, ĭgis.

In *ox* Latina & Græca: ut; Præcox, Cappadox, ŏcis; Allobrox, Polyphlox, ŏgis.

In *ux* Latina: ut, Conjux, conjŭgis; Redux, redŭcis.

Denique in *yx* Græca: ut, Onyx, Sardonyx; Ceryx, Eryx, ychis.

Femin. excepta ex graviter creſcentibus.

Foeminei generis ſit hyperdiſſyllabon in do,
Quod dinis; *atque in* go, *quod dat* ginis *in genitivo.*
Id tibi dulcedo faciens dulcedinis, idque
Monſtrat compago compaginis: adjice virgo,
Grando, fides, compes, teges, & ſeges, arbor, hyemſque:
Sic Bacchar, ſindon, Gorgon, icon & Amazon.

Hyperdiſſyllabon in do & go

Græcula in as *vel in* is *finita: ut, Lampas, Iaſpis,*
Caſſis, cuſpis; in us *vox una pecus pecudis dans,*
His forfex, pellex, carex, ſimul atque ſupellex,
Appendix, biſtrix, coxendix, adde filixque.

Græcula in as & is.

Neutra

Neutra excepta ex graviter creſcentibus.

inanimat. in a, en, ar, ur us, put, excipe.

Eſt neutrale genus ſignans rem non animatam,
Nomen in a; ut problema: en; ut omen: ar; ut
(bar: ur da
Ut jecur: us; ut onus: put; ut occiput. Attamen ex
Maſcula ſunt, pecten, furfur: ſunt neutra, cadaver,
Verber, iter, ſuber, pro fungo tuber, & uber,
Gingiber, & laſer, cicer, & piper, atque papaver,
Et ſiſer, atque ſiler. Neutra æquor, marmor, adórque,
Atque pecus, quando pecoris facit in genitivo.

Dubia ex graviter creſcentibus.

Sunt dubii generis, cardo, margo, cinis, obex,
Pulvis, adeps, forceps, pumex, ramex, anas, imbri
Adde culex, natrix, & enyx cum prole, ſiléxque:
Quamvis hæc meliùs vult maſcula dicier uſus.

Communia ex graviter creſcentibu

Communis generis ſunt iſta, vigil, pugil, exul,
Præſul, homo, nemo, martyr, Lygur, augur, & Ari
Antiſtes, miles, pedes, interpres, comes, hoſpes;
Sic ales, præſes, princeps, auceps, eques, obſes:
*Atque * alia à verbis quæ nomina multa creantur:*
Ut Conjux, judex, vindex, opifex, & aruſpex.

*sic Artifex, municeps, particeps.

Regula Adjectivorum generalis.

Adjectiva unam duntaxat habentia vocem,
Ut fœlix, audax, retinent genus omne ſub una
Sub gemina ſi voce cadant, velut omnis & omne,
Vox commune duûm prior eſt, vox altera neutrum:
At ſi tres variant voces, ſacer ut ſacra ſacrum:
Vox prima eſt mas, altera fœmina, tertia neutrum.
At ſunt quæ flexu propè ſubſtantiva vocares,
Adjectiva tamen naturâ uſuque reperta:
Talia ſunt pauper, puber, cum degener, uber,
Et dives, locuples, ſoſpes, comes atque ſuperſtes;
Cum paucis aliis, quæ lectio juſta docebit.

Hæc proprium quendam ſibi flexum adſciſcere gaudent,
mpeſter, volucer, celeber, celer, atque ſaluber:
unge pedeſter, equeſter, & acer: junge paluſter,
alacer, ſylveſter. At hæc tu ſic variabis;
is celer, hæc celeris, neutro hoc celere: Aut aliter ſis;
is atque hæc celeris, rurſum hoc celere eſt tibi neutrum.
unt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
De quibus atque aliis alibi tibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE.

DEclinatio eſt variatio dictionis per caſus. Sunt autem declinationes numero quinque. Declinationes nominum.

PRima declinatio complectitur quatuor terminationes: Prima nominum declinatio.

A, *As*, } ut { Menſa; Æneas; } { *Es*, *E*, } ut { Anchiſes; Penelope.

Porrò Græca ſunt omnia quæ in { *As*, *Es*, *E*, } finiuntur: ut, { Thomas. Anchiſes. Phœbe.

Sunt qui huc addunt Hebræa quædam in *am*: ut, Adam, Adæ. Abraham, Abrahæ. Quæ tamen meliùs ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris: Adamus, Adami; Abrahamus, Abrahami.

As, accuſativum in *am* & in *an* facit, ut, Æneas, Æneam, vel Ænean; vocativum in *a*; ut, Æneas, Ænea. As.

Es, in accuſativo *en* ſumit; ut, Anchiſes, Anchiſen: in vocativo & ablativo *e* vel *a*; ut, Anchiſe, vel Anchiſa. Es.

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e*, accuſativum in *en*, vocativum & ablativum in *e*; ut, E.

Nom.	Penelope,	Acc.	Penelopen,
Gen.	Penelopes	Voc.	Penelope,
Dat.	Penelope,	Abl.	Penelope.

As, in genitivo nominum Latinorum interdum repetitur ad Græcorum imitationem: ut, Pater-familiâs, Filius-familiâs. Id quod veteres obſervabant in multis aliis. Ennius; *Duxit ipſe viâs.* As in Genit.

Livius

Livius Andronicus; *Mercurium, cúmque eo, filium* [illegible] *sonâs*, pro *Latonæ*. Sic. Nævius; *Filii terrâs*, [illegible] *terræ*. Virgilius; *Nec auràs, nec ſonitûs memor.*

Aulai, & Pictai, atque id genus alia, priſcis relinqui

Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit: Æneadûm, Grajugenûm; pro Æneadarum, Grajugenarum.

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in *âbus*: Dea, mula, equa, liberta, ambæ, duæ, âbus.

Hæc vero tam in *is*, quàm in *âbus*; Filia, filiis vel liabus; Nata, natis vel natabus.

SECUNDA DECLINATIO

secunda declinatio.

Secundæ declinationis terminationes ſunt apud Latinos quinque; Er, Ir, Ur, Us, Um, ut Aper. Vir. Satur. Dominus. Templum.

Et Græcorum, Os, On, Eus, ut Delos. Ilion. Orpheus.

Attica in *os* genitivum in *ô* mittunt, accuſativum *on*: ut, Androgeôs, Androgeô. Accuſ. Androgeôn.

Quædam Græca contracta in *us*, vocativum formant in *û*: ut, Panthus, ô Panthû: Oedipus, ô Oedipû.

Notabis & Latina quædam, tam in *us* quàm *e* mittere vocativum ſingularem: ut, Agnus, vulgus, lucus, fluvius, chorus, populus *pro* natione.

Eus, genitivum formant in *ei* vel *eos*, dativum in *ei*, accuſativum in *ea*, vocativum in *eu*: ut,

Nom.	Orpheus. (pheos.	Acc.	Orphea. *Ovid.* Os
Gen.	Orphei vel Or-	Voc.	Orpheu.
Dat.	Orphei	Abl.	Orpheo.

Notanda ſunt deniq; ſyncopationes illæ, Deûm, Virûm, pro Deorum. Virorum.

Item

Item anomala illa ambo & Duo; quas duas voces Po- e etiam in accuſativo Maſculinas uſurpant: ut,

rg. *Si duo præterea tales Idæa tuliſſet Terra viros.*

or. *Nè vos titillet gloria, jurejurando obſtringam ambo.*

ic. in Phi. ſecund. *Prater duo vos, nemo ſic lequitur.*

TERTIA DECLINATIO.

TErtia declinatio admodum varia eſt: cujus difficiliores duntaxat caſus hoc loco attingemus.

Accuſativi ſinguli ris. Quorundam accuſativi flectuntur tantum in *im*; ut, Vim, ravim, tuſſim, ſitim, magudarim, amuſſim, Charybdim.

Sic & quorundam fluviorum accuſativi: ut, Tybrim, rarim.

Quædam accuſativos flectunt in *im* & in *em* communiter: ut, Buris, pelvis, clavis, ſecuris, puppis, torquis, urris, reſtis, febris, navis, bipennis, aqualis, *im* vel *em*.

Ablativus. Ablativus regulariter in *e* definit: ut Pectus, ſalus; Ablativo Pectore, ſalute.

Propria nomina adjectivis ſimilia, ablativos in *e* mittunt: ut Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.

At neutro deſinentia in *al*, *er*, & *e*, ablativum magna ex parte mittunt in *i*:

ut,	Vectigal, Calcar, Mare.	Ablat.	Vectigali, Calcari, Mari.

Retibi. Ablativus rete à nominativo retis eſt: non à nominativo rete. Par, cum compoſitis, tam *e* quàm *i* habet: ut, Par, compar: ablativo pare, Compare, vel ri.

Hæc tamen *e* retinent, Far, hepar, jubar, nectar, gauape, præſepe.

Et hæc propria	Soracte, Prænefte, Reate.	Ablat.	Soracte. Prænefte. Reate.

Feſtorum nomina. Feſtorum nomina, quæ tantum pluralia ſunt, genitivum interdum in *orum* mittunt, ut Agonalia, Vinalia: Genitivo Agonaliorum, Vinaliorum.

Interdum autem in *ium*: ut, Floralia, Feralia; g tivo, Floralium, Feralium.

Aliquando verò tàm in *orum* quàm in *ium*: ut, P rentalia, Saturnalia: genitivo Parentaliorum, Satur liorum, vel *ium*.

Dativus verò & ablativus in *bus*: ut, Saturnalib Bacchanalibus; præter Quinquatriis, quod juxta cundam declinationem format prædictos casus.

Mensium nomina. Mensium nomina in *er* vel *is* ablativum in *i* soli mittunt: ut, September, Aprilis: ablativo Septemb Aprili.

Quorum accusativus in *im* tantùm desinit, iis abla vus exit in *i*, ut, Sitim, tussim: ablativo Siti, tussi.

Adjectiva, quæ nominativum in *is* vel *er* & *e* neutru faciunt, ablativum mittunt in *i* solùm: ut, Fortis, mo lis, dulcis; ablativo Forti, molli, dulci.

Sic Acer, acris, acre; ablativo acri.

Licèt Poetæ, interdùm metri causâ, *e* pro *i* usurpent.

Metaj Cætera adjectiva tàm in *e* quàm in *i* mittunt: ut, C pax, duplex; ablativo capace, duplice, vel ci.

Præter pauper, degener, uber, sospes, hospes, quæ i *e* tantùm faciunt ablativum.

Comparativa etiam bifariam faciunt ablativum: ut, Melior, doctior; ablativo Meliore, doctiore, vel ri. Similiter & substantiva quædam: ut, Ignis, amnis, an guis, supellex, unguis, vectis; ablativo *e* vel *i*.

Rariùs autem Civis, } Abla- } Cive, vel civi.
Rariùs etiam Arpinas, } tivo } Arpinàte, vel ti.

Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accusativi per *em* & *im* siniunt: ut, puppis, navis; ablativo puppe, nave, vel i. Et Verbalia item in *trix*: ut, Victrix, altrix, ablativo Victrice, altrice, vel ci.

Neutra, quorum ablativus singularis exit in *i* tantùm, vel in *e* & *i*, nominativum pluralem mittunt in *ia*; ut, Molli, duplice, vel ci; nominativo plurali, Mollia,

Collia, duplicia. Præter Ubera, plura, vel pluria, apluſtra vel apluſtria: ſic comparativa; ut, Meliora, fortiora, dociliora, priora.

Genitivus pluralis.

Ex ablativis in *i* tantùm, vel in *e* & *i*, fit pluraliter genitivus in *ium*: ut, utili, utilium, puppe, *vel pi*, puppium, præter { Majorum, Meliorum, } comparativa: ut { } Item præter iſta, Supplicum, complicum, ſtrigilum, artificum, vigilum, vectorum, memorum, pugilum, inopum; at plus plurium formant.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cujuſmodi ſunt Sapientûm pro ſapientium, ſerpentûm pro ſerpentium.

Quando nominativi ſingulares duabus conſonantibus finiuntur, genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, Pars, urbs, falx, glans, trabs, merx; genitivo plurali, Partium, urbium, falcium, glandium, trabium, mercium.

Excipe Hyemum, principum, participum, municipum, forcipum, inopum, cœlibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis ſingularibus reperiuntur pares ſyllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*.

ut, { Colliſ, Menſis, Auris, } in genitivo { Collium, Menſium, Aurium. } Adde iſtis,

Litium, ditium, virium, ſalium, manium, penatium.

Excipe tamen Canum, panum, vatum, juvenum, opum, apum, &c.

As formant aſſium: Mas Marium: Vas, vadis, vadium: Nox noctium: Nix nivium: Os oſſium: Faux faucium: Mus murium: Caro carnium: Cor cordium: Alituum ab ales, aſſumit *u*.

Boum anomalum eſt, ut etiam bobus vel bubus.

Accuſativus pluralis Græcorum declinatio.

Quorum genitivi plurales deſinunt in *ium*, accuſativum formant per *es* & *eis* diphthongum: ut, Partium, omnium; Partes, omnes vel eis.

Græco fonte derivata pleraque, quando juxta linguæ ſuæ

ſuæ morem variantur, genitivum mittunt in *os*: ut, Titan, Pan, Daphnis, Phyllis: genitivo Titânos, Panos, Daphnidos, Phyllidos: dativum verò in *i* breve: ut, Titani, Pani, Daphnidi, Phyllidi: accuſativum in *a*, (niſi ſint neutrius generis in *a* non terminata:) ut Pana, Phyllida, Amaryllida, Orphea.

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo, accuſativum faciunt, *s* nominativi mutatâ in *n*: ut,

Tethys, Tethyos,	Accuſat.	Tethyn.
Decapolis, lios,		Decapolin.
Geneſis, ſios.		Geneſin.
Metamorphôſis, ſios.		Metamorphôſin.

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt: alterum in *os* non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro genitivorum ratione duplicem quoque accuſativum formant; alterum in *n*, alterum in *a*: ut Paris, genitivo Paridos & Parios, accuſativo Parida & Parin: Themis, genitivo Themidos & Themios, accuſativo Themida & Themin.

Fœminina in *ô*, genitivum in *ûs*, & accuſativum in *ô* mittunt:

ut,	Sapphô, Sapphûs,	hanc	Sapphô.
	Mantô, Mantûs,		Mantô.
	Cliô, Cliûs,		Cliô.

Vocativus. Vocativus nominativo magna ex parte ſimilis eſt; in nonnullis tamen à nominativo abjicitur *s*: ut, Pallas, Pallantis; Theſeus, Theſeos; Tethys, Tethyos; vocativo ô Palla, Theſeu, Tethy.

Phyllis, Phyllidos,	Vocativo ô	Phylli.
Alexis, Alexios,		Alexi.
Achilles, Achilleos,		Achille.

Græca neutra in A. Neutra ſingularia in *a* Græca ſunt: ut, Problema, poëma: quæ veteres juxta Latinam quoque formam declinabant, additâ ſyllabâ *tum*: ut, Hoc problematum, hoc poëmatum.

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequentiori uſu ſunt: ut, Problematis, poëmatis.

QUAR-

QUARTA DECLINATIO.

QUartæ declinationi nihil ferè difficultatis ineſt, nam duas tantùm ſortitur terminationes in recto, ſingulari; nempe *us* & *u*: ut Manus, genu. Quarta declinatio nominum.

Veteres à nominativis Anus, tumultus, ornatus, dixerunt Anuis, tumulti, ornati, in genitivo: ut, Ter. *Ejus anuis cauſâ.* Idem. *Nihil ornati, nihil tumulti.*

Dativus *ui* habet, & interdum etiam *û*: ut, fructui, concubitui: rariùs, Fructû, concubitû. Dativus ſingularis.

Virgilius. *Quòd neque concubitû indulgent.*

Terent. *Veſtitû nimis indulges.*

Currûm autem pro curruum Synæreſis eſt; ut & in aliis declinationibus fieri ſolet.

Iësus, in accuſativo Iësum habet; in reliquis verò caſibus ubique Ieſu. Jeſus.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ubus* formant; Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, ſpecus, quercus, partus, portus, veru, *ubus*. Dativus & ablativus plurales.

Cætera omnia in *ibus*: ut, Fructibus, fœtibus, manibus, motibus.

QUINTA DECLINATIO.

QUinta declinatio genitivum, dativum & ablativum pluralem in paucioribus ſortita eſt, quemadmodum infrà in Heteroclitis fuſiùs tradetur. Quinta declinatio nominum.

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quædam nomina tertiæ inflectionis: ut, *Plebes, plebi.*

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es*, *ii*, & *e*, exibat. Genitivus pluralis.

Cicero. *Equites verò daturos illius dies pœnas.*

Virgilius. *Munera lætitiámque dii.*

Saluſtius. *Vix decimâ parte die reliquâ.*

Cæterùm, præter iſta quæ jam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Heteroclita dicuntur. Hæc partim variâ probatorum authorum lectione, partim à ſequentibus regulis diſcere licebit.

DE NOMINIBUS HETEROCLITIS.

Rob. Robinson.

Hetero clita quæ sunt.

QUæ genus aut flexum variant, quæcunque nova Ritu deficiunt, superántve, Heteroclita sunto.

Variantia genus.

1. Fœm. sing. Neut. pl.

Hæc genus ac partim flexum variantia cernis,
Pergamus infælix urbs Troum, Pergama gignit;
Quod, nisi plurali careat, facit ipsa supellex:
Singula fœmineis, neutris pluralia gaudent.

1 Neut. sin. mas. & neut. plur.

Dat prior his numerus neutrum genus, alter utrumque,
Rastrum cum fræno, filum, simul atque capistrum:

3 Neut. sin. mas tantùm plural.

Argos item & cælum sunt singula neutra; Sed audi,
Mascula duntaxat cælos vocitabis & Argos;
Fræna sed & frænos, quo pacto & cætera formant.
Nundinum, & hinc epulum, quibus addito balneum, & bal

4 Neut. sing. fœm. pl.

Neutra quidem primò, muliebria ritè secundi: (sunt
Balnea plurali Juvenalem constat habere.

Exceptio

Hæc maribus dantur singularia, plurima neutris,
Mænalus, atque sacer mons Dindymus, Ismarus, atque

5 Mas. sin. neut. plural.

Tartara, Taygetus, sic Tænera, Massica, & altus
Gargarus. At numerus genus his dabit alter utrumque,

6 Mas. sin. mas. & neut. plural.

Sibilus, atque jocus, locus, & Campanus Avernus.

Defectiva.

Quæ sequitur mancæ est numero, casúve, propago.

Aptôta.

1 Aptôta sunt quæ à recto non variant casum.

Quæ nullum variant casum; ut fas, nil, nihil, instar:
Multa & in u simuli; ut sunt hæc, cornúque, genúque:
Sic gummi, frugi; sic Tempe, tot, quot, & omnes
A tribus ad centum numeros, Aptôta vocabis.

Mono-

Monoptôta.

Estque Monoptôton nomen, cui vox cadit una;
Ut nectu, natu, jussu, injussu, simul astu.
Promptu, permissu: plurali legimus astus;
Legimus inficias, sed vox ea sola reperta est.

2 Monoptôta sunt quæ unico in obliquis reperiuntur.

Diptôta.

Sunt Diptôta, quibus duplex flexura remansit:
Ut fors forte dabit sexto, sponte quoque sponte;
Sic plus pluris habet, repetundarum repetundis;
Fugeris & sexto dat jugere, verberis autem
Verbere, suppetia quarto quoque suppetias dant:
Tantundem dat tantidem, simul impetis hoc dat
Impete: junge vicem sexto vice; nec lego plura.
Verberis atque vicem, sic plus, cum jugere, cunctos
Quatuor hæc numero casus tenuêre secundo.

3 Diptôta, quæ duobus casibus.

Triptôta.

Tres quibus inflectis casus, Triptôta vocantur:
Ut precis atque precem, petit & prece blandus amicam;
Sic opis est nostræ, fer opem legis, atque ope dignus:
At tantùm recto frugis caret, & ditionis:
Integra vox vis est, nisi desit fortè dativus:
Omnibus his mutilus numerus prior, integer alter.
Quæ referunt, ut qui: quæ percontantur, ut ecquis:
Et quæ distribuunt; ut nullus, neuter, & omnis:
Infinita solent his jungi; at quilibet, alter:
Quinto hæc sæpe carent casu; & pronomina, præter
Quatuor hæc infrà, noster, nostras, meus, & tu.

4 Triptôta quæ tribus casibus.

5 Defectiva. Vocativo.

Propria cuncta notes, quibus est natura coërcens,
Plurima nè fuerint: ut Mars, Cato, Gallia, Roma,
Ida, Tagus, Lælaps, Parnassus, Bucephalúsque.
His frumenta dabis, pensa, herbas, uda, metalla;
In quibus authorum quæ sint placita ipse requiras:
Est ubi pluralem retinent hæc, est ubi spernunt.

6 Propria defect. plu. Frumenta, &c. nomina alia gaudent, alia carent plural.

Neutra singulari carentia quibusd. casibus plural.

Hordea, farra, forum, mel, mulsum, defruta, thúsque,
Tres tantùm similes voces pluralia servant.

1 Masc. defect. plural.

Hesperus & vesper, pontus, limúsque, simúsque,
Sic pensus & sanguis, sic æther, nemo; sed ista
Mascula sunt numerum vix excedentia primum.

2 Fœmi. carent. plural.

Singula fœminei generis, pluralia rarò
Pubes atque salus, sic talio cum indole, trussis,
Pix, humus, atque lues: sitis & fuga; junge quietem,
Sic cholera atque fames, bilisque, senecta, juventus;
Sed tamen hæc, soboles, labes, ut & omnia quintæ,

Nota.

Tres similes casus plurali sæpe tenebunt:
Excipe res, species, facies, asiésque, diésque;
Quas voces numero totas licet esse secundo.
Istis multa solent muliebria nectere; ut hæc sunt,
Stultitia, invidia, & sapientia, desidia, atque
Id genus innumeræ voces, quas lectio præbet:
Quam tibi præfixam ceu certum collige filum.
Rariùs his numerum, quandoque sed adde secundum.

§ Neutra carentia plurali.

Nec licet his neutris numerum deferre secundum,
Delicium, senium, lethum, cænúmque, salúmque;
Sic barathrum, virus, vitrum, viscúmque, penúmque,
Fustitium, nihilum, ver, lac, gluten, simul halec:
Adde gelu, solium, jubar. Hîc quoque talia ponas,
Quæ tibi si observes, occurrent multa legenti.

1 Masc. carentia singulari.

Mascula sunt tantùm numero contenta secundo,
Manes, majores, cancelli, liberi, & antes,
Menses profluvium, lemures, fasti, atque minores;
Cùm genus assignant natales: adde penates,
Et loca plurali, quales Gabiique, Locrique,
E quæcunque legas passim similis rationis.

2 Fœm. carentia singulari.

Hæc sunt fœminei generis, numeríque secundi,
Exuviæ, phaleræ, gratésque, manubiæ, & idus,
Antiæ, & induviæ, simul insidiæque, minæque,
Excubiæ, uvæ, vuga, tricæque, calendæ.

Quisquilia

iſquilia, therma, cuna, dira, exequiaque
ia, & inferia, ſic primitiæque, plagæque
tia ſignantes, & valvæ, divitiæque;
ptiæ item & lactes: addantur Thebæ & Athenæ:
od genus invenias & nomina plura locorum.

Rariùs hæc primo, plurali neutra leguntur, 3 Neutra carentia ſingulari
æniæ, cum teſquis, præcordia, luſtra ferarum,
na, mapalia; ſic bellaria, munia, caſtra;
nus juſta petit, petit & ſponſalia virgo,
oſtra diſertus amat; pueríque crepundia geſtant;
fantéſque colunt cunabula; conſulit exta
ugur, & abſolvens ſuperis effata recantat.
ſta Deûm poterunt, ceu Bacchanalia jungi.
iod ſi plura leges, licet hâc quoque claſſe reponas.

Redundantia.

Hæc quaſi luxuriant, varias imitantia formas: 1 Redundantia.
am genus & vocem variant, tonitrus tonitrúque.
ic clypeus clypeum, baculus baculum, atque bacillum,
enſus & hoc ſenſum, tignus tignúmque, tapetum
tque tapete tapes, punctus punctúmque; ſinapi,
uod genus immutans fertur ſcelerata ſinapis.
inus & hoc ſinum vas lactis, mendáque mendum,
iſcus & hoc viſcum, ſic cornu & flexile cornum.
t Lucanus ait, Cornum tibi cura ſiniſtri:
ventus ſimul eventum. Sed quid moror iſtis?
alia doctorum tibi lectio mille miniſtrat.

Sed tibi præterea quædam ſunt Græca notanda, 2 Nominativi ex accuſativis Græcis in a.
ua quarto caſu fœtum peperêre Latinum:
am panther panthera creat, craterdque crater;
aſſida caſſis habet, ſed & æther æthera fundit:
inc cratera venit, venit æthera; ſic caput ipſum
aſſida magna tegit, nec vult panthera domari.

Vertitur hic rectus, ſenſus manet, & genus unum: 3 Rectum variantis
ibbus & hic gibber, cucumis cucumer, ſtipis & ſtips;

ſic

Sic cinis at quecinis, vomis vomer, ſcobis & ſcobs,
Pulvis item pulvis, pubes puber: quibus addes
* Potius Odor. *Quæ pariunt* or *&* os, *honor, & labor, arbor,* * *adorq*
H, & apes & apis, plebs plebis: ſunt quoque multa
Ac epta à Græcis, geminam referentia formam;
Ut delphin delphinus, & hic elephas elephantus,
Sit congrus conger, Meleagrus ſic meleager,
Teucrus item Teucer: Dabis huc & cætera cuncta,
Quæ tibi par ratio dederint, & lectio caſta.

4 Declinationem variantia. *Hæc ſimul & quarti flexûs ſunt atque ſecundi;*
Laurus enim lauri facit & laurûs genitivo;
Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus;
Sic colus, atque penus, cornus quando arbor habetur;
Sic lacus atque domus; licèt hæc nec ubique recurrant:
His quoque plura leges, quæ priſcis jure relinquas.

5 Adjectiva luxuriantia. *Et quæ luxuriant ſunt adjectiva notanda*
Multa, ſed imprimis quot & hæc tibi nomina fundunt;
Arma, jugum, nervus, ſomnus, clivúſque, animúſque,
Et quot limus habet, quot frænum, & cera, bacillum:
Aquibus us *ſimul* is *formes; ut inermus inermis:*
Rarior eſt hilarus, vox eſt hilaris bene nota.

COMPARATIO NOMINUM.

Nominum comparatio. COmparantur nomina, quorum ſignificatio auge minuíve poteſt.

Gradus comparationis ſunt tres.

Poſitivus gradus, Comparativus. Poſitivus, qui rem ſine exceſſu ſignificat: ut, Albus niger, probus, improbus.

Comparativus, qui ſignificationem ſui poſitivi per ad verbium magis auget: ut Albior, probior, id eſt, Magis albus, magis probus. Fit autem regulariter à ſecund poſitivi caſu in *i*, additâ ſyllabâ *or*: ut, ab Amici, pudici fit amicior, pudicior.

Superlativus. Superlativus, qui ſupra poſitivum cum adverbio valdè vel maximè ſignificat: ut,

Doct-

Doctissimus, } id est, valdè { Doctus.
Justissimus, } vel maximè { Justus.

it autem regulariter à primo positivi casu in *l* adjectis *ssimus*: ut, à Candidi, prudenti, fit Candidissimus, dentissimus.

Quæ verò positiva in *r* desinunt, adjecto *rimus* superlativum formant: ut Pulcher, pulcherrimus; Niger, errimus. In rimus.

Excipiuntur, Dextimus à Dexter, Maturimus, sive turissimus, ab antiquo Matur.

Sex ista in *lis*, superlativum formant mutando *is* in *limus*: nempe, Facilis, facillimus: Docilis, docillimus: ilis, agillimus: Gracilis, gracillimus: Humilis, hullimus: Similis, simillimus. In lis.

Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc odum comparantur: Maledicus, maledicentior, male-centissimus, à Dico: Magniloquus, magniloquentior, agniloquentissimus, à loquor. Deriv. à dico, loquor, &c.

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentilo-us, usurpat mendaciloquius, & confidentiloquius.

Benevolus, Benevolentior, Benevolentissimus, } à volo.
Magnificus, Magnificentior, Magnificentissimus, } à facio.

Quoties vocalis præcedit *us* finale, comparatio fit per verbia Magis & Maximè: ut, Idoneus, magis Idoneus, maximè Idoneus. Arduus, magis arduus, maximè arduus. Comparatio nominum in us pura.

COMPARATIO INUSITATIOR.

Interim acre judicium adhibendum est, ut quæ in le-ndis authoribus rarò occurrunt, rarò itidem usur-ntur.

Cujusmodi sunt quæ sequuntur.

Assiduior, strenuior, egregiissimus, mirificissimus, pi-tissimus vel piissimus, ipsissimus.

Perpetuissimus, } { Exiguissimus, apud *Ovidium*.
Tuissimus. } { Multissimus, apud *Ciceronem*.

COMPA-

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, pessi
Magnus, major, maximus. Parvus, minor, mini
Multus plurimus, multa plurima, multum plus p
mum. Vetus, veterior, veterrimus. Deterior, de
mus; ab antiquo deter. Nequam, nequior, nequiss
Citrà, citerior, citimus. Intrà, interior, intimus. I
inferior, infimus. Extrà, exterior, extimus vel extre
Suprà, superior, supremus vel summus. Pòst, p
rior, postremus. Ultra, ulterior, ultimus. Propè, p
pior, proximus; à quo proximior, apud *Ovidium*. Prid
prior, primus. Diu, diutior, diutissimus. Sæpe, sæp
sæpissimé.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Comparatio manca.

Inclytus, Inclytissimus. — Meritus, Meritissimus.
Opimus, Opimior. — Sinister, Sinisterior.
Ocyor, Ocyssimus. } ab ὠκύς. — Sinisterior.
Novus, Novissimus. — Juvenis, Junior.
Adolescens, Adolescentior. — Senex, Senior.
Potior, Potissimus. — Maximus natu.
Longinquus, Longinquior. — Antè, Anterior.
Penè, Penissimus. — Nuper, Nuperrimus.

Comparatio abusiva.

Interdum autem à substantivis fit comparatio, abusivè:

ut, Neronior, Cinædior; Pœnior; } à Nerone. Cinædo. Pœno.

Comparationum Typus.

INGULARIER.

	Positivus.	*Compar.*	*Super.*
	Doctus, Tener, Dulcis, Felix, Prudens.		
om.	us er is a is x ns um e	ior ior ius	mus ma mum
en.	i ~ e is i	ioris	mi mæ mi
at.	o æ is o ~	iori	mo mæ mo
ccuf.	um em em em am em em em um e ex us	iorem iorem ius	mum mam mum
oc.	e er is a is x ns um e	ior ior ius	me ma mum
blat.	o ~ ~ â i e o ~ i	iore iori	mo mâ mo

Com

Comparationum Typus.

PLURALITER.

	Positivus.	*Compar.*	*Super.*
	Docti. Teneri. Dulces. Fœlices. Prudentes		
Nom.	*i es / a es / a ia*	*iores / iores / iora*	*mi / ma / ma*
Gen.	*orum / arum / orum* — *ium*	*iorum*	*morum / marum / morum*
Dat.	*is ibus*	*ioribus*	*mis*
Accus.	*os es / as es / a ia*	*iores / iores / iora*	*mos / mas / ma*
Voc.	*i es / a es / a ia*	*iores / iores / iora*	*mi / ma / ma*
Ablat.	*is ibus*	*ioribus*	*mis.*

DRonomen eſt pars orationis, quâ in demonſtranda aut repetenda re aliqua utimur.

Pronomina ſunt quindecim; Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is, meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras.

Quibus addi poſſunt & ſua compoſita: ut, Egomet, e, idem, & ſimilia: ut etiam, qui, quæ, quod.

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidunt Pronomini Species, Numerus, Caſus, Ge-, Declinatio, Perſona, Figura. Accidentia pronomini.

Species pronominum eſt duplex; Primitiva & Deriva. Pronominum ſpecies.

Ad Primitiva ſpectant iſta: Ego, tu, ſui, ille, ipſe, , hic, is. Primitiva.

Ex Primitivis alia ſunt Demonſtrativa, alia Relativa.

Demonſtrativa, dicuntur eadem, quæ & Primitiva, nirùm, Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is. Demonſtrativa.

Relativa autem ſunt, Ille, ipſe, iſte, hic, is, idem, qui. Relativa

Derivativa ſunt Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, ſtras, veſtras. Derivativa.

Derivativorum alia ſunt Poſſeſſiva, alia Gentilia.

Poſſeſſiva ſunt Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter. Poſſeſſiva.

Gentilia ex eo dicuntur, quòd gentem aut nationem, partes & ſectas ſignificent: ut, noſtras, veſtras, & jas nomen. Gentilia.

DE NUMERO.

Numerus pronominum duplex eſt; Singularis, ut, go; Pluralis, ut, Nos. Numerus in pronomin.

DE CASU.

Caſus autem ſunt ſex, quemadmodum in nomine; cativo carent omnia pronomina, præter hæc quatu-, Tu, meus, noſter, noſtras. *Martialis* tamen pronomi-*ipſe* vocativum tribuere videtur, quum ait, Caſus in pronom

Ut Martis revocetur amor, ſummique Tonantis,
Ac te Juno petat ceſtus, & ipſa Venus.

DE

DE GENERE.

Genera pronominum. Genera ſunt in pronominibus, perinde ut in adjectivis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur; Ego, tu, ſui: alia per tria genera variantur; ut, Meus, mea, meum.

DE DECLINATIONE.

Declinationes pronominum ſunt quatuor.

Pronominum declinatio prima. Genitivus autem primæ declinationis exit in *i*: Ego, tu: genitivo Mei, tui, & ſui, quod recto caret utroque numero.

Secunda. Genitivus ſecundæ definit in *ius* vel *jus*: cujus ſortis ſunt ille, ipſe, iſte: genitivo Illius, ipſius, iſtius: Hic, is, qui: genitivo Hujus, ejus, cujus:

Tertia. Genitivus tertiæ Declinationis exit in *i*, *æ*, *i*, quemadmodum nominum adjectivorum, quæ per tres terminationes variantur: cujus ſortis ſunt,

Nominativo,	Genitivo,
Meus, mea, meum,	Mei, meæ, mei.
Tuus, tua, tuum,	Tui, tuæ, tui.
Suus, ſua, ſuum,	Sui, ſuæ, ſui.
Noſter, noſtra, noſtrum	Noſtri, noſtræ, noſtri.
Veſter, veſtra, veſtrum,	Veſtri, veſtræ, veſtri.

Quarta. Genitivus quartæ habet *âtis*: ex quo ordine, ſunt,

Noſtras,	Noſtrâtis.
Veſtras, Genitivo	Veſtrâtis.
Cujas,	Cujâtis.

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

DE PERSONA.

Perſonæ pronominum. Perſonæ pronom. ſunt tres, Prima, Secunda, Tertia. ut, Ego, Tu, Ille.

DE FIGURA.

Figura. Figura eſt duplex: Simplex, ut Ego; Compoſita, Egomet.

Prono. compoſitio. Pronomina inter ſe componuntur: ut, Egoipſe, tuiſe, ſuiipſius, meiipſius.

Nom

1. Inter se.

Nom. { Iſtic, iſtæc, iſtoc, *vel* iſtuc. } Accuſ. { iſtunc, iſtanc, iſtoc, *vel* iſtuc. } Ablat. { iſtoc, iſtac, iſtoc. }

Pluraliter Nominativo & Accuſativo Iſtæc. Eodem modo declinatur & illic, illæc, illoc.

2. Cum nominibus.

Componuntur etiam cum nominibus: ut, cujuſmodi, hujuſmodi, illiuſmodi, iſtiuſmodi.

3. Cum præpoſitionibus.

Componuntur & cum præpoſitionibus: ut, Mecum, tecum, ſecum, nobiſcum, vobiſcum, quîcum, quibuſcum.

4. Cum adverbiis.

Componuntur etiam & cum adverbiis:

{ Eccum, Eccam, Eccos, Eccas, } ab *Ecce* & *is*

{ Ellum, Ellam, Ellos, Ellas, } ab *Ecce* & *ille*. Ut & Idem quoque, ab *is* & *demum*.

5. Cum conjunctione.

Cum conjunctione quoque componuntur: ut, Singul. Nominativo Hiccine, hæccine, hoccine. Accuſativo, hunccine, hanccine, hoccine. Ablativo hoccine, haccine, hoccine. Pluraliter, Hæccine, neutrum.

Cum Syllabis adjectis.

Componuntur denique cum ſyllabicis adjectionibus: *t*, *Met*, *te*, *ce*, *pte*.

Met.

Met adjicitur primæ & ſecundæ perſonæ: ut, Egomet, meimet, mihimet, memet, noſmet, &c. Sic Sibimet quoque, ac ſemet dicimus.

Tumet autem in recto non dicimus, ne putetur eſſe verbum à tumeo, ſed tuimet, tibimet, temet, noſmet, &c.

Te.

Te adjicitur iſtis, Tu, ut, tute; te, ut, tete.

Ce.

Ce adjicitur obliquis horum pronominum, Hic, ille, iſte, quoties in *s* deſinunt; ut, Hujuſce, hiſce, illiuſce, iſtiuſce, hoſce, illoſce, iſtoſce.

Pte.

Pte apponitur iſtis ablativis.

{ Meâ, Tuâ, Suâ, Noſtrâ, Veſtrâ, } ut, { Meapte. Tuapte. Suapte. Noſtrapte. Veſtrapte. }

Interdum etiam maſculinis & neutris adjici ſolet: ut Meopte Marte, tuopte labore, ſuopte jumento, noſtropte damno, &c.

Quis & Qui ad hunc modum componuntur.

Quis. Quis in compoſitione hiſce particulis poſtponitur.

En, Ne, Alius, Num, Si, } ut, { Ecquis, Nequis, Aliquis, Nunquis, Siquis. } Et hæc tam in fœminino ſingulari, quàm in neutro plurali, *qua* habent, non *que*: ut, Siqua mulier, Nequa flagitia, &c.

Ecquis. Præter Ecquis, quod utrumque in fœminino habere reperitur, Ecquæ & Ecqua.

His autem particulis præponitur Quis in compoſitione,

Nam, Piam, Putas, Quam, Que, } ut, { Quiſnam, Quiſpiam, Quiſputas, Quiſquam, Quiſque. } Et hæc ubique (præterquam in ablativo ſingulari) *qua* habent, non *que*: ut, Quænam doctrina? Negotia quæpiam, Optima quæque.

Quis. Quis etiam cum ſeipſo componitur; ut, Quisquis, quod & in hunc modum variatur;

Nominativo Quiſquis, quicquid; Accuſativo Quicquid; Ablativo Quoquo, quaqua, quoquo.

Qui. Qui in compoſitione præponitur his particulis.

Dam, Vis, Libet, Cunq; } ut, { Quidam, Quivis, Quilibet, Quicunq; } Et hæc ubique (præterquam in ablativo ſingulari) *que* retinent, non *qua*: ut, Quædam puella, Quædam facinora.

¶ DE VERBO.

VErbum eſt pars orationis, quæ modis & temporibus inflexa, eſſe aliquid, agere ve, aut pati ſignificat: ut, Sum, exiſto: moveo, moveor: tango, tangor.

Verbum

Verbum dividitur imprimis in perſonale, ut Doceo, & impersonale, ut Oportet.

Perſonale eſt, quod certis perſonis diſtinguitur: ut, Ego lego, Tu legis, Hic legit, Illi legunt. Verbum Perſonale.

Contra, Impersonale dicitur, quod diverſarum perſonarum vocibus non diſtinguitur nec variatur: ut, Pœnitet, tædet, miſeret, oportet. Verbum Impersonale.

DE ACCIDENTIBUS VERBO.

Verbo quidem accidunt iſta; Genus, modus, tempus, figura, ſpecies, perſona, numerus, conjugatio.

DE GENERE.

Quinque ſunt verborum genera, { Activum, Paſſivum, Neutrum, } { Deponens, Commune.

ACTIVUM.

Activum eſt, quod agere ſignificat, & in *o* finitum, paſſivum in *or* formare poteſt: ut, Doceo, doceor. Lego, legor. Activum.

PASSIVUM.

Paſſivum eſt, quod pati ſignificat, & in *or* finitum, activi formam, *r* dempto, reſumere poteſt: ut, Amor, amo; Afficior, afficio. Paſſivum.

NEUTRUM.

Neutrum eſt, quod in *o* vel in *m* finitum, nec activam, nec paſſivam formam integrè induere poteſt: ut, Curro, ambulo, jaceo, ſum. Neutrum.

Neutrorum tria ſunt genera.

Nam aliud Subſtantivum dicitur; ut, Sum, es, eſt, ſumus, &c. Aliud Abſolutum; ſic dictum quod ipſum per ſe ſenſum abſolvat. Neutrum ſubſtantivum.

Atque hoc rurſum duplex eſt: Nam alterum actionem completam in ipſo verbo ſignificat, nec in aliud tranſeuntem; ut, Ambio, dormio, pluit, ningit; alterum verò paſſionem in ipſo completam indicat; ut, palleo, rubeo, albeſco, nigreſco. Neutrum abſolutum.

Tertium genus Neutr. Est præterea & aliud, cujus actio in rem cognatæ significationis transit, ac tertiam personam passivæ vocis usurpat: ut,

Bibo vinum, } Vinum bibitur.
Curro stadium, } Stadium curritur.
Vivo vitam, } Vita vivitur.

Sunt denique, quæ simplicia quidem neutra sunt, composita verò agendi vim concipiunt: ut, Eo, adeo, mingo, commingo.

DEPONENS.

Deponens. Deponens, quod in *or* finitum, vel activi significationem habet: ut, Loquor verbum: vel neutrius, ut, Philosophor.

COMMUNE.

Commune. Commune, quod in *or* finitum, tam activam quàm passivam significationem obtinet: ut, Veneror, criminor, consolor, stipulor, speculor, osculor, adulor, frustror, dignor, testor, interpretor, amplector, meditor, experior, ementior, multáque id genus alia quæ passim apud veteres reperias.

DE MODO.

Modi verborum sex enumerantur.

Indicativus. Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri, aut non fieri definit: ut, *Probitas laudatur & alget.* Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur: ut, *Quis legit hæc?* Aliquando per dubitationem: ut, *An in æstu venit aliud ex alio malum?*

Imperativus. Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic modus futurum non habet, sed præsens duplex: ut apud Propertium; *Aut si es dura, nega; sin es non dura, venito.* Virg. *Tityre dum redeo (brevis est via) pasce capellas;*
Et potum pastas age Tityre, & inter agendum
Occursare capro (cornu ferit ille) caveto.

Præteritum autem à Subjunctivo mutuatur.

Cic. *Sed amabò te, nihil incommodo valetudinis tuæ feceris.*

Martial. *Dic quotus es, quanti cupias cœnare? nec ullum*
Addideris verbum, cœna parata tibi est.

Qui

Quin & illa paſſiva, Præceptum ſit, dictum ſit, determinatum ſit, præteriti Imperativi eſſe fatetur Priſcianus.

Hic modus etiam permiſſivus dicitur quòd interdum per hunc permiſſio ſignificetur: ut,

Si ſine pace tua, atque invito Numine, Troes
Italiam petiêre, luant peccata, nec illos Juveris auxilio.

Denique aliquando etiam ſuppoſitivus, aut hortativus appellatur: ut Virgilius,

—eamus, & in media arma ruamus.

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec refert factáne ſit, an fiat, an ſit facienda: ut, *Utinam bonis literis ſuus detur honos.* Optativus.

Modus Optativus, Potentialis, & Subjunctivus, quinque ſeparata eiſdem vocibus tempora habere videntur; ut eſt author Linacrus. Præterea notandum eſt præſens hujusmodi aſſumere quandoque ſignificationem futuri: ut, *Utinam aliquando tecum loquar.*

Potentialis, quo poſſe, velle, aut debere fieri aliquid ſignificamus: ut, *Expectes eadem à ſummo, minimóque poeta*; pro *potes expectare. Non expectes, ut ſtatim gratias agat, qui ſanatur invitus*; pro *non debet expectare. Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet?* pro *vult affirmare.* Potentialis.

Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per Optativum & Particulam ἂν exprimunt. Græcorum optandi modus.

Subjunctivus, qui niſi alteri ſubjiciatur orationi, vel alteram ſibi ſubjectam orationem habeat, per ſe ſententiam non abſolvit: ut, Subjunctivus.

Si fueris fœlix, multos numerabis amicos:
Tempora ſi fuerint nubila, ſolus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (ſicut dictum eſt) conveniunt: diſcernuntur verò ſignificatu, & ſignis. Optativus enim ſemper adhæret adverbio cuipiam optandi: ut, *Utinam veniat aliquando tempus.* Potentialis verò neque ullum adverbium adjunctum habet, nec conjunctionem. Subjunctivus autem Nota.

tem ſemper aliquam conjunctionem annexam habet: ut, *Si venero; Ut taceas; Cùm cænavero.*

Infinitivus. Infinitivus, qui agere quidem aut pati ſignificat, at citra certam numeri & perſonæ differentiam: ut, *Malim probus eſſe, quàm haberi.*

DE TEMPORE.

Tempora ſunt quinque.

Præſens. Præſens, quo actio nunc geri ſignificatur; ut, *Scribo.*

Imperfectum. Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo fuiſſe ſignificatur, non tamen abſolutam tunc temporis fuiſſe actionem: ut,

Virgil. *Hîc templum Junoni ingens Sidonia Dido*
Condebat: Erat enim adhuc in opere.

Perfect. Perfectum, quo præterita abſolutáque ſignificatur actio. Hoc in Paſſivis, Deponentibus, & Communibus duplex eſt, & ob id duplici circuitione explicatum: Alterum, quo proxime præteritum exprimitur: ut, *Pranſus ſum:* Alterum, quo ulterius præteritum indicatur: ut, *Pranſus fui.* Non enim, ſi modò *pranſus ſis, pranſus fui* commodè aptéve dixeris.

Pluſquam perfect. Pluſquam perfectum, quo actio jamdiu præterita ſignificatur.

Futurum. Futurum, quo res in futuro gerenda ſignificatur.

Hic promiſſivus modus à nonnullis vocatur, quòd videatur aliquid promittere, aut velle facere: ut,

Ovid. *Ibimus ô Nymphæ monſtratáque ſaxa petemus.*

Hujus aliud genus eſt, quod Exactum vocant: ut, *Videro, abiero.*

Ter. *Si te æquo animo ferre accipiet, negligentem fecerò.*

Quod quidem exactum futurum etiam in Subjunctivo modo reperitur: ut,

Plin. *Ero ſecurior dum legam, ſtatimq; timebo cùm legero*

DE FIGURA.

Figura eſt duplex: Simplex, ut, Facio; Compoſita, ut, Calefacio.

Verba

Verba compoſita quorum ſimplicia exoleverunt, ſunt, Defendo, offendo, aſpicio, conſpicio, adipiſcor, experior, comperior, expedio, impedio, deleo, imbuo, compello, appello, incendo, accendo, ingruo, congruo, infligo, inſtigo, impleo, compleo, & id genus alia.

Quædam etiam videntur à Græcis nata: ut, Impleo, à πλέω. Percello, à κέλλω.

DE SPECIE.

Species eſt duplex.

Primitiva, quæ eſt prima verbi poſitio: ut, Ferveo. Primitiva.

Derivativa, quæ à Primitiva deducitur: ut, ferveſco. Derivativa.

Derivativorum genera ſunt quinque.

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ *Valla* meditativa potiùs, & augmentativa appellat,) in *ſco* deſinunt: ut, Labaſco, caleſco, ingemiſco, edormiſco. Inchoativa.

Hæc autem inchoationem ſignificant, ut, Luceſcit, id eſt, *Incipit lucere, aut certè gliſcere & intendi*: ut apud Virgil. *Expleri mentem nequit, ardeſcitque tuendo*: hoc eſt, *magis magiſque ardet.* Ex his pleraque prothematibus primariis uſurpantur: ut, *Timeſco, biſco, conticeſco*, id eſt, *Timeo, hio, taceo.*

Frequentativa deſinunt in *to, ſo, xo*, aut *tor*: ut, Viſito, affecto, ſcriptito, pulſo, viſo, quaſſo, nexo, texo, vexo, ſector, ſcitor, ſciſcitor. Significant autem vel aſſiduitatem quandam, vel conatum: ut, Dictito, id eſt, *frequenter dico*; vilo, id eſt, *eo ad videndum.* Frequentativa.

Huc pertinent & illa, vellico, fodico, albico, & ſimilia id genus, quæ à Grammaticis etiam Apparativa appellari ſolent. Apparativa.

Deſiderativa finiunt in *urio*: ut, Lecturio, parturio, eſurio, cœnaturio. Hæc ad ſignificationem ſuorum Primitivorum ſtudium, atque appetentiam quandam adjiciunt: ut, Lecturio, id eſt, *Legere cupio*; Cœnaturio, id eſt, *Cupio cœnare.* Deſiderative.

Diminutiva. Diminutiva, in *lo*, vel *ſſo*, exeunt: ut, Sorbillo, cantillo, pitiſſo, id eſt, *parùm ac modicè ſorbeo, canto, bibo.*

Imitativa. Imitativa ſunt, quæ imitationem ſignificant: ut Patriſſo, Atticiſſo, Platoniſſo. At Latini hâc formâ non adeò delectati ſunt: unde pro Græciſſo, Græcor uſi ſunt: ut, Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor, a Baccho.

DE PERSONA.

Tres ſunt verbi perſonæ: Prima, ut Lego; Secunda, ut Legis; Tertia, ut Legit.

DE NUMERO.

Numeri ſunt duo; Singularis, ut Lego; Pluralis, ut Legimus.

DE CONJUGATIONE.

Quandoquidem de conjugandorum verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum eſt, quæ pueri tanquam ungues ſuos exactiſſimè callere debent: proximum fuerit, ut hæ Gulielmi Lilii de præteritis & ſupinis regulæ (lucidiſſimæ quidem illæ, compendioſiſſimæque, nec ſanè minùs utiles) pari aviditate imbibantur.

As avi. * Hypermeter verſus plus juſto una ſyllaba conſtat ſed colliendia cum prima voce ſequentis verſûs, id quod omnium commune eſt.

G. LIL. DE SIMPLICIUM

Verborum primæ Conjugationis communi Præterito.

AS in præſenti perfectum format in avi;
Ut, no nas navi, vocito vocitas vocitavi.
Deme lavo lavi, juvo juvi, nexóq; nexui;
Et ſeco quod ſecui, neco quod necui, mico verbum
Quod micui, plico quod plicui, frico quod fricui
Sic domo quod domui, tono quod tonui, ſono verbum (dat.
Quod ſonui, crepo quod crepui, veto quod vetui dat,
Atque cubo cubui: rarò hæc formantur in avi,
Do das ritè dedi, ſto ſtas formare ſteti vult.

Secun-

Secundæ Conjugationis commune Præteritum.

ES in præsenti perfectum format ui *dans* Es ui.
Ut nigreo, nigres, nigrui: jubeo excipe jussi,
rbeo sorbui habet, sorpsi quoque, mulceo mulsi:
ceo vult luxi, sedeo sedi, videóque
lt vidi; sed prandeo prandi, strideo stridi,
adeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi.
Quatuor his infrà geminatur syllaba prima:
ndeo namque pependi, mordeo vúltque momordi,
pondeo habere spospondi, tondeo vúltque totondi.
L *vel* R *ante* geo *si stet,* geo *vertitur in* si; Geo.
rgeo ut ursi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi.
igeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.
Dat fleo fles flevi, leo les levi, indéque natum
eleo delevi, pleo ples plevi, neo nevi:
maneo mansi formatur: torqueo torsi,
æreo vult hæsi. Veo *fit* vi; *ut ferveo fervi,* Veo.
iveo & indè satum poscit conniveo nivi
t nixi: cieo civi, vieóque vievi.

Tertia Conjugatio.

TErtia præteritum formabit ut hîc manifestum.
Bo *fit* bi, *ut lambo lambi, scribo excipe scripsi,* Bo.
t nubo nupsi; antiquum cumbo cubui dat.
Co *fit* ci, *ut vinco vici: vult parco peperci* Co.
t parsi, dico dixi, duco quoque duxi.
Do *fit* di, *ut mando mandi: sed scindo scidi dat,* Do.
ndo fidi, fundo fudi, tundo tutudíque;
endo pependi, tendo tetendi, pedo pepedi:
unge cado cecidi, pro verbero cædo cecîdi.
Cedo pro discedere, sive locum dare, cessi: Cedo
ado, rado, lædo, ludo, divido, trudo,
audo, plaudo, rodo, ex do *semper faciunt* si.

Go-

Go. Go fit xi, ut jungo junxi: ſed r ante go vult fi;
Ut ſpargo ſparſi: lego legi, & ago facit egi;
Dat tango tetigi, pungo punxi pupugíque:
Dat frango fregi, cum ſignat pango paciſci,
Vult pepigi; projungo, pegi; pro cano, panxi.

Ho. Ho fit xi, traho ceu traxi docet, & veho vexi.

Lo. Lo fit ui, colo ceu colui: pſallo excipe cum p,
Et ſallo ſine p; nam ſalli formatutrumque:
Dat vello velli, vulſi quoque, fallo fefelli,
Callo pro frango, ceculi: pello pepulíque.

Mo. Mo fit ui, vomo ceu vomui: ſed emo facit emi,
Como petit compſi, promo prompſi: adjice demo
Quod format dempſi, ſumo ſumpſi, premo preſſi.

No. No fit vi, ſino ceu ſivi: temno excipe tempſi;
Dat ſterno ſtravi, ſperno ſprevi: lino levi,
Interdum lini & livi; cerno quoque crevi:
Gigno, pono, cano, genui, poſui, cecini dant.

Po. Po fit pſi, ut ſcalpo ſcalpſi; rumpo excipe rupi;
Et ſtrepo quod format ſtrepui, crepo quod crepui dat.

Quo. Quo fit qui, ut linquo liqui: coquo demito coxi.

Ro. Ro fit vi, ſero ceu pro planto & ſemino, ſevi,
Quod ſerui melius dat mutans ſignificatum:
Vult verro verri & verſi, uro uſſi, gero geſſi,
Quæro quæſivi, tero trivi, curro cucurri.

So. So, velut accerſo, arceſſo, inceſſo, atque laceſſo,
Formabit ſivi: Sed tolle capeſſo capeſſi,
Quódque capeſſivi facit, atque faceſſo faceſſi.
Sic viſo viſi: ſed pinſo pinſui habebit.

Sco. Sco fit vi, ut paſco pavi: vult poſco popoſci,
Vult didici diſco, quexi formare quiniſco.

To. To fit ti, ut verto verti: ſed ſiſto notetur
Profacio ſtare activum, nam jure ſtiti dat.
Dat mitto miſi, petii peto ſive petivi.
Sterto ſtertui habet, meto meſſui: ab ecto fit exi,
Ut flecto flexi: pecto dat pexui, habétque
Pexi; etiam necto dat nexui, habet quoque nexi.

Vo. Vo fit vi, ut volvo volvi: vivo excipe vixi.

Nu

ut nexui habet, sic texo texui habebit. Xe.
cio ci: ut facio feci, jacio quoque jeci; Cie.
uum lacio lexi, specio quoque spexi.
dio di, ut Fodio fodi. Gio, ceu fugio gi. Dio. Gio.
pio pi, ut capio cepi: cupio excipe pivi, Pio.
pio rapui, sapio sapui atque sapivi.
rio ri, ut pario peperi. Tio sti geminans s. Rio.
uatio quassi, quod vix reperitur in usu. Tio.
nique uo fit ui, ut statuo statui: pluo pluvi Uo.
at, sive plui; struo sed struxi, fluo fluxi.

Quarta Conjugatio.

Quarta dat is ivi, ut monstrat scio scis tibi scivi: Is, ivi.
Excipias venio dans veni, cambio campsi, Excipe venio, cambio, &c.
cio rausi, fartio farsi, sartio sarsi,
io sepsi, sentio sensi, fulcio fulsi,
rio item hausi, sancio sanxi, vincio vinxi,
salto salio salui, & amicio * amicui dat; *Pes præteleutimaticus.
Parciùs utemur cambivi, haurivi, amicivi,
ivi, sanxivi, sarcivi, atque salivi.

De Compositorum Verborum Præteritis.

Præteritum dat idem simplex & compositivum,
Ut docui edocui monstrat. Sed syllaba semper,
quam simplex geminat, compôsto non geminatur:
exterquam tribus his, præcurro, excurro, repungo;
que à do, disco, sto, posco, ritè creatis.
A plico compositum cum sub, vel nomine, ut ista, Plico.
pplico, multiplico, gaudent formare plicavi:
plico, complico, replico & explico, ui vel in avi.
Quamvis vult oleo simplex olui, tamen indè
quodvis compositum melius formabit olevi: Olco.
mplicis at formam redolet sequiturque, subolétque.
Composita à pungo formabunt omnia punxi. Pungo.

Vulo

Vult unum pupugi, interdúmque repungo repunxi.

Do. *Natum à do, quando est inflexio tertia ut addo,*
Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo,
Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi: *at unum*
Sto. *Abscondo, abscondi. Natum à sto, stas* stiti *habebit.*

Mutantia primam vocalem in E.

VErba hæc simplicia præsentis, præteritíque,
Si componantur, vocalem primam in e *mutant.*
Damno, lacto, sacro, fallo, arceo, tracto, fatiscor,
Pario *Partio, carpo, patro, scando, spargo: parióque,*
Cujus nata peri *duo comperit & reperit dant:*
Cætera sed perui; *velut hæc, aperire, operire.*
Pasco. *A pasco pavi: tantùm compôsita notentur*
Hæc duo, compesco, dispesco, pescui *habere:*
Cætera, ut epasco, servabunt simplicis usum.

Mutantia primam vocalem in I.

*HÆc, * habeo, lateo, salio, statuo, cado, lædo,*
*Posthabeo simplicis formam servat. *Pango dans pegi, cano, quæro, cædo cecîdi.*
Tango, egeo, teneo, taceo, sapio, rapióque,
Si componantur, vocalem primam in i *mutant:*
Ut rapio rapui, eripio eripui: à cano natum,
Cano. *Præteritum per* ui, *seu concino concinui dat.*
A placeo sic displiceo; sed simplicis usum
Placeo. *Hæc duo, complaceo cum perplaceo, bene servant.*
Pango. *Composita à pango retinent* a *quatuor ista,*
Depango, oppango, circumpango atque repango.
Maneo. *A maneo mansi,* minui *dant quatuor ista,*
Præmineo, emineo, cum promineo, immineóque:
Simplicis at verbi servabunt cætera formam.
Scalpo, calco, salto. *Composita à scalpo, calco, salto,* a *per* u *mutant:*
Id tibi demonstrant, exculpo, inculco, resulto.
Claudo, quatio, lavo. *Composita à claudo, quatio, lavo, rejiciunt* a:
Id docet à claudo, occludo, excludo; à quatióque,
Percutio, excutio: à lavo, prolavo, diluo, nata.

Mutan

Mutantia primam vocalem in *I*, præterquam in præterito.

Hæc si componas, Ago, emo, sedeo, rego, frango, Excipitur Cosmo.
Et capio, jacio, lacio, specio, premo, semper
em primam præsentis in i sibi mutant,
eriti nunquam, ceu frango refringo refregi:
jo incipio incepi. Sed pauca notentur:
que suum simplex perago sequitur, satagóque.
e ab ago dego dat degi, cogo coegi:
o sic pergo perrexi, vult quoque surgo Ago.
exi, mediâ præsentis syllabâ ademptâ. Rego.
il variat facio, nisi præposito præeunte: Facio.
cet olfacio, cum calfacio, inficióque.
*lego nata, re, * se, per, præ, sub, trans, præunte,* Lego.
sentis servant vocalem, in i cætera mutant:
uibus hæc, intelligo, diligo, negligo, tantùm
eritum lexi *faciunt; reliqua omnia* legi.

De simplicium verborum supinis.

Nunc ex præterito discas formare Supinum.
Bi *sibi* tum *format, sic namque bibi bibitum fit.*
Ci fit ctum; *ut vici victum, testatur & ici* Bi. Ci.
s ictum; feci factum, jeci quoque jactum.
i fit sum, *ut vidi visum: quædam geminant s;* Di.
andi passum, sedi sessum: adde scidi quod
scissum, atque fidi fissum, fodi quoque fossum.
Hîc etiam advertas, quòd syllaba prima supinis
um vult præteritum geminari, non geminatur:
e totondi dans tonsum docet, atque cecîdi
d casum, & cecidi quod dat casum, atque tetendi
d tensum & tentum, tutudi tunsum, atque pepedi
d format peditum; adde dedi quod jure datum vult.
i fit ctum, *ut legi lectum: pegi pepigique* Gi.
pactum, fregi fractum, tetigi quoque tactum,
actum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.

Li. Li *fit* ſum; *ut ſalli, ſtans pro ſale condio ſalſum:*
Dat pepuli pulſum, ceculi culſum, atque fefelli
Falſum; dat velli vulſum, tuli habet quoque latum.

Mi, ni, pi, qui. Mi, ni, pi, qui, tum, *fiunt; velut hîc manifeſtum,*
Emi emptum, veni ventum, cecini à cano cantum,
A capio cepi dans captum, à cæpio cæptum,
A rumpo rupi ruptum, liqui quoque lictum,

Ri. Ri *fit* ſum, *ut verri verſum: peperi excipe partum.*

Si. Si *fit* ſum, *ut viſi viſum: tamen* ſ *geminato*
Miſi formabit miſſum: fulſi excipe fultum,
Hauſi hauſtum, ſarſi ſartum, farſi quoque fartum,
Uſſi uſtum, geſſi geſtum; torſi duo, tortum
Et torſum, indulſi indultum indulſumque requirit.

Pſi. Pſi *fit* tum, *ut ſcripſi ſcriptum: campſi excipe campſ*

Ti. Ti *fit* tum; *à ſto namque ſteti, à ſiſtóque ſtiti fit*
Præterito commune ſtatum, verti excipe verſum.

Vi. Vi *fit* tum, *ut flavi flatum: pavi excipe paſtum;*
Dat lavi lotum, interdum lautum atque lavatum;
Potavi potum, interdum facit & potatum:
Sed favi fautum, cavi cautum; à ſero ſevi
Formes rite ſatum; livi liníque litum dat;
Solvi à ſolvo ſolutum, volvi à volvo volutum;
Vult ſingultivi ſingultum, veneo venis
Venivi venum, ſepelivi ritè ſepultum.

Ui. *Quod dat* ui *dat* itum, *ut domui domitum:* *quodvis*
Verbum in uo, *quia ſemper* ui *formabit in* utum;
Exui ut exutum: à ruo dempto rui, ruitum dans.
Vult ſecui ſectum, necui nectum, fricuíque
Frictum, miſcui item miſtum, * *ac amicui dat amictum*
Torrui habet toſtum, docui doctum, tenuíque
Tentum, conſului conſultum, alui altum alitúmque;
Sic ſalui ſaltum, coluioccului quoque cultum.
Pinſui habet piſtum, rapui raptum; ſeruíque
A ſero vult ſertum, ſic texui habet quoque textum.
Hæc ſed ui *mutant in* ſum: *nam cenſeo cenſum,*
Celſui habet celſum: meto meſſui habet quoque meſſum

* Pes pro ſeleuſmaticus.

Quædam mutant ui in ſum.

Nex

xui item nexum, sic pexui habet quoque pexum:
t patui passum, carui cassum caritúmque.
Xi fit tum, ut vinxi vinctum, quinque abjiciunt n: XI.
m finxi fictum, minxi mictum, ínque supino
t pinxi pictum, strinxi, rinxi quoque rictum.
Xum, flexi, plexi, fixi dant; & fluo fluxum.

e Compositorum verborum Supinis.

Compositum ut simplex formatur quodque supinum, Tunda
Quamvis non eadem stet semper syllaba utrique.
mposita à tunsum, demptâ n tusum; à ruitum fit, Ruo.
ediâ demptâ, rutum; & à saltum quoque sultum. Salio.
A sero, quando satum format, compôsta situm dant. Sero.
c captum, factum, jactum, raptum, a per e mutant;
cantum, partum, sparsum, carptum quoque fartum.
Verbum edo compositum, non estum, sed facit esum: Edo.
num duntaxat comedo formabit utrumque.
A nosco tantum duo cognitum & agnitum habentur;
era dant notum: nullo est jam noscitum in usu.

De Præteritis Verborum in Or.

Verba in or admittunt ex posteriore supino
Præteritum, verso u per us, & sum consociato
fui: ut à lectu, lectus sum vel fui. At horum
unc est deponens, nunc est commune notandum:
m labor lapsus, patior dat passus & ejus Patior.
ta: ut compatior compassus, perpetiórque
rmans perpessus, fateor quod fassus, & indè Fateor.
ta: ut, confiteor confessus, diffiteórque
rmans diffessus: gradior dat gressus, & indè Gradior.
ta; ut digredior digressus. Junge fatiscor
ssus sum, mensus sum metior, utor & usus.
o texo orditus, pro incepto dat ordior orsus,
tor nisus vel nixus sum, ulciscor & ultus:
scor simul iratus, reor atque ratus sum,
liviscor vult oblitus sum: fruor optat

Fructus,

Fructus vel fruitus, misereri junge misertus.

fuor & fueor. *Vult tuor & tueor non tutus sed tuitus sum,*
Quamvis & tutum & tuitum sit utrique supinum:
A loquor adde locutus, & à sequor adde secutus;
Experior facit expertus: formare paciscor
Gaudet pactus sum, nanciscor nactus: apiscor,
apiscor. *Quod vetus est verbum, eptus sum: unde adipiscor adeptus*
Junge queror questus, proficiscor junge profectus;
Expergiscor sum experrectus: & hæc quoque, commi-
niscor commentus, nascor natus, moriórque
Mortuus, atque orior quod præteritum facit ortus.

De verbis geminum præteritum habentibus, *viz.* Activæ & Passivæ vocis.

PRæteritum activæ & passivæ vocis habent hæc;
Cæno cænavi & cænatus sum tibi formar,
Juro juravi & juratus, potóque potavi *
* Versus hyper-meter. *Et potus, titubo titubavi vel titubatus:*
Sic careo carui & cassus sum, prandeo prandi
Et pransus, pateo patui & passus, placeóque
Dat placui & placitus, sueſco ſuevi atque ſuetus;
Veneo pro vendor, venivi venditus & sum,
Nubo nupsi nuptáque sum, mereor meritus sum
Vel merui: adde libet libuit libitum; & licet adde
Quod licuit licitum, tædet quod tæduit & dat
Pertæsum: adde pudet faciens puduit puditúmque;
Atque piget, tibi quod format piguit pigitúmque.

De Neutro-passivorum præteritis.

NEutro-passivum sic præteritum tibi formar,
Gaudeo gavisus sum, fido fisus, & audeo *
* Versus hyper-meter. *Ausus sum, fio factus, soleo solitus sum,*
Mœreo sum mœstus: sed Phocæ nomen habetur.

De verbis Præteritum mutuantibus.

Flavesco Erubesco lucesco. *QVædam præteritum verba accipiunt aliundè:*
Inceptivum in sco, stans pro primario, adoptat

Præsens

Præteritum ejuſdem verbi: vult ergò tepeſco
A tepeo tepui; ferveſco à ferveo fervi;
A video cerno vult vidi; à concutio vult
Præteritum quatio concuſſi; à percutióque
Percuſſi ferio; à mingo vult meio minxi;
A ſedeo ſido vult ſedi; à ſuffero tollo
Suſtuli; & à fuo ſum fui, & à tulo ritè fero tuli;
A ſto ſiſto ſteti, tantùm pro ſtare; furóque
Inſanivi, à verbo ejuſdem ſignificati:
Sic poſcunt, veſcor, medeor, liquor, reminiſcor,
Præteritum à paſcor, medicor, liqueſio, recordor.

Verſus hypermeter.

De Verbis Præterito carentibus.

PRæteritum fugiunt, vergo, ambigo, gliſco, fatiſco,
Polleo, nideo: Ad hæc, inceptiva, ut puueraſco:
Et paſſiva, quibus caruêre activa ſupinis;
Ut metuor, timeor: Meditativa omnia, præter
Parturio, eſurio, quæ præteritum duo ſervant.

Silveſco. Fruticeſco. Sterileſco. Deſiderativa ut Micturio ſcripturio. Iturio Caca turio.

Verba Supinum rarò admittentia.

HÆc rarò aut nunquam retinebunt verba ſupinum,
Lambo, mico micui, rudo, ſcabo, parco peperci,
Diſpeſco, poſco, diſco, compeſco, quiniſco,
Dego, augo, ſugo, lingo, ningo, ſatagóque,
Pſallo, volo, nolo, malo, tremo, ſtrideo, ſtrido,
Flaveo, liveo, avet, paveo, conniveo, fervet:
A nuo compoſitum, ut renuo, à cado, ut incido: præter
Occido, quod facit occaſum, recidóque recaſum:
Reſpuo, linquo, luo, metuo, cluo, frigeo, calvo,
Et ſterto, timeo. Sic luceo, & arceo, cujus
Compoſita ercitum *habent: Sic à gruo ut ingruo, natum*
Et quæcunque in ui *formantur neutra ſecunda:*
Exceptis oleo, doleo, placeo, taceóque,
Pareo, item & careo, noceo, pateo, lateóque,
Et valeo, caleo: gaudent hæc nanque ſupino

De Verbis Defectivis.

Sed nunc, ut totum percurras ordine verbum,
Istis pauca dabis mutilata & anomala verba:
Quæ quia clauda quidem remanent, nec versibus apta,
Qui rectis pedibus plenisque incedere gaudent,
Hisce sequens dabitur, quem cernis, sermo solutus.

Aio. Præsens Indicativi, aio, ais, ait. *Plural.* aiunt.
Præteritum imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat. *Plur.* Aiebamus, aiebatis, aiebant. Imperativus. A
Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Aia
aiat. *Plural.* Aiamus, aiant. Præsentis particip. Aiens.

Aufim. Præsens Optativi, & Subjunctivi, Aufim, Aufis, aufi
Plural. Aufint.

Salve. Indicat. Salvebis. Imper. Salve, salveto. *Plural.* Sal
vete, salvetote. Infinit. Salvere.

Ave. Imperat. Ave, aveto. *Plur.* Avete, avetote. Infin. Avere

Cedo. Imperat. Cedo; *Plural.* Cedite: id est, *Dic*, vel *por
rige*; *Dicite*, vel *porrigite.*

Faxo. Futurum, Faxo vel faxim, faxis, faxit, pro *faciam* vel *fecero. Plural.* Faxint.

Forem. Imperfectum Optat. Potent. & Subjunct. Forem, fores, foret; pro *essem, esses, esset. Plur.* Forent.
Infinitivus, Fore, id est, *Futurum esse.*

Quæso. Præsens Indicat. Quæso. *Plural.* Quæsumus.

Infit. Infit, sola vox est, *Dicit*, seu *dixit* significans. *Plural.* Infiunt, id est, *Dicunt.*

Inquio. Præsens Indicativi. Inquio vel inquam, inquis, inquit. *Plural.* Inquimus, inquiunt.
Præterperfectum, Inquisti, inquit.
Futurum, Inquies, inquiet.
Imperat. Inque apud *Terent.* Inquito apud *Plautum.*
Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Inquiat
Particip. Inquiens.

Vale. Indicat. Valebis. Imper. Vale, valeto. *Plural.* Valete valetote. Infinit. Valere.

Hæc

Hæc quatuor ſequentia, Odi, cœpi, memini, novi, om- Odi, cœpi, memini, novi.
s voces præteriti perfecti & pluſquamperfecti omnium odorum integras habent; ut & futuri quoque, quoties à æterito indicativi formatur: in reliquis magna ex parte ficiunt, niſi quòd Memini in Imperativo, *Sing.* Memen. *Plur.* Mementote habet. Odi, novi & cœpi carent Imerativo.

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, for, der, fer à for, mplicia non reperiri:

Præterea,	Dic, Duc, Fer, Fac,	pro	Dice, Duce, Fere, Face,	Voces eſſe per Apocopen conciſas & decurtatas.

Denique notabunt, Eo & queo, habere imperfectum bam, quibam: in futuro, Ibo, quibo.

¶ De verbis Impersonalibus.

ET de Perſonalibus quidem hactenus dictum eſto; deinceps verò de Impersonalibus dicendum, quæ nominativum certæ perſonæ non recipiunt, ſed mutatur nominativus perſonæ in obliquos: ut quod Anglicè perſonaliter dicimus, *I muſt read Virgil*, Latinè impersonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium.*

Impersonalia igitur appellantur, non quòd perſonâ ca- Impersonalia cur ſic dicta.
rent (habent enim, ut videmus, vocem tertiæ perſonæ am activam quàm paſſivam, quamplurima) ſed quia ullius perſonæ aut numeri certam ſignificationem, niſi ex djuncto nominis vel pronominis caſu obliquo, ſortiantur: Nam *Oportet me*, primæ perſonæ eſſe videtur, umeríque ſingularis: *Oportet nos*, primæ perſonæ luralis: *Oportet te*, ſecundæ perſonæ ſingularis: *portet vos*, ſecundæ pluralis: atque itidem de reliquis.

Sunt igitur Impersonalia duplicia: activæ vocis & paſſivæ vocis.

Imperſonalia activæ vocis.

Imperſonalia activæ vocis ſunt hæc & his ſimilia:

Eſt,	Accidit,		
Intereſt,	Contingit,	Vacat,	Juvat,
Refert,	Evenit,	Præſtat,	Conſtat,
Placet,	Expedit,	Reſtat,	Conducit,
Libet,	Liquet,	Decet,	Miſeret,
Pœnitet,	Licet,	Oportet,	Piget,
Tædet,	Solet,	Poteſt,	Pudet.

Denique nullum ferè verbum eſt tam perſonale, quin non idem imperſonalis formam poſſit induere; nec è diverſo. Horum tamen quædam perſonaliter uſurpantur, ut, *Virtus placet probis. Pecunia omnia poteſt. Ars juvat egentes.*

Quædam verò ſemper manent imperſonalia: ut, Pudet, pœnitet, oportet. Tametſi legere eſt apud Terentium: *Quæ adſolent, quæque oportent ſigna ad ſalutem eſſe, hæc omnia adeſſe video.*

Conjugantur in tertia perſona.

Conjugantur autem in tertia perſona ſingulari per omnes modos. A *Liquet*, non extat præteritum.

Tædet, pertæſum eſt format.

Miſeret & miſereſcit, miſertum eſt.

Inveniuntur etiam in uſu,	Placitum eſt,	Præterit. à	Placet.
	Libitum eſt,		Libet.
	Puditum eſt,		Pudet.
	Licitum eſt,		Licet.
	Pigitum eſt,		Piget.

Imperſonalia paſſivæ vocis fiunt ab omnibus verbis activis & neutris: ut, Curritur, turbatur.

Imperſonalia Supinis, & vocibus Gerundii carent.

DE GERUNDIIS.

GErundia porrò voces participiales vocari poſſunt, quòd ſimilia participiis ſunt: ſicut proverbialia dicimus, quæ ſunt ſimilia proverbiis.

Proinde quia parùm videbamus convenire inter Grammaticos, utrùm ad verba, an ad participia pro

iùs pertineant, hîc in confinio utriusque partis relinquimus, ut utri velint, sese regno addicant.

Porrò à nomine casum, à verbo agendi vel patiendi, vel utrius significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ideò nec ista verba esse possunt, nec participia.

Gerundii terminationes sunt tres. { *Di*, Genitivi casûs. *Do*, Dativi & Ablativi. *Dum*, Nominativi & Accusat. } Terminationes Gerundii.

Gerundia autem activè majore ex parte significare, nulli dubium est, licèt interdum etiam passivè significent. Cujus rei exempla erunt ista. *Athenas quoque missus eruendi causâ*: id est, *ut erudiretur*. *Uritque videndo Fœbus*: id est, *dum videtur*. *Satis ad cognoscendum illustria*: id est, *ut cognoscantur*. *Ars ad discendum facilis*: id est, *ut discatur*.

DE SUPINIS.

SUpina quoque meritò participialia verba dicuntur, omniáque cum gerundii vocibus communia habent. Exeunt autem, prius in *um*, posterius in *u*: ut, *Visum*, *visu*. Significant autem, prius quidem ferè activè (sicut in rudimentis dictum est) posterius verò passivè. Supina.

¶ DE PARTICIPIO.

PArticipium est pars orationis inflexa casu; quæ à Nomine, genera, casus & declinationem; à Verbo, tempora & significationes; ab utroque numerum & figuram accipit. Participium.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidunt Participio septem, { Casus, Genus, Declinatio, Tempus, } { Significatio, Numerus, Figura. } Accidentia participio.

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hîc statuendum, quod suprà in nomine est traditum.

TEMPUS.

Tempora participiorum sunt quatuor.

Tempora partic.

Præsens in *ans* vel *ens*, ut, Amans, legens.

Præsens. Nota.

Cæterùm iens, participium ab Eo, simplex rariùs legitur in nominativo; sed euntis, eunti, euntem, eunte, in obliquis: composita verò nominativum quidem in *ius* finitum habent, genitivum autem in *euntis*, ut, Abiens abeuntis; Rediens, redeuntis: præter unum, Ambiens ambientis.

Hanc formam sequuntur & horum gerundia; ut Abeundi, abeundo, abeundum: præter Ambiendi, ambiendo, ambiendum.

Præteritum.

Præteritum verò in { Tus, Sus, Xus, } ut { Doctus, Visus, Nexus. }

Futurum.

Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rus* activum plurimùm significationis, aut neutralis, ut, Lecturus, cursurus: Alterum verò in *dus*, passivæ significationis semper, ut Legendus.

SIGNIFICATIO.

Significatio activa.

Activè significant ea participia, quæ ab activis cadunt, ut, Docens, docturus; Verberans, verberaturus.

Participia in dus.

A neutris cadentia neutraliter significant: ut, Currens, cursurus; Dolens, doliturus.

A quibusdam neutris reperiuntur etiam participia in *dus*: ut, Dubitandus, vigilandus, carendus, dolendus.

Significatio passiva.

Passivè significant, quæ à passivis descendunt: ut, Lectus, legendus; auditus, audiendus.

Fiunt & participia passiva ab hujusmodi neutris, quorum tertiæ personæ passivè usurpantur, ut, *Aratur terra*, hinc *arata & aranda terra*.

Participii

Participia formata à deponentibus, imitantur significationem ſuorum verborum : ut, Loquens, loquutus, loquuturus, à loquor. Participia à deponentibus.

Deponentibus, quæ olim communia fuerunt, manet participium futuri in *dus* : ut,

Sequendus, } { Utendus, } { Obliviſcendus,
Loquendus, } { Patiendus, } { & alia id genus.

Habent & deponentia præteriti temporis participia, quæ nunc activè, nunc paſſivè ſignificant : ut,

Virgil. *Nunc oblita mihi tot carmina.*
Terent. *Meditata ſunt mihi omnia mea incommoda.*
Virgil. --- *mentitáque tela Agnoſcunt.*

Communium denique verborum participia ipſorum ſignificationem induunt : ut, Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.

Ab impersonalibus nulla extant participia, præter pœnitens, decens, libens, pertæſus, pœnitendus, pudendus. Impersonalium participia.

Hæc participia, præter analogiam, à verbis ſuis deducuntur, Pariturus, naſciturus, ſonaturus, arguiturus, ituturus, eruiturus, noſciturus, moriturus, oriturus, ſurus, futurus. Participia anomala deducta à verbis præter analogiam.

Similia participiis ſunt iſta, Tunicatus, togatus, perſonatus, larvatus, & innumera hujus ſortis vocabula quæ à nominibus, non à verbis deducuntur. Participia derivata à nominibus.

NUMERUS.

Eſt & numerus in participiis, ut in nomine : Singularis, legens ; Pluralis, ut Legentes. Numerus.

DE FIGURA.

Figura eſt duplex : Simplex, ut Spirans ; Compoſita, Reſpirans. Figura participiorum.

Participia aliquando degenerant in nomina participialia ; vel cùm alium caſum quàm ſuum verbum regunt : ut, Participia fiunt nomina.

Abundans lactis, } { Patiens inediæ,
Alieni appetens, } { Fugitans litium.

Vel cùm componuntur cum dictionibus, cum quibus ipsorum verba componi non possunt: ut, Infans, indoctus, innocens, ineptus.

Vel cùm comparantur: ut, Amans, Amantior, Amantissimus. Doctus, Doctior, Doctissimus.

Vel cùm tempus significare desinunt: ut,

Expectem qui me nunquam visurus abîsti? hoc est *Qui eo animo discessisti, ut me amplius non videres.*

Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermissurus, si quid explorati haberet: id est, *ità affectus, ut non prætermitteret.*

Amandus est doctissimus quisque: id est, *dignus est, qui debet amari. Vita laudata:* id est, *laudabilis.*

Ejicienda est hæc mollities animi: id est, *debet ejici.*

Participia præsentis temporis fiunt substantiva nomina.

Participia præsentis temporis non rarò fiunt substantiva nomina. Modò in masculino genere; ut, Oriens, occidens, profluens, confluens: Modò in fœminino: ut, Consonans, continens. Modò in neutro: ut Contingens, accidens, antecedens, consequens: Modò in communi genere, pro verbalibus in *tor* vel *trix*: ut, Appetens, diligens, sitiens, indulgens.

Animans, modò fœmininum, modò neutrum reperitur.

¶ DE ADVERBIO.

Adverb.

ADverbium est pars orationis non flexa: quæ adjecta verbo sensum ejus perficit atque explanat.

Explanat etiam interdum & nomen: ut, *Homo egregiè impudens. Nè parùm sis leno. Nimiùm philosophus.* Aliquoties & Adverbium: ut, *Parùm honestè se gerit.*

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Species, Figura.

Adverbia Accidentia.

Significationis varietas ex verborum circumstantiis colligenda est.

In loco significant, Hîc, illîc, istîc, intus, foris, usquam, nusquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, utrobique, ubivis, ubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, sicubi, inibi, ibidem, inferiùs, superiùs. **Loci.**

Ad locum respiciunt, Huc, illùc, istùc, intrò, aliò, quò, aliquò, nequò, quoquò, siquò, eò, eódem, quólibet, quóvis, quócunque, foràs, horsum, aliorsum, dextrorsum, sinistrorsum, sursum, deorsum, utróque, neutrò, quoquóversum. **Ad loca significantia.**

A loco denotant, Hinc, illinc, istinc, intus, foris, indè, undè, aliunde, alicunde, ficunde, necunde, indidem, undelibet, undevis, undecunque, supernè, infernè, cœlitus, funditus. **A loco significantia.**

Denique per locum, innuunt, Hàc, illac, istac, quacunquè, eà, eádem, alià, aliquà, siquà, nequà, quaqua. **Per locum significantia.**

Adverbia temporis sunt, Dum, quum, quando, aliquando, quamdiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quampridem, jampridem, usque, quousque, toties, quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie, perendie, manè, vesperi, nudiustertius, nudiusquartus, nudiusquintus, nudiussextus, &c. Diu, noctu, interdiu, nunc, jam, nuper, alias, olim, item, pridem, tantisper, pauliſper, parumper, sæpe, rarò, subinde, identidem, plerumque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam pro adhuc, hactenus, in-dies, in-horas, ut primùm, quam-primùm simulac, simulatque. **Temporis adverbia.**

Usque temporis & loci adverbium est: ut, *Usque sub obscurum noctis. Ab Æthiopia est usque hæc.* Est & ubi pro semper, aut continuè ponitur: ut *Usque metu micuêre finus.* **Usque.**

Adverbia numeri: ut, Semel, bis, ter, quater, quinquies, sexies, septies, vigesies, vel vicies, trigesies, vel tricies, quadragies, quinquagies, sexagies, septuagies, octogies, centies, millies, infinities. **Numeri.**

Ordinis sunt, Indè, deinde, hinc, dehinc, deinceps, novissimò, imprimis, postremò, primùm, jamprimum, denique, demum, tandem, ad-summùm. **Ordinis.**

Adver-

Interrogandi. Adverbia Interrogandi ſunt, Cur, quamobrem, quare, quomodo, ecquid, quin *pro* cur non, num, quid ita, quò, unde, quantùm?

Vocandi. Vocandi ſunt, Heus, ô, eho, & ſiqua ſunt ſimilia.

Negandi. Negandi: ut, Haud, non, minimè, nequaquam, ne *pro* non, & ſimilia.

Affirmandi. Affirmandi: ut, Etiam, ſic, quidni, ſanè, prorſus, nempe, nimirum, certè, profectò, adeò, planè, ſcilicet.

Jurandi. Jurandi: ut, Hercle, mehercle, medius-fidius, Dius-fidius. Pol, ædepol, Caſtòr, ecaſtor.

Hortandi. Hortandi: ut, Agè, ſodes, ſultis, amabò, agedum, ehodum, eia, agité.

Prohibendi. Prohibendi: ut, Nè, non.

Optandi. Optandi: ut, Utinam, ſi, ô ſi, ô.

Excludendi. Excludendi: ut, Modò, dummodo, tantummodo, ſolummodo, tantùm, ſolùm, duntaxat, demum.

Congregandi. Congregandi: ut, Simul, unà, pariter, populatim, univerſim, conjunctim, &c.

Segregandi. Segregandi: ut, Seorſim, gregatim, egregiè, nominatim, viritim, oppidatim, vicatim, privatim, ſpeciatim, bifariam, trifariam, omnifariam, plurifariam, oſtiatim.

Diverſitatis. Diverſitatis: ut, Aliter, ſecus.

Eligendi. Eligendi: ut, Potiùs, potiſſimùm, imò, ſatiùs.

Intendendi. Intendendi: ut, Valde, nimis, nimiùm, immodicè, impendiò, impensè, prorſus, penitus, funditus, radicitus, omnino.

Remittendi. Remittendi, ut, Vix, ægrè, paulatim, ſenſim, pedetentim.

Concedentis. Concedentis: ut, Licèt, eſtò, dèmùs, fit-ita, fit-ſanè.

Negatæ ſolitudinis. Negatæ ſolitudinis: ut, Non ſolùm, non tantùm, non modò, nedum.

Qualitatis. Qualitatis: ut, Doctè, pulchrè, fortiter, graviter.

Quantitatis. Quantitatis: ut, Parùm, minimè, maximè, ſummùm, ad-ſummùm, & ſimilia.

Comparandi. Comparandi: ut, Tam, quàm, magis, minùs, maximè, minimè, æquè.

Rei

Rei non peractæ: ut, Ferme, ferè, propè, propemodùm, tantùm, tantùm non, modò non. Rei non peractæ.

Demonſtrandi: ut, En, ecce, ſic, ut cùm dicimus, *Sic ſcribito.* Demonſtrandi.

Explanandi: ut, Id eſt, hoc eſt, quaſi dicas, putà, utputa, utpote. Explanandi.

Dubitandi: ut, Forſan, forſitan, fortaſſis, fortaſſe. Dubitandi.

Eventûs: ut, Fortè, casù, forte-fortunâ. Eventûs.

Similitudinis: ut, Sic, ſicut, ſicuti, ità, item, itidem, tanquam, quaſi, ceu, utì, velut, veluti. Similitudinis.

COMPARATIO.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur, & regunt caſus comparativi & ſuperlativi: ut, Doctè, doctiùs illo, doctiſſimè omnium: ſimiliter Bene, meliùs, optimè, Malè, pejùs, peſſimè: etiam Sæpe, ſæpius, ſæpiſſimè: Nuper, nuperrimè, & ſimilia. Comparatio.

SPECIES.

Species eſt duplex, Principalis, quæ ex ſe originem habet: ut *Herì, cras.* Species adverbiorum.

Derivativa eſt eorum, quæ nata ſunt aliunde: ut *Furtim, à furor; Strictim, à ſtringo; Humaniter, ab humanus.*

Aliquando neutra adjectiva induunt formam adverbiorum, ad Græcorum imitationem: ut, Recèns, pro recenter: Torvùm, pro torvè. Nomina fiunt adverb.

FIGURA.

Figura eſt duplex: ſimplex, ut Prudenter; Compoſita, ut Imprudenter.

¶ DE CONJUNCTIONE.

COnjunctio eſt pars orationis, quæ ſententiarum clauſulas aptè connectit.

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Conjunctioni accidunt, Figura, Poteſtas, & Ordo. Accidentia Conjunct.

FIGURA.

FIGURA.

Figura. Figura eſt duplex : Simplex, ut nam : Compoſita, ut namque.

POTESTAS.

Poteſtas. Poteſtas, id eſt, ſignificatio, eſt varia : Aliæ enim è conjunctionibus Copulativæ ſunt : ut, Et, ac, que, atque, quoque, etiam, item, itidem, cùm, & tum.

Tum. Tum item geminatum : ut, *Vir tum probus, tum eruditus.* Huc ſpectant & his contrariæ : ut, Nec, neque, neu, neve.

Inſpenſivæ. Hæ quatuor ſequentes, Et, que, nec, neque, cùm geminantur, Suſpenſivæ etiam vocantur, quòd aliud ſemper expectari faciant : ut, *Et fugit, & pugnat. Nec ſapit iſta, nec ſentit.*

Disjunct. Aliæ Disjunctivæ : ut, Aut, vel, ve, ſeu, ſive.

At iſtæ, cùm geminantur, Suſpenſivæ etiam vocantur : ut, *Vel ſcribit, vel dictat.*

Diſcretivæ. Aliæ Diſeretivæ : ut, Sed, ſed-enim, at, aſt, atqui, quidem, autem, quoque, ſcilicet, cæterùm, verò, enim-verò, quod ſi, verùm, porrò, quin.

Rationales, ſeu Illativæ. Aliæ Rationales, ſeu Illativæ : ut, Ergò, ideo, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, propterea, ob-eam-rèm, ea-re : Cicer. *Ea-rè ſtatim ad te Ariſtocritum miſi.*

Cauſales. Aliæ Cauſales, id eſt, quæ rationem præcedentis orationis inferunt : ut, Nam, namque, enim, etenim, quod, quia, quippe, utpote, ſiquidem, quando, quandoquidem, propterea, quòd, quoniam, quatenus, & *pro* quia, ut Virgil. *Audîeram & fama fuit : pro* nam, *vel* quia fuit : quò *pro* quia, ut Cicer. *Non quò quicquam deſit, ſed quia valde cupio.*

Ovid. *Crede mihi bene qui latuit, bene vixit, & intra Fortunam debet quiſque manere ſuam, pro* nam *vel* quia.

Perfectivæ. Aliæ Perfectivæ ſeu Abſolutivæ : ut, Uti, quò *pro* ut.

Nè & ut, pro *nè non* : Terent. *Sed patris vim ut meam ferre.*

Nè, pro *ut non* : Cicero. *Operæ datur, judicia nè fiant.*

Aliæ Continuativæ : ut, Si, ſin, ni, niſi. Continuat.

Aliæ Dubitativæ : ut, Nè, an, anne, num, nunquid, utrùm, necne. Dubitat.

Aliæ Adverſativæ : ut, Etſi, quanquam, quamvis, licèt, tametſi : & aliæ id genus. Adverſat.

Aliæ Redditivæ earundem : ut, Tamen, attamen, ſed tamen, veruntamen. Reddit.

Aliæ Diminutivæ : ut, ſaltem, at, certè, vel : ut Cic. Diminut.
Nè vel latum digitum diſceſſeris.

Aliæ Electivæ : ut, Quàm, ac, atque, ut, quando pro Quàm accipiuntur. Electiv.

Expletivæ : ut, Quidem, equidem, nimirùm, autem, ſcilicet, quoque, nam, profectò, verò, enim-verò, ſed enim, enim pro *certé*. Expletiv.

Virgil. *Nam quis te, juvenum confidentiſsime, noſtræ*
Juſsit adire domos ? Ter. *At enim non ſinam.*

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpoſitiones eſſe inveniuntur : ut Cum, quoties caſui jungitur, præpoſitio eſt. Cum.

In genere, Conjunctiones adeò tenui diſcrimine ab adverbiis diſcernuntur, ut quàm ſæpiſſimè confundantur : ut, Quando, proinde, & ſimilia.

ORDO.

Ordo conjunctionum eſt triplex, nempe Ordo conjunct.

Præpoſitivus : earum ſcilicet, quæ in ſententiarum exordio ponuntur. Præpoſit.

Subjunctivus ; earum ſcilicet, quæ ſecundum in clauſula, vel tertium, vel ad ſummum quartum locum occupant. Subjunct.

Communis. Communis.

Ex conjunctionibus hæ imprimis præponi ſolent, Nam, quare, at, aſt, atque, &, aut, vel, nec, neque, ſi, quin, quatenus, fin, ſeu, ſive, ni, niſi. Præpoſit.

Sub-

Subjunctivæ quæ.

Subjunctivæ verò sunt, Quidem, quoque, autem, vero, enim.

Encliticæ.

Et tres Encliticæ: ut, Que, ne, ve: sic dictæ, quòd accentum in præcedentem syllabam inclinent: ut,

Horat. *Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis;*
Indoctúsque pilæ, discive, trochive quiescit.

Sunt & aliæ quoque voces aliquot Encliticæ: ut, Dumodò, nam, &c.

Communes.

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter & præponi & postponi possunt, quales sunt reliquæ ferè omnes præter prædictas: ut, Equidem, ergo, igitur, saltem, tamen, quanquam, &c.

DE PRÆPOSITIONE.

PRæpositio est pars orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in Compositione, vel in Appositione præponitur.

Appositione; ut, *Christus sedet ad dextram Patris.*

Compositione: ut, *Adactum juramentum adhibendum admonuit.*

Præpositiones postpositæ suis casibus.

Quædam præpositiones postponi suis casibus inveniuntur: ut,

Cum.	ut	Quibuscum.
Tenus.		Pube tenus.
Versus.		Angliam versus.
Usque.		Ad occidentem usque.

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accidit casuum regimen, sive constructio.

Cæterùm in iisdem casibus mira est significationis varietas, quæ non tam regulis, quàm assiduo legendi atque scribendi usu discenda est. Exempli causâ.

Secundùm.

Secundùm, aliud significat cùm dico, *Secundùm aurem vulnus accepit*, id est, *juxta aurem*. Aliud verò hîc, *Secundùm Deum parentes amandi sunt*, id est, *proximè post Deum*: Aliud in hac oratione, *Secundùm quietem satis mihi felix visus sum*, id est, *in quiete*, vel *inter quietem*.

Præpo-

Præpositiones accusativum regentes.

præpositionibus istæ accusat. casui adjunguntur.

d. *Ad Calendas Græcas.*

pud. Virg. *At bene apud memores veteris stat gratia facti;*

nte. Ovid. ----*dicique beatus*
Ante obitum nemo, supremaque funera debet.

dversus. *Ne Hercules quidem adversus duos.*

is. *Cis Thamesim sita est Attonia.*

itra. } Hor. *Est modus in rebus, sunt certi denique fines,*
ltra. } *Quos ultra citraque nequit consistere rectum.*

ntra. Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intrà*
Fortunam debet quisque manere suam.

xtra. Plin. Ma. *Extra omnem ingenii aleam positus Cicero.*

Circum. locale est: ut *Circum montem.*

Circa. *Circa forum. Circa viginti annos.*

Circiter, & tempus & numerum significat, ut
Circiter horam decimam.
Cæsar; *Circiter duo millia desiderati sunt.*

Contra. *Nè contra stimulum calces.*

Erga. *Princeps erga populum clemens.*

Inter. Hor. *Multa cadunt inter calicem supremaq; labra.*

Infra. Terent. *Quem ego infra omnes, infimum esse puto.*

Supra. Salust. *Dux hostium cum exercitu supra caput est;*

Juxta. Ter. *Cum lucubrando juxta ancillas lanam faceres.*

Ob. *Fœda mors ob oculos versabatur.*

Per. Hor. *Impiger extremos currit mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Prope. *Prope urbem. Prope mortem.*

Præter. Terent. *Ita fugias, nè præter casam.*

Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

Post. Hor. *O cives, cives, quærenda pecunia primùm est;*
Virtus post nummos.

Penes. Ovid. *Me penes est unum vasti custodia mundi.*

Trans. Hor. *Cœlum, non animum mutant, qui trans mare currunt.*

Præpo-

Præpositiones Ablativum regentes

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*

Ab. Hæc vocalibus præponitur. Mimus. *Ab alio exp*
alteri quod feceris.

Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere,*
opus est, gaudeas.

Absque. Terent. *Absque eo esset. Absque pecunia*
vivitur.

Cum. Mimus. *Damnum appellandum est, cum mala fa*

Clam. *Clam patre.* Et Plautus. *Clam patrem.* (*lusr*

Coram. *Coram Senatu res acta est.*

De. *Sophistæ rixantur de lana caprina.*

E. *Qui falsum testimonium dixisse convictus erat, è s*
Tarpeio dejiciebatur.

Ex. *Ex malis moribus bonæ leges natæ sunt.*

Pro. Mimus. *Comes facundus in via pro vehiculo est.*

Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*

Sine. Idem. *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*

Tenus. Virg.---*capulóque tenus ferrum impulit iræ.*

Præpositiones utriq; casui servient

Hæ quatuor utrumque casum exigunt sed diversâ s
significatione.

In. Terent. *In tempore veni, quod omnium rerum est p*
mum: sine motu.

Ovidius. *Inq; domos superas scandere cura fuit:* motu
quodammodo innuit.

Sub. Vir. *Sub lucem exportant calathis:* i. *paulò ante lu*
Idem.----*vasto vidisse sub antro.*

Super. Virg. *Super ripas Tiberis. Fronde super viridi.*

Subter. *Subter terram.* Virg. *Densa subter testudine ca*

Præpositiones nunquam extra compositionem repertæ.

Sunt & Præpositiones, quæ nunquam extra compos
onem inveniuntur: nimirùm,

Am,	} ut	{ Ambio:	}	Re,	} ut	{ Recipio:
Di,		{ Diduco:		Se,		{ Sepono:
Dis,		{ Distraho:		Con,		{ Condono.

Co

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit *n*: ut, Coagmento, coemo, coinquino, cooperio.

DE INTERJECTIONE.

INterjectio est pars orationis, quæ sub inconditâ voce subitò prorumpentem animi affectum demonstrat.

Tot autem sunt interjectionum significationes, quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis, ut, Evax, vah. Plaut. *Evax, jurgio tandem uxorem abegi.*

Dolentis, ut, Heu, hoi, hei, ô, ah. Terent. *I intro, hei, hei.* Virg. *O dolor atque decus magnum!*

Timentis, ut, Hei, atat. Terent. *Hei, vereor ne quid Andria apportet mali.*

Admirantis: ut, Papæ. Ter. *Papæ, nova figura oris.*

Vitantis: ut, Apage, Apagésis. Terent. *Apagésis, egon', formidolosus?*

Laudantis: ut Euge. Mar. *Citò, nequitèr, euge beate.*

Vocantis: ut: Eho, ho, io, Terent. *Oh, qui vocaris?*

Deridentis: ut, Hui. Ter. *Hui, tu mihi illam laudas?*

Ex improviso aliquid deprehendentis: ut, Atat, Ter. *Atat, data hercle mihi sunt verba.*

Exclamantis: ut, Oh, proh. *Proh nefas.* Seneca. *Ob paupertas felix!*

Imprecantis: ut, Malùm, væ malùm. Ter. *Quid hoc (malùm) infelicitatis est?*

Ridentis: ut, Ha, ha, he. Terent. *Ha, ha, he, defessa jam misera sum te ridendo.*

Silentium injungentis: ut, Au. Terent. *Au, ne comparandus hic quidem ad illum est.*

Illud hic observandum est, nomina quoque & verba quandoq; interjectionis loco poni: ut apud Virgil. *Ma-vibus (infandùm) amissis.* Cicer. *Sed amabò te cura.* Imò quævis orationis pars, affectum animi inconditum significans, interjectionis vice fungitur.

Aliæ partes fiunt interjectiones,

Atque hæc quidem de octo orationis partium Etymologia quamlibet crassâ (quod aiunt) Minervâ tradita sunt pueris, tantisper dum ordinariis in ludo operis ac pensis sub scrula defunguntur, abūdè sufficere arbitramur. Quod si cui tamen allubescit quicquam his altiùs exactiúsque perspicere, hunc ad Grammaticorum volvenda perscrutandaque opera relegandum censemus. Quorum cùm magnus sit numerus, & quidem egregiè doctorum, nullum tamen novimus, qui vel propter eruditionis ac doctrinæ præstantiam vel propter præcipiendi claritatem elegantiámque, Linacro nostro comparari posse videatur, nedum præponi.

DE CONSTRUCTIONE octo partium orationis.

ATtque de octo quidem orationis partibus earúmque formis, quatenus ad Etymologiam attinet, hactenus dictum esto: deinceps de eisdem, quatenus ad Syntaxim, quæ constructio dicitur, agemus.

Constructio quid sit.

Est igitur Syntaxis debita partium orationis interse compositio connexióque, juxta rectam Grammatices rationem.

Ea verò est, quâ veterum probatissimi, tum in scribendo, tum in loquendo, sunt usi.

Concordantiæ Grammaticæ.

Cæterùm, priusquam de partium orationis structura singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis sunt paucis edisserenda.

¶ CONCORDANTIA Nominativi & Verbi.

Concordantia prima.

VErbum personale cohæret cum nominativo numero & personâ: ut,

Nunquam sera [b] est ad bonos mores [a] via.

[a] Fortuna nunquam perpetuò [b] est bona.

Nomi-

Nominativus primæ vel ſecundæ perſonæ rariſſimè exprimitur, niſi cauſâ diſcretionis; ut, [a] *Vos* [b] *damnaſtis;* quaſi dicat, *præterea nemo:* aut emphaſis gratiâ, ut Ter. [a] *Tu* [b] *es patronus,* [a] *tu pater, ſi* [b] *deſeris* [a] *tu, perimus;* quaſi dicat, *præcipuè, & præ aliis tu patronus es.* Ovid. [a] *Tu dominus,* [a] *Tu vir,* [a] *tu mihi frater* [b] *eris.*

In verbis, quorum ſignificatio ad homines tantùm pertinet, tertiæ perſonæ nominativus ſæpe ſubauditur; ut, Eſt, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, prædicant, clamitant, & in ſimilibus; ut,

Terentius. [b] *Fertur atrocia flagitia deſignaſſe.*

Ovid. *Téque* [b] *ferunt iræ pœnituiſſe tuæ.*

Non ſemper vox caſualis eſt verbo nominativus, ſed aliquando verbum infinitum; ut Plaut. [a] *Mentiri non* [b] *eſt meum:* Aliquando oratio; ut, Verbum infinitum nominativus verbo.

Ovid. *Adde quòd* [a] *ingenuas didiciſſe fideliter artes*
[b] *Emollit mores, nec ſinit eſſe feros.*

Aliquando adverbium cum genitivo; ut, [a] *Partim virorum* [b] *ceciderunt in bello.* [a] *Partim ſignorum* [b] *ſunt combuſta.*

EXCEPTIO PRIMA.

Verba infiniti modi pro nominativo acculativum ante ſe ſtatuunt; ut, [a] *Te* [b] *rediiſſe incolumem gaudeo.* [a] *Te fabulam* [b] *agere, volo.* Accuſativus ante verbum infinit.

Reſolvi poteſt hic modus per *quòd* & *ut,* ad hunc modum; [a] *Quòd tu* [b] *rediiſti incolumis, gaudeo.* [a] *Ut tu fabulam* [b] *agas, volo.*

Verbum inter duos nominativos diverſorum numerorum poſitum, cum alterutro convenire poteſt; ut, Terent. *Amantium iræ amoris* [a] *redintegratio* [b] *eſt.*

Ovid.---*quid enim niſi* [a] *vota* [b] *ſuperſunt?*

Idem. *Pectora percuſſit, pectus quoque* [a] *robora* [b] *ſiunt.*

Virgilius---*nihil hic niſi* [a] *carmina* [b] *deſunt.*

Imperſonalia præcedentem nominativum non habent; ut, *Tædet me vitæ. Pertæſum eſt conjugii:* de quibus ſuo loco. Excepti

Nomen multitudinis ſingulare quandoq; verbo plurali jungitur: ut, [a] *Pars* [b] *abiere.* [a] *Uterque* [b] *deluduntur dolis*

¶ CONCORDANTIA *Subſtantivi & Adjectivi.*

Secunda concordantia.

ADjectivum cum ſubſtantivo genere, numero & ca[ſu] conſentit: ut, Juven. [b] *Rara* [a] *avis in terris,* [b] *ni[gro]que ſimillima* [a] *cygno.*

Ad eundem modum participia & pronomina ſubſtantivis adnectuntur: ut,

Ovidius. *Donec eris felix multos numerabis amicos;*
Nullus ad [b] *amiſſas ibit amicus* [a] *opes.*

Seneca. *Non* [b] *hoc primum* [a] *pectora* [a] *vulnus* [b] *mea ſenſerunt; graviora tuli.*

Nota. Aliquando oratio ſupplet locum ſubſtantivi: ut, [b] *Audito* [a] *regem Doroberniam proficiſci.*

¶ CONCORDANTIA *Relativi & Antecedentis.*

Tertia concordantia.

RElativum cum antecedente concordat genere, numero, & perſona: ut,——— [a] *vir bonus eſt quis?* [b] *Qui conſulta patrum,* [b] *qui leges jura[que] ſervat.*

Nota. Nec unica vox ſolùm, ſed interdum etiam oratio ponitur pro antecedente: ut, Terent. [a] *In tempore ad eam ve[ni]* [b] *quod omnium rerum eſt primum.*

Relativum inter duo antecedentia diverſorum generum collocatum, nunc cum priore convenit; ut, Valerius Maximus, *Senatus aſſiduam ſtationem eo* [a] *loci peragebat,* [b] *qui hodie Senaculum appellatur.*

Non procul ab eo [a] *flumine,* [b] *quod Saliam vocant.*

Cicer. *Propiùs à terra Jovis* [a] *ſtella fertur* [b] *qua Phaeton dicitur.*

Nunc cum poſteriore: ut, *Homines tuentur illum globum,* [b] *qua* [a] *terra dicitur.*

Eſt locus in carcere, [b] *quod* [a] *Tullianum appellatur.*

In eodem Luna, [b] *quod* [a] *interlunium vocant.*

Ali-

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum respondet primitivo, quod in possessivo subintelligitur: ut Terentius. *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas* [a] *meas,* [b] *qui filium haberem tali ingenio præditum.* Ovid.---- [a] *nostros vidisti* [b] *flentis ocellos.*

Casus relativi.

Quoties nullus nominativus interseritur inter relativum & verbum, relativum erit verbo nominativus: ut, Boët. *Felix,* [a] *qui* [b] *potuit boni Fontem visere lucidum.*

At si nommativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ cum verbo in oratione locatur: ut Ovid. *Gratia ab officio,* [b] *quod mora* [a] *tardat, abest.* Virg. [b] *Cujus* [a] *numen adoro.* [b] *Quorum* [a] *optimum ego habeo.* [b] *Cui* [a] *similem non vidi.* [b] *Quo* [a] *dignum te judicavi.* [b] *Quo* [a] *melius nemo scribit.* [b] *Quem* [a] *videndo obstupuit. Lego Virgilium præ* [b] *quo cateri* [a] *poetæ sordent.*

Substantivorum constructio.

Genitivus substantivi.

QUum duo substantiva diversæ significationis sic concurrunt, ut posterius à priore possideri quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur: ut, Juv. *Crescit* [a] *amor* [b] *nummi quæ autem ipsa pecuniæ crescit. Rex* [a] *pater* [b] *patriæ.* [a] *Arma* [b] *Achillis.* [a] *Cultor* [b] *agri.*

Variatio substantivi in adjectivum possessivum.

Proinde hic genitivus sæpissimè in adjectivum possessivum mutatur: ut, [b] *Patris* [a] *domus,* [b] *Paterna* [a] *domus.* [b] *Heri* [a] *filius,* [b] *Herilis* [a] *filius.* Est etiam ubi in dativum vertitur: ut, Luc. de Cat. [b] *Urbi* [a] *pater est,* [b] *urbique* [a] *maritus.* [a] *Herus* [b] *tibi,* [b] *mihi* [a] *pater.*

EXCEPTIO.

Appositio.

Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem connectuntur: ut Ovid. *Effodiuntur* [a] *opes* [b] *irritamenta malorum.* Virg. *Ignavum* [a] *fucos* [b] *pecus à præsepibus arcent.*

Adjectivum in neutro genere absolutè, hoc est, absque substantivo positum, aliquando genitivum postulat: ut, [a] *Paululum* [b] *pecuniæ.* [a] *Hoc* [b] *noctis.* Catul. *Non videmus* [a] *id* [b] *manticæ, quod in tergo est.*

Juvenal. [a] *Quantum quisque sua nummorum servat in arca,* [a] *Tantum habet &* [b] *fidei.*

Ponitur interdum genitivus tantùm, nempe priore substantivo per Eclipsim subaudito; ut in hujusmodi locutionibus;

Terentius. *Ubi ad* [b] *Dianæ veneris, ito ad dextram. Verum erat ad* [b] *Vestæ:* Utrobique subauditur [a] *templum.* Virg. [b] *Hectoris Andromache:* subauditur [a] *uxor.* Idem; *Deiphobe* [b] *Glauci:* subauditur [a] *filia.* Terent. [b] *Hujus video Byrrhiam:* subaudi [a] *servum.*

LAUS ET VITUPERIUM.

Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentiùs in ablativo, vel genitivo; ut, [a] *Vir* [b] *nullâ fide.* Ovid. [b] *Ingenui vultûs* [a] *puer, ingenuique pudoris.*

OPUS ET USUS.

Opus & usus ablativum exigunt; ut Cicero. [b] *Authoritate tuâ nobis* [a] *opus est.* Gellius. *Pecuniam* [b] *quæ sibi nihil esset* [a] *usus, ab iis quibus sciret usui esse non accepit.*

Opus adjectivè

Opus autem adjectivè pro necessarius quandoque poni videtur, variéque construitur; ut,

Cicero. *Dux* [b] *nobis & author* [a] *opus est.*

Idē; *Dicis nummos* [b] *mihi* [a] *opus esse ad apparatum triumphi*

Terentius. *Alia* [b] *quæ* [a] *opus sunt para.*

Cicero. *Sulpitii operam intelligo ex tuis literis,* [b] *tibi multùm* [a] *opus non fuisse.*

Adjectivorum Constructio.

GENITIVUS.

Adjectivorum constructio.

ADjectiva, quæ desiderium, notitiam, memoriam atque iis contraria significant, genitivum adsciscunt; ut,

Plinius. *Est natura hominum* [b] *novitatis* [a] *avida.*

Virg. *Meis* [b] *futuri* [a] *præscia.* Idē. [a] *Memor esto brevis* [b] *avi.*

Ter. [a] *Imperitos* [b] *rerum, eductos liberè, in fraudem illicis.*

Silius. *Non sum animi* [a] *dubius, sed* [a] *devius* [b] *æqui.*

Cicero. *Græcarum* [b] *literarum* [a] *rudis.*

Adjectiva

Adjectiva verbalia in *ax* etiam in genitivum ferun- Verbalia
tur; ut, [a] *Audax* [b] *ingenii.* Ovid. *Tempus* [a] *edax* [b] *rerum.* in ax.
Sen. *Virtus est* [b] *vitiorum* [a] *fugax.* Hor. [b] *Utilium* [a] *sagax.*
Idem; [b] *Propositi* [a] *tenax.* Virg. *Tam* [b] *filii pravique* [a] *tenax, quàm nuncia veri.* Plaut. [b] *Pecuniarum* [a] *petax,* &c.

Ingens præterea adjectivorum turba nullis certis regulis obstricta, casum patrium postulat. Quorum farraginem satis quidem amplam congesserunt Linacrus & Despauterius. Tu verò crebrâ lectione ea tibi reddes admodum familiaria.

Nomina partitiva, aut partitivè posita, interrogativa quædam, & certa numeralia, genitivo, à quo & genus mutuantur, gaudent; ut Cicero. *Quanquam te, Marce fili, annum jam audientem Cratippum, idque Athenis, abundare oportet præceptis institutisque philosophiæ, propter summam & doctoris authoritatem & urbis;* [b] *quorum* [a] *alter te scientiâ augere potest, altera exemplis.*

[a] *Utrum* [b] *horum mavis accipe.*

Ovid. [a] *Quisquis fuit ille* [b] *Deorum.*

Terent. *An* [a] *quisquam* [b] *hominum est æquè miser, ut ego?*

Virgilius.---[b] *divûm promittere* [a] *nemo auderet.*

[a] *Tres* [b] *fratrum.* [a] *Quatuor* [b] *judicum.* [b] *Sapientum* [a] *octavus quis fuerit, nondum constat.*

[a] *Primus* [b] *regum Romanorum fuit Romulus.*

In alio tamen sensu ablativum exigunt cum præpositione; ut, [a] *Primus* [b] *ab Hercule.* [a] *Tertius* [b] *ab Æneâ.*

In alio verò sensu dativum; ut Virg.--- [b] *Nulli pietas,* [a] *secundus.*

Usurpantur autem & cum his præpositionibus, E, de, ex, inter, ante; ut Ovid. *Est deus* [b] *è vobis* [a] *alter.*

Idem. [a] *Solus* [b] *de superis.* Virg. [a] *Primus* [b] *inter omnes.*

Idem. [a] *Primus ibi* [b] *ante omnes, magnâ comitante catervâ,*
Laocoon ardens summâ decurrit ab arce.

Interrogativum & ejus redditivum ejusdem casûs & temporis erunt; ut [a] *Quantum rerum nulla est satietas?* Interrogat.
[b] *Divitiarum. Quid rerum nunc* [a] *geritur in Anglia?*
[b] *Consulitur de religione.*

Fallit hæc regula, quoties interrogatio fit per Cujus, ja, jum: ut [a] *Cujum pecus?* [b] *Laniorum.* Aut per dictionum variæ Syntaxeos: ut, [a] *Furtine accusas, an homicidii?* [b] *Utroque.*

Fallit denique cùm per possessiva, Meus, tuus, suus, &c. respondendum est: ut, [a] *Cujus est hic codex?* [b] *Meus.*

Comparativa, & superlativa.

Comparativa & superlativa, accepta partitivè, genitivum, unde & genus sortiuntur, exigunt.

Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura refertur: ut, [b] *Manuum* [a] *fortior est dextra.* [b] *Digitorum medius est* [a] *longissimus.* Accipiuntur autem partitivè, cum per E, ex, aut inter exponuntur: ut, *Virgilius* [b] *Poetarum* [a] *doctissimus:* id est, [b] *ex poetis*, vel [b] *inter poetas.*

Comparativorum Const.

Comparativa cùm exponuntur per *quàm* ablativum adsciscunt: ut, Horat. [a] *Vilius argentum est* [b] *auro,* [b] *virtutibus aurum,* id est, *quàm aurum, quàm virtutes.* Adsciscunt & alterum ablativum, qui mensuram excessûs significat; ut,

Cicer. [b] *Quanto* [a] *doctior es,* [b] *tanto te geras* [a] *submissiùs.*

Tanto, quanto, multo, longè, ætate, natu, utrique gradui apponuntur, ut Catul. [b] *Tanto tu* [a] *pessimus omnium poeta,* [b] *Quanto tu* [a] *optimus omnium patronus.*

Eras. *Nocturnæ lucubrationes* [b] *longè* [a] *periculosissima habentur.* [b] *Longè cæteris* [a] *peritior es, sed non* [b] *multo* [a] *melior tamen.* Juven. *Omne animi vitium* [b] *tanto* [a] *conspectius in se Crimen habet,* [b] *quanto* [a] *major, qui peccat habetur.* [a] *Major &* [a] *maximus* [b] *ætate.* [a] *Major &* [a] *maximus* [b] *natu.*

DATIVUS.

Commodum, Incommodum, &c.

Adjectiva quibus commodum, incommodum, similitudo, dissimilitudo, voluptas, submissio, aut relatio ad aliquid significatur, in dativum transeunt; ut Virgilius, *Sis* [a] *bonus, O,* [a] *felixque* [b] *tuis.*

Martial. *Turba* [a] *gravis* [b] *paci placidæq;* [a] *inimica* [b] *quieti.* *Est* [a] *finitimus* [b] *oratori poeta.* Ovid. *Qui color albus erat, nunc est* [a] *contrarius* [b] *albo.*

Martial. [a] *Jucundus* [b] *amicis.* [b] *Omnibus* [a] *supplex.*

Horat.

orat. *Si facis ut* [b] *patria sit* [a] *idoneus,* [a] *utilis* [b] *agro.*

Huc referuntur nomina ex Con præpositione composita: ut Contubernalis, commilito, conservus, cognatus, &c. — Composita cum Con.

Quædam ex his quæ similitudinem significant, etiam dativo gaudent: ut, — Varia constructio.

Lucanus. *Quem metuis,* [a] *par* [b] *hujus erat.*

Terentius. *Patres æquum esse censent, nos jamjam à pueris illico nasci senes, neque illarum* [a] *affines esse* [b] *rerum suas fert adolescentia.*

Idem. [b] *Domini* [a] *similis es.* Auson. *Mens* [a] *conscia* [b] *recti.*

Virgilius. *Præterea regina* [b] *tui* [a] *fidissima, dextrâ*
Occidit ipsa suâ.

Communis, alienus, immunis, variis casibus serviunt: ut Cicero. [a] *Commune* [b] *animantium omnium est conjunctionis appetitus, procreandi causâ. Mors* [b] *omnibus* [a] *communis. Hoc* [b] *mihi tecum* [a] *commune est.* — Communis, alienus, immunis, variis casib. serv.

Sallust. *Non* [a] *aliena* [b] *consilii.* Sen. [a] *Alienus* [b] *ambitioni.*

Cicero. *Non* [a] *alienus* [b] *à Scævolæ studiis.*

Ovid. *Vobis* [a] *immunibus hujus Esse* [b] *mali dabitur.*

Plinius. *Caprificus* [b] *omnibus* [a] *immunis est.*

[a] *Immunes* [b] *ab illis malis sumus.*

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum etiam accusativo cum præpositione adjunguntur: ut Cic. [a] *Natus* [b] *ad gloriam.*

Verbalia in *bilis* accepta passivè, ut & participia, seu potiùs participialia in *dus*, dativo adjecto gaudent: ut — In bilis & dus.

Mar. *O* [b] *mihi post nullos Juli* [a] *memorande sodales.*

Statius.--- *nulli* [a] *penetrabilis* [b] *astro Lucus erat.*

ACCUSATIVUS.

Magnitudinis mensura subjicitur adjectivis in accusativo: ut, *Gnomon septem* [b] *pedes* [a] *longus, umbram non amplius quatuor* [b] *pedes* [a] *longam reddit.* — Magnit. mensura

Interdum & in Ablativo: ut

Columella. *Fons* [a] *latus* [b] *pedibus tribus,* [a] *altus* [b] *triginta.*

Inter-

Interdum etiam & genitivo; ut Columel. *In more horti areas, [a] latas [b] pedum denûm, [a] longas [b] pedum quinquagenûm facito.*

ABLATIVUS.

Copia & Inopia. Adjectiva, quæ ad copiam egestatémve pertinent, interdum ablativo, interdum & genitivo gaudent; ut Plaut. *Amor & [b] melle & felle est [a] fœcundissimus.*
Horat. *[a] Dives [b] agris, [a] dives positis in fœnore [b] nummis.*
Virgilius. *At fessa multâ referunt se nocte minores, Crura [b] thymo [a] plena.*
Idem. *Quæ regio in terris nostri non [a] plena [b] laboris?*
Idem. *[a] Dives [b] opum, [a] dives pictai [b] vestis, & auri.*
Persius. *O curvæ in terras animæ, & [b] cœlestium [a] inanes!*
[a] Expers [b] fraudis. [b] Gratiâ [a] beatus.

Diversitas. Nomina diversitatis ablativum sibi cum præpositione subjiciunt; ut, Virg. *[a] Alter [b] ab illo. [a] Aliud [b] ab hoc. [a] Diversus [b] ab isto.*
Nonnunquam etiam dativum; ut, [b] *Huic [a] diversum.*

Causa. Adjectiva regunt ablativum significantem causam; ut, *[a] Pallidus [b] irâ. [a] Incurvus [b] senectute. [a] Livida [b] armis brachia. [a] Trepidus [b] morte futurâ.*

Modus rei. Forma vel modus rei adjicitur nominibus in ablativo; ut, *Facies miris [b] modis [a] pallida. [b] Nomine [a] Grammaticus, [b] re [a] barbarus.*
Cicero. *Sum tibi [b] naturâ [a] parens, [a] præceptor [b] consiliis.*
Virgilius. *[a] Trojanus [b] origine Cæsar. [b] Spe [a] dives, [b] re [a] pauper. [a] Syrus [b] natione.*

Dignus, &c. Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris, auferendi casum adjectum volunt; ut,
Terent. *[a] Dignus es [b] odio. Qui filium haberem tali [b] ingenio [a] præditum.* Virg. *Atque [b] oculis [a] capti fodêre cubilia talpæ.* Idem. [b] *Sorte tuâ [a] contentus abi.*
Horum nonnulla genitivum interdum vendicant: ut Ovid. *Militia est [b] operis altera [a] digna tui.*
Virgilius. *Descendam magnorum haudquaquam [a] indignus [b] avorum.*

Pro-

¶ Pronominum Conſtructio.

MEi, tui, ſui, noſtri, veſtri, genitivi primitivorum pronuntur cùm paſſio ſignificatur: ut, Primitiva.

ang uet [a] deſiderio [b] tui.

vi. *[a] Pàrſq; [b] tui latitat corpore clauſa meo. [a] Imago [b] noſtri*

Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, adjiciuntur cum actio Derivativa.
l poſſeſſio rei denotatur: ut, *Favet [a] deſiderio [b] tuo.*
Imago [b] noſtra, id eſt, *quam nos poſſidemus.*

Noſtrûm & veſtrûm genitivi ſequuntur diſtributiva,
artitiva, comparativa, & ſuperlativa: ut; *[a] Unuſquiſque veſtrûm. [a] Nemo [b] noſtrûm. Ne [a] cui [b] veſtrûm ſit mium. [a] Major [b] veſtrûm. [a] Maximus natu [b] noſtrûm.*

Hæc poſſeſſiva, meus, tuus, ſuus, noſter, & veſter, hos Poſſeſſiva.
enitivos poſt ſe recipiunt, Ipſius, ſolius, unius, duorum,
rium, &c. Omnium, plurium, paucorum, cujuſque; &
enitivos participiorum, quæ ad genitivum primitivi in
poſſeſſivo incluſum referuntur: ut,

Ex [a] tuo [b] ipſius animo conjecturam feceris.
Cic. *Dico [a] meâ [b] unius operâ Rempublicam eſſe liberatam.*
Idem. *[a] Meum [b] ſolius peccatum corrigi non poteſt.*
Eraſ. *[a] Noſter [b] duorũ eventus oſtendat, utra gens ſit melior.*
In [a] ſua [b] cujuſq; laude præſtantior. [a] Noſtra [b] omniũ memoria
Brut. ad Cic. *[a] Veſtris [b] paucorum reſpondet laudibus.*
Hor. —*ſcripta Cùm [a] mea nemo legat, vulgo recitare [b] timentis.*

Sui & Suus reciproca ſunt, hoc eſt, ſemper reflectuntur ad Sui & ſuus reciproca.
id quod præceſſit in eadem oratione; ut, *[a] Petrus nimium admiratur [b] ſe. Parcit erroribus [b] ſuis.* Aut annexa per copulam: ut, *Magnopere [a] Petrus rogat, nè [b] ſe deſeras.*

Ipſe ex pronominibus ſolùm trium perſonarum ſignifi- Ipſe.
tationem repræſentat: ut,

[a] Ipſe [b] vidi, [a] Ipſe [b] videris, [a] Ipſe [b] dixit.

Et nominibus pariter, ac pronominibus adjungitur; ut,
[a] Ipſe [b] ego, [a] Ipſe [b] ille, [a] Ipſe [b] Hercules.

Idem, etiam omnibus perſonis jungi poteſt; ut, Idem.
Ego [a] idem [b] adſum.

Terent.

Terent. [a] *Idem has nuptias* [b] *perge facere.*
Virgil. [a] *Idem* [b] *jungat vulpes, & mulgeat hircos.*

Demonstrativa hic, ille, iste.

Hæc demonstrativa, Hic, ille, iste, sic distinguuntur: Hic mihi proximum demonstrat; Iste, eum qui apud te est; Ille, eum qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille, & iste.

Ille, tum usurpatur, cùm ob eminentiam rem quampiam demonstramus: ut, *Alexander ille magnus.* Iste verè ponitur, quando cum contemptu rei alicujus mentionem facimus: ut Terent. *Istum amulum quoad poteris ab te pellito.*

Hic & ille.

Hic & ille, cùm ad duo anteposita referuntur, Hic, ad posterius & propius; Ille, ad prius & remotius proprie ac usitatissime referri debet: ut Col. [a] *Agricolæ contrarium est* [a a] *pastoris propositum:* [b] *ille quàm maximè subacto & puro solo gaudet,* [bb] *hic novali graminoſoque:* [b] *ille fructum è terra sperat,* [bb] *hic è pecore.*

Est tamen, ubi è diverso pronomen *Hic* ad remotius suppositum referri invenias, & *ille* ad proximius.

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus post verbum.

Nominat. utrinque.

VErba substantiva, ut Sum, forem, fio, existo: verba vocandi passiva, ut Nominor, appellor, dicor, vocor, nuncupor; & iis similia, ut Scribor, salutor, habeor, existimor: item verba gestûs, ut Sedeo, dormio, cubo, incedo, curro, utrinque nominativum expetunt: ut, [b] *Deus* [a] *est* [b] *summum bonum.*

[b] *Perpusilli* [a] *vocantur* [b] *nani.* [b] *Fides religionis nostræ* [b] *fundamentum* [a] *habetur. Malus* [b] *pastor* [a] *dormit* [b] *supinus.* Lactantius. [b] *Homo* [a] *incedit* [b] *erectus in cælum.*

Denique omnia ferè verba post se nominativum habent adjectivi nominis, qui cum supposito verbi casu, genere, & numero concordat: ut,

Infiniti verbi construc-tio.

[a] *Rex* [a] *mandavit* [b] *primus extirpari hæresin.*
[b] *Pii* [a] *orant* [b] *taciti.* [b] *Boni* [a] *discunt* [b] *sedulí.*

Infinitum quoque utrinque eosdem casus habet, præcipuè

ipuè cùm verba optandi, eíſque ſimilia accedunt : ut *Hypocrita cupit* [a] *videri* [b] *juſtus. Hypocrita cupit* [b] *ſe* [a] *videri* [b] *juſtum. Malo* [b] *dives* [a] *eſſe quā haberi. Malo* [b] *me* [b] *divitem eſſe quàm haberi.* Claud. *Vivitur exiguo meliùs ; natura beatis* [b] *Omnibus* [a] *eſſe dedit, ſi quis cognoverit uti.*

Martial. [b] *Nobis non licet* [a] *eſſe tam* [b] *diſertis*, vel *diſertos.*

Terentius. *Expedit* [b] *bonas* [a] *eſſe* [b] *vobis.*

Ovidius. *Quo* [b] *mihi commiſſo non licet* [a] *eſſe* [b] *piam.*

Quamvis in his poſtremis exemplis ſubaudiuntur accuſativi ante verba infinita. [b] *Nos* [a] *eſſe* [b] *diſertos.* [b] *Vos* [a] *eſſe* [b] *bonas.* [b] *Me* [a] *eſſe* [b] *piam.*

Genitivus poſt verbum.

SUm genitivum poſtulat, quoties ſignificat poſſeſſionem, aut ad aliquid pertinere : ut

Sum ſignif. poſſ. gen.

Virgilius----*pecus* [a] *eſt* [b] *Melibœi.*

Cicero. [b] *Adoleſcentis* [a] *eſt majores natu revereri.*

Virg. [b] *Regum* [a] *eſt Parcere ſubjectis, & debellare ſuperbos.*

Excipiuntur hi nominativi, Meum, tuum, ſuum, noſtrum, veſtrum, humanum, belluinum, & ſimilia : ut *Non* [a] *eſt* [b] *meum contra authoritatem Senatûs dicere.*

Terent. *Eia haud* [b] *veſtrum* [a] *eſt iracundos eſſe.*

[b] *Humanum* [a] *eſt iraſci.*

At hic ſubintelligi videtur officium, quod aliquando etiam exprimitur : ut Terent. *Tuum* [a] *eſt* [b] *officium hæc bene ut adſimiles nuptias.*

Verba æſtimandi genitivo gaudent : ut, [b] *Plurimi paſſim* [a] *fit pecunia. Pudor* [b] *parvi* [a] *penditur.* [b] *Nihili*, vel [b] *pro nihilo* [a] *habentur literæ.*

Æſtimandi verba gen.

Hor. [b] *Pluris opes nunc* [a] *ſunt, quàm priſci temporis annis.*

Æſtimo, vel genitivum, vel ablativum adſciſcit : ut, Valerius Max. *Non* [b] *hujus te æſtimo.* [b] *Magno ubique virtus* [a] *æſtimanda eſt.*

Flocci, nauci, nihili, pili, aſſis, hujus, teruncii, his verbis, æſtimo, pendo, facio, peculiariter adjiciuntur: ut, *Ego illùm* [b] *flocci* [a] *pendo. Nec* [b] *hujus* [a] *facio, qui me* [b] *pili* [a] *æſtimat.*

Singu-

Singularia ſunt iſta; [b] *Æqui boni* [a] *conſulo.* [b] *Æqui* [a] *facio*, id eſt, *in bonam accipio partem.*

Accuſandi verba, &c.

Verba accuſandi, damnandi, monendi, abſolvendi, conſimilia genitivum poſtulant, qui crimen ſignificet; ut,

Plau. *Qui alterum* [a] *incuſat* [b] *probri, ipſum ſe inſtrueri oportet.*

Cicero. *Etiam* [b] *ſceleris* [a] *condemnat generum ſuum.*

Ovid. *Parce tuum vatem* [b] *ſceleris* [a] *damnare, Cupido.*

[a] *Admonet illum priſtinæ* [b] *fortunæ.* [b] *Furti* [a] *abſolutus eſt.*

Vertitur hic genitivus aliquando in ablativum vel cum præpoſitione, vel ſine præpoſitione; ut,

Cic. *Si in me iniquus es judex,* [a] *condemnabo eodem genere* [b] *crimine.* Gellius. *Uxorem* [b] *de pudicitia graviter* [a] *accuſavit.* Cic. *Putavi ea* [b] *de re* [a] *admonendum eſſe te.*

Uterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo, & ſuperlativus gradus, non niſi in ablativo id genus verbis ſubduntur; ut, [a] *Accuſas furti, an ſtupri, an* [b] *utroque?* ſive [b] *de utroque?* [b] *Ambobus*, vel [b] *de ambobus? Neutro*, vel [b] *de neutro?* [b] *De plurimis ſimul* [a] *accuſaris.*

Satago, &c.

Satago, miſereor, miſereſco, genitivum admittunt: ut,

Terent. *Is* [b] *rerum ſuarum* [a] *ſatagit.*

Virgil---*oro* [a] *miſerere* [b] *laborum*
Tantorum, [a] *miſerere* [b] *animi non digna ferenti.*

Statius. *Et* [b] *generis* [a] *miſereſce tui.*

Miſereor, &c.

At miſereor & miſereſco, rariùs cum dativo leguntur: ut Sen. *Huic ſuccurro,* [b] *huic* [a] *miſereor.*

Boëtius. *Dilige jure bonos &* [a] *miſereſce* [b] *malis.*

Reminiſcor, &c.

Reminiſcor, obliviſcor, memini, genitivum aut accuſativum deſiderant: ut, *Data* [b] *fidei* [a] *reminiſcitur. Proprium eſt ſtultitiæ aliorum vitia cernere,* [a] *oblivi ſci* [b] *ſuorum.* Ter. *Faciam ut* [b] *mei que ac hujus* [b] *dicti, ac* [b] *loci ſemper* [a] *memineris.* Plaut. [b] *Omnia quæ curant ſenes* [a] *meminerunt.* [a] *Memini* [b] *de hac re,* [b] *de armis,* [b] *de te*, id eſt, *mentionem feci.*

Potior gen. aut ablat.

Potior, aut genitivo, aut ablativo jungitur; ut,

Plaut. *Romani* [b] *ſignorum & armorum* [a] *potiti ſunt.*

Virg. *Egreſſi optatâ Troes* [a] *potiuntur* [b] *arenâ.*

Dati-

Dativus poſt verbum.

OMnia verba acquiſitivè poſita adſciſcunt dativum ejus rei, cui aliquid quocunque modo acquiritur; ut Plaut. [b] *Mihi iſtic nec* [a] *ſeritur, nec* [a] *metitur.* Virg. *Neſcio quis teneros oculus* [b] *mihi* [a] *faſcinat agnos.* Verba acquiſ. poſita dat. regunt.

Huic regulæ appendent varii generis verba.

Imprimis, verba ſignificantia commodum aut incommodum regunt dativum; ut Virg. *Illa ſeges demum* [b] *voti* [a] *reſpondet avari agricolæ.* Commodum & incommodum.

Non potes [b] *mihi* [a] *commodare, nec* [a] *incommodare.*

Idem.----*validis* [a] *incumbite* [b] *remis.*

Suam eruditionem [b] *tibi acceptam* [a] *fert.*

Ex his quædam efferuntur etiam cum accuſativo; ut Cicero. [b] *Unum* [a] *ſtudetis omnes, unum ſentitis.* Excep-tio.

Plaut. *Si ea memorem, quæ* [b] *ad ventris victum* [a] *conducunt, mora eſt.*

Cicero. [b] *In hæc ſtudia* [a] *incumbite. Naturâne plus* [b] *ad eloquentiam* [a] *conferat, an doctrina.*

[b] *Feſſum quies plurimùm* [a] *juvat.*

Verba comparandi regunt dativum; ut, Verba compa-randi.

Virg.----*ſic* [b] *parvis* [a] *componere magna ſolebam.*

[b] *Fratri ſe & opibus & dignatione* [a] *adæquavit.*

Interdum additur ablativus cum præpoſitione; ut,

[b] *Comparo Virgilium* [b] *cum Homero.*

Aliquando accuſativus cum præpoſitione Ad; ut,

Si [b] *ad eum* [a] *comparatur, nihil eſt.*

Verba dandi & reddendi regunt dativum; ut, Verba dandi.

Fortuna [b] *multis nimium* [a] *dedit,* [b] *nulli ſatis. Ingratus eſt, qui gratiam bene* [b] *merenti non* [a] *reponit.*

Hæc variam habent conſtructionem; [a] *Dono* [b] *tibi hoc munus;* [a] *dono* [b] *te hoc munere.*

Cicero. *Huic* [b] *rei aliquid temporis* [a] *impertias.*

Terent. *Plurimâ ſalute* [b] *Parmenonem ſummum ſummus* [a] *im-*

[a] *impertit Gnatho.* [a] *Aspersit mihi* [b] *labem:* [a] *Aspersit me* [b] *la*
[a] *Instravit* [b] *equo penulam:* [a] *Instravit equum* [b] *penu*
Ovid. *Ut piget infido* [a] *consuluisse* [b] *viro*, id est, *ded*
consilium, vel etiam *prospexisse.*
Lucan. [b] *Rectorémque ratis de cunctis* [a] *consulit astris*,
est, *petit consilium.* [a] *Consule* [b] *saluti tuæ*, id est, *prospi*
Ter. *Pessimè istuc* [b] *in te atque in illum* [a] *consulis*, i. *statu*
[a] *Metuo*, [a] *timeo*, [a] *formido* [b] *tibi*, vel [b] *de te*, i. *sum solici*
pro te. [a] *Metuo*, [a] *timeo*, [a] *formido* [b] *te*, vel [b] *à te*: scili
nè mihi noceas.

Verba promittendi.

Verba promittendi ac solvendi regunt dativum;
Cicero. *Hæc* [b] *tibi* [a] *promitto, ac recipio sanctissimè esse*
servaturum.
Cicero. *Æs alienum* [b] *mihi* [a] *numeravit.*

Verba imperandi.

Verba imperandi & nunciandi dativum requirunt:
Horat. [a] *Imperat aut servit collecta pecunia* [b] *cuique.*
Idem. *Quid de quoque viro, &* [b] *cui* [a] *dicas, sæpe caveto.*
Dicimus, [a] *Tempero*, [a] *moderor* [b] *tibi* & [b] *te.* [a] *Refe*
[b] *tibi*, & [b] *ad te.* Item, [a] *Refero* [b] *ad Senatum*, id est, *pr*
pono. [a] *Scribo*, [a] *mitto* [b] *tibi*, & [b] *ad te.* [a] *Do* [b] *tibi litera*
ut ad aliquem feras. [a] *Do* [b] *ad te literas*, id est, *mitto*
legas.

Verba fidendi.

Verba fidendi dativum regunt: ut, Horat.
----*Vacuis* [a] *committere* [b] *venis Nil nisi lene decet.*
[b] *Mulieri nè* [a] *credas, ne mortuæ quidem.*

Verba obsequendi.

Verba obsequendi & repugnandi dativum regunt: ut
Semper [a] *obtemperat pius filius* [b] *patri. Quæ homin*
arant, navigant, ædificant, [b] *virtuti omnia* [a] *parent. I*
sum hunc orabo, [b] *huic* [a] *supplicabo.*
Persius.---*venienti* [a] *occurrite* [b] *morbo.*
Ignavis [b] *precibus Fortuna* [a] *repugnat.*
At ex his quædam cum aliis casibus copulantur: ut
[b] *Ad amorem nihil potuit* [a] *accedere. Hoc* [a] *accessit me*
[b] *malis. Illud* [a] *constat* [b] *omnibus*, seu [b] *inter omnes.*
Terent. --- *Hæc* [b] *fratri mecum non* [a] *conveniunt.*
Juven. *Sævis inter se* [a] *convenit* [b] *ursis.* [a] *Ausculto* [b] *tibi*
id est, *obedio.* [a] *Ausculto* [b] *te*, id est, *audio. Adamas* [a] *disside*
[b] *mag*

magneti, seu [b] *cum magnete*. [a] *Certat* [b] *cum illo*, & Græcè [b] *illi*. Catul. *Noli* [a] *pugnare* [b] *duobus*, id est, [b] *contra duos*. Virg. *Tu dic* [b] *mecum quo pignore* [a] *certes*.

Verba minandi & irascendi regunt dativum : ut, [b] *Utrique mortem* [a] *minatus est*. Terent. [b] *Adolescenti nihil est quod* [a] *succenseat*. Verba minandi.

Sum cum compositis, præter Possum, exigit dativum : ut, *Rex pius* [a] *est* [b] *reipub. ornamento*. [b] *Mihi nec* [a] *obest, nec* [a] *prodest*. Hor. *Multa* [b] *petentibus* [a] *desunt multa*. Sum.

Dativum postulant verba composita *cum his præpositionibus.*

Præ. Cicer. *Ego meis* [b] *majoribus virtute* [a] *præluxi*. Verba compo-sita.

Sed Præeo, prævinco, præcedo, præcurro, prævento, prævertor, accusativo junguntur.

Ad. *Albo* [b] *gallo ne manum* [a] *admoliaris*.

Con. [a] *Conducit hoc tuæ* [b] *laudi*. [a] *Convixit* [b] *nobis*.

Sub. Terent. [a] *Subolet jam* [b] *uxori, quod ego machinor*.

Ante. Cic. *Iniquissimam pacem justissimo* [b] *bello* [a] *antefero*.

Post. [a] *Posthabeo*, [a] *postpono* [b] *famæ pecuniam*.

Virg. [a] *Postposui tamen illorum mea seria* [b] *ludo*.

Terent. dixit. * *Qui suum commodum posthabuit præ meo commodo*.

Ob. Ter. *Quum* [b] *nemini* [a] *obtrudi potest, itur ad me*.

In. [a] *Impendet* [b] *omnibus periculum*.

Inter. Cicer. *Ille huic* [b] *negotio non* [a] *interfuit modò, sed etiam præfuit*.

Pauca ex his mutant dativum aliquoties in alium casum : ut Quint. [a] *Præstat ingenio alium* [b] *alium*. [b] *Multo virorum* [a] *anteit sapientiâ*. Terent. [b] *In amore hæc* [a] *insunt vitia*. Plin. [a] *Interdico tibi* [b] *aquâ & igni*. Varia constructio.

Est pro habeo dativum exigit ; ut

Persi. *Velle suum* [b] *cuique* [a] *est, nec voto vivitur uno*. Est pro habeo.

Virg. [a] *Est* [b] *mihi namque domi pater, est injusta noverca*.

Huic confine est suppetit : ut Suppetit.

Horat : *Pauper enim non est*, [b] *cui rerum* [a] *suppetit usus*.

Gemin. dativ. Sum, cum multis aliis, geminum adſciſcit dativum, ut, [b] *Exitio* [a] *eſt avidis mare* [b] *nautis.*
Speras [b] *tibi* [b] *laudi* [a] *fore, quod* [b] *mihi* [b] *vitio* [a] *vertis?*
Nemo [b] *ſibi mimos* [a] *accipere debet* [b] *favori.*

Dativus feſtivitatis. Eſt ubi hic dativus, *tibi*, aut *ſibi*, aut etiam *mihi*, nullâ neceſſitatis, at feſtivitatis potiùs causâ additur: ut, *Ego* [b] *tibi hoc effectum* [a] *dabo.* Ter. [a] *Expedi* [b] *mihi hoc negotium. Suo* [b] *ſibi hunc* [a] *jugulo gladio.*

ACCUSATIVUS POST VERBUM.

Verba tranſitiva. VErba tranſitiva cujuſcunque generis, ſive activi, ſive communis, ſive deponentis, exigunt accuſativum: ut Hor. [b] *Percontatorem* [a] *fugito, nam garrulus idem eſt.* Idem. *Nec* [a] *retinent patulæ* [b] *commiſſa fideliter aures.* Virg. *Imprimis* [a] *venerare* [b] *deos. Aper* [b] *agros* [a] *depopulatur.*

Quinetiam verba, quamlibet alioquin intranſitiva atque abſoluta, accuſativum admittunt cognatæ ſignificationis: ut Cic. *Tertiam* [b] *ætatem hominum* [a] *vivebat Neſtor.* Virg. ----*longam incomitata videtur* [a] *Ire* [b] *viam.* Plaut. *Duram* [a] *ſervit* [b] *ſervitutem.*

Hunc accuſativum mutant authores non rarò in ablativum: ut Plaut. *Diu videor* [b] *vitâ* [a] *vivere.* [a] *Ire reſti* [b] *viâ.* Sueton. [b] *Morte* [a] *obiit repentinâ.*

Accuſat. fig. Sunt quæ figuratè accuſativum habent: ut,
Virgil. ----*Nec vox* [b] *hominem* [a] *ſonat, ô Dea certè!*
Juven. *Qui* [b] *Curios* [a] *ſimulant, & Bacchanalia* [a] *vivunt.*
Horat. [b] *Paſtillos Rufillus* [a] *olet, Gorgonius* [b] *hircum.*

DUO ACCUSATIVI.

Verba rogandi, &c. Verba rogandi, docendi, veſtiendi, duplicem regunt accuſativum: ut, *Tu modò* [a] *poſce* [b] *Deum* [b] *veniam.* [a] *Dedocebo* [b] *te iſtos* [b] *mores. Ridiculum eſt te* [b] *me* [a] *admonere* [b] *iſtud.*
Terent. [a] *Induit* [b] *ſe* [b] *calceos, quos priùs exuerat.*

Exceptio. Rogandi verba interdum mutant alterum accuſativum in ablativum: ut
Virg. [b] *Ipſum* [a] *obteſtemur,* [b] *venidemque* [a] *oremus* [b b] *ab ipſo.*
Terent. [b] *Suſpicionem iſtam* [b b] *ex illis* [a] *quære.*

Veſtiendi

Veſtiendi verba interdum mutant alterum accuſati- Exceptio 2.
vum in ablativum, vel dativum: ut, [a] *Induo* [b] *te* [bb] *tu-*
nicâ, vel [bb] *tibi* [b] *tunicam.*

ABLATIVUS POST VERBUM.

QUodvis verbum admittit ablativum ſignificantem inſtrumentum, aut cauſam, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM.

ut, *Dæmona non* [b] *armis, ſed morte* [a] *ſubegit Ieſus.*
Horat. *Naturam* [a] *expellas* [b] *furcâ licèt, uſquè recurret,*
Virg. *Hi* [b] *jaculis, illi certant* [a] *defendere* [b] *ſaxis.*

CAUSA.

ut Ter. [a] *Exudeo (ita me dii ament) gnati* [b] *cauſâ.*
Vehementer [b] *irâ* [a] *excanduit.*
Horat. *Invidus alterius* [b] *rebus* [a] *macreſcit opimis.*

MODUS ACTIONIS.

ut, *Mirâ* [b] *celeritate rem* [a] *peregit.*
Juven. *Invigilate viri, tacito nam tempora* [b] *greſſu:*
[a] *Diffugiunt, nullóque* [b] *ſono* [a] *convertitur annus:*
Ovid. *Dum vires annúque ſinunt, tolerate laborem,*
Tam [a] *veniet tacito curva ſenecta* [b] *pede.*

Ablativo cauſæ & modi actionis aliquando additur præ- Exceptio.
poſitio: ut, [a] *Bacchatis* [b] *præ ebrietate.*
Summa [b] *cum humanitate* [a] *tractavit hominem.*

Quibuſlibet verbis ſubjicitur nomen pretii in abla- Nomen pretii.
tivo caſu: ut, [b] *Teruncio, ſeu vitioſâ nuce non* [a] *emerim.*
Livius. *Multo* [b] *ſanguine ac vulneribus ea victoria* [a] *ſtetit.*

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur ſæpe ſine ſubſtantivis: ut,
Terent. [a] *Redime te captum quàm queas* [b] *minimo.* [b] *Vili* [a] *venit triticum.*
Senec. [a] *Conſtat* [b] *parvo fames,* [b] *magno faſtidium.*

Excipiuntur hi genitivi ſine ſubſtantivis poſiti, Tanti, Exceptio.
quanti, pluris, minoris, tantidem, quantivis, quantúlibet,

quantícunq; ut Cic. [b] *Tanti* [a] *eris aliis,* [b] *quanti tibi* [a] *fueris. Non* [a] *vendo* [b] *pluris, quàm alii, fortassè etiam* [b] *minoris.* Ovid. *Vix Primus* [b] *tanti, totáque Troja* [a] *fuit.*

Sin addantur substantiva, in ablativo efferuntur : ut, Aul. Gel. [b] *Tantâ mercede* [a] *docuit,* [b] *quantâ hactenus nemo.* [b] *Minore pretio* [a] *vendidi, quàm emi.*

Valeo. Valeo etiam interdum cum accusativo junctum reperitur : ut Varr. *Denarii dicti, quòd* [b] *denos æris* [a] *valebant : quinarii, quòd* [b] *quinos.*

Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diversa ablativo gaudent : ut

Verba abundandi,

Terent. [b] *Amore* [a] *abundas Antipho.*

Magno virum [b] *pecuniâ, quàm pecuniam* [b] *viro* [a] *indigentem.*

Salust. *Sylla omnes suos* [b] *divitiis* [a] *explevit.*

Terent. *Hoc te* [b] *crimine* [a] *expedi.*

Cic. *Homines nequissimi quibus te* [a] *oneravit* [b] *mendaciis?*

Virg. *Ego hoc te* [b] *fasce* [a] *levabo.*

Salust. *Aliquem familiarem suo* [b] *sermone* [a] *participavit.*

Excepti. Ex quibus quædam nonnunquam etiam in genitivum feruntur : ut Virgil.

Quàm dives nivei pecoris, quàm [b] *lactis* [a] *abundans?*

Terent. *Quasi tu hujus* [a] *indigeas* [b] *patris.*

Quid est, quod in hac causa [b] *defensionis* [a] *egeat?*

Virg. [a] *Implentur veteris* [b] *Bacchi pinguisque ferinæ.*

Idem. *Postquam dextra fuit* [b] *cædis* [a] *saturata.*

Terent. *Omnes mihi labores leves fuêre, præterquam* [b] *tui* [a] *carendum quòd erat.*

Paternum servum sui [a] *participavit* [b] *consilii.*

Fungor, &c. Fungor, fruor, utor, & similia, ablativo junguntur ; ut, Cic. *Qui adipisci veram gloriam volunt, justitiæ* [a] *fungantur* [b] *officiis. Optimum est alienâ* [a] *frui* [b] *insaniâ. In re mala* [b] *animo si bono* [a] *utare, juvat.*

Virgil. *Aspice venturo* [a] *lætentur ut omnia* [b] *sæclo.*

Cæsar. *Qui suâ* [b] *victoriâ tam insolenter* [a] *gloriarentur.*

Hor. *Struit, ædificat,* [a] *mutat quadrata* [b] *rotundis.* [a] *Vescor* [b] *carnibus.* Virg. *--haud equidem tali me* [a] *dignor* [b] *honore*

Terent.

Terent. *Ut* [b] *malis* [a] *gaudeat alienis.*
Plaut. *Exemptorum* [b] *multitudine* [a] *superſedendum eſt.*
Macrob. *Regni eum* [b] *ſocietate* [a] *numeravit.*
Phæt. [a] *Communicabo te ſemper* [b] *menſâ meâ.*

[a] Proſequor te [b] amore, [b] laude, [b] honore, &c. i. *amo, laudo, honoro,* [a] Afficio te [b] gaudio, [b] ſupplicio, [b] dolore, &c. id eſt, *exhilaro, punio, contriſto.* — Proſequor, Afficio.

Mereor, cum adverbiis benè, malè, melius, pejus, optimè, peſſimè, ablativo adhæret cum præpoſitione De: ut, [b] *De me nunquam bene* [a] *meritus eſt.* — Mereor
Eraſmus [b] *de lingua Latina optimè* [a] *meritus eſt.*
Catilina peſſimè [b] *de republica* [a] *meruit.*

Quædam accipiendi, diſtandi, & auferendi verba ablativum cum præpoſitione optant: ut, *Iſtuc* [b] *ex multis jam pridem* [a] *audiveram.* Luc. [b] *A trepido vix* [a] *abſtinet ira magiſtro.* [a] *Naſci* [b] *à principibus fortuitum eſt.* — Verba accipiendi, &c.
Procul [a] *abeſt* [b] *ab urbe Imperator.*

Vertitur hic ablativus aliquando in dativum: ut, — Exceptio.
Horat. *Vivere ſi rectè nescis,* [a] *diſcede* [b] *peritis.*
Ovid. *Eſt virtus placitis* [a] *abſtinuiſſe* [b] *bonis.*
Virg. *Heu fuge, nate Deâ, teque his, ait,* [a] *eripe* [b] *flammis.*

Verbis, quæ vim comparationis obtinent, adjicitur ablativus ſignificans menſuram exceſſûs: ut, *Deforme exiſtimabat, quos* [b] *dignitate* [a] *præſtaret ab iis* [b] *virtutibus* [a] *ſuperari.* — Verba comparationis.

Quibuſlibet verbis additur ablativus abſolutè ſumptus: ut, *Imperante* [b] *Auguſto,* [a] *natus eſt Chriſtus: Imperante* [b] *Tiberio,* [a] *crucifixus.* Juven. *Credo pulicitiam,* [b] *Saturno rege,* [a] *moratam in terris.* — Ablat. Abſoluti
Nil [a] *deſperandum,* [b] *Chriſto duce, & auſpice Chriſto.*
Jam Maria, [b] *audito Chriſtum veniſſe,* [a] *cucurrit.*

Verbis quibuſdam additur auferendi caſus per Synecdochen, & poëticè accuſativus: ut. [a] *Ægrotat* [b] *animo magis quàm corpore.* [a] *Candet* [b] *dentes.* [a] *Rubet* [b] *capillos.* — Synechdoche.

Quædam tamen efferuntur in gignendi caſu: ut — Exceptio.
Abſurdè facis, qui [a] *angas te* [b] *animi.*
Exanimatus [a] *pudet* [b] *animi.* [a] *Deſipiebam* [b] *mentis.* Plaut.

Plaut. [1] *Discrucior* [b] *animi, quia ab domo abeundū est mihi*

Diversi casus. Eidem verbo diversi casus diversæ rationis apponi possunt: ut,

1 *Dedit* 3 *mihi* 2 *vestē* 4 *pignori*, 6 *te præsente* 5 *propriâ manu.*

Passivorum constructio. Passivis additur ablativus agentis, sed antecedente præpositione, & interdum dativus: ut,

Horat. [1] *Laudatur* [b] *ab his, culpatur* [b] *ab illis.*

Cicero. *Honesta bonis* [b] *viris, non occulta* [1] *petuntur.*

Quorum participia frequentiùs dativis gaudent: ut,

Virg. *Nulla tuarum* [1] *audita mihi, nec visa sororum.*

Horat. *Oblitúsque meorum, obliviscendus & illis.*

Cæteri casus manent in passivis, qui fuerunt activorum: ut, [1] *Accusaris à me* [b] *furti.* [1] *Haberis* [b] *ludibrio.* 2 *Dedoceberis à me istos* [b] *mores.* [1] *Privaberis* [b] *magistratu.*

Neutropass. construction. Vapulo, væneo, liceo, exulo, fio, neutro-passiva, passivam constructionem habent: ut, [b] *A præceptori* [1] *vapulabis: Malo* [b] *à rivo* [1] *spoliari, quàm* [b] *ab hoste* [1] *vænire. Quid* [1] *fiet* [b] *ab illo? Virtus parvo pretio* [1] *licet* [b] *omnibus. Cur* [b] *à conviviis* [1] *exulat philosophia?*

Infinitivorum construction. Quibusdam tum verbis tum adjectivis, familiariter subjiciuntur verba infinita: ut,

Virgil.---[1] *Juvat usquo* [b] *morari, Et conferre gradum.*

Ovid. [b] *Dicere quæ* [1] *puduit,* [b] *scribere* [1] *jussit amor.*

Martial. [1] *Vis* [b] *fieri dives, Pontice?* [2] *Nil cupias.*

Virg. *Et erat tum* [1] *dignus* [b] *amari.* Horat. [1] *Audax omnia* [b] *perpeti, Gens humana ruit per vetitum nefas.*

Eclipsis. Ponuntur interdum figuratè, & absolutè verba infinita: ut, *Hæccine* [b] *fieri flagitia?* subauditur, [1] *decet,* [1] *oportet,* [1] *par est,* [1] *æquum est*, aut aliquid simile.

Virg. *Criminibus* [b] *terrere novis, hinc* [b] *spargere voces*
In vulgum ambiguas, & quærere conscius arma.

Enallage. id est, *terrebat, spargebat, quærebat.*

¶ DE GERUNDIIS.

Gerundia. GErundia sive Gerundivæ voces, & supina, regunt casus suorum verborum: ut,

Cicer.

Cicer. *Efferor ſtudio [a] videndi [b] parentes.*
Ovid. [a] *Utendum eſt [b] ætate, cito pede præterit ætas.*
Virg.--- [a] *Scitatum [b] oracula Phœbi Mittimus.*

Gerundia in *di* pendent à quibuſdam tum ſubſtantivis, tum adjectivis: ut Virgil. Dii

Et quæ tanta fuit Romam tibi [a] cauſa [b] videndi?
Idem: *Cecropias innatus apes [a] amor urget [b] habendi.*
Idem: *Æneas celſa in puppi jam [a] certus [b] eundi.*

Poeticè infinitivus modus loco Gerundii ponitur. Nota. ut Virg. [a] *ſtudium quibus arva [b] tueri.* [a] *Peritus [b] mediçari.*

Interdum non invenuſtè adjicitur Gerundii vocibus etiam genitivus pluralis: ut, *Quum [b] illorum [a] videndi gratiâ me in forum contuliſſem.* Terent. *Date [a] creſcendi copiam [b] novarum. Conceſſa eſt [a] diripiendi [b] pomorum, atque opſoniorum licentia.*

Gerundia in *do* pendent ab his præpoſitionibus, A, ab, Do. abs, de, è, ex, cum, in, pro: ut,

Cicero. *Ignavi [a] à [b] diſcendo citò deterrentur.*
Amor & amicitia, utrumque [a] ab [b] amando dictum eſt.
Cicer. [a] *Ex [b] defendendo, quidam [a] ex [b] accuſando, uberior gloria comparatur. Conſultatur [a] de [b] tranſeundo in Galliam.*
Quint. *Rectè ſcribendi ratio [a] cum [b] loquendo conjuncta eſt.*
Plaut. [a] *Pro [b] vapulando ab hoſte mercedem petam.*

Ponuntur & abſque præpoſitione: ut,

Virgil.---*alitur vitium, creſcitque [b] tegendo.*
[b] *ſcribendo diſces ſcribere.*

Gerundia in *dum* pendent ab his præpoſitionibus, Dum. inter, ante, ad, ob, propter: ut, [a] *Inter [b] cænandum hilares eſte.* Virg.--- [a] *Ante [b] domandum Ingentes tollunt animos.* Cic. *Locus [a] ad [b] agendum ampliſſimus.*
Idem. [a] *Ob [b] abſolvendum munus nè acceperis.*
Veni [a] propter te [b] redimendum.

Cùm ſignificatur neceſſitas ponuntur citra præpoſitionem, addito verbo Eſt: ut,

Juven. [a] *Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano.*
[a] *Viri laudum eſt ei qui cupit vincere.*

Gerundia in nomina vertuntur.

Vertuntur gerundii voces in nomina adjectiva, ut Virg. *Tantus amor ſtorum, & [b] generandi gloria [a] mihi. Ad [b] accuſandos [a] homines duci præmio, proximum latrocinio eſt. Cur adeò delectaris [a] criminibus [b] inferendis?*

¶ De Supinis.

Prius Sup.

PRius ſupinum activè ſignificat, & ſequitur verbum, aut participium, ſignificans motum ad locum: ut, Ovid. [b] *Spectatum [a] veniunt, veniunt ſpectentur ut ipſa. Milites ſunt [a] miſſi [b] ſpeculatum arcem.*

Nota.

Illa verò, *Do venum, do filiam nuptum*, latentem habent motum.

Excep-tio.

At hoc ſupinum in neutro-paſſivis, & cum infinito *iri*, paſſivè ſignificat: ut Plaut.

[b] *Coctum ego non [b] vapulatum, dudum, [a] conductus ſum.*

Ter. *Poſtquam [a] audierat non [b] datum iri uxorem filio.*

Poeticè dicunt: [a] *Eo [b] viſere.* [a] *Vado [b] videre.*

Nota.

Ponitur & abſolutè cum verbo Eſt: ut

Terent. [b] *Actum eſt, ilicet, periiſti.*

Ovid.---[b] *Itum eſt in viſcera terræ.* [b] *Ceſſatum eſt ſatis.*

Poſterius ſupinum.

Poſterius ſupinum paſſivè ſignificat, & ſequitur nomina adjectiva: ut, *Sum extra noxam, ſed non eſt [b] facile [a] purgatu. Quod [b] factu [a] fœdum eſt, idem eſt & [b] dictu [a] turpe. Qui pecuniâ non movetur, hunc [a] dignum [b] ſpectatu arbitramur.*

In iſtis verò, [a] *Surgit [b] cubitu,* [a] *Redit [b] venatu:* cubitu & venatu nomina potius cenſenda videntur, quàm ſupina.

¶ De Tempore & Loco.

TEMPUS.

Pars temporis.

QVæ ſignificant partem temporis, in ablativo frequentius uſurpantur, in accuſativo rarò: ut, *Nemo mortalium omnibus [b] horis [a] ſapit. [b] Nocte [a] latent mendæ. [b] Id tempus [a] creatus eſt Conſul.*

Quanquam hîc eclipſis videtur eſſe præpoſitionis *per* vel *ſub*.

Duratio temporis.

Quæ autem durationem temporis & continuationem

ionem denotant, in accuſativo, interdum & in ablativo efferuntur: ut Virgil.

Hîc jam ter centum totos [a] *regnabitur* [b] *annos.*
Idem. [b] *Noctes atque dies* [a] *patet atri janua Ditis.*
Idem. *Hîc tamen hâc mecum poteris* [a] *requieſcere* [b] *nocte.*
Suet. [a] *Imperavit* [b] *triennio, & decem menſibus, octóque diebus.*

Dicimus etiam [a] *In paucis* [b] *diebus.* [a] *De* [b] *die.* [a] *De* [b] *nocte.* *Promitto* [a] *in* [b] *diem. Commodo* [a] *in* [b] *menſem.* [b] *Annos* [a] *ad quinquaginta natus.* [a] *Per tres* [b] *annos ſtudui.* *Puer* [b] *id ætatis. Non plus* [b] *triduum*, aut [b] *triduo.* [b] *Tertio*, vel [a] *ad* [b] *tertium calendas, vel calendarum.*

Spatium Loci.

Spatium loci in accuſativo effertur, interdum & in ablativo: ut Virg. Spatium loci.

Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)
Tres [a] *pateat cœli ſpatium, non ampliùs* [b] *ulnas.*

Jam mille [b] *paſſus* [a] *proceſſeram.* [a] *Abeſt bidui*; ſubintelligitur [b] *ſpatium* vel [b] *ſpatio*; [b] *itinere*, vel [b] *iter.* [a] *Abeſt ab urbe quingentis* [b] *millibus paſſuum.*

Appellativa Locorum.

Nomina appellativa, & nomina majorum locorum adduntur ferè cum præpoſitione verbis ſignificantibus motum aut actionem *in loco, ad locum, à loco*, aut *per locum*: ut, [b] *In foro* [a] *verſatur.* [a] *Meruit ſub rege* [b] *in Gallia.* Virgil. —— [b] *ad templum non æquæ Palladis ibant* [a] *Iliades.* Saluſt. [a] *Legantur* [b] *in Hiſpaniam majores natu nobiles.* [b] *E Sicilia* [a] *diſcedens, Rhodũ veni, per mare* [a] *ibis* [b] *ad Indos.* Appellativa & regionum nomina.

Omne verbum admittit genitivum proprii nominis loci, in quo fit actio; modò primæ vel ſecundæ declinationis, & ſingularis numeri ſit: Urbium & oppidorum nomina.

Juven. *Quid* [b] *Romæ* [a] *faciam? mentiri neſcio.*
Terent. *Samia mihi mater fuit, ea* [a] *habitabat* [b] *Rhodi.*

Hi genitivi, Humi, domi, militiæ, belli, propriorum ſequun- Humi, domi,

sequuntur formam: ut, Ter. [b] *Domi* [b] *belliq; simul* [a] *vi-mus*. Cic. *Parvi sunt foris arma, nisi* [a] *est consilium* [b] *do*

Domi. Domi, non alios secum patitur genitivos, qu Meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ: ut, *Vescor,* [a] *domi* [b] *meæ, non* [b] *alienæ.*

Verùm si proprium loci nomen pluralis duntax numeri aut tertiæ declinationis fuerit, in dativo, a ablativo ponitur: ut, *Colchus an Assyrius,* [b] *Thebis* [a] *n tritus, an* [b] *Argis?* Suet. *Lentulum Getulicus* [b] *Tyb* [a] *genitum scribit.* Livius. [a] *Neglectum* [b] *Anxuri præsidiu* Cicero. *Cum una sola legione* [a] *fuit* [b] *Carthagini.* Horat. [b] *Romæ Tybur* [a] *amo ventosus,* [b] *Tybure Roma* Cic. *Quum tu* [b] *Narbone mensas hospitum* [a] *convomer* Idem. *Commendo tibi domum ejus, quæ* [a] *est* [b] *Sicyoni.*

Nota. Sic utimur Ruri vel Rure, in ablativo: ut [b] *Ruri f se* [a] *continet.* Pers.---[b] *Rure paterno* [a] *Est tibi far modicu*

Ad Locum.

Ad locum. Verbis significantibus motum ad locum apponitur pr prium loci, in accusativo: ut, [a] *Concessi* [b] *Cantabrigia ad capiendum ingenii cultum.*

[a] *Eo* [b] *Londinum ad merces emendas.*

Ad hunc modum utimur rus & domus: ut, *Ego* [b] *r* [a] *ibo.* Virg. [a] *Ite* [b] *domum saturæ, venit Hesperus, ite capell*

A Loco, per Locum.

A loco, per locum. Verbis significantibus motum à loco, aut per locum adjicitur proprium loci in ablativo: ut, *Nisi antè* [b] *Rom* [a] *profectus esses, nunc eam relinqueres.* [b] *Eboraco* (sive [b] *p Eboracum*) [a] *sum profecturus iter.*

Ad eundem modum usurpantur domus & rus: ut *Nuper* [a] *exiit* [b] *domo.* Ter. *Timeo ne pater* [b] *rure* [a] *redierit*

¶ Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

HÆc tria impersonalia, Interest, refert, & est, quibuslibet genitivis annectuntur, præter hos ab:

blativos fœmininos, Meâ, tuâ, ſuâ, noſtrâ, veſtrâ & cujâ: [illegible], [a] *Intereſt* [b] *magiſtratûs tueri bonos, animadvertere in [illegible]os.* [a] *Refert multùm Chriſtiana* [b] *reipub. Epiſcopos do-[illegible]os & pios eſſe.* [b] *Prudentis* [a] *eſt multa diſſimulare.* [b] *Tuâ [illegible] referi teipſum nôſſe.* Cic. *Ea cædes crimini potiſſimùm [illegible]atur ei,* [b] *cujâ* [a] *interfuit, non ei, cujâ nihil interfuit.*

Adjiciuntur & illi genitivi, Tanti, quanti, magni, parvi, [illegible]quanticunque, tantidem: ut, [b] *Magni* [a] *refert quibuſcum [illegible]ixeris.* [b] *Tanti* [a] *refert honeſta agere. Veſtrâ* [b] *parvi* [a] *in-[illegible]reſt.* Et, [a] *Intereſt ad laudem meam.*

DATIVUS.

In dativum feruntur hæc impersonalia, Accidit, cer-[illegible]um eſt, contingit, conſtat, confert, competit, conducit, convenit, placet, diſplicet, dolet, expedit, evenit, liquet, libet, licet, nocet, obeſt, prodeſt, præſtat, patet, ſtat, re-ſtat, benefit, malefit, ſatisfit, ſupereſt, ſufficit, vacat pre-[illegible]etium eſt: ut, [a] *Convenit* [b] *mihi tecum.* Saluſt. *Emori per virtutem* [b] *mihi* [a] *præſtat, quàm per dedecus vivere.* Ovid. *Non* [a] *vacat exiguis rebus adeſſe* [b] *Jovi.* Ter. [a] *Dolet dictum imprudenti* [b] *adoleſcenti & libero. [illegible]Anoverca* [a] *malefit* [b] *privignis. A Deo* [b] *nobis* [a] *benefit.* Virg. [a] *Stat* [b] *mihi caſus renovare omnes,* id eſt, *ſtatutum eſt*

ACCUSATIVUS.

Hæc impersonalia acculandi caſum exigunt, Juvat, decet, cum compoſitis, delectat, oportet: ut, [b] *Me* [a] *juvat ire per altum.* [b] *Uxorem ædes curare* [a] *decet.* [a] *Dedecet* [b] *viros muliebriter rixari.* Cato; [b] *Patremfamilias vendacem, non emacem eſſe* [a] *oportet.*

His verò, Attinet, pertinet, ſpectat, propriè ad-ditur præpoſitio Ad: ut, *Mene vis dicere, quod* [b] *ad te* [a] *attinet;* [a] *Spectat* [b] *ad omnes bene vivere.* Quint. [a] *Pertinet* [b] *in utramque partem.* Accuſativ. cum præp.

His impersonalibus ſubjicitur accuſativus cum genitivo; [illegible]penitet, tædet, miſeret, miſereſcit, pudet, piget: ut, Accuſativ. cum genit.

Cic.

Cic. *Si ad centesimum vixisset annum,* [bb] *senectutis* [b] *e*[...] *sua non* [a] *pœniteret.* [a] *Tædet* [b] *animam meam* [bb] *vitæ me*[...] [bb] *Aliorum* [b] *te* [a] *miseret;* [bb] *tui nec* [a] *miseret, nec pud*[...] [bb] *Fratris* [b] *me quidem* [a] *piget, pudétque.*

Impersonalia fiunt personalia.

Nonnulla impersonalia remigrant aliquando in pers[...]nalia: ut Virgil.

Non omnes [a] *arbusta* [b] *juvant, humilésque myricæ.*

Ovid. *Namque* [b] *decent animos mollia* [a] *regna tuos.*

Senec. *Agricolam* [a] *arbor ad frugem producta* [b] *delec*[...] [a] *Nemo miserorum* [b] *commiserescit.*

Te non [b] *pudet* [a] *istud? Non te* [a] *hæc* [b] *pudent?*

Cœpit, &c.

Cœpit, incipit, desinit, debet, solet, & potest, impe[...]sonalibus juncta, impersonalium formam induunt: ut Quint. *Ubi primùm* [a] *cœperat non* [b] *convenire, quæstio* [...] *ebatur.* Idem. [b] *Tædere* [a] *solet avaros impendii.* [a] *Desi*[...] *illum studii* [b] *tædere. Sacerdotem inscitiæ* [b] *pudere* [a] *debe*[...] Quin. [b] *Perveniri ad summum, nisi ex principiis, non* [a] *pot*[...]

Verbum impersonale passivæ vocis, similem cum pe[...]sonalibus passivis casum obtinet: ut Cæsar. [b] *Ab hostibus constanter* [a] *pugnatur.*

Qui quidem casus interdum non exprimitur: u[...] Virgil. --- *strato* [a] *discumbitur* [b] *ostro.*

Verbum impersonale passivæ vocis, pro singul[...] personis utriusque numeri indifferenter accipi potest[...] ut, [ab] Statur: id est, *sto, stas, stat; stamus, statis, stant:* vide[...] licet ex vi adjuncti obliqui: ut, [a] *Statur* [a] *à me,* id est, *st*[...] [b] *Statur* [b] *ab illis,* id est *stant.*

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

PArticipia regunt casus verborum à quibus deri[...]vantur: ut Virgil — *Duplices* [a] *tendens ad syder*[...] [b] *palmas, Talia voce refert.*

Idem; *Ubera* [b] *lacte domum referent* [a] *distenta capella*[...] [a] *Diligendus* [b] *ab omnibus.*

Quamvis in his usitatior est dativus: ut Terent. *Restat Chremes, qui* [b] *mihi* [a] *exorandus est.*

GENI-

GENITIVUS.

Participiorum voces, cùm fiunt nomina, genitivum po- Genitivus.
lant: ut Saluſt. [b] *Alieni* [a] *appetens*, [b] *ſui* [a] *profuſus*. *Sapientiſſimus* [b] *tui*. [a] *Inexpertus* [b] *belli*. [a] *Indoctus* [b] *pilæ*.

ACCUSATIVUS.

Exoſus, peroſus, pertæſus, activè ſignificant, & in ac- Accuſativus.
cuſativum feruntur: ut, *Immundam* [b] *ſegnitiem* [a] *peroſa*: *Pronomus* [a] *peroſus ad unum* [b] *mulieres*.
Æeton. [a] *Pertæſus* [b] *ignaviam ſuam*.
Exoſus & peroſus etiam cum dandi caſu leguntur, vide- Dativus.
cet paſſivè ſignificantia: ut *Germani* [b] *Romanis* [a] *peroſi ſunt*. [a] *Exoſus* [b] *Deo & ſanctis*.

ABLATIVUS.

Natus, prognatus, ſatus, cretus, creatus, ortus, Ablativus.
situs, in ablativum feruntur: ut Ter. *Bona bonis* [a] *prognata* [b] *parentibus*. Virgil.—[a] *ſate* [b] *ſanguine divûm*.
Idem.—*Quo* [b] *ſanguine* [a] *cretus*? Ovid. *Venus* [a] *orta mari mare præſtat eunti*. [b] *Terrâ* [a] *editus*.

ADVERBII CONSTRUCTIO.

NOMINATIVUS.

EN & ecce, demonſtrandi adverbia, nominativo frequentiùs junguntur, accuſativo rariùs: ut,
Virgil. [a] *En* [b] *Priamus, ſunt hîc etiam ſua præmia laudi*.
Cic. [a] *Ecce tibi* [b] *ſtatus noſter*. Virg. [a] *En quatuor* [b] *aræ*: *Ecce duo tibi Daphni, duóque* [b] *altaria Phœbo*.
En & ecce exprobrantis, ſoli accuſativo nectuntur: Ter. [a] *En* [b] *animum & mentem*: Juven. [a] *En* [b] *habitum*: Terent. [a] *Ecce autem* [b] *alterum*.

GENITIVUS.

Quædam adverbia loci, temporis, & quantitatis, genitivum poſt ſe recipiunt.

Loci:

Loci. Loci: ut ubi, ubinam, nusquam, eò, longè, quò, ubivis, huccine: ut, [a]*Ubi*[b]*gentium?* [a]*Quo*[b]*terrarum abiit* [a]*Nusquam*[b]*loci invenitur.* [a]*Eò*[b]*impudentiæ ventum e* Ter. *Ah* [a]*minime*[b]*gentium, non faciam.* Hic genitivus [a]*gentium* festivitatis causâ additur.

[a] Genit. festivitatis.

Temporis. Temporis: ut, Nunc, tunc, tum, interea, pridie, postridie; ut, *Nihil* [a]*tunc*[b]*temporis amplius quàm fe poteram.* [a]*Pridie ejus*[b]*dici pugnam inierunt.* [a]*Pri*[b]*calendarum*, seu [b]*calendas.*

Quantitatis. Quantitatis: ut Parùm, satis, abundè, &c. ut [a]*Satis*[b]*el quentiæ*, [b]*sapientiæ* [a]*parùm.* [a]*Abundè*[b]*fabularum audiv mus.*

Instar. Instar, æquiparationem, mensuram, aut similitudinem significat: ut, Virg. [a]*Instar*[b]*montis equum divinâ Pa ladis arte ædificant: Mittitur Philippus solus, in q* [a]*instar omnium*[b]*auxiliorum erat.*
Ovid. *Sed scelus hoc*[b]*meriti pondus &* [a]*instar habet.*

Nota. Hic apponitur interdum præpositio Ad: ut, *Valli* [a] *instar*[b]*castrorum clauditur.*
Populus Romanus è parva origine [a] *ad tanta*[b]*magnitudinis* [a]*instar emicuit.*

DATIVUS.

Quædam dativum admittunt nominum unde deducta sunt: ut, *Venit* [a]*obviàm*[b]*illi.* Nam *obvius illi* dicitur. *Canit* [a]*similiter*[b]*huic. Et,* [b]*Sibi* [a]*inutiliter vivit* [a] *Propinquius*[b]*tibi sedet, quàm mihi.*

Dat. adverbial. Sunt & hi dativi adverbiales; Tempori, luci, veneri: ut, [b]*Tempori* [a]*venit, quod omnium rerum est primum.* [b]*Luci* [a]*occidit hominem. Vidi ad vos* [a]*afferri*[b]*vesperi.*

ACCUSATIVUS.

Sunt quæ accusandi casum admittunt præpositionis unde sunt profecta: ut,
Castra [a]*propiùs*[b]*urbem moventur.*
Salust. [a]*Proximè*[b]*Hispaniam sunt Mauri.*

Cedò. Cedò, flagitantis exhiberi, accusativum regit: ut, Terent. [a]*Cedò quemvis*[b]*arbitrum.*

ABLA-

ABLATIVUS.

Adverbia diversitatis, Aliter, secùs; & illa duo, ...è, pòst, cum ablativo non rarò inveniuntur: ut, ...ulto [a] *aliter.* [b] *Paulo* [a] *secus.* [b] *Multo* [a] *antè.* [a] *Longè* ...s. Virg.----*longo* [a] *pòst* [b] *tempore venit.* [b] *Paulo* [a] *pòst.* ...i & ipsa adverbia potius censenda sunt. Adverb. diversitatis.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, admit... casus comparativis & superlativis assuetos subservire, ...t ante præceptum est: ut, Adverb. Compar. & Superlat. grad.

...essit [a] *propiùs* [b] *illo.* [a] *Optimè* [b] *omnium dixit.*

...c. Legimus. [a] *Propiùs* [b] *ad deos, &* [a] *Propiùs* [b] *à terris.*

Plùs nominativo, genitivo, accusativo, & ablativo ...ctum reperitur: ut Liv. *Paulò* [a] *plùs trecenta* [b] *vehi...a sunt amissa.* Plus.

...em. [b] *Hominum eo die cæsa* [a] *plùs duo millia.*

Plùs quàm quinquaginta [b] *hominum ceciderunt:*

...ierat acies paulò [a] *plus quingentos* [b] *passus.*

...rent. *Dies triginta, aut* [a] *plus* [b] *eo, in nave fui.*

Quibus verborum modis, quæ congruant Adverbia.

Ubi, postquam, & cùm, temporis adverbia, interdum ...icativis, interdum verò subjunctivis verbis apponun...: ut Virgil. *Hæc* [a] *ubi dicta* [b] *dedit.* Ubi, postquam, cùm.

...rent. [a] *Ubi nos* [b] *laverimus, si voles, lavato.*

...rgil. [a] *Cùm* [b] *faciam vitula pro frugibus, ipse venito.*

...em. [a] *Cùm* [b] *canerem reges & prælia, Cynthius aurem* ...llit. Hìc prius adverbium, posterius conjunctio esse ...detur. Nota.

Donec pro quamdiu, indicativo gaudet: ut Ovid. *Donec* [b] *eram sospes.* Donec.

...em. [a] *Donec* [b] *eris felix, multos numerabis amicos.*

Pro Quousque, nunc indicativum nunc subjunctivum ...igit: ut Virg.

...gere [a] *donec oves stabulis, numerúmque referre* [b] *Jussit.*

...olum. [a] *Donec ea aqua quam adjeceris decocta* [b] *sit.*

Dum

Dum. Dum, de re præsenti non perfectâ, aut pro Quamdiu latendi modum poscit: ut,
Terent. [a] *Dum* [b] *apparatur virgo in conclavi.*
Idem. *Ego te meum dici tantisper volo,* [a] *dum quod* [b] *dignum est facis.*
Dum pro dummodo, aliàs potentiali, aliàs subjunctivo nectitur: ut [a] *Dum* [b] *prosim tibi.*
[a] *Dum ne ab hoc me falli* [b] *comperiam.*
Dum pro donec subjunctivo tantùm: ut;
Virgil. *Tertia* [a] *dum Latio regnantem* [b] *viderit æstas.*

Quoad. Quoad pro quamdiu, vel indicativis vel subjunctivis; pro donec, subjunctivis solis adhibetur: ut, [a] *Quoad* [b] *respectas contubernalem?* Cic. [a] *Quoad* [b] *possem & liceret, ab ejus latere nunquam discederem.*
Omnia integra servabo, [a] *quoad exercitus huc* [b] *mittatur.*

Simulac. Simulac, simulatque, indicativo & subjunctivo adhærent: ut, [a] *Simulac belli patiens* [b] *erat.*
Virgil.—[a] *Simulatque* [b] *adoleverit ætas.*

Quemadmodum, &c. Quemadmodum, ut, utcunque, sicut, utrumque modum admittunt: ut Eras. [a] *Ut* [b] *salutabis, ita & resalutaberis.* Horat. [a] *Ut sementem* [b] *feceris, ità & metes.*
Ut pro postquam indicativo jungitur, ut, [a] *Ut* [b] *ventum est in urbem.*

Quasi, &c. Quasi, ceu, tanquam, perinde-ac si, haud-secus-ac si, quum proprium habent verbum, subjunctivo apponuntur: ut, [a] *Tanquam* [b] *feceris ipse aliquid.*
Terent. [a] *Quasi non* [b] *norimus nos inter nos.*
Aliàs copulant consimiles casus: ut, *Novi* [b] *hominem* [a] *tanquam* [b] *te. Arridet* [b] *mihi,* [a] *quasi* [b] *amico.*

Nè. Nè prohibendi, vel imperativis, vel subjunctivis præponitur: ut Virgil. [a] *Nè* [b] *sævi magna sacerdos.*
Terent. *Hic nebulo magnus est,* [a] *nè* [b] *metuas.*
Nè pro non, cæteris modis inservit.

Adver. Præpositionum formam induunt. Adverbia, accedente casu, transeunt in præpositiones: ut, Juven. *Cantabit vacuum* [a] *coram* [b] *latrone viator.*

DE CONJUNCTIONUM *Conſtructione.*

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor, quàm, niſi, præterquam, an, ſimiles omnino caſus nectunt: ut, *Socrates docuit* [b] *Xenophontem* & [b] *Platonem. Utinam* [b] *calidus eſſes aut* [b] *frigidus.* [b] *Albus an* [b] *ater homo ſit, neſcio. Eſt* [b] *minor natu quàm* [b] *tu.* [b] *Nemini placet niſi* (vel *præterquam*) [b] *ſibi.* Conjunctiones copulant ſimiles caſus.

Excepto ſi caſualis dictionis ratio aliqua privata repugnet, vel aliud poſcat: ut, Excepti.

[a] *Ennî librum* [b] *centuſſi* & [b] *plurîs.* [a] *Vixi* [b] *Romæ* & [b] *Venetiis.* Hor. *in Metii* [a] *deſcendat judicis* [b] *aures, Et* [b] *patris* & *noſtris.*

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties ſimiles modos & tempora conjungunt: ut, *Reſto* [b] *ſtat corpore,* [b] *deſpicitque terras.*

Aliquoties autem ſimiles modos, ſed diverſa tempora: ut Ter. *Niſi me* [b] *laudâſſes amantem, & vanâ ſpe* [b] *produceres: Tibi gratias* [b] *egi, & te aliquando collaudare* [b] *poſſum.*

Etſi, tametſi, etiamſi, quanquam, in principio orationis indicativos modos, in medio ſubjunctivos ſæpius poſtulant. Quamvis & licèt, ſubjunctivos frequentiùs: ut, [a] *Etſi nihil novi* [b] *afferebatur.* [a] *Quanquam animus meminiſſe* [b] *horret.* Etſi, tametſi, &c.

Virgil. [a] *Quamvis Elyſios* [b] *miretur Græcia campos.*

Ovid. *Ipſe* [a] *licèt* [b] *veniat Muſis comitatus, Homere, Nil tamen attuleris, ibis, Homere, foras.*

Ni, niſi, ſi, ſiquidem, quòd, quia, quàm, poſtquam, poſteaquam, ubi pro poſtquam, nunquam, priuſquam & indicativis & ſubjunctivis adhærent: ut, [a] *Quòd* [b] *redieris incolumis, gaudeo. Caſtigo te, non* [a] *quòd odio* [b] *habeam, ſed* [a] *quòd* [b] *amem. Aliud honeſtum judicas,* [a] *quàm Philoſophi* [b] *ſtatuunt.* Plin. *Graviùs accuſas,* [a] *quàm* [b] *patitur tua conſuetudo.* Ni, niſi, &c.

Si, utrique modo jungitur: at Si pro Quamvis, ſubjunctivo tantùm: ut, Ter. *Redeam? non ſi me* [b] *obſecres.*

Siquis, tantùm indicativo: ut, [a] *Siquis* [b] *adest.*

Quando &c. Quando, quandoquidem, quoniam, indicativo junguntur: ut,

Virg. *Dicite* ([a] *quandoquidem in molli* [b] *consedimus herba*)
[a] *Quoniam mihi non* [b] *credis, ipse facito periculum.*

Quippe. Quippe, cùm proprium habet verbum, gaudet indicativo: ut, *Danda est huic venia,* [a] *quippe* [b] *aegrotat.* Si addideris Qui, utrumque admittit modum: ut, *Non est huic danda venia,* [a] *quippe qui jam bis* [b] *pejeravit* sive [b] *pejeraverit.*

Qui. Qui, cùm habet vim causalem, subjunctivum postulat: ut, *Stultus es* [a] *qui huic* [b] *credas.*

Cùm. Cùm pro quamvis, pro quandoquidem vel quoniam, subjunctivis semper adhæret: ut,

Cicero. *Nos* [a] *cùm praecipi nihil posse* [b] *dicamus, tamen aliis de rebus disserere solemus.*

Virg. [a] *Cùm* [b] *sis officiis Gradive virilibus aptus.*

Cùm & Tum. Cùm & Tum, item tum geminatum, similes modos copulant. Est autem in Cùm quiddam minus, atque ideo in priore clausulæ parte statuitur: in Tum quiddam majus, ac proinde in posteriore clausulæ parte collocatur: ut, [b] *Amplectitur* [a] *cum eruditos omnes,* [a] *tum imprimis Marcellum.* [b] *Odit* [a] *tum literas,* [a] *tum virtutem.*

Nè, an, num. Nè, an, num, interrogandi particulæ, indicativum amant: ut Virg. [b] *Superat* [a] *ne & vescitur aurâ Aetherea?*

At cùm accipiuntur dubitativè aut indefinitè, subjunctivum postulant: ut, *Vise* [a] *num* [b] *redierit.*
Nihil refert [b] *fecerîs* [a] *ne,* [a] *an* [b] *persuaserit.*

Ut. Ut, causalis seu perfectiva conjunctio, & ut pro ne non, post verba temporis, nunc potentiali, nunc subjunctivo jungitur: ut Terentius.
Filium perduxêre illuc secum, [a] *ut unâ* [b] *esset, meum.*
Idem. *Te oro Dave,* [a] *ut* [b] *redeat jam in viam.*
Idem. *Metuo* [a] *ut* [b] *subsset hospes,* id est, *ne non subsset.*

Ut, concedentis, seu positum pro quanquam, & ut pro utpote, subjunctivo servit: ut,

[a] Ut

[a] Ut omnia [b] contingant quæ volo, levari non possum. Non est tibi fidendum, [a] ut qui toties [b] fefellerit. [a] Ut qui solum reliquum [b] fuerit.

Ut pro Postquam, pro Quemadmodum, vel Sicut, & interrogativum, indicativis nectitur: ut Cicer.

[a] Ut ab urbe [b] discessi, nullum intermisi diem quin scriberem.

Terent. *Tu tamen has nuptias perge facere, [a] ut [b] facis.*

Idem. *Credo [a] ut [b] est dementia.*

Virg. *[a] Ut [b] valet? [a] Ut [b] meminit nostri?*

Quanquam de hoc in adverbii quoque constructione paulò supra est dictum.

PRÆPOSITIONUM
Constructio.

PRæpositio subaudita, interdum facit, ut addatur ablativus: ut, *Habeo te [a b] loco parentis*, id est, *[a] in [b] loco. Apparuit illi humanâ [a b] specie*, id est, *[a] sub humanâ [b] specie. Discessi [a b] magistratu*, id est, *[a] à [b] magistratu.*

Præpositio in compositione eundem nonnunquam casum regit quem & extra compositionem regebat: ut,

Virg. *Nec posse [b] Italiâ Teucrorum [a] avertere regem.*

[a] Prætereo [b] te insalutatum.

Idem.—— *[a] emoti procumbunt [b] cardine postes.*

Idem. *[a] Detrudunt naves [b] scopulo.*

Verba composita cum, A, ab, ad, con, de, è, ex, in, nonnunquam repetunt easdem præpositiones cum suo casu extra compositionem, idque eleganter: ut, *[a] Abstinuerunt [b] à viris.* Terent. *Amicos [a] advocabo [b] ad hanc rem. [b] Cum legibus [a] conferemus.* Verba composita cum A, ab, &c.

Cic. *[a] Detrahere [b] de tua fama nunquam cogitavi. Cùm [b] ex insidiis [a] evaserit.* Terent. *Postquam [a] excessit [b] ex ephebis. [b] In Rempublicam cogitatione curâque [a] incumbe.*

In, pro Erga, contrà, & ad, accusativum habet: ut, In cum Accusativo.

Virg. *Accipit [a] in [b] Teucros animum mentemque benignam.*

Idem. *Quid meus Æneas [a] in [b] te committere tantum, Quid Troes potuere?*

Idem. *Quò te Mœri pedes? an quò via ducit,* [a] *in* [b] *urbem*

Idem cum accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur: ut Virg. *Estque locus* [b] *partem ubi se via findit* [a] *in ambas.* Ovid. *Versa est* [a] *in* [b] *cineres sospite Troja viro.*

— *amor mihi crescit* [a] *in* [b] *horas.*

In cum ablativo. In, cùm significatur actus in loco, ablativum postulat: ut Ovid. *Scilicet ut fulvum spectatur* [a] *in* [b] *ignibus aurum.*

Sub cum accusativo. Sub pro Ad, per, & ante, accusativo inniritur: ut, [a] *Sub* [b] *umbram properemus.* Liv. *Legati ferè* [a] *sub id* [b] *tempus ad res repetendas missi;* id est, [a] *per id* [b] *tempus.* Virg.— [a] *sub* [b] *noctem cura recursat,* id est, *Paulò* [a] *ante* [b] *noctem,* vel *instante nocte.* Alias ablativum admittit: ut, *Quicquid* [a] *sub* [b] *terrâ est, in apricum proferet atas.* Virg.— [a] *sub* [b] *nocte silenti;* id est, [a] *in* [b] *nocte silenti.*

Sub cum ablativo.

Super cum accusativo. Super pro Ultra, accusativo jungitur: ut Virg. — [a] *Super* [b] *Garamantas & Indos Proferet imperium.*

Super cum ablativo. Super pro De & In ablativo: ut Tacit. *Multum* [a] *super eâ* [b] *re variúsque rumor.* Virg. [b] *Fronde* [a] *super viridi.*

Subter. Subter uno significatu utrique casui apud authores jungitur: ut Liv. *Pugnatum est super* [a] *subtérque* [b] *terras.* Virg.—*omnes Ferre libet* [a] *subter* [b] *densâ testudine casus.*

Tenus. Tenus gaudet ablativo & singulari & plurali: ut, [b] *Pube* [a] *tenus.* [b] *Pectoribus* [a] *tenus.* At genitivo tantùm plurali: ut [b] *Crurum* [a] *tenus.*

Præpositiones migrant in adverbia. Præpositiones cùm casum amittunt, migrant in adverbia: ut Virg.—*longo* [a] *post tempore venit.* Idem. [a] *Ponè subit conjux, ferimur per opaca locorum.* Idem.— [a] *coràm quem quæritis adsum Troïus Æneas.*

INTERJECTIONUM

Constructio.

INterjectiones non rarò absolutè, & sine casu ponuntur: ut Virgilius.

Spem gregis ([a] *ah!*) *silice in nuda connixa reliquit.*

Terent. *Quæ* ([a] *malum!*) *dementia?*

O

O exclamantis, nominativo, accuſativo, & vocativo jungitur: ut, [a] *O feſtus* [b] *dies hominis!*
Virg. [a] *O fortunatos nimiùm, bona ſi ſua norint,* [b] *Agricolæ!*
Idem. [a] *O formoſe* [b] *puer, nimiùm nè crede colori.*

Heu & Prô, nunc nominativo, nunc accuſativo adhærent: ut, [a] *Heu* [b] *pietas!* Virg. [a] *Heu priſca* [b] *fides!*
Idem. [a] *Heu* [b] *ſtirpem inviſam.*
Terent. [a] *Prô* [b] *Jupiter! tu homo adiges me ad inſaniam!*
Idem. [a] *Prô deûm atque hominum* [b] *fidem!*
[a] *Proh ſancte* [b] *Jupiter!* apud Plaut.

Hei & væ, dativo apponuntur: ut,
Ovid. [a] *Hei* [b] *mihi quòd nullis amor eſt medicabilis herbis!*
Terent. [a] *Væ miſero* [b] *mihi quantâ de ſpe decidi!*

DE FIGURIS.

FIgura eſt novatâ arte aliqua dicendi forma. Figura quid ſit.
Cujus duo tantum genera, Dictionis ſcilicet & conſtructionis, hoc loco trademus.

FIGURÆ DICTIONIS.

Figuræ dictionis ſunt ſex: Prothesis, Aphæreſis, Epenthesis, Syncope, Paragoge, Apocope.

Prothesis, eſt appoſitio literæ vel ſyllabæ ad principium dictionis: ut, *Gnatus* pro *natus*. *Tetuli* pro *tuli*. Prothesis.
Aphæreſis, eſt ablatio literæ vel ſyllabæ à principio dictionis: ut, *Ruit* pro *eruit*. *Temnere* pro *contemnere*. Aphæreſis.
Epenthesis, eſt interpoſitio literæ vel ſyllabæ in medio dictionis: ut, *Relliquiæ*, *relligio*, additâ *l*; *Induperatorem* pro *Imperatorem*. Epenthesis.
Syncope, eſt ablatio literæ vel ſyllabæ è medio dictionis: ut, *Abiit*, *petiit*, *dixti*, *repoſtum*, &c. Syncope
Paragoge, eſt appoſitio literæ vel ſyllabæ ad finem dictionis: ut, *Dicier* pro *dici*. Paragoge.
Apocope, eſt ablatio literæ vel ſyllabæ à fine dictionis: ut, *Peculî* pro *peculii*. *Dixtin'* pro *dixtine*. *Ingenî* pro *ingenii*. Apocope.

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ conſtructionis ſunt octo. Appoſitio, Evocatio, Syllepſis, Prolepſis, Zeugma, Syntheſis, Antiptôſis, Synecdoche.

APPOSITIO.

Appoſitio quid ſit.

Appoſitio, eſt duorum ſubſtantivorum ejuſdem caſûs, quorum altero declaratur alterum, continuata ſive immediata conjunctio: ut, [a] *Flumen* [b] *Rhenus*. Poteſt autem Appoſitio plurium ſubſtantivorum eſſe: ut, [a] *Marcus* [b] *Tullius* [bb] *Cicero*.

Interdum apud authores in diverſis caſibus ponuntur ſubſtantiva, perinde quaſi ad diverſa pertinerent: ut, [a] *Urbs* [b] *Patavii*: apud Virgilium. [a] *Urbs* [b] *Antiochia*: apud Ciceronem.

In Appoſitione, ſubſtantiva non ſemper ejuſdem generis aut numeri inveniuntur. Nam quoties alterum ſubſtantivorum caret numero ſingulari, aut eſt nomen collectivum, diverſorum numerorum eſſe poſſunt: ut, [a] *Urbs* [b] *Athenæ*.

Ovid. *In me* [b] *turba ruunt luxurioſa* [a] *proci*.

Virg. *Ignavum* [b] *fucos* [a] *pecus à præſepibus arcent*.

Triplici nomine fit Appoſitio.

Reſtringendæ generalitatis gratiâ: ut, [a] *Urbs* [b] *Roma*. [a] *Animal* [b] *equus*.

Tollendæ æquivocationis causâ: ut, [a] *Taurus* [b] *mons Aſiæ*. [a] *Lupus* [b] *piſcis*.

Et ad proprietatem attribuendam: ut, [a] *Eraſmus* [b] *vir exactiſſimo judicio*. [a] *Mercus* [b] *adoleſcens inſigni formâ*. [a] *Timotheus* [b] *homo incredibili fortunâ*.

EVOCATIO.

Evocatio quid ſit.

Cum prima vel ſecunda perſona immediatè ad ſe evocat tertiam, ambæ fiunt primæ vel ſecundæ perſonæ: ut, [a] *Ego* [b] *pauper labore*. [a] *Tu* [b] *dives ludis*.

Eſt

ER ergò Evocatio, immediata tertiæ perſonæ ad primam vel ſecundam reductio.

Obſervandum verò eſt, Verbum ſemper convenire cum perſona evocante: ut, [a] *Ego pauper* [b] *labore*; [a] *Tu dives* [b] *iudis*. Nam in Evocatione quatuor ſunt notanda: Perſona evocans, quæ ſemper eſt primæ vel ſecundæ; Evocata, quæ ſemper eſt tertiæ; Verbum, quod ſemper eſt primæ vel ſecundæ perſonæ; & Abſentia conjunctionis. In Evocatione perſona Evocans & Evocata aliquando ſunt diverſorum numerorum, utpote, vel cùm perſona evocata caret numero ſingulari: ut, [a] *Ego tuæ* [b] *delicia iſtûc veniam*. Aut cùm eſt nomen collectivum: ut, *Magna* [a] *pars ſtudioſorum amœnitates* [b] *quærimus*: hic ſubauditur *nos*. Aut denique cùm nomen diſtributivum: ut, *In magnis* [b] *læſi rebus* [a] *uterq;* [b] *ſumus*: ſubintelligitur *nos*. Notanda quatuor.

Duplex autem eſt Evocatio: Explicita, ubi tam perſona evocans, quàm evocata exprimitur; & Implicita, ubi perſona evocans ſubintelligitur: ut, Evocatio duplex.

[a] *Sum pius* [b] *Æneas*: ſubintelligitur, *Ego*.
[a] *Populus* [b] *ſuperamur ab uno*; ſubauditur, *Nos*.

SYLLEPSIS.

SYllepſis, ſeu conceptio, eſt comprehenſio indignioris ſub digniore, a σὺν con, & λήβω ſumo. Syllepſis quid ſit.

Duplex autem eſt conceptio: Perſonarum ſcilicet, quoties perſona concipitur cum perſona; & Generum, quoties genus indignius cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ ſequuntur obſervabis.

Copulatum per conjunctionem Et, nec, neque, & Cum pro Et acceptum, eſt pluralis numeri; ac proinde verbum aut adjectivum aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum aut adjectivum aut relativum genere & perſonâ cum digniore ſuppoſito ac ſubſtantivo quadrabit: ut, *Quid* [a] *tu & ſoror* [b] *facitis*? Notan

[a] *Ego & mater,* [b] *miseri* [b] *perimur.*
[a] *Tu & uxor* [b] *qui* [b] *adfuisti,* [a] *testes estote.*

Conceptio Personarum.

Dignior Persona. Dignior autem est persona prima quàm secunda aut tertia, & dignior secunda quàm tertia: ut, [a] *Ego & pater* [b] *sumus in tuto.* [a] *Tu atque frater* [b] *estis in periculo. Neque* [a] *ego neque tu* [b] *sapimus.*
Virgil.——[b] *divellimur inde Iphitus & Pelias* [a] *mecum.*
Idem. [a] *Rhemus cum fratre Quirino Jura* [b] *dabant.*

Cum. *Cum* tamen singulare verbum magis amat: ut, *Tu quid ego & [a] populus mecum* [b] *desideret, audi.*

Conceptio Generum.

Dignius genus. Dignius etiam est masculinum genus quàm fœmininum aut neutrum: & dignius fœmininum quàm neutrum: ut, [a] *Rex & Regina* [b] *beati.* [a] *Chalybs & aurum sunt in fornace* [b] *probati. Hinc per vim* [a] *leges & plebiscita* [b] *coacta.*

Exceptio At cùm substantiva res inanimatas significant, adjectivum aut relativum usitatiùs in neutro genere ponitur: ut Virg.—— *cùm Daphnidis* [a] *arcum*
Fregisti & [a] calamos, [b] *quæ tu perverse Menalca,*
Et cùm vidisti puero [bb] *donata dolebas.*
Salust. [a] *Ira & [a] ægritudo* [b] *permista sunt.* Idem. *Hinc* [a] *bella civilia,* [a] *cædes & [a] discordia civilis* [b] *grata fuerunt.* [a] *Virga tua, & [a] baculus tuus,* [b] *ipsa me* [bb] *consolata sunt.*

Conceptio duplex. Porrò conceptio, aliàs Directa est, nempe cùm concipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indignius copulantur per Et, vel atque, vel que: aliàs Indirecta, cùm copulantur per Cum: ut, [a] *Ego cum fratre* [b] *sumus candidi*; ubi utraque Conceptio est indirecta.

Syllepsis Implicita. Est etiam quædam Conceptio generum implicita; nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur, sed de mare atque fœmina perinde loquimur ac de solo mare: ut si dicam, [a] *Uterque est* [b] *formosus*, loquens de sponso & sponsa.

Sic

Sic Ovid. [b] *Impliciti laqueis nudum* [a] *uterque jacet*: loquens de Marte & Venere, reti implicitis à Vulcano.

PROLEPSIS.

PRolepsis seu præsumptio, est pronunciatio quædam rerum summaria. Fit autem quum congregatio sive totum cum verbo vel adjectivo aptè cohæret; deinde partes totius ad idem verbum vel adjectivum reducuntur, cum quo tamen ferè non concordant: ut, [a] *Duæ aquilæ* [b] *volaverunt*; [ab] *hæc ab oriente*, [ab] *illa ab occidente*. Hîc congregatio sive totum, *Duæ aquilæ*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat: cum quo partes, *hæc & illa* ad idem verbum relatæ, in numero non concordant. Congregatio sive totum, est dictio pluralis numeri, ut, *Duæ aquilæ*: aut plurali æquivalens; ut, *Corydon & Thyrsis*. Prolepsis.

Nam copulatum æquivalet plurali: ut Virg. Notâ.

[b] *Compulerantque greges* [a] *Corydon & Thyrsis in unum*;
[ab] *Thyrsis oves*, [ab] *Corydon distentas lacte capellas*.

Aut congregatio est nomen collectivum: ut,

[a] *Populus* [b] *vivit*, [ab] *alii in penuria* [ab] *alii in deliciis*.

Sulpitius & Aldus quinque dicunt in Prolepsi esse necessaria. Congregationem, ut in priore exemplo, *duæ aquilæ*: verbum, ut, *volaverunt*: partes, ut, *hæc & illa*: Partium determinationem, ut, *ab oriente & occidente*: & ordinem, videlicet quòd totum præcedat, partes sequantur. Quinque in prolepsi necessaria.

Duplex autem est Prolepsis: Explicita, ubi omnia exprimuntur, quæ in Prolepsi esse oportet: ut, [a] *Equi* [b] *concurrunt*: [ab] *hic à dextrâ*, [ab] *ille à sinistrâ Hippodromi*: & Implicita, in qua aliquid tacetur: ut Ovid. Prolepsis duplex.

[ab] *Alter in alterius* [a] *jactantes lumina vultus*,
[b] *Quærebant taciti noster ubi esset amor*:

Deest altera partium cum determinatione, videlicet, ☞ [ab] *alter in alterius*. Et [ab] *Alter alterius onera* [b] *portate*. Ubi deest [a] *vos*: & altera pars cum determinatione, videlicet, *Et* [ab] *alter alterius*.

Ter. [a] *Curemus æquam* [b] *uterque partem*; hîc totum [a] *nos* sub-

subintelligitur, & partes, *alter & alter*, includuntur in distributivo *uterque*.

Diomedes Prolepsin dicit esse, quoties id quod posterius gestum est, ante describimus: ut Virgil.

[a] *Lavinaque venit Littora.* Lavinium enim nondum erat, quum Æneas veniret in Italiam. Dicitur verò Prolepsis à προ quod est ante, & λήβω sumo.

ZEUGMA.

Zeugma quid sit.

ZEugma est unius verbi vel adjectivi, viciniori respondentis, ad diversa suppositа reductio; ad unum quidem expressè, ad alterum verò per supplementum: ut Cic. *Nihil te nocturnum* [a] *præsidium palatii, nihil urbis* [a] *vigiliæ, nihil* [a] *timor populi, nihil* [a] *concursus bonorum omnium, nihil hic munitissimus habendi Senatûs* [a] *locus, nihil horum* [a] *ora vultúsque* [b] *moverunt?* Hîc *moverunt*, expressè reducitur ad *ora vultúsque*, at ad cætera per supplementum: Subintelligendum est enim, *præsidium movit, vigiliæ moverunt, timor populi movit, bonorum concursus movit, habendi Senatûs locus movit.* Attamen quando est comparatio vel similitudo, verbum vel adjectivum convenit cum remotiore: ut, [a] *Ego melius quàm tu* [b] *scribo.* [a] *Ego sicut fœnum* [b] *arui. Hoc* [a] *ille ità prudenter atque ego* [b] *fecisset.*

Item per *nisi*: ut Ter. *Talem filiam* [a] *nulla nisi tu* [b] *pareret.*

Licet Poetæ interdum aliter loqui soleant: ut, Ovid. *Quid nisi secretæ* [b] *læserunt Phyllida* [a] *sylvæ?*

De quibus in concordantia verbi & nominativi supra est dictum: ut Cic. *Quare, ut arbitror, prius hic te nos, quàm istic* [a] *tu nos* [b] *videbis.*

Zeugma triplex.

Tribus modis fit Zeugma.

In persona: ut, *Ego &* [a] *Tu* [b] *studes.*

In genere: ut, *Maritus &* [a] *uxor est* [b] *Irata.*

In numero: ut, —*hîc illius arma, Hîc* [a] *currus* [b] *fuit.*

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio, & tum vocatur Protozeugma: ut, [b] *Dormio* [a] *Ego & tu.* Quandoque in medio, vocatúrque Mesozeugma: ut,

[a] *Ego*

Ego [b] *dormio & tu.* Quandoque in fine, & vocatur Hypozeugma: ut, *Ego & [b] tu [b] dormis.*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo ſubintiva; ut, *Rex & Regina*: Conjunctio, quæ vel copulativa vel disjunctiva, vel etiam expletiva eſſe poteſt; ut, *Et, vel,* &c. Verbum vel adjectivum; ut, *Irata eſt*: & quòd verbum vel adjectivum viciniori ſuppoſito reſpondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbia: ut, [b] *Cubas* [a] *ubi ego.* [b] *Cænas* [a] *quando nos.* Quatuor in Zeugmate requiſita.

Quando Verbum ad duo ſuppoſita reducitur, & cum utroque convenit, eſt Zeugma, ut dicunt, Locutionis, non Conſtructionis: ut, [a] *Joannes* [b] *fuit piſcator &* [a] *Petrus.*

Dicitur autem Zeugma quaſi copulatum, à Græco Verbo ζευγνύω vel ζεύγνυμι quod eſt copulo.

SYNTHESIS.

SYntheſis, eſt oratio congrua ſenſui, non voce: ut, Virg. [a] *Pars in fruſta* [b] *ſecant.* [a] *Gens* [b] *armati.* Syntheſis quid ſit.

Fit autem Syntheſis, nunc in genere tantùm, ídque aut ſexûs diſcernendi causâ: ut, [a] *Anſer* [b] *fœta,* [a] *Elephantus* [b] *gravida*: aut ſupplementi gratiâ: ut, [a] *Præneſte ſub* [b] *ipſa*: ſubauditur *urbe.*

[a] *Centauro in* [b] *magnâ*: ſubintelligitur *navi.*

Nunc in numero tantùm: ut, [a] *Turba* [b] *ruunt.* [b] *Aperite* [a] *aliquis oſtium.*

Nunc verò in genere & numero ſimul: ut, [a] *Pars* [b] *merſi tenuêre ratem.*

Virg. *Hæc* [a] *manus ob patriam pugnando vulnera* [b] *paſſi.*

Dicitur autem Syntheſis, à σὺν quod eſt con, & θέσις poſitio; quia eſt compoſitio, id eſt, conſtructio facta gratiâ ſignificationis.

ANTIPTOSIS.

ANtiptôſis, ab ἀντὶ quod eſt pro, & πτῶσις caſus, eſt poſitio caſûs pro caſu, ídque interdum non invenuſtè: ut, Virg. [a] *Urbem quam ſtatuo,* [b] *veſtra eſt.* Ter. *Populo* Antiptoſis quid ſit.

pulo ut [b] *placerent quas fecisset* [a] *fabulas.* [a] *Sermonem quem audistis, non* [b] *est meus.* [a] *Ejus non* [b] *venit in mentem,* pro *id.* Quanquam hîc *venit,* impersonaliter potiùs usurpari existimandum est. *Aristotelis libri sunt omne* [b] *genus* [a] *elegantiâ referti:* pro *omnis generis.* Sic *id* [b] *genus, quod* [b] *genus,* &c. [b] *Idne estis* [a] *authores mihi? pro ejus.* Interdum autem fit durior Antiptosis: ut, *Salve* [b] *primus omnium parens patriæ* [a] *appellate,* pro *prime. Habet duos gladios,* [b] *quibus* [a] *altero te occisurum minatur, altero villicum:* pro *quorum altero.*

SYNECDOCHE.

SYnecdoche est, cùm id quod partis est attribuitur toti: ut, *Æthiops* [a] *albus* [b] *dentes.* Hîc *album,* quod solis dentibus convenit, toti attribuitur Æthiopi.

Nota. Per Synecdochen omnia nomina adjectiva, aliquam proprietatem significantia; item verba passiva, & neutralia, significantia aliquam passionem, possunt regere accusativum, aut ablativum, significantem locum in quo est proprietas aut passio: ut, [a] *Æger* [b] *pedes,* vel [b] *pedibus.* [a] *Saucius* [b] *frontem,* vel [b] *fronte.* [a] *Doleo* [b] *caput,* vel [b] *capite.* [a] *Redimitus* [b] *tempora lauro.* [a] *Truncatus* [b] *membra bipenni. Effusas* [a] *laniata* [b] *comas,* [a] *contusáque* [b] *pectus.*

Nam illæ Græcæ phrases sunt: [b] *Excepto* [a] *quòd non simul esses,* [b] *cætera* [a] *lætus.* [b] *Cætera* [a] *similes, uno differunt.*

Dicitur autem Synecdoche à σὺν quod est *con,* & ἐκδέχομαι *suscipio:* videlicet, quòd totum cum sua parte capiatur.

¶ *Si cui lubet figurata constructionis elegantias pernoscere, legat* Thomam Linacrum *de* Eclipsi, Pleonasmo & Enallage, *deque aliis figuris erudite, dilucide, ac copiose disserentem.*

Pro-

DE PROSODIA.

PRosodia est, quæ rectam vocum pronunciationem tradit; Latinè *accentus* dicitur. Prosodia quid sit.

Dividitur autem Prosodia, in Tonum, Spiritum, & Tempus.

Tonus est lex vel nota, quâ syllaba in dictione elevatur, vel deprimitur. Tonus.

Est autem tonus triplex, { Acutus. Gravis. Circumflexus.

Tonus acutus, est virgula obliqua ascendens in dextram, sic ['] Tonus acutus.

Gravis, est virgula obliqua descendens in dextram ad hunc modum [`] Gravis.

Circumflexus, est quiddam ex utrisque conflatum, hâc figurâ [~] Circumflexus.

Huc addatur etiam Apostrophus, qui est quædam circuli pars in summo literæ apposita, quam sic pinges ['] Apostrophus.

Hâc notâ ultimam dictionis vocalem deesse ostenditur: ut, *Tanton' me crimine dignum dixisti?* pro *tantóne.*

Spiritus duo sunt, Asper & Lenis. Spiritus.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *Homo, honor.*

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut, *Amo, onus.*

TONORUM REGULA I.

MOnosyllaba dictio brevis, aut positione longa acuitur: ut, *Mél, fel, párs, pax.* Naturâ longa circumflectitur: ut, *Spês, flôs, Sôl, thûs, rûs.* Monosyllaba.

REGULA II.

In disyllaba dictione, si prior longa fuerit naturâ, posterior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lûna, Mûsa.* In cæteris acuitur: ut, *Cítus, látus, sólers, sátur.* Disyllaba.

REGULA III.

Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit eandem: ut, *Libertas, pendtes.* Sin brevem habet penul- Polysyllaba.

penultimam, acuit antepenultimam: ut, *Dóminus póntifex.*

Excipiuntur compoſita à Facio: ut, *Benefácit, malefácit, calefácit, frigefácit.*

Nota. At ſi penultima longa fuerit naturâ, & ultima brevis circumflectitur penultima: ut, *Românus, amâtor.*

Compoſita à fit, ultimam acuunt: ut, *Malefit, calefit, benefit, ſatisfit.*

Appendix.

Nota. Quia hodie propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione diſcernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt.

REGULA IV.

Quæ tonos perturbant. Quinque ſunt quæ tonorum regulas perturbant.

1. Differentia.

Differentia. Differentia tonum tranſponit: ut, *Und* adverbium ultimam acuit nè videatur eſſe nomen. Sic *eó, alió, aliquí, continuó, ſeduló, porró, forté, quá, ſiquá, aliquá, nequá, illó, falſó, citó, feré, plané,* & id genus, alia: *putá* pro *ſicut, poné* pro, *póſt, corám, circúm, aliás, palám, ergó* conjunctio, ſed *ergô* pro cauſa circumflectitur: ut,

Virg.—*illum ergô Venimus.* Hæc igitur omnia ſicut Græca acutitona, in fine quidem ſententiarum acuuntur in conſequentia verò gravantur.

Sic differentiæ cauſâ antepenultima ſuſpenditur in his: *Déinde, próinde, périnde, alíquando, ſíquando, néquando, húcuſque, álonge, délonge, déinceps, dúntaxat, déorſum, quápropter, quínimo, enímvero, prépémodum, ádmodum, áffabre, intereáloci, nihilóminus, paulóminus* cùm non ſunt orationes diverſæ, uti ſunt *Pube tenus, cruruum tenus*: non enim compoſita ſunt, velut *hactenus, quatenus,* & ejus generis reliqua.

2. *Tranſpoſitio.*

Tranſpoſitio. Tranſpoſitio tonum invertit, id quod uſu veni

in præpoſitionibus, quæ poſtpoſitæ gravantur: ut, Virg. *Tranſtra per & remos. Te penes imperium.*

3. *Attractio.*

Attractio tonum mutat, cùm poſt vocabulum aliquod ſequitur conjunctio inclinativa: ut, *Que, ne, ve.* Attrahunt enim hæ particulæ accentum ſyllabæ præcedenti, eámque acuunt: ut, *Luminâque laurúſque Dei.* Sic *Dum, ſis, nam,* parelca. Attractio.

Ubi autem eſt manifeſta compoſitio, non variatur tonus: ut, *Dénique, útique, ítaque, úndique, bíccine;* & hujuſmodi.

Ubique tamen temporis ſui tonum ſervat, & *Ubivis.* Ubiquam & Ubivis.

4. *Conciſio.*

Conciſio transfert tonum, cùm dictiones per Syncopen aut Apocopen caſtrantur; tunc enim tonum retinent integræ dictionis: ut, *Virgíli, Valéri, Mercúri*: pro *Virgilii, Valerii, Mercurii.* Conciſio

Sic quædam nomina & pronomina ſyncopata circumflectunt ultimam: ut, *Arpinâs, Ravennâs, noſtrâs, veſtrâs, cujâs*: ab *Arpinatis, Ravennatis, noſtratis,* &c. Sic *Donêc, à donecum.* Sic *hûc, illûc, iſtûc, adhûc,* &c. pro *hucce, illucce,* &c. Et compoſita à *dic, duc, fac:* ut, *benedîc, redûc, calefâc.* Nomina & pronomina ſyncopata.

5. *Idioma.*

Idioma, hoc eſt linguæ proprietas, tonum variat, adeò ut, ſi dictiones Græcæ integræ ad nos veniant, ſervent tonum ſuum: ut, *Symónis, Periphas* penultimam acuunt: at facta Latina, antepenultimam elevant, quia corripiunt penultimam. Idioma.

Quæ autem prorſus Latina fiunt, Latinum quoque tonum ſervant: ut, *Geórgica, Bucólica,* antepenultimâ acutâ, licèt apud Græcos in ultimâ tonum habeant.

Sic & *comœdia, tragœdia, ſóphia, ſymphónia,* tonum recipiunt in antepenultimâ, licèt in ſuâ linguâ habeant in penultimâ.

Porrò

Nota. Porrò, ſi ignoretur proprius peregrinæ vocis ſonus, tutiſſimum fuerit juxta Latinum accentum illam enunciare.

Syllabæ communes. Syllabæ communes in proſa oratione ſemper corripiuntur: ut, Célebris, Cáthedra, Mediocris.

DE CARMINUM *Ratione.*

De ſyllab. tempore. HActenus de Tonis & Spiritibus; deinceps de ſyllabarum tempore, & carminis ratione pauca adjiciemus.

Tempus quid. Tempus eſt ſyllabæ pronunciandæ menſura. Syllaba brevis unius eſt temporis, longa verò duorum.

Syllab. brev. Tempus breve ſic notatur [∪]

Longa. Longum autem ſic [–] ut Tērrā.

Ex ſyllabis juſto ordine diſpoſitis fiunt pedes.

Pes. Eſt autem Pes duarum ſyllabarum pluriúmve conſtitutio, ex certa temporum obſervatione.

Diviſio pedum. Pedum alii diſſyllabi, alii triſſyllabi.

De tetraſyllabis autem non multùm attinet ad hoc noſtrum inſtitutum diſſerere.

Diſſyllabi ſunt	Spondæus,	ut	– – *Virtus.*
	Pyrrhichius,		∪ ∪ *Deus.*
	Trochæus,		– ∪ *Pauci.*
	Iambus,		∪ – *Amans.*
Triſſyllabi ſunt	Moloſſus,	ut	– – – *Magnatus.*
	Tribrachus,		∪ ∪ ∪ *Dominum.*
	Dactylus,		– ∪ ∪ *Scribere.*
	Anapæſtus,		∪ ∪ – *Pietas.*
	Bacchius,		∪ – – *Honeſtas.*
	Antibacchius,		– – ∪ *Audire.*
	Amphimacer,		– ∪ – *Charitas.*
	Amphibrachus,		∪ – ∪ *Venire.*

Porrò, pedes juſto numero atque ordine concinnati carmen conſtituunt.

E

Est enim Carmen, oratio justo atque legitimo pedum numero constricta. Carmen

Carmen composituro inprimis discendum est, pedibus ipsum rite metiri, quam Scansionem vocant.

Est autem Scansio, legitima carminis in singulos pedes commensuratio. Scansio.

Scansioni accidentia.

Scansioni accidunt, Synalœpha, Eclipsis, Synæresis, Diæresis, & Cæsura.

Synalœpha est elisio quædam vocalis ante alteram in diversis dictionibus; ut, Synalœpha.

Sera nimis vit' est crastina, viv' hodie.

Fit autem interdum in his dictionibus; ut, Dii, diis, iidem, iisdem, deinde, deinceps, semianimis, semihomo, semiustus, deest, deero, deerit, & similibus.

At, heu & O, nunquam intercipiuntur.

Eclipsis est, quoties *m* cum sua vocali perimitur, proximâ dictione à vocali exorsâ: ut, Eclipsis.

Monstr', horrend', inform', ingens, cui lumen ademptum:

pro *Monstrum, horrendum, &c.*

Synæresis est duarum syllabarum in unam contractio: ut Virg. *Seu lento fuerint alvâria vimine texta:* pro *alvearia.* Synæresis.

Diæresis est, ubi ex una syllaba dissecta, fiunt duæ: Diæresis.

– ∪∪ – – – ∪∪ – ∪∪ –

ut Ovid. *Debuerant fusos evoluisse suos,* pro *evolvisse.*

Cæsura est, cùm post pedem absolutum syllaba brevis in fine dictionis extenditur. Cæsura.

Cæsuræ species sunt.

Triemimeris ex pede & syllabâ: ut, Triemimeris.

– ∪∪ – ∪ ∪ – – – ∪∪ – ∪∪ – –

Virgil. *Pectoribus inhians spirantia consulit exta.*

Penthemimeris, ex duobus pedibus & syllaba: ut, Penthemimeris.

– ∪∪ – ∪ ∪ – – – – – ∪ ∪ – –

Virgil. *Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.*

Hepthemimeris. Hepthemimeris, ex tribus pedibus & ſyllaba: ut,

– – – – – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – –

Idem. *Oſtentans artem pariter arcúmque ſonantem.*

Enneëmimeris. Enneëmimeris, conſtat ex quatuor pedibus & ſyllaba: ut,

– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – – – ⏑ ⏑ – –

Idem. *Ille latus niveum molli fultus hyacintho.*

DE GENERIBUS Carminum.

Carminum genera uſitatiora, de quibus nos hoc loco potiſſimùm tractare decrevimus, ſunt Heroicum, Elegiacum, Aſclepiadæum, Sapphicum, Phaleucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Hexametrum. Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, conſtat pedibus numero quidem ſex, genere verò duobus, dactylo & ſpondæo. Quintus locus dactylum, ſextus ſpondæum peculiariter ſibi vendicat: reliqui hunc vel illum, prout volumus.

– ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ – – – ⏑ ⏑ – –

Ut Virgil. *Tityre tu patulæ recubans ſub tegmine fagi.*

Reperitur aliquando ſpondæus etiam in quinto loco: ut,

Idem. *Chara Deûm ſoboles, magnum Jovis incrementum.*

Ultima communis. Ultima cujuſque verſûs ſyllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

Pentametrum. Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è duplici conſtat Penthemimeri, quarum prior duos pedes, dactylicos, ſpondaicos, vel alterutros comprehendit, cum ſyllaba longa: altera etiam duos pedes, ſed omninò dactylicos, cum ſyllaba item longa.

– – – ⏑ ⏑ – – ⏑ ⏑ – ⏑ ⏑ –

Ut Ovidius. *Res eſt ſolliciti plena timoris amor.*

Carmen Aſclepiadæum.

Aſclepiadæum. Carmen Aſclepiadæum, conſtat ex penthemimeri, hoc

hoc eſt, ſpondæo & dactylo, & ſyllabâ longâ, & duobus deinde dactylis: ut.

– – – ∪∪ – – ∪∪ – ∪ ∪

Horatius. *Mæcenas atavis edite regibus.*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum conſtat ex trochæo, ſpondæo, dactylo, & duobus demum trochæis: ut, Sapphicum.

– ∪ – – – ∪∪ – ∪ – ∪

Horatius. *Jam ſatis terris nivis atque diræ.*

In hoc tamen carminis genere, poſt tres verſus additur Adonicum, quod conſtat ex dactylo & ſpondæo: ut, Adonic. ubi & unde.

– ∪ – – – ∪∪ – ∪ – –

Horatius. *Integer vitæ ſceleriſque purus.*

– ∪ – – – ∪∪ – ∪ – –

Non eget Mauri jaculis, nec arcu,

– ∪ – – – ∪ ∪ – ∪ – –

Nec venenatis gravidâ ſagittis,
Fuſce, pharetrâ. – ∪ ∪ – –

Phaleucium, ſive Hendecaſyllabum.

Carmen Phaleucium, ſive Hendecaſyllabum, conſtat ex ſpondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis: ut, Phaleucium.

– – – ∪∪ – ∪ – ∪ – –

Quoquò diffugias, pavens Mabili,
Noſtrum non poteris latere naſum.

Iambicum Archilochium,

Legitimus verſus Iambicus è ſolis conſtat Iambis: ut, Carmen Iambicum.

∪ – ∪ – ∪ – ∪ – ∪ – ∪ –

Suis & ipſa Roma viribus ruit.

Recipit tamen interdum in locis imparibus pro Iambo tribrachum, ſpondæum, dactylum, anapæſtum: atque in paribus tribrachum, ſpondæum rariùs.

Hoc carmen in duo genera diducitur; Dimetrum, & Trimetrum ſive Senarium.

Dimetrum conſtat ex quatuor pedibus: ut,

O Carminum dulces notæ – – ∪ – – – ∪ –
Quas ore pulchra melleo – – ∪ – ∪ – ∪ –
Fundis, lyræq; ſuccinis! – – ∪ – ∪ – ∪ –

Trimetrum ſive Senarium.

Trimetrum ſenis conſtat pedibus: ut,

– – – – – – ∪ – – – ∪ –

Qui nos damnant, ſunt hiſtriones maximi.

DE QUANTITATE primarum ſyllabarum.

PRimarum ſyllabarum quantitas octo modis cognoſcitur;

Poſitione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compoſitione, præpoſitione, regulâ, exemplo, ſeu authoritate.

POSITIO. Regula I.

Vocalis ante duas conſonantes, aut duplicem in eadem dictione, ubique poſiturâ longa eſt; ut,

Ventus, axis, patrizo.

Quod ſi conſonans priorem dictionem claudat, ſequente item à conſonante inchoante, vocalis præcedens etiam poſitione longa erit; ut,

Major ſum, quam cui poſſit fortuna nocere.

Syllabæ *jor*, *ſum*, *quam* & *ſis*, poſitione longæ ſunt.

At ſi prior dictio in vocalem brevem exeat, ſequente à duabus conſonantibus incipiente, interdum, ſed rarius producitur;

– – – ∪∪ – – – – ∪ ∪ – –

ut Virg. *Occulta ſpolia, & plures de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, ſequente liquidâ, communis

munis redditur; ut, *Patrũ*, *volucrũ*. Longa verò non mutatur: ut, *Aratrum*, *ſimulachrum*.

Vocalis ante alteram.

Regula II.

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis eſt; ut, Dĕus, mĕus, tŭus, pĭus.

Excipias genitivos in *ius*, ſecundam pronominis formam habentes; ut, Unius, illius, &c. Ubi *i*, communis reperitur, licèt in alterĭus ſemper ſit brevis, in alĭus ſemper longa.

Excipiendi ſunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis, ubi *e* inter geminum *i*, longa fit; ut, Faciēi: alioqui non; ut, Rĕi, ſpĕi, fidĕi.

Fi etiam in fio, longa eſt, niſi ſequantur *e* & *r* ſimul; ut, Fĭerem, Fĭeri.

Juven. *Sic fiunt octo mariti.* – – – ∪∪ – –

Idem. *Quod fieri non poſſe putes.* – ∪∪ – – ∪∪ –

Ohe Interjectio, priorem ſyllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus ſubindè longa fit; ut Dicite Pierides. Reſpice Lāerten. Et in poſſeſſivis; ut, Ænēia nutrix. Rhodopēius Orpheus.

DIPHTHONGUS.

Regula III.

Omnis Diphthongus apud Latinos longa eſt; ut, Aūrum, nēuter, mūſæ; niſi ſequente vocali; ut, Præire, Præuſtus, Præamplus.

DERIVATIO.

Regula IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem ſortiuntur; ut, ămator, ămicus, ămabilis, primâ brevi ab ămo. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta primam producunt.

Cujus generis ſunt.

Vox vŏcis, à vŏco.
Lex lēgis, à lĕgo.
Rex rēgis, à rĕgo.
Sĕdes & sēdile, a sĕdeo.
Jūmentum, a jŭvo.
Fōmes & fōmentum, a fŏveo.

Jūcundus, à jŭvo.
Junior, à jŭvenis.
Mōbilis, à mŏveo.
Hūmanus, ab hŏmo.
Vōmer, à vŏmo.
Pēdor, à pĕde.

sedile ſæpius habet brevem in ante penulti ma.

Sunt & contrà, quæ à longis deducta, corripiuntur: qualia ſunt,

Dux dŭcis, a dūco.
Dĭcax, maledĭcus & id genus multa à dīco.
Fĭdes, à fio.
ărena, } ab āreo.
ărĭſta, }
Pŏſui, à pōno.

Gĕnui, à gigno.
Frăgor, } à frango.
Frăgilis, }
Nŏto, as, à Nōtu.
Năto, as, à nātu.
Dĭſertus, à diſſero.
Sŏpor, à Sōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur ſtudioſis inter legendum obſervanda.

COMPOSITIO. Regula V.

Compoſita ſimplicium quantitatem ſequuntur; ut, Pŏtens, impŏtens; Sōlor, conſōlor; Lĕgo, is, Perlĕgo, Lēgo, as, allēgo.

Excipiuntur tamen hæc brevia à longis enata: ut,

Innŭba, } à nūbo. { Dejĕro, } à jūro.
Pronŭba, } { Pejĕro, }

PRÆPOSITIO. Regula. VI.

Ex præpoſitionibus hæ ubique producuntur; A, de, præ, ſe, è, niſi vocali ſequente; ut, *unda debiſcens.*

Studibúſve præuſtis, apud Virgilium.

Pro quoque longa eſt, præterquam in iſtis;

Prŏcella, prŏfugus, prŏtervus, prŏnepos, prŏpago pro ſtirpe, prŏfanus, prŏfiteor, prŏfundus, prŏficiſcor, prŏfari, prŏpero, prŏfugio, prŏfectó.

Procurro, profundo, propello, propulſo, propago, as, primam ſyllabam habent ancipitem.

Prŏpheta & prŏpino, Græca ſunt per o parvum, & proinde primam brevem habent.

Di,

Di, etiam producitur, niſi in Dĭrimo, & Dĭſertus.

Reliquæ præpoſitiones, ſi poſitio ſinat, corripiuntur; Cujuſmodi ſunt, Ad, ob, ab, ſub, re, in, &c.

REGULA VII. Canon. I.

Omne præteritum diſſyllabum, priorem habet longam: ut, Lēgi, ēmi. Excipias tamen Fĭdi à *findo*, bĭbi, dĕdi, ſcĭdi, ſtĕti, tŭli.

Canon II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem brevem habent: ut,

Pĕpendi,	Pĕpedi,	Pŭpugi,
Tĕtendi,	Tŭtudi,	Dĭdici.
Tŏtondi,	Fĕfelli,	Cĕcĭdi, à cado.
Mŏmordi,	Tĕtigi,	Cĕcĭdi, à cædo.

Quin & ſupinum diſſyllabum, priorem quoq; producit: ut, Mōtum, Lātum, Lōtum, Crētum. Excipe Quĭtum, Sĭtum, Lĭtum, ĭtum, Rŭtum, Rătum, Dătum, Sătum.

Et cĭtum, à cieo, es: nam cĭtum, à cio, cis, quartæ priorem habet longam.

EXEMPLUM SEU AUTHORITAS.

Regula VIII.

Quarum verò ſyllabarum quantitas, ſub prædictas rationes non cadit; à poëtarum uſu, exemplo atque authoritate petenda eſt certiſſima omnium regula. Diſcant ergo pueri obſervare ex poetis communes primarum ſyllabarum quantitates, cujus ſortis ſunt:

Britannus, Bithynus, Cacus, Corcyra, Crathys, Pachinus, Palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenæ, Gradivus, Hinulus, Pyrene, Rubigo, Rutilius, Hymen, Italus, Liquor, Liquidus, Lycas, Orion, Rudo, Sychæus, Sycanius, & ſimilia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

MEdiæ ſyllabæ partim eâdem ratione quâ primæ, partim etiam ex incrementis genitivi atque conjugationis analogiâ cognoſci poſſunt.

Incrementi Geniti

De incrementis genitivi nominum polyſyllabarum, ſupra

supra in generibus nominum abunde dictum arbitramur, unde petere licebit, si quid de hac re hæsitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum Poëtarum observatio facilè suppeditabunt.

Conjugationum analogia.

Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt, nempe A. Indicem primæ conjugationis, longam esse naturâ, præterquam in do, & ejus compositis, quando hujus sunt conjugationis: ut, Dămus, circumdămus; Dăbis, circumdabis; Dăre, circumdăre.

Præterea syllabas rimus & ritis, in præterito perfecto modi subjunctivi, ubique pro brevibus habendas animadvertant, in futuro autem in oratione prosa longas esse debere; in carmine verò indifferentes reperiri; quemadmodum contendit Aldus: ut præterito, Amaverĭmus, amaverĭtis: Futuro Amaverîmus, amaveritis.

Est & ubi mediæ syllabæ variant apud Poëtas, ut in his quæ subjunximus: Connubium, Licedula, Malea, Pharsalia, Batavus, Sidonius, & in his similibus.

Adjectiva in *inus* Latina, penultimam producunt: ut, Clandestînus, mediastînus, parietînus, matutînus, vespertînus, repentînus.

Præter hæc sequentia { Diutĭnus, Crastĭnus, Pristĭnus, Perendĭnus, Hornotĭnus, Serotĭnus, Oleagĭnus, Fagĭnus, Cedrĭnus, Carbasĭnus. }

Et reliqua materialia, sive metallorum nominibus formata in *inus*, qualia sunt permulta à Græcis vocibus dedicta in *ινος*: ut, Chrystallĭnus, myrrhĭnus, hyacinthĭnus, adamantĭnus, &c.

Cætera fœlicius docebit usus, & Poëtarum observatio, quam ullæ Grammaticorum regulæ, quas sine ullo aut modo aut fine de mediarum syllabarum quantitate tradere solent.

Quare illis prætermissis, ad ultimarum syllabarum quantitates experiendas jam accingimur.

DE ULTIMIS SYLLABIS.

QUanquam ultimæ ſyllabæ ipſum literarum numerum aut æquant, aut etiam ſuperant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primum, *a* finita producuntur: ut, Amā, contrā, ergā. Excipias Pută, ităquiă. A.

Item nominativos, & omnes caſus in *a*, cujuſcunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter vocativos in *a*, à Græcis in *as*: ut, ô Æneā, ô Thomā: & ablativum primæ declinationis; ut, ab hac Musā. Numeralia in ginta *a* finalem habent communem, ſed frequentiùs longam: ut Trigintā, quadragintā.

In *b*, *d*, *t*, deſinentia, brevia ſunt: ut, ăb, ăd, capŭt. B, D, T.

In *c* deſinentia, producuntur, ut, ac, sic, & hīc adverbium. Sed tria in *c*, ſemper contrahuntur: ut, Lăc, nĕc, donĕc. Duo ſunt communia: Fac, & pronomen hic, & neutrum hoc, modò non ſit ablativi caſûs. C.

E finita brevia ſunt: ut, Marĕ, penĕ, legĕ, ſcribĕ. E.

Excipiendæ ſunt omnes voces quintæ inflexionis in *e*: ut, Diē, fidē, unà cum adverbiis inde enatis: ut, Hodiē, quotidiē, pridiē, poſtridiē, qua-rē, qua-de-rē, ea-rē: & ſiqua ſunt ſimilia. Et ſecundæ item perſonæ ſingulares imperativorum activorum ſecundæ conjugationis: ut, Docē, movē, manē, cavē. Fames olim quintæ nunc tertiæ declinationis producit ultimam in ablativo, in e.

Producuntur etiam monoſyllaba in *e*: ut, Mē, tē, sē: præter Quĕ, nĕ, vĕ, conjunctiones encliticas.

Quin & adverbia quoque in *e*, ab adjectivis deducta, *e* longum habent: ut, Pulchrē, doctē, valdē pro valide. Quibus accedunt Fermē, ferē. Benĕ tamen & malĕ corripiuntur omninó.

Poſtremò, quæ à Græcis per *e* ſcribuntur, naturâ producuntur, cujuſcunque fuerint caſûs, generis, aut numeri: ut, Lethē, Anchisē, Cetē, Tempē.

I finita, longa ſunt: ut, Domini, magiſtri, amari, docēri. I.

Præter

Præter mihi, tibi, ſibi, ubi, ibi, quæ ſunt communia.

Niſi verò & quaſi corripiuntur; cujus etiam ſortis ſunt dativi & vocativi Græcorum, quorum genitivus ſingularis in *os* breve exit: ut,

Huic { Palladĭ, Phyllidĭ, Minoidĭ, } Vocat. ô { Amarillĭ, Alexĭ, Daphnĭ. }

L. *L* finita corripiuntur; ut, Animăl, Annibăl, mĕl, pugĭl, săl, conſŭl. Præter nīl contractum à nihil, & Sōl. Et Hebræa quædam in *l*; ut, Michaēl, Gabriēl, Raphaēl, Danīēl.

N. *N* finita producuntur; ut, Pæān, Hymĕn, Quin, Xenophōn, nōn, dæmŏn.

Excipe forsăn, forſităn, ăn, tamĕn, attamĕn, veruntamĕn.

In. Corripitur & *In*, cum compoſitis; ut, Exĭn, ſubĭn, deĭn, proĭn.

Accedunt his & voces illæ, quæ per apocopen caſtrantur; ut, Mĕn? Vidĕn? Audĭn? Nemŏn?

En. Nomina item in *en*, quorum genitivus ĭnis correptum habet; ut, Carmĕn, crimĕn, pectĕn, tibicĕn, ĭnis.

On. Græca etiam in *on* per *o* parvum, cujuſcunque fuerint caſûs; ut, Nom. Iliŏn, Peliŏn. Accuſ. Caucaſon, Pylŏn.

Quædam etiam in *in* per *i*, ut, Alexĭn. In *yn* per *y*, ut, Ityn.

In *an* quoque à Nominativis in *A*; ut, Nom. Iphigenia, Ægina. Accuſat. Iphigeniăn, Æginăn.

Nam in *an*, à nominativis in *as*, producuntur; ut, Nominat. Æneas, Marſyas. Accuſat. Æneān, Marſyān.

Definita. *O* finita, communia ſunt; ut, Amo, virgo, porrò, docendo, legendo, eundo, & aliæ gerundii voces in *do*.

Præter obliquos in *o*, qui ſemper producuntur; ut, huic Dominō, ſervō. Ab hoc templō, damnō.

Et adverbia ab adjectivis derivata: ut, Tantō, quantō, liquidō, falsō, primō, manifeſtō, &c.

Præter ſedulò, mutuò, crebrò, ſerò, quæ ſunt communia.

Cæterùm

Cæterùm modŏ & quodammodŏ, ſemper corripiuntur.

Citò quoque, ut & ambo, duo, ego, atque homo; vix leguntur producta.

Monoſyllaba tamen in *o* producuntur; ut, Dō, ſtō, ut & ergō pro cauſa.

Item Græca per ω cujuſcunque fuerint caſûs; ut, hæc Sapphō, Didō. Hujus Androgeō, Apollō. Hunc Athō, Apollō.

R finita corripiuntur; ut, Cæsăr, torculăr, pĕr, vĭr, uxŏr, turtŭr. R.

Cor ſemel apud Ovidium productum legitur; ut,

– ⏑ ⏑ – ⏑⏑ – – – ⏑⏑–⏑⏑ – –

Molle meum levibus cor eſt violabile telis.

Producuntur etiam Fār, lār, nār, vēr, fūr, cūr; Pār, quoque cum compoſitis; ut, Compār, impār, diſpār.

Græca etiam in *er*, quæ illis in ηρ deſinunt; ut, Aēr, cratēr, characTēr, æthēr, ſotēr.

Præter patĕr & matĕr, quæ apud Latinos ultimam brevem habent.

S finita, pares cum numero vocalium habent terminationes; nempe, As, es, is, os, us. S.

Primò *as* finita producuntur; ut, Amās, musās, majeſtās, bonitās. As.

Præter Græca, quorum genitivus ſingularis in *dos* exit; ut, Arcăs, Pallăs. Genitivo Arcadŏs, Palladŏs.

Et præter accuſativos plurales nominum creſcentium; ut, Heros, Heroos; Phyllis, Phyllidos. Accuſativo plurali, Heroăs, Phyllidăs.

Es finita, longa ſunt; ut, Anchisēs, ſedēs, docēs, patrēs. Es.

Excipiuntur nomina in *es*, tertiæ inflexionis, quæ penultimam genitivi creſcentis corripiunt; ut, Milĕs, ſegĕs, divĕs. Sed Ariēs, abiēs, pariēs, Cerēs, & pes, una cum compoſitis; ut, Bipēs, tripēs, quadrupēs, longa ſunt.

Es quoque à ſum, una cum compoſitis corripitur; ut, Potĕs, adĕs, prodĕs, obĕs.

Quibus penĕs adjungi poteſt unà cum neutris ac nomina-

nominativis pluralibus Græcorum; ut, Hippomanēs, Cacoethēs, Cyclopēs, Naiadēs.

Is finita, brevia ſunt; ut, Parĭs, panĭs, triſtĭs, hilarĭs.

Excipe obliquos plurales in *is* qui producuntur; ut, Musīs, mensīs, *à menſa*, dominis, templis.

Item quīs pro quibus, cum producentibus penultimam genitivi creſcentis; ut, Samnīs, Salamīs; Genitivo, Samnîtis, Salaminis.

Adde huc quæ in *eis* diphthongum deſinunt, ſive Græca, ſive Latina, cujuſcunque fuerint numeri aut caſûs; ut, Symoeis, pyroeīs, parteīs, omneīs.

Et monoſyllaba item omnia; ut, Vīs, līs: præter ĭs & quĭs nominativos, & Bĭs apud Ovidium.

Iſtis accedunt ſecundæ perſonæ ſingulares verborum in *is* quorum ſecundæ perſonæ plurales deſinunt in *îtis*, penultimâ productâ, unà cum futuris ſubjunctivi in *ris*, ut, Audis, velīs, dederīs. *Plural.* Audîtis, velîtis, dederîtis.

Os finita producuntur; ut, Honōs, nepōs, dominōs, ſervōs.

Præter compŏs, impŏs, & ŏs oſſis. Et Græca per *o* parvum; ut, Delŏs, Chaŏs, Palladŏs, Phyllidŏs.

Us finita, corripiuntur; ut, Famulŭs, regiŭs, tempŭs, amamŭs.

Excipiuntur producentia penultimam genitivi creſcentis; ut, Salūs, tellūs, Genitivo Salûtis, tellûris.

Longæ ſunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in *us*, præter nominativum & vocativum ſingulares; ut, Hujus manūs, hæ manus, has manūs, ô manus.

His accedunt etiam monoſyllaba; ut, Crūs, thūs, mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *υς* diphthongum, cujuſcunque fuerint caſûs; ut, Hic Panthūs, Melampus. Hujus Sapphūs, Cliūs.

Atque piis cunctis venerandum nomen IESUS.

Poſtremò, *us* finita, producuntur omnia; ut, Manū, genū, amatū, dīū.

OMNIUM NOMINUM IN regulis Generum contentorum, tum Heteroclitorum, ac Verborum Interpretatio aliqua.

Abdo,
Abscondo,
Occulto, } *to hide*

Abyssus, immensa quædam profunditas impenetrabilis: *A depth that by sounding cannot be found.*

Acarnan, gens ex quadam regione Græciæ: *the people of Acarnania in Greece.*

Accerso, eo ad vocandum, vel voco: *to go to call.*

Acer, arbor: *a Maple tree.*

Acies, acumen rerum secantium, exercitus instructio, oculi lumen: *an edge: the array of an Army: the sight of the eye.*

Acus, instrumentum sartoris, ac mulieris ornamentum: *a needle, or an instrument wherewith women did set their hair.*

Adeps, omnis pinguedo, sive carnis, sive alterius rei: *Fat.*

Adipiscor, assequutus sum. *To obtain.*

Adolescens, juvenis, adultus: *a stripling from twelve to one and twenty.*

Ador, frumenti genus vel farris. *Wheat.*

Advena, qui non est Civis, sed externus: *a stranger.*

Aequor, mare, pelagus: *the sea, because nothing is more plain than it: For* aequor *doth generally signifie a plain in any parcel of the world: It is taken for the ayre also:* ut Aspice bis senos volitantes aequore cygnos.

Aes, species metalli rubro colore: *Brass, and because that in old time money was made of it,* Aes *sometimes doth signifie money.*

Aether, tota cæli syderumq; substantia ac compago: *the whole substance of the sphere from the fire to the extremest circuit of heaven.*

Affinis, cognatus: *a kinsman by marriage.*

Agnosco, est noscere id, quod nobis olim aut visum fuit, aut alia quapiam ratione cognitum: *to recognize, to know anew, or to come to remembrance of.*

Ago, facio: *to do.*

Agragas, urbs Siciliæ: *a town in the Isle of Sicilie, called now* Gergenti.

Agricola, qui exercitat rem rusticam: *an husbandman.*

Alcyon, avis marina, hyeme pullos educans: *a certain sea-bird that lieth in the sands, & hatcheth in winter.*

Ales, quælibet avis, aut velox: *a bird, or swift.*

Alnus, genus arboris: *an Alder-tree.*

Alo, nutrio: *to nourish.*

Alter, *the other of the two.*

Alvus, qua sordes desuunt, aut labuntur: *the paunch, and sometime the belly without.*

Amazones, Scythicæ fœminæ eo quod mammis careant: *certain women of Scythia, so named for lacking a dug.*

Ambigo, circumago, circundo: *to compass, to doubt.*

Amicio, vestio: *to cloath.*

Amnis, fluvius: *a river.*

Anas, avis in aquis degens: *a duck or a drake.*

Ango, crucio, premo, vexo: *to trouble or vex.*

Anguis, serpens in aqua degens: *a dry or a water-snake.*

Animus, consilii principium: *the mind.*

Anna, nomen mulieris: Anne.

Annuo, assentior: *to assent and agree unto.*

Annus, tempus 365 dierum et 6 horarum: *a year.*

Antes, ab ante, eminentes lapides, sive ultimæ columnæ, quibus sustinetur fabrica: *the pillars, or sayling stones that sail over the wall to bear the frame, or the dry stone-wall that incloseth a Vineyard, or the first set or frontier of Vines.*

Antidotus, medicamentum contra venena datum: *preservative against poyson.*

Antia, mulieris capilli in fronte demissi: *a womans forelocks.*

Antistes, in aliqua re summus: *a president or chief ruler, man or woman.*

Anus, vetula: *an old wife.*

Anxur, nomen urbis Italiæ, quæ nunc Tarentina dicitur: *Tarentine.*

Aperio, indico, refero: *to open, to shew, or to declare.*

Apes & apis, animal mellificum: *a Bee.*

Apiscor, assequor, acquiro: *to obtain.*

Apollo, deus quem Græci solem appellant: *the God of wisdom and physick, and of prophesie, and the God that carrieth the Sun about.*

Appendix, quod alius adjunctum, quasi ex alio pendeat: *Apenthouse, or an addition to increase a thing.*

Applico, jungo, advenio: *to apply unto, or to arrive.*

Aptoton, nomen invariabile, sed nullo defectum casu: *a noun undeclined, having one termination in all cases.*

Aqualis, vasis genus, quo aqua tenetur ad præbendam eam manibus: *a laver, or an ewer.*

Arbor, vel arbos, notæ significationis: *a tree.*

Arcas, ex Arcadia populus: *the people of Arcadia.*

Arceo, pello, et advenire non sino: *to keep away.*

Arcesso, voco et accuso: *to call, or to accuse, or to go to accuse.*

Arctus, ursa, quam nostri septentrionem dixerunt, signum cæleste: *a sign called the Bear, or the Wagon.*

Ardeo, uror, inflammor: *to be hot.*

Argos, oppidi nomen et *a town of the Peninsula of Greece called Peloponnesus.*

Arma, munimenta, scutum, gladius, telum, et ex quibus pracis

pretiamur. *Armer, or any kind of weapon.*

Aruspex, qui victimas inspicit. *He or she that seeketh destinies by the bowels of beasts.*

As est libra, id est, duodecem unciae. *A pound of twelve ounces, or the whole summe of any thing.*

Assecla, qui continue et semper aliquem sequitur. *A page or lackey, or continual waiter.*

Astu, dolo, fallacijs. *By deceit or guil.*

Athamas, nomen viri. *A mans name which should be sacrificed for his son Phryxus.*

Athenæ, civitas Græciæ, inter Achaiam et Macedoniam. *The City of Athens.*

Athletes, pugil et luctator. *A champion, or he that striveth for a game.*

Atomus, corpus insecabile. *A mote so small that it cannot be parted.*

Auceps, qui vel quæ aves capit: *a fowler, man or woman.*

Audeo, sum ausus. *To be bold*

Aveo, cupio. *To desire, covet.*

Avernus, lacus Campaniae prope Baias, quem Plutonis dicatum opinabantur veteres. *A lake in Italy, whereunce they thought was the descent into hell.*

Augeo, majus facio, amplifico. *To increase.*

Augur, qui futura praenunciat. *A soothsayer man or woman.*

Auriga, qui vel quae currum ducit. *A wagoner, carman, or a carter.*

Auster, ventus flans a meridie. *The south wind.*

Author, qui vel quae aliquod opus facit. *The worker or doer of any thing, man or woman.*

Axis, diametros mundi, et dicitur lignum teres, circa quod rota currus vertitur *An axle-tree: and by translation, the straight line that may be imagined from the one pole to the other.*

B

BAcchanalia, Dionysia, i. Bacchi festa. *The feast of Baechus.*

Bacchar, herba radicis odoratæ: *An herb that the French men call our Ladies gloves.*

Bacchus, deus vini. *The drunken god, the god of Wine.*

Baculus, bacillus, et baculum et hinc bacillum, scipio. *A staff.*

Balneum, locus publicus, vel privatus, in quo aut sanitatis aut abstergendarum sordium causa lavamur: *a bath.*

Barathrum, erat locus profundior Athenis putei modo vel forma. *A certain pit by Athens. Now it is taken for hell. It is also the hole where any water entreth, and falleth into the earth.*

Barbiton, instrumentum nusicum, quod pulsatur plectro vel calamo: *the Lute, or any like that is plaid on with a quill. It is also* Barbitos, *both masculine & feminine.*

Bellaria, cibi secundae mensae. *Juncates.*

Bes, unciæ octo: *eight ounces*

Bibo, potum haurio, humorem attraho. *To drink.*

Bidens, instrumentum duorum dentium, vel ovis. *Any instrument with two teeth: or a sheep of two teeth, in the feminine gender.*

Bifrons, habens duas frontes. *He or she that hath a face before and another behind.*

Bilis, humoris genus. *It is with this word* atra *melancholy, and with* flava *choler: and being used alone, is the same disease that* cholera *is after* Cor. Celsus: *see* cholera.

Bombyx, vermis et pro materia sumitur. *A silk worm, or silk.*

Bos, nota est significatio. *An oxe, cow, or bull.*

Britannia, insula quam nunc Angli et Scoti incolunt. *The Ile which is inhabited of Englishmen & Scottishmen, called* Britannia major.

Britannia minor. *Is Britain in France.*

Bubo, avis nomen, a bovis mugitu. *An owle.*

Bucephalus, nomen equi Alexandri magni. *Alexander the great his horse.*

Byssus, tenuissimi lini genus. *A most fine sort of fine flax, whereof a precious kind of linnen cloth is made. It may be taken for silk also.*

C

CAcoethes, malus mos: *an evil custom, or a bile hard to be cured.*

Cadaver, corpus mortuum. *A dead carcass.*

Cado, corruo, praecipitor, vel labor. *To fall, and sometime to hap, to chance.*

Caedo, percutio, ferio, verbero. *To strike, or to beat, and sometime to cut or lop, or to prune trees: sometime to kill, to sacrifice, and sometime to break:* ut, caedere januam saxis, instare ferro.

Cællo, percutio, aut frango. *To smite, or to break,* antiquum verbum, *the compounds whereof be in use only.* Cello, *is also read without a dipthong.*

Cælum vel Cœlum, extrema mundi determinatio cum sphæris quas ambit ad elementum ignis. *Heaven, or with a difference any of the spheres. It signifieth weather also.*

Calco, pede comprimo. *To tread upon, and by a translation unto the mind, to despise and set naught by.*

Calendae, dies primus cujusq; mensis. *The first day of every moneth.*

Caleo, ferveo, calidus sum. *To be hot, or to glow.*

Callis, via perdurata, id est via trita. *A path way.*

Calvo, decipio, frustror. *To deceive, to beguile, to tromp.*

Calx, pes imus, et pro cujusvis rei fine ponitur, vel pro materia qua lapides in muro conglutinantur. *A heel, or last end of a race, or line.*

Cambio, commuto. *To exchange, and of the old writers it is taken for to fight.*

Canalis, per quod aqua influit in vitis lapide strata. *A channel.*

Cancelli, ligna inter se modicis intervallis in transversum instar retis invicem connexa. *A lattice, or the rails of a game place, or of a spectacle.*

Canis, animal latrabile, et piscis marinus, et signum cæleste. *A dog, or a dog-fish: a star, or sign in the firmament called* Canis.

Cano, *To sing, to indite poetically, to play upon instruments: sometime it is to praise or prophesie.*

Capesso, capio, sive ad capiendum eo. *To take, or to go to take: and sometime* recipio me, *to go, as,* Nunc pergam herae imperium exequi, et me domum capessam.

Capio, *To take, to delight, to deceive, to chuse, to abide, to suffer: as* capio dolores. *To hold or contain, to invade or catch: as,* Navem cepimus. *To inflame with love. And it lightly of such significations as the ablative is that cometh with it.*

Capistrum, capitis vinculum adhibitum ne animalia aufugiant. *An halter.*

Capital, quod olim sacerdotes gestabant in capite. *An Ornament that the Nuns were wont to bear upon their heads.*

Capra, animal a carpendis virgultis dictum. *A Goat.*

Car, aliquis ex Caria. *A man of Caria.*

Cardo, quo janua movetur. *An hook or hinge.*

Careo, est rem desideratam non habere. *To lack or be without, and specially such a thing as once we had.*

Carex, herba acuta durissima. *Sedge.*

Caro, quod anima careat, non solum de animalibus, sed etiam de piscibus et fructibus. *The meat of any thing but most commonly flesh.*

Carpo, decerpo. *To crop, to pluck off, or to gather: it is also to lease or to abuse out, and sometime to taunt or rebuke:* Carpere viam. *To begin to journey*: Carpere vitales auras, Carpere lanam, *to tose wool*: Carpere linum, *to hatchel flax*: Carpere cibum, *to eat.*

Cassis, reticulum, masc. pro galea foem. est cassis, idis, et hæc cassida. *A net or an helmet, in the feminine gender.*

Castra, locus in quo milites tentoria fixerunt. *The camp, the pavillion, or the Army.*

Cato, nomen viri. *A certain Romans name.*

Caveo, diligentiam adhibeo, provideo, consulo, prospicio ne aliquid praeter spem eveniat. *To beware, or to be wary and heedful*: Cavere *is also to put in assurance, and to save harmless by caution or sureties.*

Caulis, in herbis dicitur ipsum robur, sive stipes. *A stalk.*

Cedo, *to give place, to depart and go away.*

Cedrus, arbor ingens et procera. *A Cedar tree.*

Cello, *See* Cællo.

Censeo, existimo, puto, arbitror. *To deem, to judge, to suppose, to think, to tell ones mind: Some take it for to be angry*: Censeri *is also to be in books of subsidies, and to be taxed or valued.*

Centum, *An hundred.*

Centussis, centum librarum, *An hundred pound.*

Cera, illud quod melle ex favis expresso remanet. *Wax.*

Cerno, video. *To see: and by translation to perceive and understand: Sometime to decree and appoint: to sift, renge, or bolt, to sever and part, to fight, to go unto: as,* Cernere hæreditatem.

Cetus, piscis maxim. *a whale.*

Cholera, est ventriculi immodica perturbatio supra et infra per vomitum facta. *The cholick: It is also choler, the hot and dry humour.*

Cicer, genus legumînis. *A certain Italian pease.*

Cieo, turbo, commoveo. *To trouble, shake, & stir, and sometime for* Cio, *it is to call.*

Cinis, vel ciner, pulvis *ashes.*

Cinis, est avis quam alio nomine alaudam dicimus: *a lark.*

Claudo, obturo, obsero *To shut or close, to make fast, to stop or stay, not to suffer to pass: as,* Ecce maris magna claudit nos obice pontus.

Clivus, locus mollis et arduus: et pro collo ponitur: *a bank a rising, also a little hill.*

Clunis, natium tumor. *The buttock.*

Cluo, splendeo. *To shine, to glister, sometime to fight.*

Clypeus, et clypeum, scuta majora et proprie peditum. *A buckler.*

Cælum. *A graving tool, the sky, that is as much of the world as is above the element of fire, which is called* æther, *or,* quintum elementum. Cælum *is also taken for the air, as,* In hoc cælo qui dicitur aer.

Coeno, coenam sumo. *To sup, or to take supper.*

Coepio, pro incipio, antiquum est. *To begin.*

Cognosco, nosco eos qui prius incognitierant: *to know that which we knew not before: sometime diligently & attentively to consider or to understand, to search by an inquiry, & to sit in judgment.*

Collis, monticulus: *an hillock.*

Colo, adoro veneror. *To honor, or worship with prayer, to exercise, to make much of, to inhabit, to love.* Vitam colere, *is to lead a life: sometime to plow or till the ground, sometime to deck or trim.*

Colus, instrumentum quod penita continet. *A distaff or spindle.*

Comes, comitans aut sequens. *A companion by the way, either man or woman.*

Comminiscor, fingo, excogito. *To imagine, to feign, to invent and devise, to assay, to bring a man to the belief of that that is not.*

Como, comam compono, &

gemb, to dress the bush with a comb, or to deck and adorn.

Compago, compactio et conjunctio. *A ioynt.*

Compedes, vinculi genus. *A pair of fetters, or gyves.*

Conditor, qui aliquid facit. *A maker or builder.*

Congrus, conger, genus piscis. *A Congre.*

Conjux, maritus vel uxor. *A husband or wife.*

Consulo. *To ask counsel, with an accusative: to give counsel, or provide for, with a dative: To take in good worth, with a genitive. Sometime it is to sit in counsel, and to deliberate, but used plurally, as,* Consulunt Senatores.

Coquo, cibum usui aptum reddo. *To dress meat, to play the cook, to prepare and go about: as,* Bellum coquere. *To vex & trouble: as* Coquit me cura. *To concoct, to bring out nutriment unto a natural foment or juice.*

Cor, præcipuum inter viscera, et vitæ sedes, et arteriarum, ac caloris nativi, quo anima regitur, quasi fons quidam et domicilium. *The heart, and sometime it is used for the mind.*

Corbis, vas ex viminibus factum. *A basket.*

Cornus, vel cornum, aut cornu, munimentum capitis quorundam animalium. *A horn. By translation, the turning of rivers be called* Cornua. *It signifieth also the wing of an army, and the end of a thing.*

Cornus, arbor ramos habens duritia et rigiditate cornibus similes, fructum circa solstitium ferens, primo candidum, postea sanguineum. *A certain tree unknown among us.*

Costus, radix magni odoris. *A shrub growing in Arabia Jury & Syria, having a very fragrant savour, the which antiquity burned to their gods, as they did frankincense.*

Coxendix, coxarum vertex, [illegible] vertuntur. *The hip.*

Crater, vel cratera, vas amplum cui vinum aut oleum imponimus. *A goblet, or standing piece.*

Crepo, sono. *To crack, sometime to complain, lament, & accuse: as,* quis post vina gravem pauperiem crepat?

Crepundia, prima munuscula quæ pueris dantur: *all manner of things that are given children in their infancy as corals, swadling-bands, daggers, timbrels, & such like.*

Cres, Cretensis. *A man of Candy.*

Creta, Insula est. *The Isle called Candy.*

Crinis, capillus. *Hair.*

Crus, pars a genibus usque ad inferiorem pedem: *a leg.*

Crystallus, glacies ex gelu vehementer concreta: *crystal.*

Cubo, jaceo. *To lye, and sometime to be sick in bed.*

Cucumis, *A Cucumer, the which is called also in Latin* Cucumer.

Culex, vermiculus alatus. *A Gnat.*

Cumbo, *the same that* Cubo *is.*

Cunabula, cunae. *A cradle.*

Cunae, cunabula. Idem.

Cupio, opto, desidero. *To covet, to desire, to lust for: & sometimes with a dative to favour.*

Cupressus, arboris nomen. *A Cypress tree.*

Curculio, animal parvum frumentum corrodens. *A Weasel.*

Cures, oppidi nomen. *A towns name.*

Curro, celeriter eo, gradum præcipito, intenta celeritate viam quasi voro. *To run, & sometime to flow, that is, to run as rivers do.*

Cuspis, acutior pars hastae. *The point of a spear, pike, or partizan, or any other like.*

Custos, qui vel quae rem aliquam tuetur et curat. *A keeper man or woman.*

Cyprus, insula dives. *Cyprus the Isle.*

D

DAma, animal timidum. *A Buck or a Doe.*

Damno, damno afficio, vel condemno. *To damage or condemn.*

Dedo, in perpetuum do, vel totum subdo, sive in manus et arbitrium. *To yield.*

Defrutum, a deferendo vinum decoctum ad mediam partem: *wine sodden to half.*

Dego, ago. *To live.*

Deleo, expungo, proprie lineas aut regulas. *To put out, & to cancel.*

Delicium, oblectamentum quod nobis voluptati est. *The thing wherein we take pleasure.*

Delphin, vel delphinus, vel delphis, piscis maris, et signum coeleste. *A dolphin.*

Demo, aufero. *To pull away and to exempt.*

Dens, notum est per similitudinem: capitur pro omni, quo aliquid teri potest. *A tooth.*

Depango, defigo. *To fasten down, and to plant.*

Desidia, ignaviae vitium. *Slothfulness.*

Dico, loquor, nomino. *To speak, or to tell.*

Dies, tempus viginti quatuor horarum. *A day.*

Diffiteor, inficias eo, nego. *To deny.*

Digredior, discedo. *To go from.*

Diligo, amo. *To love.*

Diluo, aqua vel quovis humore aliquid purgo: *To purge with washing.*

Dindymus, jugum montis Phrygiae Idae matri deum dicatum. *The top of Ida, the hill by Troy.*

Diphthongus, unus duarum vocalium sonus. *A double sound, a diphthong.*

Diproton, nomen flexum duobus in casibus quibuscunque: *A noun declined with two cases whatsoever.*

Diræ, imprecationes, execrationes, et inferorum furiae. *Curses, bannings, and the furies of hell.*

Disco, capio doctrinam. *To learn.*

Dispesco, separo, dirimo. *To sever.*

Displiceo: *to displease.*

Dilon

Dilonis, imperi, domin. *Of my right or title. We need not scrupulously to refuse* Dilio *the nominative.*

Divido, partior, *to divide.*

Divitiæ, opes, amplæ fortunæ. *Riches.*

Do, dono, *to give.*

Doceo, alicujus rei cognitionem alteri trado, *to teach, & sometime to shew, & to declare, to warn, & to ascertain*

Dodrans, unciæ novem. *Nine ounces.*

Doleo, tristis sum, *to be sorrowful.*

Domo, manufactum facio, *to tame.*

Domus, ædificium ad habitandum factum, *an house.*

Duco, notum est, *to lead, to marry, to account.*

Dulcedo, suavitas. *Sweetness.*

Dux, qui vel quæ ducit alique n, *a guid, man or woman*

E

E Quis. *Whether any.*

Edo, comedo, *to eat.*

Edo, i. emitto, & quasi extrado, *to set out & evulgate, & sometime to exhibit & shew, as*, edere spectaculo. Edere animam, *is to die. The signification of it in all other phrases may be reduced to the first signification.*

Edoceo, diligenter doceo, *thoroughly or perfectly to teach.*

Effata, sunt ultimæ precationes augurum post finem auspiciorum extra urbem dictæ, *the prayers that Soothsayers said, after notice taken of birds flying before they enter the City.*

Egeo, careo, *to need.*

Elephas, elephantus, animal fama notum. *An Elephant.*

Elis, civitas Arcadiæ, *a city in Arcadia, or a Countrey in Peloponnesus.*

Emineo, præ aliis appareo, vel excello, *to appear before others, and to pass them.*

Emo, comparo, mercor, *to buy.*

Ensis, gladius, *a sword.*

Epasco. To eat up, to consume with feeding, and to be ever eating.

Epulum, quasi edipulum, est celebre convivium, *a banquet or feast.*

Eques, homo equo insidens, *an horseman, or he or she that rideth.*

Eremus, locus desertus, *a desert or wilderness.*

Eripio, extra rapio, *to pull out.*

Esurio, famem patior, *to hunger.*

Eventus, eventum quod casu aut fortuna nobis evenit. *Hap, or that which cometh to pass.*

Excludo, extra claudo, *to shut out.*

Excubiæ, vigiliæ diurnæ & nocturnæ. *Watchings and wardings.*

Exculpo, perfecte scalpo, vel scalpendo conficio, *to carve, to grave, to out out, to scratch out*, as, Oculum exculpere. *to wreak or wring out*, as, Verum exculpere.

Excurro, extra curro, vel præcurro, *to run out, or to out-run before, to amount to a great deal, to make an outroad, or an excursion.*

Excuso, extra culpam reddo, *to excuse.*

Excutio, ejicio, emitto, *to smite out.*

Exequiæ, funebre officium, *the ceremonies of the burial.*

Exlex, sine lege vivens, *a lawless man or woman.*

Expergiscor, evigilo, *to awaken.*

Experior, tento vel tentor, *to prove or to be proved.*

Explico, extendo, & declaro, *to stretch out, & to declare.*

Exta, propriè cor, jecur & pulmo dicuntur, *the entrails.*

Extorris, exul, *a banished man or woman.*

Exul, qui vel quæ exulat, *a banished man or woman.*

Exuo, exolvo, denudo. *To put off, to uncloath.*

Exuviæ, ab exuendo. *Things that we put off.*

F

F Acies. *A face.*

Facio, aliquid ago *To make.*

Facesso, facio vel eo ad faciendum. *To make, or to go to make.*

Fallo, decipio. *To deceive.*

Fames, edendi cupiditas *Hunger.*

Far, *Once a genera it wore for any kind of grain or corn*, as, Triticeum far, hordeaceum, siliqueum, &c. *but now it signifieth one certain kind called* Ador, *which is bread-corn.*

Farcio, farturo, impleo, pinguefacio, sagino. *To staff, to fill, to satisfie, & to make fat.*

Fas, pium, religiosum, & dignum factu. *Lawful, rightly, & worth the doing.*

Fasces, lignorum aut alicujus rei congeries. *A faggot.*

Fasti, libri in quibus tortium anni res popali Romani scriptæ continebantur, & causæ festivitatum explicabantur. *A register for the order of things for the whole year.* Fasti dies, *were days wherein the Judges might give sentence, without offence of the gods with these three solemn words of the Law*, Do, dico, addico. Nefasti dies, *were their contrary days.*

Faveo, annuo, concedo. *To grant, and to assent unto.*

Fatisco, deficio, aut defatigor, *abundantly to gape.*

Fatiscor, lassus sum. *To be weary, to faint, & to be weak.*

Faveo, recte alicui opto. *To favour.*

Fel, purgamentum sanguinis. *The Gall.*

Feria, dies cessationum ab opere. *Holydays, or times of pastime used.*

Ferio, percutio. *To strike.*

Fero, to bear, or to suffer, to lead or tell, to give, to covet or advance, to bring forth, to have, to take away, to obtain. *To ask advice, a* Pompeius tulit ad populum.

Ferveo, valde caleo. *To be hot.*

Fervere to calere, *to wax hot.*

O Festi

Ficus, arbor vel morbus. *A Fig tree, or a certain bile rising in the fundament.*

Fides, constantia in omnibus rebus. *Faith and truth.*

Fido, fiduciam & spem habeo. *To have trust.*

Figo, *to fasten, to plant, to smite with arrow, or such like.*

Filix, herba sine caule, sine flore, sine semine. *Fern, whereof there be two kinds, as in Herbaries you shall see.*

Filum, Illud subtile quod ex lino lanave trahendo ducitur. *A thread.*

Fimus, lætamen & excrementa animalium, quibus agri stercorantur. *Dung. It is also Fimum in the neuter gender.*

Findo, disseco, diffindo. *To cleave.*

Fingo, formo. *To fashion.*

Finis, extremitas sive terminus in unaquaque re, *an end*

Fio, efficior. *To be made.*

Flaveo, flavus sum. *To be yellow.*

Flecto, inclino, volvo, duco, moveo. *To bow, to move, and so cause to follow.*

Fleo, lachrymo. *To weep.*

Flo, spiro. *To blow.*

Flos, dictus qui ex arboribus vel herbis colligitur, *a flower*

Fluo, decurro, proprie ut liquores. *To flow.*

Fodio, terram eruo. *To dig.*

Follis, instrumentum quo attrahitur atque emittitur ventus. *A pair of bellows.*

Fons, scatebra. *A well.*

Forceps, instrumentum quo tenetur aliquid. *A pair of tongs.*

Forfex, instrumentum fartorum, quo aliquid scinditur. *A pair of scissars.*

Fors, fortuna casus. *Hap.*

Forum, a ferendo, quia lites & venalia illuc feruntur. *The Judicial place, and then it is named* Forum Judiciale: *or the market place, and it is called* Forum venale.

Frango, rumpo destruo. *To break.*

Frenum, vel *frenum*, instrumentum quo equum insessor coercet. *A bridle.*

Frico, sculpo. *To rub.*

Frigeo, frigidus sum. *To be cold.*

Frugi, indeclinabile omnis generis, utilis, necessarius, frugalis. *Good, profitable, and thrifty.*

Frugis, ejus quod ex terræ fructu in alimoniam vertimus. *Of corn or pulse. Some make the nominative hereof* Fruges, *and some* Frux, *the former is not to be misliked.*

Fruor, delectationem & fructum capio, & alor, *to take pleasure, or fruit and profit of, and to be fed.*

Fuga, fugiendi actus. *Flying or running away.*

Fugio, vito, currendo relinquo. *To fly from, to avoid.*

Fulcio, sustineo, munio. *To under-prop, and to shore.*

Fundo, liquefacio, vel liquidum spargo. *To melt or to pour.*

Funis, restis. *A rope.*

Fur, qui vel quæ alteri subtrahit. *A man or woman thief*

Furfur, purgamentum farinæ. *Bran or scurf.*

Furo, insanio. *To be mad.*

Fustis, baculus. *A club.*

G

Gabii, Volscorum urbs. *A town in Italy seventy miles from Rome.*

Gallia, Europæ pars, ita intra Pirenæos montes, inter Hispaniam, Germaniamque & duo maria, Oceanum Britannicum & mare nostrum. *France.*

Garamas, Libyæ incola. *A certain inhabitant of Africk.*

Gargarus, unus ex collibus montis Idæ. *A very high top of the hill Ida. There is also a town of that name at the foot of the same hill.*

Gaudeo, lætor. *To rejoyce.*

Gelu, propriæ glacies. *Frost or ice.*

Genu, curvatura, qua crus & femur connectuntur, *a knee*

Gero, porto. *To bear.*

Gibbus, & gibber, solidus indorso tumor. *A jub or bunch*

Gigas, *vastissimæ staturæ*. *A Giant.*

Gigno, genero. *To beget.*

Ginger, herba in Arabia nascens. *Ginger.*

Glis, animal muri simile. *A dormouse.*

Glisco, cresco, augeor, invalesco. *To increase & grow, to wax strong, to wax fat, and much to desire, & fore to covet*

Gluten, glutinum aut colla. *Glue.*

Gorgon, nomen mulieris. *A certain terrible woman.*

Gradior, eo, incedo, progredior. *To go.*

Græcia. *The Country of Greece, a great piece of Europe which is now under the Turk.*

Grajugena, Græcus. *A Grecian born.*

Grando, gutta aquæ in aere congelatæ. *Hail.*

Grates, gratiæ relatæ pro accepto beneficio. *Thanks.*

Grex, pecudum multitudo. *A flock.*

Grossus, ficus abortiva, quæ non maturescit. *A rath ripe fig.*

Gruo, ut grues gruere dicuntur. *To cry like a Crane.*

Grus, avis nota. *A Crane.*

Gryps, animal pennatum, omni ex parte leoni simile. *A Griffon.*

Gummi, liquor glutinosus, ex arboribus resudans. *Gum*

Gurgulio, pars gutturis a naribus ad pulmonem, vel animal. *The Wesand, or a Wevel.*

H

Habeo, possideo, teneo. *To have.*

Hæreo, arcte alicui rei insigor. *To cleave unto.*

Hæres, qui succedit in hæreditatem alterius. *An heir.*

Halec, piscis qui sola aqua nutritur. *A Herring.*

Haurio, extraho humorem, & educo ex profundo aliquo loco. *To draw.*

Heros, vir illustris & nobilis. *A nobleman, a man of great excellency in worthy facts, and therein more like a god than a man.*

Hesperus, serotina stella. *The evening star.*

Hete-

Heteroclitum, nomen secus, ac in declinationum canonibus poscunt flexum. *A word declined otherwise than the bare rules of the declensions do require.*

Hilaris, vel hilarus, jucundus, lætus. *Merry.*

Hippomanes, virus ab equa collectum vel caruncula in fronte pulli equini, hominem ad insaniam redigens. *Poyson to procure love withal, or a little piece of flesh growing in the colts forehead, when it is first foaled.*

Hirundo, avis notissima. *A Swallow.*

Histrix, animal ex herinaceorum genere. *A Porcupike.*

Homo, notæ significationis. *A man or a woman.*

Honor, vel honos, est reverentia quam alicui exhibemus in virtutis testimonium. *Honour, worship.*

Hordeum, ab horrore, quoniam hordeo quam frumento arista est mordacior. *Barley.*

Hospes, qui vel quæ ad hospitium recipit, aut recipitur, & capitur pro peregrino. *An host or an hostess, or a guest, man or woman.*

Hostis, inimicus, peregrinus. *An enemy.*

Huber, fertilis, abundans, & mamma pecoris & hominis. *Plentiful, or a dug, or the udder of any beast.*

Humus, terra humefacta. *The ground.*

Hydrops, aqua intercus. *The dropsie.*

Hyems, bruma. *Winter.*

I

Jaceo, decumbo. *To lie.*

Jacio, emitto, ac vi impello. *To cast, to hurle, to lay,* as Jacere fundamentum: *or by translation it is to make a beginning.* Jacio *is sometime to spread abroad by rumour, and sometime to object against one with an accusative, with this preposition* In.

Jaspis, lapis preciosus. *A green precious stone, whereof here be divers kinds and degrees of divers colours.*

Ico, ferio, percutio. *To strike, to smite, as,* Icere colaphum. Icere fœdus, *is to strike up a bargain.*

Icon, imago. *An image.*

Ida, mons altissimus Troici soli. *A hill in the Country of Troy.*

Idus, dies qui dividunt mensem. *In March, May, June & October, it is the fifteenth day, in the rest the thirteenth.*

Jecur, hepar. *The Liver.*

Ignis, unum ex quatuor elementis. *Fire.*

Illex, qui sine lege vivit. *A lawless body man or woman.*

Imber, agmen aquarum largius ex nubibus effusum. *A shower.*

Imbrex, canalis, vel regula curva & obtorta, per quam imber defluit. *A gutter tyle.*

Imminco, insto, *to hang over*

Impetis, violentiæ, invasionis. *Of violence & boisterousness.*

Incesso, accuso, impero. *To accuse, to revile, to provoke, to invade, and enter into.*

Incido, ferio, seco. *To cut, to grave in.*

Ineido, in aliquid, vel super aliquid cado. *To fall into by hap, to run into, as,* Incidi in errorem. *And sometime to happen, or to chance.*

Incipio, inchoo. *To begin, to take in hand, to enterprise.*

Inculco, eadem sæpius iterando ingero. *Often to repeat.*

Indo, Impono, *to put in.*

Indoles, facilis significatio futuræ probitatis, *towardness, or likely disposition.*

Inducia, pax in paucos dies. *A truce.*

Indulgeo, obsequor, *to set much by, and to give to.*

Inermus, vel inermis, qui armatus non est. *Unarmed.*

Infans, homo per ætatem nondum sciens fari. *A babe.*

Inferia, sacrificia quæ inferius solvuntur. *Sacrifice done to spirits in hell. Hereof* Inferias facere, *is*, Manes sacrificiis placare, *that is, to celebrate obites and obsequies.*

Infitiæ, negationem, se vel debere quod actor poscit vel commisisse quod accusator objicit. *A denial, and it followeth only the verb* Eo.

Inficio, intingo, vitio, seu maculo, *to dye, or to infect.*

Ingruo, invado, impetum facio, *to give an onset, and to invade.*

Injussu, absque authoritate, & temere, sine jussione. *Without bidding.*

Insidiæ, dolosa expectatio ad hominem aggrediendum, fallacia. *A lying in wait for, or a deceit.*

Instar, significat vel similitudinem, vel æquiparationem & mensuram. *Like, or as big, or the image.*

Intelligo, capio, *to understan*

Interpres, qui autores declarat, aut aliquid ex lingua in linguam transfert. *An interpreter, man or woman, or a translator.*

Invidia, mœror ex aliena prosperitate. *Envy, sorrow for another mans welfare, or else the evil will and despight of a man.*

Jocus, est quidam lepor & festivitas in verbis. *A merry scoffe.*

Irascor, ira stipulor, *to be angry.*

Ismarus, mons Thraciæ asper, & incultus ex una parte, ex alia fertilis vineris & olivetis, *a hill in Thracia so named*

Iter, itio, actus eundi. *A journey.*

Jubar, sol, vel ipsius splendor, *the sun beam.*

Jubeo, impero, *to command.*

Judex, qui vel quæ judicat. *A judge, he or she.*

Jugeris, agri tantum quantum ab uno pari aut jugo bonum uno die arari potest Plinius. *We call it an acre. The authors do vary in the measure of it: for the commodity of the nominative & other cases, we may use* Jugerum.

Jugum, vertex sive cacumen montis, *the top of an hill.* It is also a yoke, or a yoke of oxen, that is a couple. By metaphor it is a servitude or

bondage. Also a vveavers beam, or a pair of gallows, such as for ignominy the Romans vvent under. Tribus hastis jugum fit, humi fixis duabus, superque eas transversa una deligata.

Jungo, copulo, & quasi in unum ago, *to joyn.*

Juno, dea, Jovis uxor, *the goddess Jupiters vvife.*

Juro, juramentum facio, *to swear.*

Jus, quod natura, aut civitas, aut gens jubet, & liquor eorum quæ coquuntur, *the lativ and right, and the broth of any thing sodden.*

Jussu, imperio, jussione. *By commandment.*

Justa, idem quod exequiæ.

Justitium, juria dicendi intermissio. *No term.*

Juvenis, qui adolescentium excessit ætatem. *One come to mans age.*

Juventus, ætas juvenilis. *Mans state.*

Juvo, auxilium do, *to help*

L

Labes, hiatus, macula, dedecus, *a great chap, a spot, a dishonour or reproach.*

Labor, vel labos, opera, defatigatio. *Labor & toil, pains taking, sometimes it is misery, calamity, peril, danger, travel.*

Lac, succus maternus, quo animalia nutriuntur. *Milk.*

Lacesso, vexo, incito, provoco, *to trouble, to provoke.*

Lacio, in fraudem duco, *to allure or to entice.*

Lacies, graciliora intestina, *the small guts.*

Lacio, lac emitto vel per blanditias decipio *to give milk or to deceive*

Lacus, locus profundus cum aquis perpetuis ibidem natis, qui efficit rivos, a *lake*, a *vvear or meyre.*

Ledo, verbo factove aliquem offendo, *to hurt.*

Lelaps, nomen cujusdam e canibus Actæonis. *One of Actæons dogs called* Lælaps, *for speedy furiousness For* ælaps *signifieth a vvhirl vvind, a tempest, and a storm.*

Lambo, lingua lingo, *to lick.*

Lampas, ignis aut solis splendor, *a fire, or brightness of the sun, or a lamp.*

Lanista, qui domi gladiatores docet, & populo vendit, *a master of defence.*

Laquear, pars superior cubiculi parum convexa, *a vaulted roof of a parlour.*

Laser, herba quædam & succus qui ex culmo laserpitii exudat, *the herb out of vvhich cometh the juice that the apothecaries do call* Asa dulcis, *and* Belzoe, *or* Belzoin, *the common people call it* Benjamin.

Latæo, abscondor, non compareo, *to lurk, or to be hidden.*

Lavo, aqua purgo, *to vvash.*

Laurus, genus arboris, *a Bay-tree.*

Lebes, vas æneum, *a caldron, or a pan.*

Lecythus, ampulla olearia, *a box for oyle and ointment. It is taken also for eloquence in vvriting.*

Lego, notum est, *to read.*

Lemures, larvæ nocturnæ, & terrificationes imaginum. *Hobgoblins or night-spirits.*

Leo, animal ferox, *a Lyon*

Leo, imprimo, formo, *to imprint, to form*, abusivum.

Lethum, mors, interitus. *Death.*

Liberi, pignora. *Children. One son or one daughter may be called* Liberi, *and so may Nephevvs and their successors.*

Libet, placet. *It pleaseth.*

Libs, ventus africus, *the south-vvest-vvind, by vvest.*

Licet, fas est. *It is lawful.*

Lichen, herba vel gravissimum morbi genus. *Liver vvort, the apothecaries call it* Hepatica. *It is also the kind of* Lepry *called a faucedeam, in Latine* Impetigo.

Lien, splen, *the milt.* Dicitur & lienis in nominativo.

Ligur, incola Liguriæ, *an Italian of the Country of Liguria.*

Limax, testudo & cochlea terrestris, *the shelled snail, & the devv snail.*

Limus vestis genus ab umbilico ad pedes, seu lutum aut cœnum mollius, *a kind of garment, or else slime or mud.*

Lingo, lambo, id est, aliquid lingua molliter tango, *to lick.*

Lino, aliquid alicui rei superinduco, *to daub.*

Linquo, committo, pecco, *to leave, to trespass.*

Linter, navicula cavata arbore facta, *a Cock boat.*

Liquefio, liquesco, *to be molten.*

Liquor, liqueo. Idem.

Liveo, lividus sum, id est, sordidus, *to be vvan or filthy.*

Lixa, coquus in exercitu, vel qui sequitur quæstus gratia, *the scullion that waiteth on an army.*

Locri, urbs in Brutiis, *a tovvn in Italy.*

Locus, proprie illud quod aliquid continet, *a place.*

Logos, sermo, ratio, verbum. *Speech, reason, a vvord.*

Loquor, verba qualiacunque profero, *to speak.*

Luceo, lucem emitto, *to be light.*

Ludo, ludum exerceo, jocor, *to play or to sport.*

Lues, cum in urbe aut in agro febris aliudve morbi genus, homines aut pecora, aut utrosque corrumpit, *a common disease or murren.*

Lugeo, *to bewail, to lament a thing, or else absolutely to mourn, and sometime to be a mourner in apparel.*

Luo, solvo, pœnas do, *to redeem, to cleanse, to pay for.*

Lustra, habitacula ferarum. *Dens of vvild beasts, or brothel houses, and petty tipling-houses of bawdry.*

Lynx, animal maculosum, acutissime videns. *Our men call this beast an Ounce.*

M

Maenalus, mons quidam Arcadiæ, *a hill of that name in* Arcadia.

Magnes, lapis ferrum attrahens, *a stone that draweth iron*

ron unto it. It is called also Heraclius lapis, *or* Sideritis.

Majores, avi, abavi, proavi, atavi, tritavi, & quicunque ante hos in infinitum. *Our ancestors.*

Malo, magis velim, *to will rather.*

Mando, comedo, vel committo, *to eat or to commit.*

Maneo, sisto, & expecto, *to tarry, or to tarry for.*

Manes, dii inferi inter Numina, læva. *Spirits or devils.*

Manubiæ, quæ manu capiuntur ab hostibus. *Spoils taken in war.*

Manus, membrum notum. *A hand.*

Mapalia, agrestes casæ. *Sheepcoats or small cottages.*

Mare, pelagus, *the sea.*

Margo, cujusque rei extremitas, *the brink or skirt of any thing, or the bank of a river or sea.*

Marmor, lapidis genus. *Marble.*

Mars, Deus belli, *the name of the God of war.*

Martyr, testis. *A witness man or woman.*

Mas, vir. *A man.*

Massicus, mons Campaniæ optimi vini ferax. *An hill in that part of Italy that is called* Campania, *fruitful of pleasant wines.*

Mater, nota est significatio. *A mother.*

Medeor, do medelam, *to cure.*

Medicor, medeor, remedium adfero. Idem.

Meio, mingo, *to piss.*

Mel, liquamen dulce. *Honey.*

Meleager, vel Meleagrus, Oenei Aetoliæ regis filius. *A mans name.*

Menda, & mendum, error, erratum. *A fault.*

Menses, mulierum profluvium. *Womans flowers.*

Mensis, tempus Lunæ curriculo confectum. *A moneth.*

Mereor, aliquid facio, quamobrem dignus sum, qui obtineam præmium, vel pœnam patiar, *to deserve.*

Meridies, dies medius *Noon or the noon stead.*

Metior, pondero, mensuro, considero, *to measure.*

Meto, seco, amputo herbam, vel segetem, *to mow.*

Metuo, timeo, *to fear.*

Metuor, timeor, *to be feared.*

Meus, *mine.*

Mico, fulgeo cum motu, vel tremore. *Often with certain intermissions to shine, and likewise to be moved, to put forth fingers to him with whom we play. Will put forth which is called* Micare digitis.

Miles, qui vel quæ militiam exercet. *A warrier, a soldier.*

Minæ, metus incussiones per verba aut signa, *threatnings.*

Mingo, urinam facio, *to piss.*

Minores, posteri, etiam post trinepotes futuri. *Our successors.*

Misceo, *to mingle, to serve drink, sometime to trouble.*

Misereor, misericordia afficior, *to take pity on.*

Mitto, ad aliquem do, *to send*

Mœnia, muri urbis, *the walls of a town, and figuratively the town it self.*

Mœreo, tristor, dolore afficior, *to be heavy, sad, in a dump or mourning.*

Monoptoton, nomen non flexum, sed carens omni casu præterquam uno, & eo obliquo. *A noun having one termination, and that in one oblique case.*

Mons, terræ tumor altissimus. *An hill.*

Mordeo, dentibus lædo, *to bite.*

Morior, e vita discedo, *to die.*

Mos, vitæ institutum consuetudine firmatum, *a custom.*

Mulceo, lenio, *to asswage.*

Mulgeo, lac e mammis exprimo, *to milk.*

Mulier, quæ non est virgo. *A woman.*

Mulsum, potus ex vino & melle, *a certain wine confect with honey.*

Multiplico, adangeo, *to multiply or increase.*

Munia, onera leg idebita, & officia quæ publice præstantur, *a duty or office.*

Mus, exiguum animal, *a mouse.*

N

Nancisor, acquiro, *to get and to obtain.*

Nascor, orior, in mundum venio, *to be born.*

Natalis, conditio sanguinis & familiæ, *the degree of blood and gentry, as* generosi natales, natales obscuri. *It is also taken for years.* Sex mihi natales ierant, *there were passed six years. It is also used for the origine or first spring of things.*

Natalis, dies alicui natalis, *a Birth-day.*

Natrix, serpens aquaticus, *a water serpent, that with poison infecteth the water.*

Natu, ætate, partu. *By age or by birth.*

Neco, quacunque re occido, *to kill.*

Necto, ligo, conjungo, *to knit.*

Nefrens, porculus per ætatem fabam frangere nondum potens, *a young pig.*

Negligo, contemno, non curo. *Not to pass on, to contemn.*

Nigreo, niger fio, *to become black.*

Nemo, ne homo. *No body, man or woman.*

Neo, filum torqueo, *to spin.*

Nervus, motus sensusque instrumentum, *a sinew.*

Neuter. *Neither of both.*

Nexo, ligo vel necto, *to bind*

Nideo, splendeo, *to shine.*

Nihil, rei cujusvis privatio. *Nothing.*

Nihilum, rei cujusvis privatio

Nil. Vide nihil.

Nitor, conor, ago sedulo, *to go about, to endeavour.*

Nitreo, est oculorum & aliorum membrorum nisu aliquid conari, *to give a token with the eyes, to wink.*

No, nato *to swim.*

Noceo, malum infero, *to hurt or to harm.*

Noctu, nocte. *By night.*

Nolo, renuo, non volo, *to nil.*

Nonæ, quasi novæ, propter initium observationis. Erant autem in Martio, Maio, Junio & Octobri sexilli dies qui calendas sequebantur, in reliquis

quatuor : *the nones of a moneth.*

Nosco, rem certam habeo : *to know.*

Noster : *Ours.*

Nostras : *Of our Country, sect, or faction.*

Notus, ventus meridionalis, quem nos Austrum appellamus : *the south wind.*

Nubes, vapor humidus sublime egressus : *a cloud.*

Nubo, viro trador : *to be married to a man, for it is in the womans part only.*

Nuga, cum nihil agimus : *trifles.*

Nullus : *None.*

Nundinum, dies et conventus status rerum mercatui : *a Fair.*

Nuo : *a verb not much in use : the compounds thereof be commonly received, and it signifieth to nod.*

Nuptiæ, legitima conjunctio maris et feminae in vitae societatem : *Marriage.*

Nurus, filii uxor : *a daughter in law.*

Nycticorax, corvus nocturnus : *a night raven.*

O

Obdo, oppono, sive appono : *to set against.*

Obex, objectum aliquod, vel obstaculum, ut pessulum, sera : *a bar or stop.*

Obliviscor, e memoria aliquid excidere sino : *to forget*

Obses, qui vel quae traditur in fidem alteri : *an hostage or pledge, man or woman.*

Occido : *to fall or perish, & to be slain, to set as the sun sets.*

Occido, : *to kill or slay.*

Occiput, posterior pars capitis : *the hinder part of the head.*

Occludo, claudo : *to shut.*

Occulto, abscondo, abdo : *to hide.*

Occulo : Idem.

October, mensis octavus a Martio : *the tenth moneth in our year, called* October.

Odor, vel odos, quasi olor abolso : est autem infectus [illegible] *a savour.*

Oleaster, oles sylvestris : *a certain shrub like the Olive tree, the Greeks call it the wild Olive, or the ground Olive, for the lowness.*

Oleo, odorem spiro et emitto : *to give a smell, & that indifferently, so that the differences be made with* Bene *&* Male

Olfacio, odoro : *to smell or to savour a thing : by translation it is to perceive and find, to foresee.*

Omen, augurium quod fit ore halsoning, *& forespeaking.*

Omnis : *Every one.*

Onus, pondus alicui injunctum : *a burden.*

Onyx, unguis et gemma : *the nail of a mans hand, a precious stone white like a nail, the haw in a mans eye.*

Operio, tego : *to cover.*

Opifex, qui opus facit : *a workman.*

Opis, adminiculi, praesidii : *Of aid and help.*

Oppango, circumfigo, circumplanto : *to fasten, or to joyn unto, or plant about.*

Opus, Opuntis, nomen Civitatis in Locris : *a towns name in the country of Locris.*

Orbis, circulus mundi, res rotunda : *a globe, or a bowle, and therefore the world is called* Orbis, *because it is every way round like a bowle.*

Ordior, incipio : *to begin, or to commence.*

Ordior, id est, texo : *to weave.*

Oriens, regio Orientalis : *the East.*

Orior, nascor, surgo, incipio : *to spring, to rise, to begin.*

Orontes, nomen viri et fluvii : *a mans name, or a certain river in Syria, now called* Tarsaro.

Os, oris concavum illud intra quod sunt dentes et lingua : *a mouth.*

Os, ossis, solidimentum corporis durum : *a bone.*

Ostrea, conchae species : *an oyster.*

Ovum : *an Egge.*

P

Paciscor, pactum facio, convenio : *to make a bargain, to fall to an accord, sometime to promise.*

Palleo, parum albeo : *to be pale.*

Pampinus, vitis ramus : *a vine branch.*

Pando, aperio, patefacio : *to open.*

Pango, paciscor, cano, jungo plango, figo : *to bargain, to sing, to joyn, to nail, to fasten.*

Panis, quo pascimur : *bread.*

Panther, et Panthera, animal quoddam Pardo simile : *a certain beast.*

Papaver, genus herbae soporiferum : *Poppy.*

Papyrus, charta qua utimur in literis scribendis : *a certain sort of rush growing in the marish of Egypt, somewhat high, whereof they made a kind of paper, & called it* Papyrus, *whereof our paper now is called likewise.*

Paradisus, locus amoenissimus : *a place of pleasure.*

Parco, abstineo ab ultione. *To spare.*

Parens, pater aut mater, avus aut avia ; *a father or mother, a grandfather or grandmother.*

Pareo, obedio. *To obey. To bring forth.*

Pario, prolem produco.

Parnassus, mons in Phocide duos vertices habens ; *an hill in* Phocis, *a country in* Greece

Partio, divido, & quasi partes facio. *To part or to divide*

Parturio, cupio, aut conor parere. *To be toward labour.*

Pasco, nutrio. *To feed, to nourish.*

Pascor, nutrior, alor. *To be fed.*

Passer, avis salacissima ; *a Sparrow.*

Pateo, apertus sum. *To be open.*

Patior, sustineo, tolero. *To suffer, or to abide.*

Patro, aliquid mali committo. *To commit some evil.*

Patrueles, patruorum filii. *Brothers children.*

Paveo, timeo. *To fear.*

Pecten, instrumentum textorum, & dentatum ; *a comb, or a weavers stay.*

Pecto, orno capillos. *To comb the hair.*

Pereo

Pecus, cudis, oris, omne animal quod sub hominis imperio pabulo terræ pascitur, *all cattle.*

Pedes, qui pedibus incedit, *a footman.*

Pedo, ventris crepitum facio, *to fart.*

Pelagus, mare, *the sea.*

Pellex, mulier impudica, *a harlot*

Pello, ejicio, removeo, *to drive or put away.*

Penates, dii domestici, quod penes nos nati sunt. *Household gods.*

Pendeo, suspensus sum, *to be hanged.*

Pendo, suspendo, vel pondero, æstimo, *to hang, to weigh, to prize.*

Penis, cauda, *a tail, and at the last it was taken for a mans yard.*

Penus, vel penum, omne esculentum poculentum, quo homines vescuntur, *all manner of victuals.*

Perago, perficio, *to finish, and to perfect business.*

Percutio, ferio, *to smite.*

Perdix, avis nota, *a Partridge.*

Perdo, amitto, *to lose.*

Perduellis, hostis, *an enemy in the war.*

Pergamus, civitas insignis Asiæ, in ditione Trojanorum, *the city of the Trojans, otherwise called* Ilium *or* Ilion.

Pergo, in re procedo, abeo, *to go forward.*

Perlego, totum lego, *wholly and thorowly to read.*

Permissu, permissione cum nemo adversatur. *By sufferance, with leave and license.*

Perpetior, multum cum labore ac dolore patior, *throughly to bear or suffer.*

Perplaceo, valde placeo, *to please very much, or throughly to please.*

Persis, orientalis regio, *the country of* Persia.

Pes, ima pars corporis qua gradimur, *a foot.*

Peto, oro, obsecro, rogo, *to* k.

Phaleræ, ornamenta equorum, *Horse-trappings.*

Pharus, turris altissima in portu quæ lucet navigantibus, *a watch tower.*

Phaselus, navicula velox & oblonga, *a brigandine.*

Philotis, nomen mulieris, *a womans name.*

Phœnix, avis in oriente, a Phœniceo pennarum colore dicta, toto orbe celeberrima, in Arabia nascens, aquilæ magnitudine. *Phenix the bird*

Phryx, vir Phrygiæ, *a Trojan*

Pietas, pius cultus, *godliness*

Piget, dolet, seu molestum est. *It irketh.*

Pingo, formam alicujus rei ductis lineis repræsento, *to paint.*

Pinso, tundo, panem conficio, *to smite with the beak, to beat in a morter, as once they did their grain, and thereof to bake.*

Pinus, arbor est piscei generis, nuces ferens omnium maximas, quas Latini pineas vocant, *a Pine tree.*

Piper, herba. *Pepper.*

Piscis, animal quod continue sub aquis degit, *a fish.*

Pix, resina ex arboribus fluens, *Pitch.*

Placeo, gratus sum, *to please.*

Plagæ, retia latiora ad capiendas feras. *Hunting nets, or wide meashed nets to take beasts.*

Plaudo, manibus percutio, ac gestu lætitiam indico, *to clap hands for joy.*

Plebs, vel plebis idem quod vulgus, *the common people.*

Plecto, supplicio afficio, punio ferio, *to punish, to beat.*

Pleo, plenum facio, *to fill.*

Plico, contraho, & rugas facio, *to fold or to plait.*

Pluo, aquam admitto, *to rain.*

Plus, vox incrementi, *more.*

Polleo, possum, valeo, *to be able, to be of power, and sometime it is taken for to pass, or to be better, or more profitable.*

Pono, colloco, constituo, *to set or to put.*

Pons, asser, vel quodvis aliud per quod super aquas transimus, *a bridge.*

Pontus, mare, *the sea.*

Porticus, ampla domus, propter repentinos imbres deambulationis gratia ædificata, *a gallery, or an ambulatory.*

Posco, peto, *to ask, to require*

Postis, latus portæ, sive januæ, *a post.*

Poto, bibo, *to drink.*

Præcordia, quæ exta separant ab inferiore viscerum parte, *the midriffe.*

Præcurro, antecurro, sive cito ante eo, *to run before.*

Prælego, antelego, ut solent præceptores suis discipulis, *to be an interpreter, or a reader, and sometime to cut, or to sail by.*

Præmineo, præcello, *to excel others.*

Præneste, nomen urbis, *town in Italy.*

Præs, sponsor qui se obligat, id est, fidejussor in lite nummaria, *a surety.*

Præses, qui vel quæ præsidet. *He or she that superintendeth.*

Præsul, qui vel quæ præest. Idem.

Prandeo, prandium sumo, vel ante prandium cibum sumo, *to dine.*

Precis, precationis, obsecrationis. *Of prayer, of petition.*

Premo, *to press, to be against and to vex, to pursue and to be hard at hand with, to drive, to hide, to expel, to shut, to deflower, to kill, &c.*

Primitiæ, primi fructus ex agro percepti, qui Deo offeruntur. *First fruits of a mans ground, or the firstlings of any other thing.*

Princeps, qui vel quæ principatum obtinet. *The Prince or Princess.*

Problema, propositio interrogationem annexam habens. *A demand.*

Prodo, manifesto. *To betray, to make manifest.*

Proficiscor, eo alio. *To forth.*

Promo, multum sive multo tempore lavo. *All to wash.*

Promineo, procul appareo. *To hang out in sight.*

Promo, profero, eloquor, *to set through, or to utter.*

Promptus, parare sine mora. *With readiness or speed.*

Psallo, cano instrumento musico, *to sing, or to play on an instrument.*

Pubes, vel pubes, propriè adhibetur quæ maribus decimo quarto anno, fœminis duodecimo circa pudenda orta incipit. *Ripeness of age.*

Pudet, pudore afficior. *To shame.*

Puerascо, exacta infantia puertiam inchoo, *to wax a child.*

Pugil, qui vel quæ pugnandi artem novit. *A champion, man or woman.*

Pulvis, & pulver. *Dust.* Notum est.

Pumex, lapis cavernosus. *A pumice stone.*

Punctus, & punctum, minima individuaque linea geometris. *A prick, or a point, a little centre.*

Pungo, stimulo, morsum aculeum infigo, *to prick, or sting.*

Pus, sanies, & quicunque humor in putredinem versus. *Matter or core.*

Python, serpens e putredine natus. *A serpent.*

Q

Quæro, investigo, interrogo, *to seek for, to search.*

Quatio, moveo, concutio, *to shake.*

Quercus. *An Oak.*

Queror, lamentor, *to complain or lament.*

Qui *The which.*

Quies, vacatio a labore, aut cessatio a quovis opere. *Rest, as appertains to the body. Tranquillitas unto the mind.*

Quilibet, *Every one, or whosoever you will.*

Quinquies, *Five times.*

Quiritatio, purgamenta, & quicunque ex arboribus fallacem fructum. *Sour fruit.*

Quisquiliæ, rerum minarum decidit, *things of no weight, things not worthy regard, or chippings.*

Quot, *How many.*

R

Rabula, homo futilis. *A brawler, or a smatterer in the law.*

Rado, cultro vel quavis re acuta decerpo, *to shave.*

Ramex, ruptura & distentio intestinorum. *Burstenness.*

Rapio, per vim traho, aufero, *to snatch away.*

Rastrum, instramentum dentatum, quo utimur in fœnisicio ad corradendum fœnum. *A rake.*

Raucio, raucus sum, *to be hoarse.*

Recido, retro sive iterum in eadem cado, *to fall backward, or to fall into the same again.*

Recordor, rursus in mentem revoco, *to call to mind again.*

Reddo, acceptum vel ablatum restituo, *to render, or to restore.*

Redoleo, odorem alicujus rei refero, vel multum oleo. *To bear the savour of a thing, or to savour strongly, and by a metaphor, to resemble and to taste of.*

Refringo, iterum frango, *to break open.*

Rego, guberno, *to rule or to govern.*

Relego, rursus lego, *to read again.*

Reminiscor, recordor, memini, *to remember.*

Ren, viscus quoddam, *the kidney.*

Renuo, refuto, rejicio, *to refuse.*

Reor, arbitror, puto, *to suppose.*

Repango, dissolvo, rejungo, *to unloose, to disjoyn.*

Reperio, invenio, *to find.*

Repetundarum, alicharum pecuniarum, de quibus præses provinciæ a provincialibus accusatur, quas vi aut dolo expilavit. *Of bribery and pilling, or of extortion.*

Replico, dissolvo, *to unfold.*

Repungo, iterum stimulo, vicem reddo, *to prick again.*

Res, omnia sive corporalia, sive incorporalia comprehendit. *A thing.*

Rescio, rursum percipio, *to know again.*

Respuo, repudio, sperno, *to refuse.*

Restis, funis vel lorum. *A rope or a With.*

Resulto, resilio, reverror, in contrarium salio, *to rebound.*

Rete, instrumentum quo pisces capiuntur. *A net.*

Rex, nota est significatio. *A King.*

Rideo, cachinno, *to laugh.*

Ringo, os torqueo ut canes, *to make an evil favoured face like a snarling dog, and to vex.*

Robur, species quercus durissimæ. *An oak.*

Rodo, mordeo, comedo, *to gnaw.*

Roma, urbs Italiæ quondam a pastoribus condita, olim gentium domina, cum floreret, quarta & postrema monarchia. *Rome.*

Ros, humor qui sereno tempore cœlo fluit. *A dew.*

Rostra, templum seu forum judiciale ante curiam Hostiliam, in quo erat pulpitum, ex quo concionari solebant, *the place where matters are declaimed.*

Rudens, funis nauticus. *A cable.*

Rudo, graviter sono ut asinus, *to cry like an Asse.*

Rumpo, frango, *to break.*

Ruo, cado, *to fall.*

Rus, locus extra urbem, ubi agri sunt & villæ, *the countrey.*

S

Sacer, quod venerabile. *Holy.*

Sacerdos, deo dicatus, ad sacrificia facienda. *A Priest or a Nun.*

Sacro, deo dedico, sacrum facio, *to dedicate.*

Sal, quo utimur in cibis condiendis. *Salt.*

Salio, salto, *to leap, or to*

ep as brute beasts do, when se male covereth the female.

Sallo, sale condio ac conspergo, *to salt, to powder, or to season with salt.*

Salio. To leap or to dance.

Salum, mare, a sapore salis, *the sea.*

Salus, incolumitas. *Health.*

Samnis, nomen gentis. *A Samnite.*

Sancio, firmo, & proprie effuso sanguine per hostiæ immolationem, *to make sure and to establish.*

Sanguis, cruor qui ex vulnere spargitur. *Blood.*

Sapphirus, pretiosus lapis. *A Sapphire.*

Sapientia, rerum divinarum atque humanarum scientia. *Wisdom.*

Sapio, saporem habeo, *to have a taste.*

Sarcio, purgo, reficio, integrum facio, *to patch and amend.*

Sardonyx. A certain precious stone.

Satago, satis ago, laboro, sollicitus sum, *to do, to endeavour.*

Satrapas, princeps, *a Prince.*

Scabo, frico, *to scratch, or to rub.*

Scalpo, sculpo, & fodio unguibus ac manibus, *to claw or to scratch.*

Scando, in altum tendo, *to climb.*

Scindo, seco, findo, *to cut or to divide.*

Scio. To know.

Scobis, & scobs, est id quod ab aliqua materia decidit per ferrum, terebram, aut limam. *Dust.*

Scriba, qui literas, vel gesta, vel tabellas, & similia scribit alterius nomine. *A Scribe or Notary.*

Scribo, literas formo, *to write.*

Scrobs, fossa aut puteus. *A ditch or pit.*

Scurra, qui risum ab auditoribus captat, non habita ratione verecundiæ aut dignitatis. *A scoffer, a jester, or a parasite.*

Secerno, abjungo, separo, *to divide or separate.*

Seco, divido, *to cut.*

Sedeo, quiesco, *to sit.*

Seges, frumentum in spicis. *Corn yet standing.*

Seligo, seorsum colligo, *to gather a part.*

Semis, id est, semias, sex unciæ, dimidium assis. *Half a pound, or the half of any whole sum.*

Senecta vel senectus, senium, ætas. *Old age.*

Senex, senio confectus. *An old man.*

Senio, quod sex puncta continet, *the fise point.*

Senium, idem quod senecta.

Sensus, & sensum organum sentiendi, & quod mente concipitur. *Any of the five wits, called the senses, or that which the mind conceiveth, called the meaning.*

Sentio, aliquid sensu percipio, pro intelligo ponitur, *to perceive by some sense, or to understand.*

Sentis, spina. *A thorn.*

Sepelio, defunctum terra condo, *to bury.*

Sepio, obstruo, circundo, munio, *to compass, to hedge.*

Seps, serpens parvus. *A little serpent, after whose stroke the members do rot.*

Sequor, abeuntem subsequor, *to follow.*

Sermo, loquela. *Speech.*

Ser, populus Asiæ. *One of a certain people in Asia called* Seres.

Sero, semino, planto, *to sow or plant, or to graft, and sometimes by translation, to beget, also we say,* serere bella, serere certamina, id est, movere lites & pugnas.

Serpens, anguis. *A dragon, serpent, or a snake.*

Sibilus, est quidam stridor oris per angustam spiritus emissionem, inter dentes fere. *An hissing.*

Sido, descendo ad sedendum, *to pitch, or to lay down.*

Siler, arbor quam vulgo salicem vocant. *An Osier, with this difference,* Montanum, *it signifieth a simple that the Apothecaries do use, in Latin called* Seceli Massiliense.

Silex, lapis durissimus unde ignis excutitur. *A flint stone.*

Sinapis, & sinapi, herba est semen ferens, tanta acrimonia ut lachrymas cieat comedenti. *Senny, Mustard.*

Sindon, velum subtilissimum. *Fine linnen cloth, lawn.*

Singultio, graviter tussio & singultum emitto, *to sob.*

Sino, permitto, *to suffer.*

Sinus, & sinum, genus vasis sinuosi. *A bowle, or a dish to drink wine or milk in.*

Siren, monstrum maris. *A Maremaid.*

Siser, herba cujus radix præcipue est in usu. *A parsnip.*

Sisto, stare facio, *to stand before.*

Sitis, desiderium potionis, *thirst.*

Soboles, successio. *An offspring.*

Socrus, uxoris, vel mariti mater. *A mother in law.*

Sodalis, ejusdem sortis socius, *a fellow.*

Sol, qui Phœbus dicitur, *the Sun.*

Soleo, suetus sum, *to be wont.*

Solium, sella regia, in qua reges jus dicentes sedebant. *A throne or chair of state.*

Solvo, quod ligatum erat dissolvo, ac enodo, *to loose.*

Somnus, sopor, quies. *Sleep.*

Sono, sonum facio, *to sound.*

Sorbeo, deglutio quicquam molle, *to sup.*

Soror, notum est. *A sister.*

Spargo, late projicio ac passim jacto, *to sparkle or sprinkle.*

Species, effigies, aromata, genus, visio. *A form, spice, the kind of a thing, or an appearance.*

Specio, video, *to see.*

Specus, spelunca unde spectare licet. *A den to wait a prey in.*

Sperno, despicio, contemno, *to despise.*

Spinus, agrestium pruneum arbor. *A sloe tree.*

Splen

Splen, lien viscus quoddam, *the milt.*

spondeo, sponte promitto; *to promise, and sometime to betroth.*

Sponsalia, promissio sive stipulatio futurarum nuptiarum. *Betrothing with conditions taken.*

Sponte, naturæ & ingenii proprii. *Of nature and own disposition.*

Statuo, pono, colloco, erigo; *to place, to set up; sometime to decree and appoint, sometime to dedicate, and set before.*

Sterno, proficio in terram: *to throw down, or to spread.*

Sterto, dormio somnum altum dormiendo capio; *to sleep till we snort.*

Stipis, & stips, pecuniæ genus, quod per capita colligere solent: *a money gathered by the poll, for the use of the gods, or for the poor: and therefore it signifieth a reward or profit.*

Stirps, origo progenies, soboles: *a stock, a tribe, a descent, and sometime it is the body of a tree.* Idem quod truncus.

Sto, erectus sum, vel maneo: *to stand.*

Strepo, sonum facio: *to make a noise.*

Strido, strepitum edo: *to make a noise, a whistling, or a croaking.*

Stridoreo, facio stridorem, sonum violentum; *to make a great noise, or to gnash with teeth. It is applied also to wheels, to door-hooks, to serpents, to the sea, and such other things.*

Stringo, premo, arcto: *to make strait, to pull, sometime to strike.*

Struo: *to build, to pile up, and sometime to endeavour, and to go about, or to set in array.*

Stultitia, imprudentia, stoliditas. *Foolishness.*

Suadeo, hortor ad id quod intendo: *to counsel.*

Suber, genus ligni, quod nantis utile est, ut supernatent retia; *a cork-tree.*

Subrepo, furto aliquid surripio. *Privily to steal away.*

Subolco, leviter oleo, sive odoratus sensu leviter percipio: *to savour, or to smell a thing a little, and by translation to be espied, and to be smelled out.*

Suesco, soleo; *to be accustomed.*

Suffero, sustineo, patior: *to sustain or abide.*

Sugo, spiritu attrabo succum; *to suck.*

Sulmo, oppidum in Brutiis: *a town.*

Sum: *to be.*

Sumo, mutuum & pene nimium mihi: *to take.*

Supellex, res domestica. *Household-stuff.*

Suppetia, auxilium, subsidium: *aid, help, succour.*

Supplico, humiliter & cum reverentia precor; *to intreat.*

Surgo, erigo me: *to arise, sometime to spring, or to grow, to increase. It is also to arise by little and little, as things do in building.*

Sus, animal sordidum, *a Boar, Sow, or Hog.*

Synodus, conventus, *a council congregate.*

T

TAceo, sileo, non loquor, *to keep silence.*

Tædet, pertæsum est, displicet. *It irketh or wearieth.*

Tænarus, locus umbrosus in radice Maleæ promontorii Laconiæ juxta Spartam civitatem in quo quia hiatus magnus est, & strepitus quasi progredientium sentitur, dixerunt veteres per hunc esse descensum ad inferos, *a promontory in Laconia, wherein is an entrance to go down to Hell.*

Tagus, fluvius Lusitaniæ habens arenas aureas, *a certain river in* Portugal.

Talio, vindicta, holtimentum *avengment, or like for like.*

Talpa, animal captum oculis muri simile, *a Mole, or Want.*

Tango, percutio, *to touch.*

Tantundem, æque tantam, *as much.*

Tapes, vel taperum, vel tapete, id est, panni depicti regimen, mire pictum variis coloribus, *a carpet, or a cloth of arras.*

Tartarus, demissior inferni locus. *Hell.*

Taygetus, mons in Laconide Baccho sacer, sub quo Sparta & Amyclæ, *an hill in* Lacedæmonia, *where* Sparta *and* Amyclæ *the cities do stand.*

Teges, vile stragulum, matta scirpea, *a mat.*

Temno, sperno, *to despise.*

Tempe, pulcherrimus ager in Thessalia quem Peneus alluit, *a very fair field in Thessalia, most pleasant to behold, and therefore appellatively it may be used for a place of delight, as Paradise and Elisium are: there is also* Tempe *in* Bœotia, *called* Temnesia Tempe: *another in* Sicily, *named for difference* Helorix: *the first is called* Thessalia Tempe.

Tendo, expando, *to stretch or bend.*

Teneo, apprehendo, *to hold.*

Tepeo, in medio inter calidum & frigidum sum, *to be warm.*

Tepesco, tepidus fio, *to wax hot.*

Ternio, numerus ternarius, *the number of three.*

Tero, comminuo, consumo, rundo, *to wear by diminishing*

Tesqua, loca edita, aspera. *Rough places.*

Testis, qui vel quæ testimonium profert, *a witness man or woman.*

Teucrus, Teucer, nomen proprium Trojanorum regis, *a name of a certain King of Troy.*

Texo, telam struo ac paro, *to weave.*

Theba, nomen quarundum urbium, *the name of a city in* Egypt, *and of another in* Bœotia, *you shall also find in authors* Thebæ *and* Theba.

Therma, loca aquas habentia, aut naturæ sponte calentes.

tes, aut fornace calefactus fundendi lavandive usibus servata. *Hot bathes.*

Thorax, pectus & pectoris munimentum. *The breast, and breast-plate.*

Thrax, vir Thraciæ; *a Thracian.*

Thus, incensum libamen quo Deum veneramur, aliquando ipsa arbor. *Frankincense, and the tree.*

Tignum, tignum, trabs qua varie disposita domus extruitur; *a rafter.*

Tigris, animal velocissimum & truculentum; *a Tigre.*

Timeo, metuo. *To fear.*

Timeor, metuor. *To be feared.*

Titubo, lingua vel pedibus vacillo. *To stumble or stammer.*

Tollo, elevo, sublevo. *To lift up, to bring up, as children are by nursing, or also to slay or take away.*

Tondeo, crines vel lanam seco forcipe. *To clip or shear.*

Tonitrus, & tonitru, nubis ictæ seu potius diruptæ sonus. *Thunder.*

Tono, valde sono, ac facio tonitrum. *To thunder.*

Torpeo, languidus sum & resolutus. *To be sluggish and weak.*

Torqueo. *To wreath, wrest, to wind or turn about, to govern, to spin, to vex and trouble, to whirle, &c.*

Torquis, circulus aureus collique ornamentum; *a chain to adorn the neck.*

Torrens, fluvius per pluviam collectus; *a lake without spring, begun by rain.*

Torreo, uro asso. *To roast.*

Torris, lignum ardens vel adustum; *a fire-brand.*

Tot. *So many, or many.*

Tracto, traho, vel sursum traho. *To pull and draw up, or to handle by fair or foul means.*

Trado, in potestatem alterius transfero. *To deliver unto another.*

Traho, vi ad me rapio aut duco. *To draw.*

Transego, legendo transcurro ac perlego; *to read over.*

Tremo, commoveor, agitor. *To tremble.*

Tres. *Three.*

Tribus, progenies; *a kindred.*

Trica, capilli pedibus pullorum gallinaceorum involuti. *Hair or feathers wrapped about the feet of chickens, or pigeons: also vain trifles.*

Triptoton, nomen quod tribus quibuscunque casibus inflectitur; *a noun declined with three cases.*

Tros, nomen viri; *a Trojan.*

Trudo, manibus pedibusve impello. *To thrust.*

Tu. *Thou.*

Tuber, dictum a tumendo, & priore longa, terræ callus; *a swelling in any thing, a mushroom, or that whereof the push is.*

Tueor, defendo. *To defend.*

Tuor, video. *To see.*

Tundo, decutio, pulso. *To beat or to knock.*

Tussis, vehemens spiritus eruptio, ex qua meatum suum obstruunt excutere conantes; *the cough.*

Tybris, fluvius Italiæ. *Tyber*

Tybur, oppidum Italiæ.

V

Vado, eo. *To go.*

Valeo, possum, validus ac sanus sum; *to be in good health, or to be able.*

Valvæ, sunt fores geminas habentes partes in se coeuntes; *a two leaved door.*

Vannus; *a van to winnow corn with.*

Vas, vadis, vadimonium; *a surety in a matter of debt.*

Vas, vasis, instrumentum ad aliquid capiendum idoneum; *a vessel.*

Vates, poeta, & qui futura prædicit; *a Prophet, or a Propheteſſe.*

Uber: *The adjective signifieth plentiful, abundant, copious: the substantive signifieth a pap, or a dug, or an udder, & sometime it is found for plenteousness: as,* Uber agri: *for* Fertilitas agri.

Vectis, instrumentum quo clauditur ostium; *a door bar.*

Veho, navi, plaustro, quadrupede porto; *to carry.*

Vello, traho, extirpo; *to pull or to pluck up.*

Vendo, venundo alieno; *to sell.*

Veneo, vendor; *to be sold.*

Venio, ad aliquem accedo; *to come.*

Venter, qui a pectore ad pubem terminatur; *a belly.*

Venus, dea amoris & venustatis; *the goddess of love & beauty.*

Ver, anni pars temperatior; *the spring time.*

Verber, instrumentum longum verberandi; *any thing that we beat withal, as a rod, whip, wand, or other. It signifieth also the stripe.*

Verberis, hoc non videtur deficere ullo casu. Vide Verber

Vergo, tendo declino; *to bend, to go, to encline some way.*

Vermis, a vertendo, quia se torquendo repit; *a worm.*

Verna, ex ancilla domi natus servus; *a bond-man born of a bond-woman at home. It is used adjectively for that that is domestical, or not strange: as,* Vinum verna.

Verres, porcus non castratus; *an hog.*

Verro, purgo, traho; *to sweep.*

Verto, muto, volvo; *to turn, or to change.*

Vervex, mas inter oves, cui adempti sunt testiculi; *a Weather.*

Vescor, utor cibo, & pasco; *to eat.*

Vesper, idem quod Vesperus. *It is called also* Vespergo, *and it is taken for the evening tide.*

Veto, prohibeo; *to forbid.*

Vicem, vicissitudinem; *an interchange when turns be.*

Video, oculis intueor; *to see.*

Vieo, ligo, seu inflecto; *to bind or to bow: ther of* Victores *be called Coopers, qui vasa vinaria religant.*

Vigil, qui vel quæ vigilat; *a watcher, man or woman.*

Vincio, ligo; *to bind.*

Vinco, ſupero, *to overcome.*
Vindex, qui vel quæ vindicat, *an avenger, man or woman.*
Vir, notum eſt, *a man.*
Virgilius, Poeta, *a Poet, name.*
Virgo, quæ non eſt paſſa virum, *a virgin.*
Virtus, ars bene rectèque vivendi, *virtue, or great power.*
Virus, venenum, & gravis odor, *Poyſon, or ſtench.*
Vis, virtus, robur, fortitudo, natura, violentia. *Strength, power, nature, violence.*
Viſcum, vel viſcus, id eſt, Gurinum ad aucupium. *Birdlime.*
Viſo, to ad videndum, *to go to ſee.*
Vitrum, materia tranſlucida, quæ ex arena & cinere fit. *Glaſs.*
Vivo, vitam ago, *to live.*
Ulciſcor, vindico, *to avenge.*
Unguis, durities digitorum, tam in avibus cæteriſque beſtiis, quam in homine, *a nail, a hoof, and a talon.*
Vocito, frequenter voco. *Often to call.*
Volo, as, *to fly, or go apace,* is, Navis volat. Fama volat. **But**, Volo, vis, *is to will or be willing.*
Volvo, verto, *to rowle.*
Vomis, vel vomer, nomen habet, quod terram vomat, *the plough-ſhare.*
Vomo, per os ejicio, *to vomit, or to par-break.*
Urgeo, premo, compello, *to thruſt.*
Uro, adore aut frigore, non-nunquam alia vi lædo, *to burn, & by tranſlation to hurt, or to grieve.*
Utor, uſum rei habeo, *to uſe.*
Vulgus, multitudo ignobilis, *the baſe and common people.*
Vulpes, animal aſtutum, *a fox, or a Fixon.*
Uxor, viri conjux, *a wife.*

Finis interpretationis Nominum & Verborum Grammatices Regiæ.

Magiſter diſcipulos ad ſtudium literarum cohortans.

VOs ad ſe, pueri, primis invitat ab annis,
Atque ſuâ Chriſtus voce venire jubet;
Præmiáque oſtendit vobis venientibus ampla;
Sic vos, ô pueri, curat amátque Deus.
Vos igitur læti properate, occurrite Chriſto,
Prima ſit hæc Chriſtum noſcere cura Deum.
Sed tamen ut Dominum poſſis cognoſcere Chriſtum,
Ingenuas artes diſcito, parve puer.
Hoc illi gratum officium eſt, hoc gaudet honore;
Infantum fieri notior ore cupit.
Quare nobiſcum ſtudium ad commune venite,
Ad Chriſtum monſtrat nam ſchola noſtra viam.

Puer ante lectionem.

ÆTerno ſoboles amata Patri,
Quem vox æthere miſſa mandat unum
Audiríque, colíque, Chriſte, qui nos
Ad te voce jubes venire blandâ,
Affirmans pueros Deo placere;
Da ſanctum mihi Spiritum, Magiſtro
Ut monſtrante, viam ingredi, Redemptor
Ad te qua liceat venire, poſſim;
Da cum moribus artibúſque honeſtis
Sacri dogmata puriora verbi
Addiſcam; ſapientiaque & annis
Ut creſcens, tibi plurimos, & ipſe

alios

Olim adducere, quæ facit beatos,
Doctrinámque alios docere poſſim.
Hæc eſt ſumma mei, caputque voti;
Quod ratum jubeas ut eſſe, per te
Ipſum Chriſte rogo, tuúmque nomen,
Æterno ſoboles amata Patri.

Puer orans ante Cibum.

COnditor & rector magni Pater optime mundi,
Huc ades, & donis auxiliare tuis;
Nate Deo, noſtræ reparator Chriſte ſalutis,
Ut cibus, ut poſitus ſic benè potus alat.
Et tu ſancte comes, dux ſolatóreque piorum
Spiritus, huic menſæ mitis adeſſe velis.
Corpora ſit rectè paſcentur noſtra, nihílque
Languida ſic poterit lædere membra mali.

Poſt Cibum.

COrpora qui ſolito ſatiaſti noſtra cibatu,
Qui ſatias toto quicquid in orbe manet;
Paſce tuo, Genitor, mortalia pectora verbo,
Noſtráque cœleſti nectare corda riga:
Quo pariter membris, pariter quoque mente refecti
Uſque tuâ liceat nos bonitate frui;
Tandem etiam placido vectos ſuper æthera curſu,
Inter fœlices aſtra tenere choros.

Oratio Matutina

CHriſte, Dei æterni ſoboles æterna parentis,
Ex illibata virgine natus homo,
Morte tuâ qui devicta de morte triumphas,
Et peccata tuo ſanguine noſtra lavas;
Ah vitam largire piis fine fine beatam,
Qui te cunque fide non dubitante colunt.
O da peccati tangat mea pectora ſenſus,
Delicti ut pigeat, pœniteátque mei.
Utque petens veniam credam tibi vera profeſſo,
Et ſtudium de te pendeat omne meum:
Te ſolum venerer, tibi diſcam fidere ſoli,
Unicum & agnoſcam te Dominum atque Deum.
Neve tuo à cultu veſanâ mente recedam,
Réſque prior mihi ſit nomine nulla tuo.
Nec me quicquam in vita aut in nece ſeparet abs te;
Sed ſempor famulus ſim, manoámque tuus.

AMEN.